JOAN. DESPAUTERII NINIVITÆ. GRAMMATICÆ

Institutionis, *Lib.* VII.

Doctè & concinnè in compendium redacti

à SEBASTIANO DUISBURGENSI.

Ad prototypum collati, & aucti, in usum studiosæ Juventutis.

Multò quàm antea castigatiores.

EDITIO NOVISSIMA.

EDINBURGI,
Ex Officina Societatis Bibliopolarum, *Anno Dom.* 1619.

SEBASTIANUS NOVIMOLA Duisburgenſis, *Hen. Riſwichio*, ſpectatæ, probitatis adoleſcenti.

NAm tu candidus es adoleſcens, & cui plurimum debeant, bo
narum artium candidati. Si enim, præclariſſimæ quæqu
urbes eis merito ſummos decreverunt honores, qui ſalut
Reip. (qua non ſalva incolumes ipſi manere nequiſſent) aliquand
conſuluere: quid tibi non debeatur ab illis, quorum ſtudiis, citr
tuum quidem commodum (quoniam in Grammatica tu feliciſſim
verſatus es) providere curas? Hinc eſt quod ab ea uſque hora qu
Deſp. Syntaxeos epitomen, ſuperiore anno à nobis emiſſam, ter
paſſim in puerorum manibus cognoviſti, non deſieris & præſens ro
gare, & ſcriptis monere abſens, ut & priores. 7. Deſp. de inſti
tutione Grammat. libros in corpuſculum paulo concinniùs collige
rem, quam à quodam ante annos non multos hic factum audires. Qu
Hercule quiſquis eſt, oculatiorem me fore haud quaquam ſperare po
tuiſſem, ni per illum mutilari potius quam abbreviari, doctiſſimi
quibuſque viderentur. Gaudeant igitur tuo nomine quibus conſuli
tantopere exoptas, hoc quicquid eſt laboris, tuo hortatu ſuſcepto,
tibique debito. Majora certè tua merebatur eruditio: at opulentiſ-
ſimi parva debita ne à pauperrimis quidem perſolvi recuſant. Et
ſane pendant hanc, ut libet, operam alii (modo non judicet Mo-
mus) te eam inter non minima habituram ſcio. Primum, quia haud
eſt exiguum puerilia juvare ſtudia. Deinde quia tu quidem animad-
vertis hujuſmodi negotium vel Lynceum requirere in demendis mul-
tis, nonnullis addendis, mutandis ac tranſponendis etiam, ubi res
poſtulat, in omnibus denique ita tractandis, ut infirmioribus pueris
velut præmunſa videantur: Vale. COLONIÆ, 1534.

NATIONAL LIBRARY
B
19 AU
1947
SCOTLAND
LAURISTON CASTLE
LIBRARY ACCESSION

GRAMMATICÆ DESPAUTERIANÆ

LIBER PRIMUS.

DE NOMINUM GENERIBUS.

Regulæ Generales.

OMne viro ſoli quod convenit, eſto virile:
Omne viri ſpecie pictum, vir dicitur eſſe.

Omne nomen ſoli viro datum eſt maſculini generis. Vir hic dicitur eſſe, quicquid ut vir pingitur: veluti Adam, Deus, Angelus. Exempla hujus regulæ ſunt quintuplicia, Primò, propria nomina virorum: ut Seneca, Hercules, Hannibal. Secundò, propria Angelorum: tam bonorum, ut Gabriel, quàm malorum, ut Lucifer. Tertio, propria Deorum, ut Mars, Cupido, Vulcanus. Quartò, propria ventorum: quia pinguntur ſpecie virili, ut Boreas, vel Aquilo. Quinto, Appellativa ſolis viris data: ut Nauta, Presbyter, Scriba. Genera tribus modis noſcuntur: Significatione, ut Joannes eſt maſculini generis, quia marem ſignificat. Terminatione, ut vulpes eſt fœminini generis, quia terminatur in es. Authoritate, ut Talpa, aliquando eſt maſculini generis, quia Virgilius dixit, Talpæ oculis capti.

Eſto fœmineum recipit quod fœmina tantùm,
Fœmina dicatur facie pictum muliebri.

Omne nomen ſoli fœminæ datum, eſt fœminini generis. Fœmina hic dicitur quicquid ſpecie muliebri pingitur: ut Dea, Nympha, Furia, &c. veluti Venus, Echo, Alecto, &c. Exempla hujus regulæ ſunt triplicia. Primo, propria mulierum, ut Paula, Glycerium, Dido. Secundo, propria Dearum & Nympharum atque furiarum, quæ omnes Deæ aliquando dicuntur; ut Juno, Caliſto, Celæno. Tertio, per hanc regulam fœminina ſunt appellativa ſolis mulieribus data: ut Soror, *a Siſter*, Obſtetrix, *a Mid-Wife*.

Quicquid utriq; datur, commune locatur: ut *Exul*

Omne nomen ſub una terminatione viro & fœminæ datum eſt communis generis: ut Exul, qui vel quæ exulat, *a baniſht man or woman*. Auriga, qui vel quæ currum agit, *a Carter*. Macedo, qui vel quæ in Macedonia naſcitur. Sic Saxo, Brito, Friſo, Laurens, &c. Sed melius dicimus Friſius, Friſia, quæ referes ad regulam, Eſto genus varium, *&c.* Mancipium, Scortum, quanquam, utrique ſexui conveniant, ſunt neutra tamen, per hanc regulam proximè ſequentem.

Um neutrum pones, hominum ſi propria tolles

Omne nomen in um eſt neutri generis, niſi fuerit hominis proprium: ut Mancipium, id eſt ſervus, vel ſerva, *a ſervant*: Scortum, id eſt, meretrix, *a whore*, vel puer meritorius. Dixi, niſi fuerit hominis proprium, quia proprium viri in um eſt maſculini generis, ut Pægnium. Proprium fœminæ eſt fœmininum, ut Philenium. Propria autem Oppidorum aut alia quæcunque ſunt neutri generis: ut Gandavum, Lovanium. Sic fluviorum in um nomina, ut Cruſtumium. Item tam arborum quam fructuum nomina in um deſinentia: ut Hebenum, Balſamum, Pomum. Sed quæ in um deſinunt ſæpius fructum ſignificant, ut pyrum, prunum.

Adjectiva, trium generum ſint, fine ſub uno.

Omne nomen adjectivum eſt omnis generis, ſi unica ſit terminatio: ut fœlix, audax, diſcors, quatuor quinque, ſex, *&c.* centum, mille. Dicimus enim centum viri, centum poma, ſic mille viri, &c. Mille tamen aliquando eſt ſubſtantivum ſingularis numeri, cujus plurale eſt millia: ut mille equitum occiſum eſt Duo millia Turcarum interierunt. Dixi, ſi unica ſit terminatio, quia alioqui cuique terminationi proprium genus darerur, per regulam

Eſto genus varium, fuerit niſi terminus idem.

In ſubſtantivis virum & fœminam ſignificantibus, & in adjectivis, ſi terminationes ſint diverſæ, diſtincta dantur genera. In ſubſtantivis ubi duæ ſunt terminationes, prior eſt maſculini generis, & poſterior fœmininі: ut hic Caupo, vini & epularum venditor, hæc caupona, *a taverner*. Hic Ninivita, Sunamita, Iſraelita, Levita, & alia ejuſmodi infinita quæ Græcè etiam in es deſinentia, gentem aut familiam aut populum, aut imitatorem ſignificant, & faciunt fœminina in is; ut hic Ninivita vel Ninivites, hæc Ninivitis, hujus Ninivitidis, hic Teucer, hæc Teucra, id eſt Trojanus, Trojana. Sed ejuſmodi nomina poſſunt eſſe adjectiva: ut Afer, Afra, Afrum: veluti bellum Trojanum, &c. Sic hic Cres, hæc Creſſa: hic Lacon, hæc Lacæna.

Adjectiva ſecundæ declinationis omnia tribus vocibus flectuntur, quorum ſecunda eſt primæ declinationis: ut Bonus bona bonum, niger nigra nigrum, ſatur ſatura ſaturum, *&c.* Adjectiva tertiæ declinationis plurima ſub una terminatione omnis generis ſunt, ut Arpinas, clemens, felix. Multa enim duas terminationes habent, ut hic & hæc melior & hoc melius: ſic cætera comparativa, hic & hæc fortis & hoc forte; ſic omnia adjectiva in is & e: Et in iſtis prior vox eſt communis generis, poſterior neutri. Pauca ſunt Adjectiva in er maſculini generis, in is fæminini, & in e neutri, ut Campeſter campeſtris campeſtre, id eſt ad campum pertinens. Volucer, volucris, volucre, id eſt velox, aut volans. Hæc volucris ſubſtantivum, quicquid volat. Alacer alacris alacre, *cheerful*. Acer acris acre, *ſharp or fierce*. Acrimonia, vehementia. Celeber celebris celebre, *famous*. Celer celeris celere, *ſwift*. Saluber ſalubris ſalubre, ſanitatem adferens, quam qui habet ſanus dicitur, *healthſome*. Inſaluber, *unhealthſome*. Pedeſter pedeſtris pedeſtre, pertinens ad pedites: ut pedeſter exercitus. Sic Equeſter, Silveſter, Paluſter, Sequeſter, *&c.*

Mobile pro fixo, fixum ſi ſubſit, habetur.

Quod

Quod ſi non fixum ſubſit, neutri generis ſit.

Adjectivum per ſe poſitum propter aliquod perpetuo ſubauditum, putatur eſſe ſubſtantivum ejus generis cujus eſt ſubauditum; ut Molaris maſculinum eſt, quia intelligitur dens, vel lapis Si nihil ſubaudiatur, erit neutri generis; ut antecedens, id eſt oratio aliam inferens. Conſequens, id eſt oratio ex alia illata. Triſte, id eſt res triſtis.

Maſculeum fluvii nomen decet ulque reponi.

Nomen fluvii eſt maſculini generis; ut Tybris, Sequana, Garumna; at Styx & Lethe ſemper fœminina ſunt, quia paludes eſſe potius quàm flumina dicuntur.

Cōmunis proprio quandóq; genus lege junctum

Nomen minus commune quandoq; reſpicit genus ſuperioris vel communioris; ut Bubo eſt maſculini generis: ut ſermo.

Ovidius. *Ignavus Bubo dirum mortalibus omen.*

Magis commune vel ſuperius avis, eſt fœminini generis. Sic dicimus magna Bubo, quia intelligitur avis *Virg. Æn. 4. 462. v.*

Solaque culminibus feralí carmine Bubo
Sæpe queri, ſupple, *viſa eſt.*

Secundo, per hanc regulam nomina montium in diverſo genere interdum leguntur: ut Oſſa, mons Theſſaliæ, eſt fœminini generis, ut penna, muſa, interdum maſculini reperitur, quia intelligitur mons. Ovid. in Ibin. v. 286.

Vtque dedit ſaltus è ſummo Theſſalus Oſſa.

Tertio per hanc regulam nomina fluviorum fœminina inveniuntur, quia intelligitur aqua. Nos inventis tantum utamur.

Ovid, *Tanto eſt Albula pota deo.* Mart. dixit in maſculino. *Cui Rector aquarum Albula* Nonnunquam fluviorum nomina neutra ſunt quia intelligitur flumen. Talia ſunt Mulucha, Turia, & Muthul. Quarto, per hanc regulam, Fabularum nomina ſunt fœminini generis, quia intelligitur ſuperius fabula, vel comœdia, vel tragœdia. Ter. *Quem tranſtulit in Eunuchum ſuam* Quinto, nomina navium per hanc regulam ſunt generis fœminini, quia ejus generis eſt ſuperius navis. Virg *Centauro invehitur magna.* Cæterum hoc loco proprium pro minus communi ſumitur, ſive re ipſa ſit proprium, ut Oſſa, ſive Appellativum, ut Bubo.

Inſula & urbs, regio, capit hæc. Neutrum genus optant

(Ispal, Zeugma, Reáte, Argos, Præneſte, & Tibur, & Cære, Nepet. Neutrū vel maſculeū dabit *Anxur.* Hoc *Cim* vult. Hic aut hæc donat *Lesbos, Abydos* Hic *Sulmo*, hic *Agragas*. Pluralia in i maribus do. A plurale genus neutrum ſibi poſcit ubique.

Insularum, regionum, & urbium nomina, fœminina sunt, Insular quidem; ut Samos, Britannia, Regionum, ut Ægyptus, Africa. U um, ut Ephesus, Castulo, Tarraco, Corinthus, Jerusalem. Lesbos, sulæ nomen, Abydos urbs Asiæ. Ubi Poëtæ terminationem aspici masculina leguntur.

At tantum in neutro genere reperi Zeugma Zeugmatis, oppidum Alexandro conditum. Reate, oppidum Umbriæ. Argos, oppidum Gr eiæ. Prænestе, oppidum Italiæ. Tibur, oppidum Italiæ. Sic Ispal, Ca & Cærete oppida sunt. Nepet, oppidi nomen. Cim, vici Italici n men est. Anxur, urbs Italiæ dubii generis est. Sulmo, Ovidii patria, m culinum est. Sic Agragas Agragantis, tam pro monte, quam pro oppi masculinè legitur.

Virg. Æn. 3. v. 703. *Arduus inde Agragas.*

Pluralia in i sunt masculini generis, quicquid significent. Itaque vo regulam esse generalem non solum exceptionem à dicta regula. Inter h oppidorum nomina, sunt Philippi, Veii, Gabii, Parisii. Cuncta plura in à neutra sunt, ut Ilia, Exta. Inter hæc oppidorum nomina sunt Bact Cithera, Artaxata, Susa, Hierosolyma, licet singulariter aliquando h Hierosolyma, hæc Susa legamus.

Arboris est nomen muliebre. Dat hic *Olêaster*
Ut *spinus*, *platanon*, at *acer*, *thus*, *robur*, haben
hoc,
Arbor vixq; *siler*. Dabit hic aut hoc tibi *sube*
Hic aut hæc *libanus*, *pinus*, *rubus* atq; *cupress*

Nomen arboris est fœminini generis; ut pomus, pyrus, prunus, qu cus, æsculus, salix, abies, ficus, fraxinus, malus, morus. Malus aute arbor est, quæ vulgo pomus dicitur. Nam pomus generale est ad pr num, pyrum, *&c.* Malus, masculinum est lignum veliferum, *a Ma* Fagus, *a Beech tree.* Buxus, *an Ewe tree.* Ulmus, arbor alba, cuj virgis vapulant pueri, *an Elm tree.* Quæ in um desinunt, sæpius ut dictu est, fructus significant: ut pyrum, prunum. Sed nux, ficus, glans, avel lana & quædam alia eodem servato genere, arborem, fructumq; significant

A regula excipiuntur quædam: ut Oleaster, sylvestris olea, *a wild Olive tree*; Platanon platanonis, est arboris nomen, aut potius locus platanis consitus.

Neutra sunt quædam arborum nomina: ut acer, aceris: Thus etiam pro arbore. Robor vel robur, species quercus durissimæ. Siler, arbuscula vel frutex potius quam arbor, vulgo salix dicitur, *a Sauch tree.* Suber sæpius neutri generis quam masculini, *a Cork tree.* Libanus, arbor est thurifera, Calepinus dicit tam masculini generis esse quam fœminini. Pinus & Cupressus nunc fœminina solum habebuntur, Rubus sentis genus, rectius cum Virgilio masculine proferes.

Ex se nullius generis pro nomine sumptum,
Est neutrum: ceu litera, vox quoq; materialis.

Dictio ex ſua ſignificatione non recipiens genus (ut de genere hic loquimur) ſi pro nomine ſumatur, erit neutri generis: ut omnis litera & vox materialiter poſita: veluti longum a, homo terminatum in o, facit genitivum hominis.

Exempla hujus regulæ ſunt quadruplicia.

Primò, verbum loco nominis, ut ſumens illud ave; id eſt, illam ſalutationem: id per infinitivum ſæpius fit. Perſ. *Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter:* id eſt, ſcientia tua.

Idem. *At pulchrum eſt digito monſtrari & dicier hic eſt.*

Idem. *Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.*

Secundò, adverbium loco nominis.

Idem. *Nempe hoc aſſidue? Jam clarum mane feneſtras*
Intrat, & anguſtas extendit lumine rimas.

Idem. *Jam cras heſternum conſumpſimus, ecce aliud cras.*

Tertio, nomina literarum, aut ipſæ literæ, neutri generis ſunt.

Idem. *Si potis es vitio nigrum præfigere Theta.*

Sic unum iota. Iota eſt litera Græca, hoc eſt i. Invenies tamen quandoque literarum nomina in genere fœminino, per regulam, Communis proprio, &c.

Quartò, vox materialiter accepta eſt neutri generis: ut homo diſſyllabum in o terminatur. Martial. lib. 6. Epig. 48.

Quod tam grande ſophos clamat tibi turba togata,
Non tu Pomponi cœna diſerta tua eſt.

Vox vel ſcriptura materialiter ſumitur, quando ſecluſa ſignificatione pro mera voce vel ſcriptura capitur, & quando ſenſus eſt, illa dictio, illud verbum, illa oratio: ut homo in o definit, id eſt illa vox homo, &c. Cauſa hujus eſt, quia omnis dictio habet ipſam vocem vel ſcripturam tanquam materiam & ſignificationem tanquam formam.

EPICOENUM ſive PROMISCUUM GENUS.

Quæ ſignant volucres una ſub voce, feraſque, et piſces, ſexu non certo; ſunt Epicœna.

Epicœni generis dictio eſt quæ ſub uno articulo ſignificat utrumque ſexum, etiam in nominibus animalium, in quibus ſexus non facilè dignoſcitur: ut in nominibus avium, veluti Aquila, paſſer, anſer, pica, pipus, Pſittacus, olor, vel cygnus, philomela, vel luſcinia vel aëdon, ſtruthio, turdus, coturnix, merula, acanthis, perdix, otus, niſus, &c. Gallus, gallina, epicœna non ſunt, quia ſexus facilè cernitur. Columba, epicœnum eſt: licet etiam pro mare hic columbus dicatur. Hic œſtrus vel hoc œſtrum, volatile apis magnitudine, bobus apibuſque infeſtum: ſi abeſt ſexus non dicitur epicœnum: uti nec pulex, apes, muſca, anguilla, &c. Secundò, epicœna ſunt piſcium nomina: ut Balæna, maxima bellua marina, *a whale*. Cetus omnis magnus piſcis. Muræna, piſcis ſimilis anguillæ. Hinc Muræna, torquis vel ornamentum colli. Sepia, piſcis habens atramentum pro ſanguine & ponitur pro atramento. Tertiò, nomina ferarum ubi ſexus difficulter noſcitur epicœna ſunt; ut vulpes, muſtela, cuniculus, &c. Ad diſcernendum ſexum dicimus. Cygnus mas, Cygnus fœmina. Ov. *—cygnum qui ſua gaudia jungat.*

Invenit

Invenit in media fœmina piſcis aqua. Dicitur nunc quoque lupus, lupa: urſus, urſa: leo, lea: vel leæna. Si quis roget. Muſtela cujus generis? Sic reſpondeto, Muſtela eſt epicœni generis ſub articulo hæc, quæ terminatur in a.

REGULÆ GENERUM SPECIALES.

Hæc data Do neutris cum Paſcha, *mammona* *manna*.

Nomina in a ſunt fœminini generis: ut ſitula, vas quo hauritur aqua, *bucket*. Fiſtula, cutis inflatio, *a blyby*. Stipula, calamus trumenti, *reed*, fiſtula, muſicum inſtrumentum quo flatu canitur, *a whiſtle*. Miſa, carmen vel carminis Dea, *a ſong*. At mammona, id eſt pecuniæ vel divitiæ, *riches*, Manna, cœleſtis cibus. *Heavenly food*, neutra ſunt indeclinabilia. Paſcha, neutrum primæ, teſte Placentino, licet multi paſchatis tertiam paſchatis declinare malint

Hadria maſculeum datur, atq; *cométa*, *planéta*

Tria ſunt maſculina. *Hadria, cometa, planeta.* Hadria, ſinus maris vel ipſum mare Hadriaticum. Cometa, vel cometes, ſtella crinita, *a comet*. Planeta interpretatur erro erronis, *a planet*. Sunt autem planetæ ſtellæ erraticæ: ut Saturnus, Jupiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius, Luna.

Hic aut hæc *talpa* cum *panthera*, dato *damæ*.

Tria in a ſunt dubii generis: hic aut hæc talpa. hic vel melius hæc panthera: hic aut hæc dama. Dama, caprea ſylveſtris, *a Doe*. Panthera, animal maculoſum, *a Panther*.

Sit neutri generis per a quicquid tertia flectit.

Nomen tertiæ declinationis in a deſinens, eſt neutri generis: ut ſcomma, jocoſa irriſio, *a mock*. Anathema, maledictio, *a curſe*. Diadema preciosus pannus, qui capiti Regio circundatur, *a Diadem*.

Hoc dat e Fœminea generi do græcula primæ

Nomen in e eſt neutri generis: ut cubile, lectus, *a bed*. Sedile, id eſt ſedes, *a ſeat*. Duo ſunt pluralia neutra: Cete, grandis piſces. Tempe, loci amœniſſima Theſſaliæ.

Excipiuntur à regula nomina in e Græca primæ declinationis quæ ſunt fœminini generis: ut Synanche, id eſt angina, *the choike*. Nymphe, Nympha, id eſt formoſa puella & ſemidea. Epitome, abbreviatio. Ethice, moralis ſcientia.

I neutrum pono. Finita per o maribus do.

Omne nomen in i ſingulare eſt neutri generis indeclinabile: ut Gummi, id eſt viſcus ex arboribus fluens, *gum*. Sinapi, *muſtard*. Obliqui hi caſus, Nauci, Nihili, Trioboli, & dativus frugi omnium generum nominibus apponuntur. Nauci homo, Trioboli meretrix. Nauci, putamen nucis, *the ſhell of a Nut*. Nihili, id eſt inutilis, *unprofitable*. Frugi utilis, *profitable*. Tullius, *Homo frugi omnia rectè facit*.

(Finita per o maribus do) Nomen in o eſt maſculinum: ut Cento, ſtragulum lecti craſſum & villoſum, *a covering of a bed*. Titio, lignum ſe mi-

ſemi-uſtum, *Charcoal.* Scipio, ſtipes, *a club.* Et viti nomen.

Pondo loco neutrum. Verbale io cum *caro* vult
Talio jungatur, poſuit quod Valla virile. (hæc

Excipiuntur à regula, Pondo, neutri generis, id eſt libra, *a pound.* Secundò, excipiuntur nomina verbalia in io quæ ſunt fœminini generis & caro: Veluti Religio, à religando, Dei cultus aut metus. Portio, quaſi partio, pars. Ratio qua bonum à malo diſcernimus; & computatio, ut redde rationem villicationis tuæ; & reſpectus, ut habe rationem famæ: & modus; ut percunctare qua ratione beatam vitam ducas. Talio fœminini eſt contra Vallam, licet à nullo verbo deſcendat, & eſt æqualis redditio, Pugio maſculinum eſt, *a whinger.* Licet à pungo derivetur.

Jungito fœmineis, do, go. Sed Maſcula ſunto
Ordo, udo, harpago, cuao, ligo. Sed dubitabis
Margo, cupido, quibus jungunt cum *cardine bubo*

Nomina in do & go ſunt fœminini generis: ut formido, timor, *fear.* Grando, *hail.* Sartago, frixorium, *a frying pan.* Siligo, eſt tritici ſpecies, unde optimus fit panis, qui ſiligineus dicitur.

Excipiuntur pauca ab hac exceptione. Nam maſculini generis ſunt. Ordo, id eſt collocatio, *order.* Udo, calceamenti genus. Harpago, harpagonis, telum in ſummitate aduncum, quo navigia capiuntur vel inſtrumentum quo capiuntur quæ in puteum vel flumen deciderunt, *a cleik or hook.* Cudo cudonis, vel codo capitis ornamentum ex corio. Ligo, ferramentum quo purgantur foſſæ, *a ſpade.* Dubii generis ſunt; hoc eſt maſculina vel fœminina, Margo, id eſt cujuſque rei extremitas Cupido pro cupiditate: pro amoris Deo ſolum maſculinum. Bubo declaratum eſt in Regula Communis proprio.

U, c, neutra loco. d, vel l, t. Sed hæc dabit *halec,*
Aut hoc. *Sol mugil* dant hic, ut *Sal,* quod & hoc
vult.

Nomina deſinentia in u, c, d, l, t, ſunt neutri generis, ut cornu, genu, lac, quid ſubſtantivum. Nam quod adjectivum eſt. Tribunal, ſedes judicis, *a juſtice ſeat.* Cervical, *a Cod.* Mel, Fel, Subtal, pro cavo pedis. Nil nihil ſine c, quia fiunt à nihilum & hoc, a ni, pro non, & hilum, id eſt, nigrum fabæ: & quid vis nullius pretii. Caput, Sinciput, *the forehead,* Occiput, *the hind-head.*

Excipiuntur à regula pauca. Nam halec tam fœminini quàm neutri eſt pro piſce, qui ſola aqua nutritur, *an herring,* & pro quodam liquamine ex inteſtinis piſcium. Antonius Nebriſſenſis, pro piſce ſolum fœminino genere. non per c, ſed per x, literam, hæc halex dici, debere aſſerit. Hic Sol, mundi oculus, *the Sun.* Mugil, piſcis capitoſus, qui in metu abſcondito capite, totum ſe occultari putat. Sal, *ſalt.* Nunc eſt maſculinum, olim etiam neutrum. Columella: Sal acer & ſiccus.

An, in, on, maribus dantur. Sint neutra secundæ
Hic aut hæc *Python*, *Sindon* muliebris & *Icon*.

Nomina desinentia in an, vel in, vel on; masculina sunt; ut Titan i. e. Sol. Pæan, id est hymnus & Apollo. Delphin piscis quidam & astrum. Dæmon interpretatur sciens. Canon, i. e. regula.

Excipiuntur à regula, nomina in on secundæ declinationis, quæ Latine plerumque vertuntur in um, & sunt neutri generis; ut colon, id est membrum. Python, serpens quidam, dubii generis est. Fœminina sunt, Sindon, velum subtilissimum, & Icon id est Imago.

En neutrum pono. Mas est cum *pectine*, *lichen*
Et *ren*, sive *rien*, *attagen*, *splen*, junge *lienem*.

Nomen in en est neutrum: ut Flumen, id est fluvius, *a flood*, fulmen ignis ingenti velocitate è nubibus decidens, *a fire flaught*.

Excipiuntur à regula pauca masculina, ut pecten quo pectitur capillus *a comb*. Lichen, id est mentagra talis morbus. Ren sive rien, *the Nein*. Attagen significat avem quendam delicati saporis valde vocalem, sed caute tam, mox obmutescentem. Splen & Lien idem significant, *the Melt*. Splene ridemus, felle irascimur, corde sapimus, jecore amamus.

Persius. *Quid faciam? sed sum petulante splene cachinno.*

Ar petit hoc. Sed *lucar* avis, cum *baccare*, vul
hæc, (olim
Nunc *jubar* hoc tantum poscit, *jubar* hic dedit

Nomina in ar sunt neutra; ut Lupanar, domus luparum, i. meretricum *a bordel*: Calcar, i. ferreus stimulus ad calcem alligatus ad urgendos equos, *a spur*. Cochlear, quo sorbemus, *a spoon*.

Excipiuntur duo fœminina. Lucar pro ave, prima luce suaviter canente, *a Laverock*. Lucar neutrum, erogatio quæ in lucis fiebat. Baccar vel baccaris, herba quædam sine aspiratione: Bacchar cum aspiratione neutri generis est, vas vinarium, quod Bacchārium quoque & Bacchium dicitur. Jubar. sol vel ipsius splendor, *the Sun-beam*, nunc est neutrum, olim etiam fuit masculinum.

Er petit hic. Terræ hoc fœtus (*cucumer* nisi) poscit.
Uber, *iter*, *verber*, quibus addes rite *cadaver*.
Ver, *spinter*, *tuber*. Dabit hic aut hæc tibi *linter*.

Nomina in er sive declinationis secundæ, sive tertiæ, sunt masculi generis ut culter, passer, &c.

Excipiuntur à regula quædam nomina tertiæ declinationis neutri generis fructus terræ significantia: veluti Papaver, herba semen soporiferum habens, *the chess-bow*. Cicer, quoddam legumen est superius acutum, sic piper, zinziber, &c. Cucumer tamen masculinum est, verum sæpius in nominativo cucumis legitur: herba quædam est & ejusdem herbæ fructus,

the cucumber. Neutra etiam ſunt quæ ſequuntur, Uber, *a Pap.* Iter, vel actus eundi, & aliquando via, *a paſſage.* Verber, *a ſcourge.* Cadaver, id eſt corpus mortuum, *a carion.* Ver, *the ſpring time.* Spinter, la mulieris, id eſt, uncus quo veſtes nectuntur, *a broach.* Tuber prilonga, eſt terræ callus: Metaphoricôs pro quovis tumore capitur. Tuber eſt totum caput. Tuber priore brevi: Arbor eſt fœmininum. Linavicula vel lignum cavatum; rectius fœmininum eſt.

junges maribus, neutri generis tamen eſt *hir.*

Nomen in ir maſculinum eſt: ut Vir, & gentile Trevir. At hir, id eſt manus, eſt neutrum, *the luiſe of the hand.*

lic dat or. Hæc *arbor, cor, adorque hoc marmor & æquor.*

Nomen in or maſculinum eſt: ut mœror, *grief.* Rumor, populi fer Fulgor, *ſhining.* Unicum eſt fœmininum, Arbor. Quatuor ſunt r neutra, cor, fons & radix vitæ, *the heart.* Ador, *wheat.* Marmor, *marble ſtone.* Æquor, id eſt mare, *the ſea.* Aliquando etiam campus aër. Nam proprie dicitur æqua ſuperficies rei.

loc dat ur. Hic *furfur* capiet, cum *vulture, turtur.*

Nomen in ur eſt neutri generis: ut Murmur, *a noiſe.* Guttur, *the roat.* Tria excipiuntur à regula maſculini generis. Furfur, pũrgamenm farinæ, *clats or bran.* Vultur, avis rapax & carnivora. Turtur, *a rtle dove.*

As petit hæc. Neutrũ eſt *vas vaſis, faſq; nefaſq;* atque *ceras.* Vult *as* hic *aſſis*, ut omnia primæ Nomina: queis addes, *adamas, elephas, agragáſq;*

Nomina in as ſunt fœminini generis, ut Charitas cum h, id eſt dilectio, *ve or charity.* Carıtas ſine h, id eſt pretioſitas, *dearth.* Facultas, id eſt ſſibilitas, ars, poſſeſſio. Excipiuntur à regula quatuor neutra, Vas va- *a Veſſel.* Fas licitum, *lawful.* Nefas, illicitum, *unlawful.* Ceras, radis, cujuſdam loci nomen. Maſculini vero eſt as aſſis, libra duodecim acias continens: Accipitur pro nummo, & pro tota poſſeſſione, ut hæres aſſe, id eſt, tota poſſeſſione. Maſculina etiam ſunt omnia primæ dinationis nomina in as: ut Tyaras, capitis ornamentum quo reges & cerdotes utebantur, *a diadem.* Pharias, ſerpentis nomen: his jungunr Adamas, lapillus pretioſus, *an Adamant.* Elephas, maximum ani- *nal, an Elephant.* Agragas pro monte, & ſimiliter pro oppido, ut & dictum eſt ſuperius.

Es ſit fœmineum. *Tudes* hic vult, *poples* & *ames, Pes, aries, paries, palmes* cum *limite, ſtipes.*

Et *fomes*, *trames*, *termes*, cum *gurgite*, *cespes*
Et verres, *merges*, quibus addito Græca *dies*
Tempore pro certo, cum prole: dat hæc ita ra

Nomen in es eſt fœminini generis, ut Apes; *a bee*. Moles, id eſt m nitudo, *a great quantity*. Proles, filius, aut filia, *a child*. Cædes inte ctio, *ſlaughter*. Sedes, id eſt ſedile, *a ſeat*. Excipiuntur à regula qua in es nomina maſculini generis: ut tudes, malleus, à tundendo dic *hammer*. Poples, curvatura ſub genu, *the hogh*. Ames, ſine h, baculus ſuſtentatur rete aucuparium, *a fowlers ſtaff*. Pes, *the foot*. Sub hoc c prehenduntur, Semi pes, id eſt dimidium pedis, *half a foot*. Seſqui id eſt pes & dimidium pedis, *a foot and an half*. Sonipes, & cornipes, i equus, *an horſe*. Aries, maſculus ovium, & quoddam inſtrumen bellicum, *a ram*, *or a batiering ram*. Paries, murus domus ex quac materia, *a wall*. Palmes, ramus vitis, *a vine branch*. Limes, *a m* Stipes, *a ſtake or ſtaff*. Fomes, nutrimentum: ut vinum eſt fomes dinis, *nouriſhment*. Trames, via vel tranſitus, à tranſmeo, *a way*. Te ſurculus arboris, *an imp of a tree*. Gurges, profundus in flumine loc *weel*. Ceſpes truſtum terræ graminoſæ, *a turff*. Verres, porcus no ſtratus (nam caſtratus dicitur Majalis) *a Boar*. Merges manipulus ſp rum, *a ſingle*. Maſculina quoque ſunt nomina Græca: ut Planetes, metes, Lebes, *a kettle*, Tapes, *Tapeſtry*.

Dies pro certo tempore viginti quatuor horarum, eſt tam fœmi quam maſculini generis, *a day*. Sæpius tamen maſculini eſt: ut m dies ejus compoſitum ſemper eſt maſculinum, *the noon-tide*. Dies tempore ſimpliciter ſæpius fœmininum eſt.

Tibullus. *Longa dies homini docuit parere leones.*

Hippomanes neutrum dabimus, velut *æs*, *ca*
ethes.

Neutri generis ſunt Hippomanes, & quod per æ dipthongum ſcribi æs, & cacoëthes. Hippomanes, virus ab equa collectum, vel carunc in fronte pulli equini hominem ad inſaniam redigens. Æs quodd metallum, capitur pro pecunia, *Braſs or Monny*: Alienum æs, pecu debita, *debt*. Cacoëthes malus mos, *an evil uſe*: Communia in es, verſibus continentur.

Miles, *eques*, *cocles*, *generis communis & hoſpes*.
Indiges, *antiſtes*, *vates*, *interpres*, *& hæres*
Et pedes; *aſt hic*, *aut hæc*, *ſixum ſuſcipit ales*.

Is dabo fœmineis. Sunt maſcula *piſcis* & *axi*
Glis, *callis*, *vermis*, *ſotularis*, *acinacis*, *orbi*
Et *cenchris*, *vectis*, *poſtis*, cum *ſanguine*, *faſci*
Et *fuſtis*, *menſis*, *collis*, *caulis*, quoque *follis*,

Et *caſſis*, *torris*, quibus addes *pollis*, & *enſis*,
Sic *delphis*, *cucumis*, *vomis*, compoſtaq; ab *aſſe*:
In nis finitum, *lapis*, *unguis*, *aqualis*, *aprilis*.

Nomen in is eſt fœminini generis: ut Bilis, cholera & ira, *anger*. Cratis, rara connexio ferramentorum aut lignorum, *a Brander*. Hinc cratis ferrea, cratis viminea, *a tirlies*. Vallis, locus declivis, *a Valley*. Tollunur à regula multa maſculini generis: ut piſcis, *a fiſh*, Axis, *an axil tree*. Glis, *a rat* Callis, via trita, *a plain gate*. Vermis, *a worm*. Sotularis, id eſt calcens, *a ſhoe*. Acinacis, id eſt gladius, & proprie Medus vel Perſicus, *a culmuſh*. Orbis, res rotunda, circulus, *a circle, or a trencher*. Cenchris, quidam ſerpens. Vectis, *a bar*. Eſt quoque lignum teres quo aliquid vehitur aut portatur. Poſtis, *a poſt*. Sanguis, *Blood*. Proprie ſanguis qui eſt intra venas. Cruor, fuſus ſive ſanies. Faſcis, *a packald*, Fuſtis, *a batton*, Menſis, *a Month*. Collis, *a little hill*. Caulis, ſtipes herbæ: ponitur nonnunquam quo braſſica, *colwort*. Follis, *a pair of bellows*. Caſſis dum rete ſignificat, *a net*: Nam pro galea fœminini generis eſt, *a helmet*. Torris, *a fire-brand*. Pollis, *flower*. Enſis, *a ſword*. Delphis, Delphin, *a Dolphin-fiſh* Vomis, *the ſock of a plough*.

Maſculina etiam ſunt compoſita ab aſſe, ut Semis, id eſt dimidium aſſis: Treſſis, id eſt tres aſſes, Sic octuſſis, decuſſis, vigeſſis, centuſſis, &c. quæ ſunt porderum aut nummorum nomina. Treſſis adjective capitur; Perſius, *Dama eſt non treſſis Agaſo*. Maſculina item ſunt in nis finita, ut panis, penis, id eſt cauda, ſunis, *a cord*. Item lapis. Unguis, *the nail of the finger, or toe*. Aqualis, *a water tub*: Aprilis, nomen menſis. Sic maſculina ſunt, Sextilis, Quintilis, quia per naturam adjectiva ſunt: at quaſi ſubſtantiva ponuntur, quia intelligitur maſculinum menſis.

Hic aut hæc *finis*, *clunis*, cum *corbe*, *canalis*,
Anguis, & *halcyonis*, *torquis*, *pulvis*, *cinis*, *amnis*.

Nomina hic poſita ſunt dubii generis. Finis, *the end*. Clunis, *the buttock*, corbis, *a creel*. Canalis, *a ſpout*. Anguis, *a ſerpent*, Halcyonis, avis maritima in arenis, media fere hyeme, ova deponens. Dicitur etiam hæc halcyonis & halcyone, & latine alcedo. Torquis, *a chain*. Amnis, *a flood*. Pulvis, *duſt*. Notandum tamen eſt Canalis, pulvis, cinis, & amnis, ſæpius eſſe maſculina.

Os maribus detur. Sint neutra *chaos*, *melos*, *os*, *os*,
Atq; *epos*. Hæc *arbos* dices, cui jungito, *cos*, *dos*,
Cum multis Græcis: per us hæc vertere Latini.

Nomen in os deſinens, eſt maſculinum: ut Ros, *Dew*.

Excipiuntur à regula pauca neutri generis, Chaos, confuſa rerum materies: capitur pro nocte & inferno, *a confuſed maſs*. Melos, id eſt dulcis modulatio, *melody*. Os oris, *the Mouth or Face* Os oſſis, *a bone*. Epos carmen, *a verſe*. Fœminina ſunt arbos, id eſt. Arbor, *a Tree*. Cos lapis quo ferrum acuitur, *a whet-ſtone*. Dos, *tochergood*. Capitur pro

quovis

quovis dono. Fœminina ſunt multa Græca in os, quæ in us vertunt Latini, papyros, vel papyrus frutex vel arbuſcula Ægypti, unde fiebant chartæ in quibus ſcribebant: nunc ex linteolis contritis fit: priore retento nomine. *paper.* Eremos, vel eremus, penultima longa, *a deſart place or hermitage.* Periodos vel periodus, *a compleat point.* Synodos vel ſynodus, *aſſembly or convention.* Exodos vel exodus, id eſt exitus, *an out-paſſage.*

Us mas non ternæ: quod ternæ eſt, dicito neutrũ.

Nomina in us ſecundæ aut quartæ declinationis, ſunt generis maſculini, tertiæ vero neutri. Exempla prioris partis ex ſecunda declinatione. Acervus, *a heap.* Mannus, *a naig.* Nevus, *a ſpot in the body.* Ex quarta declinatione. Caſus, *a fall or chance.* Cenſus, *riches.* Ovid. 1. faſt. v. 217.

In prætio prætium nunc eſt, dat cenſus honores:
Cenſus amicitias; pauper ubique jacet.

Exempla poſterioris partis, ut corpus, *the body.* Hulcus, *a byle.* Vulnus, *a wound.*

Excipiuntur multa Græca in us fœminini generis ſecundæ declinationis, quæ Græcè in os deſinunt, ut papyrus, arctus, eremus, periodus, ſynodus, methodus, &c. comprehenſa ſub exceptione præcedenti. *Cum multis Græcis, per us hæc vertere Latini,*

Fœmineum *domus* eſt, & *vannus, humus, colus, alvus,*

Et *tribus*, atq; *manus*, ceu *porticus*, ac *acus, idus.*

Excipiuntur à priore parte regulæ, pauca fœminini generis ut domus, partim ſecundæ, partim quartæ. Colus, cujus ablativus colu in quarta declinatione apud Ciceronem reperitur: Et quæ tantum ſecundæ declinationis ſunt, vannus, humus, alvus. Reliqua ſunt quartæ declinationis. Et Idus tantnm eſt pluralis numeri. Domus, *an houſe.* Vannus, *a ſieve.* Humus, *the earth.* Colus, *a rock.* Alvus, *the womb.* Tribus, *a kindred.* Manus, *the hand*, Manus quoque multitudo & poteſtas. Porticus, *a Gallery.* Acus, *a needle.* Acus vero neutri generis, tertiæ, *chaff.* Acus maſculini generis & ſecundæ declinationis piſciculus eſt. Idus ſunt dies quidam menſis, *certain days of the month.*

Dat *pecus* hæc *pecudis*, *ſubſcuſq*; *paluſq*; *ſaluſq*;
Quæq; *ſenex*, *juvenis*, cũ *ſervio*, nomina donant,
Et *virtus*, *incus*, at maſcula ſunt *lepus* & *mus*:
Et quæ *pus* donat, veluti *chytrapus* volo jungi.

A poſteriore parte regulæ excipiuntur pauca fœminini generis quæ ſunt hæc, pecus, quando genitivus eſt pecudis, nam ſi pecoris facit, neutri eſt, *all ſorts of beaſts:* ut oves, capræ, &c. Pecus pecoris etiam totum gregem ſignificat.

Virg. *Deſpectus tibi ſum, nec quis ſim quæris Alexi:*
Quam dives pecoris, nivei quam lactis abundans.

Subſcus,

ubſcus, tabella quâ tabulæ inter ſe conjunguntur, quia quâ immiti- Latini, ſuccidítur. Cato de ruſtica, Subſcudes ilignas adindito. Palus, *a* rtæ is *re*. Palus pali maſculini, *a great ſtake*. Salus, *health*. Senectus, *old* maine. Juventus, *youth head*. Servitus, *bondage*. Virtus, *virtue or valour*. ermus, *a ſmiths ſtithy*.

us, a At maſculini generis ſunt Lepus, *a hare*. Et Mus, *a mouſe*. Maſculina ge. ut Græca à pus podos, id eſt pes, ut tripus, id eſt menſa tripes, *a three-* *ted board*. Chytrapus, *a footed pot*.

tru.

lini *arbaſus* hic aut hæc, *groſſus*, dant *grus*, *ato-*
Acer. *muſque*, *radiſus*,
a de. *ecythus*, atque *pharus*, *penus*, & *ſpecus*, & *pa-*
217 ic *alvus* quondam: junge *intybus*, atq; *phaſelus*,
Vul- *ampinus* atque *arquus*. *Pro fructu ficus*. At
atio. hic vult
, ſy. ro morbo. Nunquam declinat quarta virile.
Cum oc *ſpecus*, atque *penus* dices, dum tertia flectit.
lus, lic aut hoc *Vulgus*. Solum hoc *virus*, *pelaguſq;*

us. Quædam nomina in us ſunt dubii generis: ut hic vel hæc Carbaſus ſœ-
nus us fœmini generis, *fine lint or ſail*. Grus epicœni generis ſub hic vel
iarta ec, *a cran*. Groſſus, ficus abortiva, quæ non matureſcit, *a wild fig*.
ina- tomus, corpus inſecabile, Lecythus, *an oyl-pot*. Pharus, turris altiſſi-
. Et a in aliquo portu propter navigantium ſalutem, ad prælucendi miniſte-
Hu- im fabricata, *a beacon*. Penus ſecundæ vel quartæ declinationis eſt maſ-
red. lini generis vel fœminini, tertiæ vero ſolum neutri generis eſt, quem-
Gal- modum & ſpecus, penus, *any thing that may be eaten*. Specus, *a den*.
cus radiſus, *Paradiſe, or a garden*. Alvus olim quoque maſculini generis
dies t, nunc tantum fœminini eſt. Intybus, herbæ nomen, *Cicorie*. Pha-
us, *a barge or pinnage*. Pampinus, vitis ramus. Arcus vel arquus, pro
de tam ſecundæ quam quartæ declinationis, melius eſt maſculini gene-
q; *the rainbow*. Ficus, arbor nota, ſolum eſt fœmini generis, per regu-
nt, m generalem, *a fig-tree*. Ficus pro fructu, eſt maſculini & fœminini
neris, in maſculino ſolum ſecundæ declinationis: etiam morbum
s: uendam à ſimilitudine fici ſignificans, *the fike*, in fœminino genere tam
gi. cundam quam quartam declinationem recipit. Vulgus, tam maſculini
unt uam neutri generis, *the common people*. Tantum ſunt neutri generis pe-
eſt, gus, *the ſea*. Et virus, *poyſon*. Pelagus etiam nonnunquam maſculinè
re- peritur. Val. Flac. lib. 1. *Pelagum quantos aperimus in uſus*.

œmineum eſt, *laus*, *fraus* velut s, cui conſo-
na juncta eſt.

Laus

us,

Laus & fraus, & omnia nomina desinentia in s præsidente consonante sunt fœminini generis: ut puls, stirps, ars, glans, mens, &c. Laus, *praise.* Fraus, *deceit.* Trabs, *the balk of an house.* Hyems, *the winter.*

Masculà sunt *pons*, *fons*, *mons*, *seps*, dum denotat anguem.

Dens; *chalybs*, *torrens*, *assis*, cui jungito partes.

Et polysyllaba in s, dum p, præponitur illi:

Excipiuntur ab illa regula quædam masculini generis, & sunt hæc: Fons, *a running well.* Pons, *a bridge.* Mons, *a mountain.* Seps, parvus serpens, ex cujus ictu membra percussa putrescunt, *a kind of serpent.* *Lucan*, lib. 9. v. 7. 26.

Ossaque dissolvens cum corpore tabificus seps.

At seps pro sepimento est fœminium, & in eadem significatione dicitur hæc sepes, hujus sepis, *an hedge:* Dens, *a tooth.* Chalybs, *steel.* Torrens, fluvius ex imbre aggestus, *a spait.* Item, masculina sunt nomina significantia partes assis. Unde as, i. duodecim unciæ, uncia est prima pars assis, *an ounce.* Nomina itaque de quibus loquor sunt: Sextans, sexta pars assis, id est duæ unciæ, *two ounces.* Quadrans, unciæ tres, quasi quarta pars assis, & vocatur etiam Triuncium, *three ounces.* Triens, tertia pars assis, id est unciæ quatuor, *four ounces.* Quincunx, unciæ quinque. Hoc in nx desinit, non in ns, *five ounces.* Semis id est semi as, hoc est sex unciæ, *six ounces.* Septunx in nx non in ns, id est unciæ septem, *seven ounces.* Bes, id est unciæ octo, *eight ounces.* Dodrans unciæ novem, quasi dempto quadrante & dicitur nonuncium, *nine ounces.* Dextans, id est unciæ decem, quasi dempto sextante, *ten ounces.* Deunx in nx non in ns, unciæ undecim, quasi dempta uncia ab asse, *eleven ounces.* Hæc nomina significant nummos & vasa. Item masculina sunt polysyllaba, in ps, ut Hydrops, aqua intercus, *hydropsie.*

Hic aut hæc *forceps*, & *adeps*, *frons*, cum *scrobe serpens*, (cabit.

Atque *rudens*, & *stirps* dum truncum significabit.

Pauca in s desinentia præcedente consonante, sunt dubii generis: ut forceps, *a pair of tongs.* Adeps, *fatness.* Frons nunc fœmininum est, sive folium, sive capitis anteriorem partem notet, *the forehead, or the leaf of a tree.* Scrobs, *a ditch, or a fur.* Serpens, *an adder.* Rudens, *a cable.* Stirps pro origine vel pro gente solum est fœmininum, at pro trunco vel radice, tam masculini quam fœminini generis est, *the root of a tree.*

Hæc petit x. Polysyllaba in *ax*, & in *ex*, maribus *do*. (*balex.*

Dic tamen hæc *fornax*, *similax*, *carex*; velut

Addatur *vibex*, cum *forfex* atque *supellex*.

Nomina

Nomina in x ſunt fœminini generis, ut Celox, à celeritate, *a ſchallop*, pax, lex, &c.

Excipiuntur polyſyllaba tam in ax quam in ex, quia ſunt maſculini generis ut Thorax, *the breaſt, or breaſt-plate.* Nycticorax, *the night crow.* Frutex, *a ſhrub.* Pollex, quia præ cæteris poller, *the thumb.*

Inter polyſyllaba, id eſt habentia plures ſyllabas quam unam fœminī generis ſunt, Fornax, *a furnace.* Similax & ſmilax genus hederæ floré candido olente lilium, Carex, *wild ſedge.* Halex, *an Herring.* Vibex, *the mark of a ſtroak.* Forfex, *a pair of ſhears.* Supellex, *houſhold-ſtuff.*

Maſcula ſunt *fornix*, *phœnix*, cum *varice maſtix*,
Et *bombyx*, *ſpadix*, & *oryx*: quodq; *uncia* præbet,
***Grex*, & *eryx*, *ſandyx*, *volvox*, *calyxque calixque*.**

A regula hæc petit x, tolluntur plura maſculini generis, ut Fornix, *a pend or vault.* Phœnix, avis unica. Maſtix, maſtigis id eſt flagellum, utimur in compoſitis, Homeromaſtix, id eſt reprehenſor Homeri & flagellator. Varix, *a bolden vein.* Bombyx, *a ſilk-worm.* Spadix, *ſcarlet.* Oryx, animal in Getulia, ex caprarum genere. Compoſita ab uncia ſunt, Quincunx, ſeptunx, deunx, de quibus dictum eſt in præcedentibus, Grex, *a flock of beſtial.* Eryx montis Siciliæ nomen. Sandix, herba quædam & coloris genus. Volvox, *a kind of worm.* Calyx cum y Græco priore producta, maſculini generis, bacca roſæ, id eſt roſa clauſa, & omnis cortex, ſive putamen, cui fructus aliquis includitur, *an unſpread flower.* Calix cum i noſtro, *a cup.*

Hic aut hæc *cortex*, & *onyx*, cum prole *ſilex*, *lynx*,
***Imbrex*, *calx*, *ramex*, *pumex*, *obicem* volo jungi;**
Atq; *culex*, *natrix*: Sunt qui *limax* quoq; jungunt.

Quædam nomina in x ſunt dubii generis: ut hic aut hæc Cortex, *the bark.* Onyx, id eſt unguis, & gemma candorem habens unguis humani, *the nail, or precious ſtone.* Sardonyx, gemma Sardii, onychiſque colorem repræſentans, *a Sardonix.* Silex, *a flint ſtone.* Lynx, *a beaſt of ſharp ſight.* Imbrex, *a gutter in the thack.* Calx, *the heel.* Alias tantum fœminini, Ramex credo melius eſſe maſculinum, *Rumburſenneſs.* Pumex, *a pumiſh ſtone*; Plaut. Pumex non eſt æquè aridus aque hic eſt ſenex. Obex, Objectum vel obſtaculum, ut peſſulus, ſera, *a bar.* Culex, *a midge.* Natrix, *a water-ſnake.* Limax, *a ſnail.*

DE REGULARI PARTIUM

Orationis cauſalium declinatione.

LIBER SECUNDUS.

DEclinationis vocabulum, quia generale eſt, etiam verborum variatione convenit; Sed nobis hic, declinatio eſt dictionis per caſus in fine variatio; ut Nominativus hæc muſa: Genitivus hujus muſæ: Dat. huic muſæ, &c.

Variantur autem per casus tres tantum orationis partes, quas ob id casuales vocant, & sunt Nomen pronomen & participium: participia declinantur ut nomina. De pronominibus in fine agetur.

Declinationes nominum sunt quinque, quibus nomina dantur (quemadmodum & conjugationibus verborum & personis) ab ordine quem acceperunt, Hinc est quod rectius interrogamus, Quotæ declinationis? ut & quotæ personæ? quotæ conjugationis? quam cujus declinationis? &c. Quotus enim de numero ordinali interrogat, non quis.

Casus est declinationis gradus: & sunt sex: qui dividuntur in rectos & obliquos. Recti duo sunt. Nominativus & Vocativus: Hic enim nominativo (qui propriè rectus dicitur) plerumque similis est, Quatuor sunt obliqui; Genitivus; Dativus Accusativus, & Ablativus. Nominativus casus qui rem nominat. Hunc quoniam à nullo cadit impropriè casum dici volunt.

Genitivus est quo utimur interrogati de genere, origine vel possessore. Cujus est filius Paris? Priami, Et patrius dicitur, quod per ipsum patronymicum exponatur: Priamides, id est Priami filius.

Dativus significat id cui aliquid datur vel acquiritur, aut etiam commendatur, ideo commendativus dicitur.

Accusativus, incusativus, & causativus, aliquid accusari, & in causa fieri ostendit.

Vocativus, vel salutativus, qui vocationem, salutationemque dicit.

Ablativus, plerumque id à quo aliquid aufertur significat, dicitur Latinus, quia Græci hunc casum non habent.

Notabis in universum de omnibus casibus, quod frequenter ab ordine suo denominantur, ut Nominativus vocatur primus. Genitivus secundus, Dativus tertius, Accusativus quartus, Vocativus quintus, Ablativus sextus.

REGULÆ GENERALES, SIVE
Pluribus declinationibus communes.

Compositum simplexq; modo simili gradiuntur,
Demitur *exanguis*: sine carmine plura recludam.

Simplex & compositum plerumque simili modo declinantur: ut pes & bipes.

Excipiuntur autem à regula. Exanguis, quod genitivum similem nominativo facit licet simplex sanguis, faciat sanguinis. Est autem exanguis, carens sanguine, admodum pallidus vel mortuus, *very wan or dead.* Tolluntur plura: nam à substantivis facta adjectiva in ablativis & quibusdam aliis casibus aliter eunt quam simplicia. Caulis ablativum facit caule, unicaulis vero unicauli. Et à manus composita sunt secundæ declinationis: ut centimanus.

Rectum in compositis tantummodo flectere fas
Alteruter rectum nescit variare priorem. (est.

Dictio composita ex pluribus casibus non declinatur, nisi ex parte recti, Unde si ex duobus nominativis, conficiatur, declinabitur utrinque nominativus, si declinationem recipiat: ut respublica reipublicæ, *a Commonwealth.*

wealth. Si ex recto & obliquo fiat, aut contra, ſolus nominativus declinabitur: ut *tribunuſplebis, urbiſpræfectus, juriſperitus, ſenatus-conſultum, plebiſcitum.* Si vero nomen ex duobus obliquis conſtet, nullo modo flectitur ut hujuſmodi, ejuſmodi, &c. A parte prima excipitur *alteruter*, quod licet ex duobus rectis conſtet, tamen ſolum declinatur poſterior rectus: ſic, *Alteruter, alterutra, alterutrum*, &c. Eſt autem alteruter quivis è duobus aut unus è duobus. Leopardus, & puerpera tantum ex poſteriore parte declinantur, quia prior pars compoſiti mutatur Lea & pueri.

Quotieſcunque altera nominativorum aliquo caſu caret, tota dictio eodem carebit. Jusjurandum caret genitivo & dativo, ablativoque pluralibus: quia illis jus caret: unuſquiſque caret vocativo ut quiſque. Suiipſius caret nominativo ut ſui.

In neutris primus, quartus, quintus ſimiles ſunt: Queis in *a* pluralis ſemper, cum flectimus, exit.

Nomina neutri generis in quacunque declinatione habent tres caſus ſimiles, nominativum, accuſativum, vocativum in utrolibet numero, & hi caſus ſi declinentur, pluraliter terminantur in a: ut, Nominativo, Accuſativo, Vocativo *ſcamnum:* & in plurali *ſcamna*. Sic *corpus, corpora, cornu, cornua.* Si non declinentur, non neceſſariò pluraliter in a deſinunt: ut Centum, mille, tempe. Item ambo, duo, quamvis declinentur, in a non deſinunt, quia omninò irregularia ſunt.

Eſt primo quinto ſimilis. Sed Græcus s aufert Sæpe: velut *Thoma, Theſeu, Panthu, Pari, Palla.*

Vocativus utriuſque numeri ſimilis eſt nominativo: ut nominativo Muſa, puer, panis, vocat: O muſa, puer, panis. Pluraliter hæ muſæ, pueri, panes.

Ab hæc regula excipiuntur primo nomina Græca in (s) quæ literam s ſæpe in vocativo abjiciunt: ut hic *Æneas, Thomas, Ænea, Thoma*, Sic omnia in *as* primæ terminata. Hic *Anchiſes, Priamides, Anchiſe, Priamide*, Sic omnia in *es* primæ. Hic *Tydeus, Orpheus, O Tydeu, Orpheu.* Sic omnia in *eus* pet *eu* diphthongon deſinentia. Hic *Panthus, Oedipus, Melampus. O Panthu, Oedipu, Melampu. Talia ſunt admodum pauca.* Hic *Calchas, Pallas O Calcha, Palla.* Talia in tertia ſunt omnia virorum proprie in *as* quorum genitivus in *antis.* Pallas Palladis, Deæ nomen, habet vocativum nominativo ſimilem. Hic *Achilles, O Achille*, Hic *Paris, O Pari.* Quod, ut alia quædam, aliquando s literam retinet. Ab hac regula exceptiones declarabuntur in declinatione ſecunda.

Syncopa plurali nonnunquam fit genitivo.

Syncopa aliquando fit in genitivo plurali: in prima quidem declinatione: Ut Cœlicolûm pro Cœlicolarum. In ſecunda, ut Deûm pro Deorum. In tertia, Cœleſtûm pro Cœleſtium. In quarta declinatione, ut Currûm pro Curruum. Syncopa eſt ablatio literæ vel ſyllabæ è medio dictionis. Huic, eſt figura contraria Epenthеſis, quæ eſt adjectio literæ vel ſyllabæ in medio dictionis; ut alituum pro alitum, propter verſum recipitur.

Plurali ſimilis ſexto vult tertius eſſe.

Dativus & ablativus plurales cujuſcunque declinationis, ſunt ſimiles; ut Dativo & ablativo Muſis, Magiſtris, Partibus, manibus, diebus.

PRIMA DECLINATIO.

Prima dat *as*, *es*, *e*, rectis, & a. patrius æ vult Cum terno. Sed ab e recto, genitivus in es fit. Caſibus his *Adam* tantum flectunt & *Abraham*

Prima declinatio habet quatuor terminationes nominativi ſingularis, a, ut Æneas, Andreas, Thomas, es, ut Alcides, Chryſes, Anchiſes. Quædam ſunt appellativa; ut Cometes, Prophetes, Levites, Pſaltes. E, u Pentecoſte, *Whitſunday*. Talia quædam Latine terminantur etiam in a, ut Helene, vel Helena, Grammatice vel Grammatica, &c. Sic ſe habent & in *es* hujus declinationis nomina: ut Cometes vel Cometa: Planeta vel planetes. A, ut Poëta, *a Poet*, Arca, *a chiſt*. Arrha id eſt arrhabo, *an earneſt penny*. Additur à nonnullis quinta terminatio *am*: ut Adam, Abraham quæ melius per ſecundam inflectitur: ut Adamus, Abrahamus.

Patrius æ vult cum terno. Genitivus & dativus primæ declinationis ſingularis numeri deſinunt in æ dighthongon, ut patria, hujus patriæ, huic patriæ, *a native countrey*. Muſa, *a muſe*. Aura, *a ſoft air*.

Diphthongus eſt duarum vocalium vim ſuam retinentium in eadem ſyllaba conglutinatio. Et ſunt Latinæ quatuor *æ*, *œ*, *au*, & *eu*, Muſæ, cœna, audio, euge. Diphthongus à dis, *i.* bis, & phthongus id eſt ſonus, quaſi duarum vocalium ſonus. Sed in æ & œ parum audiuntur a & o. Veteres frequenter in genitivo per duas ſyllabas *ai*, pro *æ*. dixerunt, ut Aulai, pro aulæ. pictai pro pictæ, unde virg. *Aulai in medio libabant pocula Bacchi*: Idem. *Dives Pictai veſtis & auri*. Vetuſtiſſimi ad imitationem Græcorum etiam as dedere, nominibus, præſertim in a purum & in *da*, *ra*, *tha*, deſinentibus: ut Familia, familias: Leda, ledas: Terra, terras, Martha, Marthas.

Sed *ab e recto*, Excipiuntur à regula, quantum ad genitivum nomina græca in e, quia faciunt genit: in es, Dativum vero in æ diphthongon: ut hæc pentecoſte, hujus pentecoſtes, huic pentecoſtæ: ſic Magdalene, Thisbe, Penelope, Calliope, Circe.

Am faciet quartus: Finita per *as* vel *a* Græca, *An* quoq; dant: *en* fiet ab *es*, & ab *e*, nec habent *em*

Accuſativus primæ declinationis terminatur in am, ut hæc ſella hanc ſellam, id eſt ſedes. Sic cella per C eſt cubiculum & penuarium; ut Cella vinatia. Camera, *a vault*.

Finita per as. Græca nomina in as & a etiam mittunt accuſativum in an, ut hic Thomas, Æneas, Boreas; hunc Thomam vel Thoman: Æneam vel Ænean; Boream vel Borean: hæc Oſſa, Ætna, hanc Oſſam vel Oſſan: Ætnam vel Ætnan nomina montium. Nomina in es & in e deſinentia faciunt accuſativum in en, nunquam in em, ut hic Anchiſes, hunc Anchiſen: hæc Ninive, hanc Niniven.

A ſextus donat. Tamen *es* ac *e* retinent *e*,

Ablativus in a deſinit, ab: hac Muſa, ab: hoc Ænea, Sic Lagena, vas in quo viatores pôtum deferunt, *a cann*, Fidelia, *a pig*. Latrina, *a privie*. Cloaca, *a conduit of filth*. Mantica, *a wallat*. Tamen es ac e, &c Nomina in es & e deſinentia faciunt ablativum in e: ut ab: hoc Anchiſe. Comete, ab: hac Theriace, quoddam medicamentum *Triacle*. Strophe, verſutia vel deceptio, *deceit*. Ode, id eſt cantus, *a ſong*. Hæc & ſimilia ſolum e in ablativo habent. Sic nomina in e in accuſativo en ſolum habent, in ablativo ſolum e. Anchiſam vero & Anchiſa ſunt à nominativo in a. Sic Virg. *Anchiſa genitore*, Anchiſa enim pro Anchiſes aliquando dictum eſt: ut Atrida pro Atrides: id eſt filius vel nepos Atrei.

Primus pluralis fit in *æ*. Genitivus in *arum*.

Nominativus pluralis in æ dipthongon deſinit, cui ſimilis eſt vocativus. Genitivus fit in arum: ut hæ muſæ, O muſæ, harum muſarum. Nomina in e deſinentia Latini in plurali vix unquam uſurpant, niſi ſecundum declinationem Latinam tanquam ſingulariter terminentur in a.

Tertius is poſcit. Tamen *abus* paucula donant:

Filia, Mula, duæ, liberta, equa, nata, Dea, ambæ

Dativus pluralis in is deſinit, dativo ablativus ſimilis eſt per regulam *Plurali ſimilis*, &c, ut his muſis, pennis Octo indubie habent abus, ut filia filiabus, nata, &c. quorum ambæ duæ nulla differentiæ cauſa faciunt abus, reliqua differentiæ cauſa faciunt abus, ne de maribus videatur ſermo. Ubi vero ambiguitas per adjectiva tollitur, inveniuntur quandoq; is tenere, nata, *a daughter*. Liberta, mulier libera quæ fuit ſerva, *a free woman*. Libertus eſt talis vir.

Accuſativus pluralis ſemper in as fit.

Accuſativus in as finitur: ut has animas, crumenas, Anima *the ſoul or life*. Crumena, *a purſe*. Anſa, *the lug of any veſſel*, etiam eſt fibula, quæ calceis inſuitur, *a buckle*

Anſaque compreſſos alligat arcta pedes.

Scutica, *a ſcourge*, Dolabra, *a plain*.

SECUNDA DECLINATIO.

Altera ſex rectis, *er*, *ir*, *eus*, *ur*, dat vel *us*, aut *um*: Addimus e græcis *os*, & *on*, per *us*, *um*, varianda.

Nominativus ſecundæ declinationis habet ſex terminationes er, ir, ur, eus, us, um. Eus eſt terminatio græca. Hic jungimus græcam terminationem, *os*, quam Latini ſæpiſſimè vertunt in *us*, & *on*, quam vertunt in *um*: exempla ſunt, Faber quicunq; artifex malleo utitur: ut Faber lignarius, *a wright*, Faber ferrarius, *a ſmith*. Faber murarius, *a maſon*, Magiſter, cui cura rei incumbit: ut Magiſter pagi, Magiſter vigilum. Quicunque ludo literario præeſt, Magiſter, vel unico verbo Ludimagiſter, rectè dicitur. Glaber, glabra, glabrum, id eſt calvus, ſine crinè aut herbis vel ſegete: nam ager aliquando glaber eſt, *bald or ſmooth*. Scaber, ſordidus, aſper, ut unguis ſcabri, cutis ſcabra, *filthy*. In ir tria ſunt, ut Vir, i

mas, Trevir aliquis è civitate Trevirensi. Levir frater mariti vel uxoris, *a good brother.* In eus nomina virorum propria : ut Orpheus, Perseus, Tydeus. In ur unicum est nomen adjectivum. Satur satura saturum. In us & um sine numero nobis cognita sunt ut Circus, *a circle.* Hircus, *a buck.* Colum, *a syeth disb.* Solum quodvis sustentaculum : ut terra est hominis solum, *the ground.*

Ovid. *Omne solum forti patria est, ut piscibus æquor.*

Os, ut Samos, Lesbos, on, ut Pelion, Ilion.

I pàtrius servat, genitivus non superabit.

Genitivus secundæ declinationis in i definit : ut hujus Magistri, scami (*Genitivus non superabit*) sententia est : Gen. secundæ declinationis non habebit plures syllabas quam nominativus, & hoc dicunt, Non crescit genitivus : ut hic vafer vafri, *subtile.* Ater, *black*, Teter, *filthy.* Juro, jurandum non crescit ea parte qua est secundæ declinationis, *a solemn oath.*

Crescit *ir*, *ur*, *gener* & *prosper*. *puer*, *asper*, *adulter*, *Presbyter*, atq; *tener*, *miser*, *exter*, *gibber*, *Iber*.
Et *lacer*, atq; *socer*, *Liger* ; orta *gero*, *fero*, *liber*.
Addimus his *dexter*, cui Syncopa fiet, ut *Asper*.

Crescunt tamen pauca, ut quæcunque in ir desinunt, veluti vir viri, levir leviri. Et ur, satur saturi : cum sequentibus in er. ut gener generi maritus filiæ, *a good son.* Prosper prosperi, felicitatem adferens, *happy.* Puer est teste Varrone qui nondum excessit annum decimum quintum. Asper, *rude or sharp* & pro irato sumitur. Adulter qui matrimonium violat : Mulier adultera dicitur. Presbyter, *an elder*, Tener tenera tenerum, *tender or young.* Miser, *wretched* Exter extera exterum, id est externus, *a stranger.* Gibber, *crook backed*, Iber iberi, vel tertiæ. Iber iberis, id est Hispanus, *a Spaniard.* Sub hoc nomine comprehenditur Celtiber, celtiberi, populus Hispaniæ, Regio vocatur Celtiberia. Producunt autem Iber & Celtiber semper genitivi penultimam, quam ali hic corripiunt. Lacer, *riven.* Socer, pater mariti vel uxoris, *the good father.* Liger Ligeri, viri proprium. Crescunt etiam composita à gero & fero : ut Claviger, qui clavam gerere dicitur : ut Hercules, vel clavem, ut ostiarius. Laniger lanigera lanigerum, id est lanam gerens : ut ovis lanigera, *that bears wool.* Sic Setiger, Corniger, belliger, &c. Signifer, *a bearer of an Ensign.* Stellifer, ferens stellas. Lucifer, ferens lucem. Sic salutifer, opifer, somnifer, lethifer, mortifer, &c. Liber priore longa, adjectivum, & Bacchi nomen, nam pro cortice aut codice minime crescit : ut liber libri, Dexter dexteri, vel per Sycopam dexter habet, asper, asperi, vel per eandem figuram asperi.

Conservant normam pronominis ista secundam
Unus, *uter*, *neuter*, *solus*, *quis*, & *ullus*, & *alter*,
Atque *alius*, *totus*, Fuit olim patrius *uni*.

Hæc nomina unus, uter, cum suis comp. uterque utervis, uterlibet, neuter

Neuter ſolus, quis (quod ex Donato notum) nullus alter, alius, & totus habent in genitivo ius, & dativo i, quia declinantur ut pronomina ſecundæ declinationis: veluti nominativo unus una unum, Genitivo unius, dativo uni, &c. Alius creſcit in genitivo, non ſyllabis, ſed quantitate, quia ſecunda ſyllaba in genitivo ſolum eſt longa, in nominativo autem brevis. Alterius penultimam ſolum corripit, quam reliqua in proſa producunt tantum, in verſu variant Plebei Verſiculo ſunt,

Rectus vult alius, poſcit genitivus alius,
Corripit alterius ſemper: producit alius,

Item alius facit dativum triſyllabum alii, cum reliqua dativum faciant à genitivo, abjecta us ſyllaba. Sub ullus, id eſt aliquis comprehenditur nullus, id eſt non ullus: uter, i, quis è duobus. Cætera ſunt nota. Neuter habet neutrius in genitivo, & neutri in dativo; ſæpius quàm neutri neutræ neutri, niſi in Grammatica locutione, neutri generis, pro quo nollem dicere neutrius generis.

(*Fuit olim patrius uni*) Veteres hæc nomina præter quis declinabant, ut Bonus. Nec deſunt etiam apud Ciceronem & Terentium exempla.

Ei, vel *ei*, vel *eos*, dabit *eus*. Volet *Androgeos o*.

Nomen in *eus* deſinens facit genitivum in *ei* ſyllabam, vel per duas ſyllabas in *ei* vel *eos*: ut Tydeus Tydei; per duas ſyllabas: vel Tydei & Tydeos per tres. Cave Latinum putes eſſe genitivum apud Virg. 4. Eclog. v. 57. *Orphei Calliopeia*; *Lino formoſus Apollo*, eſt enim Dativus Græcus. Androgeos vero facit genitivum Androgeô, Sub hoc comprehendi volo Apollos, Apollô. Tydeos, Tydeô. Athos, Athô; & Pauca alia quæ in *os* longum Attice deſinentia, habent etiam *o* in dativo & ablativo, & accuſativo *on* longum vel *o*, Vocativus autem eſt nominativo ſimilis.

I vates quandoque jacet, ceu *cura peculi*.

Quando genitivus terminatur in duo ii, ſolet alterum cauſa metri quandoque abjici Virg. Ecl. 1. v. 33.

Nec ſpes libertatis erat, nec cura peculi.

Per Apocopen pro peculii Sic Tuguri pro Tugurii. Antoni pro Antonii. Peculium eſt proprium alicujus bonum, *proper goods*; peculiaris, proprius. Tugurium, id eſt domuncula ruſtica, *a cote-houſe*. Virg.

Pauperis & Tuguri congeſtum ceſpite culmen.

Apocope eſt ablatio literæ vel ſyllabæ à fine dictionis.

Tertius & ſextus formantur in *o* tibi caſus,

Dativus & ablativus in *o* deſinunt: ut huic Magiſtro, ab. hoc Magiſtro.

***Um* poſcit quartus. Quandoq; per *on* loca Græca**

***Eus ea* vult etiam. Per e quintus vertit *us*: abſq;**

O fili, Deus, & fluvius, populus, chorus, agnus,

Quatuor hæc *e* volunt etiam, ut pro rege *latinus*

Accuſativus in *um* deſinit: ut Mæander Mæandrum, fluvius quidam nimis curvus & flexuoſus. Ideo Mæander pro ambagibus & fraude capitur *a bontgate*, Cic. *Scio quos tu Mæandros quæſiviſti*. Tholus, pertica in templo

templo ad quam dona ſuſpenduntur. Scrupulus, *a little ſtone, or a do* Ter. *Unus mihi ſcrupulus reſtat, qui me male habet.* Scopulus, *a roc the Sea.* Scopus, *a mark*, Capulus, *an heft.*

Quandoque per on) Nomina Græca quæ poſſunt in *os* vel *us* deſinere ciunt etiam ſæpe accuſativum in *on*; ut hæc diphthongos vel diphth gus: hanc diphthongon, vel diphthongum. Quæ in *eus* deſinunt ſa accuſativum in *ea* mittunt: ut Tydeus. Tydea, Orpheus, Orphea.

Per e quintus vertit us) Nomina ſecundæ declinationis terminant *us*, mutant in vocativo *us* in *e*, ut Cantherius. O Cantherie, equus ſtratus, *a gelding.* Sic lanius, *a fleſher.* Tabellarius, *a carrier of writ* Statuarius, qui facit ſtatuas, *a graver of Images.*

Abſque O fili) Excipiuntur à prædicta exceptione paucula, ut Fil O fili. Deus, O Deus ſolum. Fluvius, O fluvius, vel fluvie: Populu hominibus, O populus & popule. Chorus, O Chorus & chore. Ag O agnus & agne. Latinus, Rex Latii. O Latinus & Latine. Cho eſt canentium cœtus. Populus prima longa pro arbore popule tan facit.

Cum proprium dat *ius*, dempta *us* fit in *i* t quintus.

Propria in *ius* dempta *us* faciunt vocativum in *i*, ut Laurentius, O L renti: Terentius, O Terenti. Fabius, O Fabi. Vocativus in i ſem una ſyllaba minor eſt Nominativo: ut Pompeius triſyllabum, O Pom diſyllabum. Aliquando i conſonans per Diæreſin fit vocalis, & ſic Nominativus quam vocativus ſyllaba longior eſt.

Ovid. *Accipe, Pompei, deductum carmen ab illo,*
Debitor eſt vitæ qui tibi, Sexte, ſuæ.
Mart. *Pervigil in pluma Caius ecce jacet,*
Idem. *Quod peto da Cai, non peto conſilium.*

PLURALIS NUMERUS.

Primus pluralis fit in *i*, vult patrius *orum*; Græcus in *ôn* fiet, *is* tertius. *Os* dato quarto.

Nominativus pluralis, cui vocativus eſt ſimilis, fit in *i*: ut hi Magiſt hi vulgi: hi Dei vel Dii, Prius à Deus eſt, poſterius à Dius, quod vete dixerunt pro Deus. Hinc manſit pluralis Dii: quod magis in uſu eſt qu Dei, & dativo & ablativo ſæpius Diis quam Deis dicimus. Genitivus pl ralis deſinit in orum: ut horum magiſtrorum, horum ſcamnorum, h rum ephippiorum. Ephippium, *a ſaddle.* Ferculum, *a meſs of mu* Nomina feſtorum faciunt genitivum plerumque in orum per hanc dec nationem, dativum & ablativum ſæpius in *ibus*: ut Saturnalia, Feſta S turni: genitivo Saturnaliorum: aliquando etiam Saturnalium: dati & ablativo Saturnalibus. De his ſufficiet hunc verſum adjeciſſe Badianum

Feſta lego per ibus; *licet* orum, *dent genitivis.*

(*Græcus in ôn fiet*) Græcus genitivus in *ôn* longum deſinit, & ita utun tur ſæpe Latini: ut pluraliter hi Cimmerii, horum Cimmeriorum, ſive cimmeriôn. Tib. *Cimmeriôn etiam obſcuras acceſſit ad oras.* Cimmeri

ſunt

ſunt populi quibus perpetua nox eſt: hinc multam obſcuritatem aut animi caliginem proverbialiter appellant cimmerias tenebras. (*Is tertius*) Dativus in is deſinit, ut Ablativus, veluti, his, palis, qualis. Palus, *a ſtake.* Qualus, *a basket*, (*Os dato quarto*) Accuſativus in os deſinit: ut Catulos, pullos. Catulus, fœtus canis & cujuſcunque feræ: ut Catulus Leonis, lupi, urſi, muris, *a whelp.* Pullus, fœtus avium & omnium manſuetorum animalium: ut pullus Aſinæ: præterquam boum: nam vitulus dicitur, aut vitula: & ovium, quia agnus vel agna dicitur, & caprarum, nam hœdi & capelli dicuntur. Ambo duo, licet ad tertium librum pertineant, hic declarabo, quia primum ſecundamque declinationem maximè ſequuntur.

Ambo, duo, Neutri generis ſunt, maſculeique,
Mas o vel os quartus donat. Vult tertius obus.

Singulari numero carent, & pluraliter nominativo, Ambo, duo, ambæ duæ, ambo duo: Genitivo, amborum duorum, vel duûm; ambarum duarum, amborum duorum vel duûm. Dativo ambobus duobus, ambabus duabus, ambobus duobus. Accuſativo, Ambos duos, vel ambo duo (licet ratius) ambas duas ambo duo. Vocativi ſimiles ſunt nominativis, ablativi dativis.

TERTIA DECLINATIO.

Tertia dat varios fines, dans is genitivo.
Græcorum patrius vel in *os*, vel in *i*, vel in *us* fit.

Tertia declinatio multas habet terminationes. Semper autem genitivus fit in is, ut hic pater, hujus patris. Hic Ulyſſes, hujus Ulyſſis. niſi Græca more Græco declinentur: tunc enim ſæpe habent os: ut hic Pan, hujus Panos: hujus Ulyſſeos, Achilleos. Etiam hujuſmodi in eus propria quandoque habent ei. Horat. Ode. 6. lib. 1. *Nec curſus duplicis per mare Ulyſſei*, verſus eſt Aſclepiadæus. Contrahitur ëi in ei diphthongum vel monophthongon i.

Virgil. Æn. 2. 7. --- *Quis talia fando,*
Myrmidonum, Dolopumve, aut duri miles Ulyſſei,
Temperet à lacrymis?

Idem. *Exuvias indutus Achilli*; Quandoque Genitivus Græcus in *us* deſinit. Ut hæc Echo, hujus Echus.

Nominativi terminationes in tertia declinatione ſunt circiter ſeptuaginta & una. Literæ Terminales undecim: a e o c d t l n r s x. Litera Terminalis, eſt ultima dictionis litera. Terminatio, eſt ultima dictionis ſyllaba. Terminationes per ordinem ponentur, cum literis terminalibus.

A, ut Malagma, *a ſoftning plaiſter.* Scomma, *a mock.*
E, ut Conclave, *a ſecret chamber.*
O, ut Pernio, *the moules.* Petaſo, *a gammon of bacon.*
C, poſt a, ut lac: vel e ut Halec.
D, poſt i, ut David: & u, ut Bogud, propria virorum.
L, poſt quinque vocales: ut ſal, mel, vigil, ſol, conſul.
N, poſt omnes vocales præter u, Titan, Siren, Delphin, Dæmon.

R, poſt omnes vocales cum y Græca, ut par, ver, Gadir, Cor, Martyr.

S, poſt omnes vocales cum y Græca, &, æ, ac au diphthongis: Pes, lis, flos, mus, Mys, proprium viri, genitivo Myos: æs, laus,

S, poſt ſex conſonantes, b l m n p r. Et rurſum.

Bs, poſt omnes vocales, ſed inter u mediat r: ut trabs, cœlebs, i. ventus Africus: & quod y Græcum habet chalybs, ſcrobs, urbs.

Ls, poſt u, ut puls, mollis cibus, ex farina & lacte, vel caſeo vel & melle, qua pro pane veteres utebantur.

Ms, poſt e tantum ut: Hyems.

Ns, poſt omnes vocales præter i, cum y Græca, ut glans, dens, m Aruns proprium viri. Tiryns.

Ps, poſt omnes vocales cum y Græca, præter u: ut Lælaps, canis men apud Ovidium. Seps, Ips, i. vermiculus qui cornua viteſque rodit. Ops, Dea terræ, Gryps, volucris maxima & rapaciſſima, *a phon.* Unum eſt habens r ante ps, quod eſt ſtirps.

Rs, poſt omnes vocales, præter i: ut Ars, iners, mors, Tiburs.

T. poſt u tantum, ut caput, ſinciput, occiput.

X. poſt omnes vocales, cum y Græca, & æ & au diphthongis, ut rex, pix, nox, nux, ſtyx, fæx, faux.

X. poſt tres conſonantes l n r.

LX. poſt a tantum, ut calx, falx.

NX. poſt omnes vocales præter e & o: ut Lanx, vas latum & ro dum, in quo caro aut aliud eſculentum menſæ infertur, *a plate.* ninx, ſeptunx, Lynx, beſtia quædam cum y Græca in poſteriore ſyl

RX. poſt a & e tantum: ut arx ab arceo, quia arcet, id eſt prohibet ſtes accedere, *a caſtle.* Merx, res venalis, *merchandiſe.* Plaut. proba me facile emptorem reperit.

GENITIVORUM TERTIÆ FORMATIONES.

Semper *a* mittit *atis*. Vertes e per *is* genitivo.

Nomen in *a* facit genitivum addita *tis*, & omnia in *a* tertiæ, ſunt mina Græca neutri generis. Ideo more Græco faciunt in genitivo eti *os*: ut Doma, domatis vel domatos: domus, *an houſe.* Aroma, *ſpi* Dogma, *an opinion.* Thema, poſitum, aut poſitio, *a propoſition.* Tor ma, *a graven work.*

Vertes e per is, &c. Nomen in *e* vertit *e* in *is* in genitivo: ut Mant mantilis, *a ſervet.* Ovile ovilis, *a ſheep-fold.* Equile, *a ſtable.* Capri *a goats-lodge.* Bovile, *an ox-ſtall.* Porcile, *a ſwine-ſty.*

Addito *nis* poſt *o*. Dat *inis* muliebre *do, goque.*
Virgo, ordo, margo*, cum *cardine, Apollo, Cupido
***Turbo, homo*, ceu *nemo*; tamen *unedo poſtulat* oni**

Nomen in *o* facit *onis*: ut Aquilo aquilonis, *the North, or North-win* Pero peronis, *an upland ſhoe.*

Excipiuntur à regula, fœminina in *do* & in *go*, quæ faciunt *inis*; Cap do capedinis, *a lame veſſel.* Intercapedo, *a diſtance.* Libido, *luſt.* H rudo, *a loch leech.* Hirundo, *a ſwallow.* Salſugo ſalſus humor, *pick*

Propago

opago, viris ramus terræ infixus, & progenies, *a linage.* Fuligo, *ſoot.* bugo, *the white of the eye, or egg.* Croceum ovi, dicitur vitellus. Ferugo, *the ruſt of Iron.* Ærugo, *the ruſt of braſs.* Ferrugo eſt etiam panni ilis color, *ruſſet.* Item hæc dant, *inis.* Virgo Virginis, *a virgin.* Ordo inis. Item margo, cardo, Cupido, nota ſunt ex generibus, Apollo, l. Turbo turbinis, *a whirl-wind.* Etiam quicquid acutum eſt deorſum verbo dicitur, à forma luſorii inſtrumenti, quo pueri maximè delectantur. Tibull.

Namque agor, ut per plura citus ſola verbere turbo:
Quam celer aſſueta verſat ab arte puer.

Homo hominis, nemo neminis. A fœmininis in *do* & *go*, unicum excipitur. Quod eſt Unedo unedonis, *a crab-tree.*

Enis habent *Anio*, *Nerio*. *Caro* dat tibi carnis.

Anio à nominativo rariore Anien obliquos mutuatur, eſt autem fluvius agro Tiburtino. Nerio Nerienis, uxor Martis, Caro carnis, *fleſh.*

Græca velut *Dido* muliebria, ſic modo flectes,
Os capiat patrius: reliqui dant *o* bene caſus.

Nomina Græca fœminini generis faciunt genitivum in *us*, reliquos obliquos in *ō*, Dido didus, *Io Ius.* Sappho ſapphus. Calypſo Calypſus: ſic Caliſto, Pero, Drymo, Pantho, & cætera mulierum vel Nympharum propria & Dearum: velut Clio Clius, una muſarum, Clotho Clothus, una Parcarum. Argo Argus, nomen navis. Veteres declinabant hæc nomina: ut ſermo ſermonis, quod Quintilianus non probat. O genitivi penult. producit, ut ſermo ſermonis, niſi apud græcos in *on* deſinens corripiat; ut Agamemnon Agamemnonis, proprium viri. Sic Gentilia quæram, ut Vangio Vangionis, Saxo Saxonis, &c. Inis corripitur, ut virginis, inis producitur, ut Anienis, Nerienis, ab antiquiſſimis etiam correptum, eſſe Gellio.

Davidis, *halecis*, *lac lactis*, *Bogudis* effer.

Halec facit halecis penultima longa, Lac facit Lactis. David Davidis. Bogud Bogudis, penultima brevi.

Additur *is* poſt *l*. Sed *lis* jungunt ſibi *mel*, *fel*.

Nomina in l literam deſinentia aſſumunt in genitivo *is*: ut Sal ſalis, Animal animalis, corpus ſentiens. Hic & hæc animalis & hoc animale, ad animal pertinens, Vectigal, tributum vel redditus, *Toll.* Cic. Non intelligunt homines quantum vectigal ſit parſimonia, Michael Michaelis, vel Belis, Idoli nomen. Mel & Fel addunt genitivo *lis*: ut Mellis, Fellis. Neutra in al cum el & ſol penultimam genitivi producunt, ut animalis, Michaelis Solis, reliqua corripiunt, ut Hannibal Hannibalis, Hiempſal, Hiempſalis, Haſdrubal Haſdrubalis, propria virorum. Sal ſalis, quamvis olim etiam fuerit neutrum. Vigil vigilis. Præſul præſulis.

Additur *is* poſt *n*. tamen *on* quandoq; dat *ontis*.
Donat *inis* neutrum, *pecten*, *flamen*, *cano* natum.

Nomen in *n* desinens facit genitivum adjecta *is* syllaba: ut Titan Titanis, frater Saturni, 1. Sol. Pan, panis aut rectius Panos, quia Græcum est, ut à Genitivo hujus nominativi panis distet. Sic malim dicere in accusativo Pana quam panem. Delphin Delphinis, Agon Agonis. i. certamen, *a deadly conflict.* Canon, id est regula, *a rule.* Quidam in on faciunt genitivum in ontis: ut Phaëton Phaëtontis filius Phœbi, Charon Charontis portitor inferni. Acheron Acherontis, Phlegeton Phlegetontis, fluvii infernales. Pauca sunt ejusmodi nomina appellativa: ut Bison Bisontis, *a buffel or wild ox.* Chamæleon Chamæleontis, animal qui solo vento dicitur pasci, & herba quædam. Horizon Horizontis visus noster terminus, *the utter bounds of our sight.* Neutra in *en* faciunt genitivum in *inis*, ut Numen numinis, Deus vel divina potestas, *the God-head.* Sumen & abdomen, *swines-seam.* Gluten, *bird-lime or glew.* Bitumen *plaister.* Flamen, sive neutrum est pro flatu, *a blast of wind.* Sive masculinum pro Sacerdote, flaminis facit, *a priest.* Sic pecten pectinis, omne compositum à verbo cano: ut Tubicen, Liricen, *en* producit genitivi penultimam, nisi faciat *inis:* tum corripit. In producit genitivi penultimam. On, modo producit: ut Simon, Babylon, modo corripit ut Dæmon, Canon: in paucis, variat, ut Ægæon, Orion: Certiorem regulam de on non habeo.

R. capit is patrio, Far farris postulat, *Hepar*
Hepatos* efficiet, *cris* mobile *cer* dat, ut *acer
Ac *Alacer*. *Bris* dant *imber* cum prole, *salubre*
Et *celeber*. Per *tris ter* formes omne Latinum
Et *pater & mater*, *linter*, Dat eris *later*: & *cor*
Cordis: *Iter tineris: Jovis* optat Jupiter usqu
Robur* oris, *Iecur* atq; *femur* tibi præbet *ebúrqu

Nomina tertiæ in *r* desinentia, adjiciunt genitivo *is*: ut Altar altaris *an altar*, Specular, *a window.* Pluvinar, *a Cod.* Torcular, *a wine-pr* Subliger, *a garter.* Agger, *a rampier or bulwark:* Rancor, *mowl or rottenness.* Mucor, *hair mowling.* Vapor, *vapour or smoak of the ear* Fulgur fulguris, *fire-flaught.* Sed fulgor est splendor.

Excipiuntur multa à regula. Nam Far gemino r facit farris, *all kind corn.* Hepar hepatis vel hepatos, latinè jecur, *the liver.* Tria adjectiv Alacer, volucer, acer, faciunt *cris,* quibus addes mediocer si inveniatu Acer pro arbore aceris facit. *Bris* dant saluber, celeber, imber, cu compositis September, October, November, quæ sunt mensium nom na. Imber, *a shower.* Omnia latina in *ter* faciunt tris: ut fratris, ve tris, Uter utris, *a bottel.* Item tria Græca, Pater. Mater, & linter, C tera in ter Græca, eris habent per regulam: ut Æther ætheris, *the Air heaven.* Character, *a figure or mark.* Clyster, *a clister.* Crater, *a c* Later quamvis Latinum sit in *ter* desinens, non facit tris sed eris, *a ty stone.* Cor Cordis facit. Iter itineris à nominativo olim usitato itine

Jupit

Jupiter facit Jovis, ab antiquo nominativo Jovis. Quatuor in *ur* faciunt *uris* : robur roboris, fortitudo & quercus duriſſimæ ſpecies, *ſtrength.* Jecur jecoris vel jecinoris, tanquam à veteri nomine Jecinus, *the liver.* Femur Femoris, *the thigh:* ut femur anſerinum, gallinaceum, annatinum, leporinum, cuniculinum. Ebur eboris, os vel dens elephantis, *Ivory*: At penultimam genitivi producit in neutris: Cum Nar, Demito nectar, ubar, hepar, par, quæ corripunt: & nomina in ar quæ non ſunt neutra ut Cæſar Cæſaris. Er corripit penultimam, ut mulier, æther, aër. Cætera Græca producunt, veluti iber, crater, Character, Clyſter, quibus unum latinum addes, quod eſt Ver. Ir corripit, ut Gadir, Martyr. Or producit penultimam genitivi, ut Color, Soror. Tolluntur æquor, marmor, memor, arbor, bicorpor, tricorpor, indecor, dedecor & ſi qua ſunt ejuſdem derivationis alia cum Græcis: ut Hector, Antenor, Rhetor, & Caſtor, tam appellativum quam proprium. Author tamen producit tantum. Ur corripit tantum: ut Fulgur, guttur. Excipitur unum, quod eſt fur furis.

As interponit ti. *Mas* maris, *as* dabit aſſis,
Hoc *vas* vaſis habet. *Vas* hic vadis. *Antis* habento, (ponit.
Maſcula Græca: volunt per *adis* non maſcula

Nomen in as deſinens facit genitivum, interponendo ſyllabam *ti* inter *a* & *s*: ut Simultas, ſimultatis, *privy hatred.* Pravitas pravitatis, *wickedneſs.* Æquitas, *righteouſneſs.* Mæcenas, optimi viri nomen, qui Virgilium Horatiumque & alios doctos opibus juvit. Hinc docti, dites patronos Mæcenates appellant. Mart.

Sint Mæcenates, non deerunt, Flacci, Marones.

Excipiuntur à regula Mars Maris, As aſſis, hoc vas vaſis: hic vas vadis, & græca maſculini generis, quæ faciunt antis: ut Elephas elephantis. Sic Gigas, Adamas: Atlas, Pallas, Pallantis vel Pallantos, Evandri filius, &c. Reliqua græca non maſculini generis faciunt adis vel græcanicè ados, ut Pallas Palladis vel Pallados, Dea ſpientiæ, *the Goddeſs of wiſdom.* Hic aut hæc Arcas arcadis vel arcados, cyclas cycladis, *a womans gown.* Hebdomas numerus ſeptenarius; Latine ſeptimana, ſpatium ſeptem dierum, *a week.* Decas numerus denarius. Olympias, luſtrum ſive quinquennium, *five years ſpace.* Lampas, *a lamp.* As producit penultimam genitivi; ut Mæcenatis, niſi Anas anatis, *a duck.* Corripiuntur cum iſto maris, Vadis, & quæcunque adis habent.

Es mutabis in *is*. Græcus dat multa per *etis*:
Adde *quies*, *locuples*, *manſues*, Per *etis teges* exit.
Et *ſeges*, *interpres*, *præpes*, *parieſque*, *abieſque*, *Indiges*, atq; *aries*, *perpes*, *teres*, ac *hebes addo*.

Nomen

Nomen in es definens mutat *es* in *is*; Labes labis, *a blot.* Strages *comfiture or overthrow.* Ventus fecit ſtragem arborum: Cedes, *ſlaughter*

Excipiuntur à regula multa Græca, quæ habent *etis* penult. longa, Tapes tapetis; Sic Cres, lebes, magnes, & plurima propria virorum ut Chremes, Hermes, Laches, Thales, Horum quædam manent quædoq; ſub regula, ut Chremes, hujus Chremis, vel Chremetis. Ter. *Puerum inde abiens convenit Chremis.* Idem. *Chremetem ſalvere jubeo.* His aduntur Latina, Quies, quietis, *reſt.* Locuples locupletis, dives quaſi loculorum plenus, *rich.* Manſues manſuetis, *meek.*

Quædam faciunt *etis* penultima brevi, ut Teges tegetis, *a mat.* Seges *growing Corn.* Interpres, *an Interpreter. or Trench-man.* Præpes altè ſublime volans, *light in flying*: Abies, *a firre tree.* Indiges; homo post mortem inter divos relatus. Perpes 1. perpetuus, *continual.* Teres rotundus cum longitudine, *round and long.* Hebes, *dull.*

Dic *verres verris*, *vates vatis*. Per itis fit Communis generis non dictum, ſive marini. *Pes* dat *edis*. Natum *ſedeo* dat *idis*: volet *edis*, *Heres*, ut *Merces*: Cereriſque *Ceres* retinebis. Æs æris, *præs prædis* habet: dipthongus utriq;

Verres facit verris, vates vatis, *a Prophet or Poet.* Reliqua maſculini generis aut communis, de quibus nihil dictum eſt mutant *es* in *is* penult. brevi, ut poples poplitis, Miles militis. Sed pes facit pedis, ſic compoſita, compes, bipes, &c. Compoſita a ſedeo faciunt *idis* penult. brevi. Obſes obſidis: qui vel quæ ob fidem pignori datur, *a pledge.* Deſidis, *ſweir.* Claud. *Deſidis aurigæ non audit currus habenas.* Hæres facit hæredis penult. longa. *an Heir.* Merces mercedis penult. longa, *a reward.* Juvenal. *Noſſe volunt omnes mercedem ſolvere nemo.* Ceres Cereris, Dea frugum, *the Goddeſs of the corn.* Æs æris, præs prædis, diphthongon habent, præs, eſt fide juſſor in lite nummaria *a cautioner*, Auſon.

Quis ſubit in pœnam capitali ſupplicio? Vas.
Quis cum lis fuerit nummaria, quis dabitur Præs.

Is non mutabo. dant *dis*, *cuſpis*, *lapis*, atque Plurima Græca: Facis per *ios*, vel *eos* vel *yos* vel *Entis* Græcorũ quædam. Charis at *charitis* vult.

Nomen in *is* habet genitivum ſimilem nominativo: ut hæc vis hujus vis ſignificat virtutem fortitudinem & violentiam, Hic panis hujus panis, ſic ovis, peſtis, veſtis, &c.

Excipiuntur lapis & cuſpis, quæ abjecta *s* litera capiunt *dis*: ut lapidis, cuſpidis, Cuſpis, *the point of a ſpear.* In *idis* vel *idos* genitivum faciunt plurima Græca, ut Caſſis caſſidis, fœminini generis, id eſt galea, *an helmet.* Aliud eſt nomen maſculini generis non creſcens. Hic caſſis, id eſt rete *a net.* Aſpis aſpidis, *a kind of ſerpent.* Pyxis, *a box*, Pyramis *an high tower ſmall above.* Chalmys *y* Græcum veſtis militaris, *a ſouldiers Cloak.* Paropſis

pla'e. Abſis abſidis, curvatura vel arcus in muro & rotæ teſtudo, in qua guntur radii, *the round of a Cart-wheel.* Syrtis Syrtidos, aliquando etiam Syrtios, locus in mari periculoſus propter multitudinem arenæ, *dangerous ſands in the ſea.* Item *idis* haben nomina in *is* patronymica & ſoram patronymicorum habentia uti ſunt in *is* librorum nomina: ut Æneis, hebais, Achilleis. Et gentilia: ut Colchis, Sunamitis, Moabitis. Et oma fœminina quorum maſculina in *a* vel in *es* deſinunt: ut Poëtis, Prohetis, Nautis, &c. Item numina virorum, ut Paris, Adonis, Daphnis, lexis. Item mulierum propria: ut Myſis, Lais. Quædam fluviorum omina: ut Tybris, Phaſis, Tigris, tam pro animali velociſſimo & truulentiſſimo, quam pro fluvio, in genitivo Tigridis vel Tigris. Sic plura oſſunt genitivum nominativo ſimilem habere: ut Adonis hujus Adonidis vel Adonis, Paris hujus Paridis vel Paris.

Dixi notanter, plurima Græca, non omnia, quia multa genitivum nominativo ſimilem efficiunt: ut Tyberis triſyllabum hujus Tyberis, & eſt dem quod Tybris. Charybdis, quidam periculoſiſſimus in mari locus, *dangerous place in the ſea.* Lacheſis, una Parcarum. Charis peculiarem ormam habet faciens Charitis, ſed rarius in ſingulari numero reperitur. Fres enim erant Charites à Latinis Gratiæ dictæ. *Facis per ios,* &c. Quæam Græca faciunt genitivum in *eos* vel *ios*: quædam etiam in *yos* per *y* Græcum: pauciſſima in *entis*, De *eos* vel *ios*: ut Metamorphoſis, Metamorphoſeos vel Metamorphoſios, Metamorphoſis eſt transformatio, *change.* Hæreſis, ſecta, *a Sect.* Polis, urbs, *a Town.* Hinc Nicopolis, deliopolis, Conſtantinopolis, &c. Poëſis opus Poëticum. Geneſis, geeratio, *a Genealogy.* Baſis, *a pillar.* Paræneſis, admonitio, *an adverti ſement.* Nemeſis, Dea ſuperborum ultrix. Quæ omnia Latinis ſine creſcentia nonnunquam efferuntur. De *yos*: ut Chelys Chelyos, *an harp.* Erinnys Erinnyos furia infernalis. Tethys Tethyos, eſt Dea maris, uxor Oceani. At Thetis Thetidis cum aſpiratione in prima & *i* Latino in ſeunda ſyllaba, mater fuit Achilis. Tiphys viri nomen, ut Capys. De *en*, ut Simois Simoentis, fluvius Trojæ. Pyrois Pyroentis, unus equorum olis.

Quod dedit *er*, dat *eris* quod in *n* fuit, ut prius effer

Pauca nomina in *is*, faciunt genitivum in *eris*: quia olim terminaban in *er*: Pulvis pulveris. Cinis cineris. Olim pulver, ciner. Vomis, eris, l etiam nunc vomer vomeris. Itaque in his tribus, proprii obliqui exoerunt. Duo ſunt in *is* vel in *r* deſinentia pro utraque terminatione proios obliquos retinentia, ut hic Cucumer, hujus cucumeris, cucumis, jus cucumis. Hic hæc hoc puber, puberis, vel hic & hæc pubis & hoc be, hujus pubis, id eſt maturus ad generandum, *ripe of Age to Engen-*. *Quod in* N *fuit*, &c. Nomina in *is* deſinentia quæ etiam in *n* literam ſinere reperta ſunt, ſervant regulam de *n* litera; ut Sanguis facit ſaninis penultima correpta, quia olim dicebant hoc ſanguen, hujus lanis. Pollis pollinis. quia etiam dicunt pollen pollinis. Multa Græca unt genitivum in *inis* penultima longa, quia nominativus per *in* efferri eſt: ut Delphis Delphinis, Eleuſis Eleuſinis, oppidi nomen: ut Salas, Salaminis, quia dicimus etiam Eleuſin Salamin Trachys vel Tran cum *y* Græco Trachynis, Bœotiæ urbs: Sic Phorcys phorcynis proam viri, & Atys Atynis.

Dis, *lis*, dant *itis*, cum *Samnis*: junge *Quiriten*
Glis ſolum *gliris*, *ſemis* ſemiſſis habebit.

Quatuor in *is* habent *itis* penult. longa: ut Dis Ditis: Lis litis, *diſc*
Samnis ſamnitis, Quiris quiritis, gentilia nomina. Hic & hæc Dis & *d*
dite, id eſt dives, invenitur rarius, *rich*. Glis pro animali gliris facit, *a*
ton. Glis glitis pro tenaci terra, & glis gliſſis pro lappa, barbara ſunt.
mis à ſemi & as (eſt enim dimidium aſſis) ſemiſſis facit. Is genitivi
nultimam in creſcentibus corripit: ut lapis lapidis. Tolluntur in *is* q
rum nominativi terminatio etiam eſt in *n*: ut Delphis, cum Pſophis
phidis, oppidi nomen, & Crenis Crenidis, Nymphæ nomen. Et lis,
ſamnis, quiris, glis, ſimois, pyrois.

Os ti interponit, *Glos*, *mos*, *flos*, *ros* facit *oris*.
Quod dedit *or* faciet veluti prius. Oſſis *os* op
Os oris, *Cuſtos cuſtodis*, *Bos bovis*: *Ois*
Thos, *Minos* & *Tros* capiunt: quibus additur

Nomen in *os* facit genitivum interponendo ſyllabam *ti* inter *o* & *s* &
facit *otis*: ut Cos cotis, Sacerdos ſacerdotis, Sic Dos, Nepos, Mon
ros, id eſt, Unicornis, beſtia in fronte cornu habens. Excipiuntur à re
la glos, mos, flos, ros, quæ faciunt oris: ut gloris: moris, floris, ro
Glos eſt mariti ſoror vel fratris uxor, *a good ſiſter*. Mos, *an uſe*. Flo
flower. habent etiam oris quæ in or quoq; deſinunt: ut Odos odoris,
pos, vaporis vel vapor, fumus ex humidis calefactis ſurgens. Lepos
poris vel lepor, id eſt venuſtas vel jucunditas in factis aut verbis, *a pleaſ*
ſaying or doing. Honos vel honor, *honour*. Cic. Honos alit artes, A
vel arbor, *a tree*. Virg. *Nunc omnis parturit arbos*.

Os oſſis, & os oris ſatis patent. Ita & cuſtos cuſtodis, Bos bovis. Q
dam Græca faciunt genitivum in *ois* penult. longa. ut Thos Thois, an
ex luporum genere, Minos minois. Cretenſium Rex fuit juſtiſſim
ideo à Poëtis dicitur eſſe animarum Judex. Tros Trois fuit Trojæ Re
capitur pro Trojano perſæpè apud virgilium, Heros, homo nobiliſſim
a noble and excellent man. Quales dicuntur fuiſſe Hercules, Hector, Pe
us. Talis fœmina dicitur Herois heroidis, vel heroine heroines. Os
& oris producuntur undiq; præter compos compotis, & arbos arbo
cuſtos cuſtodis producitur, corripitur vero bovis.

Us tibi mittit *oris*. *Pejus* ceu pejor habebit.

Us facit *oris* penult. brevi: ut Corpus corporis. Comparativa faciunt
penult longa. Ut ea quæ in *or* deſinunt, velut, pejus pejoris. Exem
principalis regulæ pauciora ferme ſunt quam ea quæ excipiuntur,
quia parum interfuiſſet, nolui mutare regulam, Exempla itaque ſ
Lepus leporis, Frigus frigoris. Corpus, *a body*. Decus, *honeſty*, Dec
cus *diſhoneſty*. Littus, *the ſhoar*, Fœnus *Ocker*. Aliquando pro quocu
que lucro ponitur, Tempus, *Time*, *or the temple of the Head*. Virg. *Ca*
tempora pulſat. Nemus, *a wood*. Pectus, *the Breaſt*. Tergus, *an hi*
Virg. *Tergora deripiunt coſtis & viſcera nudant*.

Tergu

Tergum vero eſt dorſum, *the back.* Facinus, factum ſive bonum, ſive malum, *a deed.* Ter. Non fit ſine periculo facinus magnum & memorabile. Pecus pecoris, quando eſt neutri generis, fœminini generis, pecudis facit. Pignus & fœnus etiam faciunt eris, ſed utrumque rectius habet oris, ut ſequitur.

Dant eris hulcus, olus, vellus, venus & genus atq;
Viſcus, acus fœdus, ſcelus, & cum pondere vulnus
Munus, onus ſidus, latus, ac *opus*, & *vetus addo,*
Et *fœnus, rudus.* Sed *oris* vel *eris* dare *pignus*,
Ut fœnus dicunt: melius per *oris* utrumque

Quædam nomina in *us* mutant *us* in *eris* penult. brevi, ut hulcus hulceris, *a byle.* Olus, *kail, or all ſorts of herbs eatable.* Vellus velleris, *a fleece of wool.* Venus veneris, Dea amoris. Genus generis, *a kind, or kindred.* Genus mortis, genus vitæ. Viſcus viſceris, *the bowel.* Viſcus & viſcum, ſecundæ, *glew.* Acus aceris, *chaff.* Fœdus, *a paction or band.* Scelus, *a great crime,* Pondus, *a weight.* Vulnus, *a wound.* Munus, *a gift or office.* ——— Virg. *Suſceptum perfice munus.* Onus, *a burden.* Sidus, *a ſtarr,* Latus, *the ſide.* Opus, res facta: ut carmen eſt opus Poëtæ, *a work.* Vetus, antiquus, *old.* Hinc vetulus, vetuſtus. Funus cadaver & exequiæ & mors, *a burial.* Rudus, *a lump of fallen ſtones.* Pignus, *a pledge.* Et pignora per metaphoram filii dicuntur.

Ovid. *Dulcia ſollicitæ geſtabant pignora matres.*

Item pignus eſt quod deponitur apud ſequeſtrum. Virg.

——— *Tu dic mecum quo pignore certes.*

Uris habet *tellus*, velut i monoſyllaba: *grus, ſus,*
Dant *uis. Intercus* dat *utis. Liguris ligus* optat.
Dat *pecus* hæc *pecudis*: loca græca ferũtur in *untis*
Pus ortum dat *odis*: *ſubſcus, incus palus, udis.*
Utis fœmineũ reliquũ. *Laus, fraus*q; dat *audis.*

Tellus & monoſyllaba in us, habent uris penult. longa, ut Tellus telluris. Dea terræ. & ipſa terra, *the earth, or the Goddeſs of the earth.* Jus juris, quod natura, aut civitas, aut gens jubet: & liquor eorum quæ coquuntur, *the broath of any ſodden thing* Hinc jurulentus & juſſulentus, jure coctus: caro jurulenta, quæ cum jure apponitur: ſic piſcis jurulentus Pus puris, *worſom.* Contra monoſyllabarum regulam grus gruis facit, ſus ſuis, Intercus intercutis morbus inter cutem latens, *hydropſie.* Ligus proprium viri aut aliquis ex Liguria, in his penult. genitivi corripitur. Quædam græca nomina locorum mittunt genitivum in *untis*, Opus opuntis Achaiæ oppidum, Hydrus hydruntis alterius oppidi nomen. Cic. Ad Hydruntem ludibundi pervenimus. Eodem modo habent Anthemus, Ceraſus, Trapezus, Hiericus, Phycus, Philus, Amathus, Sipus,

& plura, ut ex Poëtis Hiſtoriciſq; cognoſces, Compoſita à pus, id e
Græca ſunt, & faciunt in genitivo podis penultima brevi. ut Tripus
dis, Oedipus, Oedipodis. Dicitur etiam Oedipus Oedipi Ilaut, iſt
ſioni, Oedipo conjectore opus eſt qui Sphingi interpres fuit. Tria fa
udis penultima longa Incus incudis, Subſcus ſubſcudis, palus paludi
quo nomine poſteriorem ſyllabam *us*, in verſu correptam eſſe intel
vel quia uti opportuit licentia, vel *s* literæ interemptione, juxta vet
morem. Reliqua in *us* fœminini generis faciunt utis penultima lo
ut virtus virtutis. Sic ſalus, juventus, &c. Fraus fraudis, laus laudis.

Vult *i* ſeu medio *b. p* (ſi præit *s*) genitivi.

Nomina in *bs* aut *ps* faciunt genitivum interponendo inter *bs* aut *p*
calem *i*, ut trabs trabis, ſtips ſtipis, nummulus, *a penny*, ut pauper
dicat ſtipem.

E per *i* mutabunt polyſyllaba: dat *cupis Auce*

Polyſyllaba habentia *e* ante *bs*, aut *ps*, mutant *e* in *i* brevi in geni
ut particeps, participis, cœlebs cœlibis, vivens abſq; conjuge, etiam ſi
non vivat, *an unmarried man or woman.* Horat. lib. Epiſt. 2. v. 88. *N*
us nil cœlibe vita.

Hic adjectivi naturam habet. Secus eſt de monoſyllabis: ut ſeps ſ
Auceps autem facit aucupis, & eſt qui aves capit, *a fowler.*

Dic *hyemis, pultis, capitis. Cipitis* dabo pro

Hyemis, pultis, capitis genitivi ſunt ab hyems, puls, caput. Com
à caput faciunt cipitis, ſive in *t* deſinunt, ut ſinciput ſincipitis, occ
occipitis: ſive in *ps*, ut Anceps ancipiti, Biceps bicipitis, præceps
cipitis. Anceps eſt dubius vel incertus, *doubtſome.* Anceps glad
utrinque ſcindens, *a two edged ſword*, Præceps, in caput deorſum cad
aut inconſideratus & nimium feſtinus, *falling downward, or haſty.*

Ns aut *rs*, *s* demens, *tis* dabit apte.

Nomina in *ns* aut *rs* faciunt genitivum dempta *s* & addita tis ut ani
animantis, Ars artis Duo ſumunt aſpirationem in obliquis, ut Ti
Tirynthis, Herculis patria, & Elmyns Elmynthis, vermiculus in u
puerorum.

Dis vult *glans*, *nefrens*, capitis *lens*, & foliũ *fr*
Libraq; cum *pendo*, & quod *cor* faciet tibi nom
Untis habento *quiens* & *iens* legẽ *ambio* ſpern

Pauca nomina habent *dis* ut Glans glandis. Sic compoſitum ejus
glans juglandis facit: dicitur quaſi Jovis glans, *a walnut*, Glans, *an acc*
Ovid. *Quernea glans victa eſt utiliore cibo.* Nefrens nefrendis, porce
eſt teſte Varrone, per ætatem fabam frendere, id frangere nondum
tens, *a little gryce.* Lens lendis pro pediculi pullo, *a nite.* Ut lendi
ſus, cui multæ ſunt lendes, *full of nites.* At pro Legumine quod
lens lentis dicimus, Unde lentigo macula faciei ad lentis ſimilitu
nem, *a fairnticle* Lentiginoſus, *fairntickled* Frons frondis foli
eſt, *the leaf of a tree.* Frons frontis, capitis pars anterior à radice capi
rum

um, uſque ad ſupercilia, *the forehead.* Libripens à libra & pendo pro ondero, eſt mi' tum ſtipendiorum, hoc eſt ſtipis ponderandæ penſator, ſte Plinio, *a weigher*, Compoſita à cor, miſericors, miſericordis, con- ors, diſcors, & vecors, id eſt ſtultus.

Untis habento quiens, &c. Quod dictum eſt de nominibus in *ns* intel- gendum eſt etiam de participiis ejuſdem terminationis, quæ eodem pla- modo rejecta *s* addunt *tis*, ut amans amantis, timens timentis. Exci- untur duo non tantum *s* in *tis* mutantia. Quiens queuntis, i. qui quit, eſt poteſt, iens euntis. Sic nequiens nequeuntis, rediens, redeuntis, cætera verborum ab eo compoſitorum participia. Sed ambiens ambi- ntis tacit contra legem compoſitorum.

X in *cis* muto. Pergis, *lex*, *frux*, *aquilex*, *Rex*, *Grex*, *remex*, flecto: cum Græcis addito multis *impetigem*. *Conjunx* n tollens conjugis edit.

Nomen terminatum in *x* mutat *x* in *cis* in genitivo: ut Arx arcis, Merx erc s, Radix radicis, *a root*, Pollux viri proprium.

Excipiuntur a regula quæ *gis* pro *cis* faciunt: Lex legis, jus ſcriptum, *he Law*. Frux frugis, *all kind of eating fruit*. Per Metaphoram transfer- ur etiam ad alia. Quint. Illud ingeniorum velut præcox genus non teme- unquam pervenit ad frugem. Aquilex, aquilegis, *a well maker*. Rex egis, Grex gregis, Remex remigis, qui remigat, id eſt remos agit, *a ower with Oars*, Remus, an *Oar*, Impetix, ſive impetigo, *a ring worm*. Et ab impete nomen habet Serenus.

Si vero vitium eſt quod ducit ab impete nomen,
Hoc matutina poteris cohibere ſaliva.

Conjunx conjugis *n* habet nominativus, quam genitivus abjicit.

Cum græcis addito multis, &c. Sumunt etiam *gis* vel *gos*, ſuo more plu- ima Græca: ut Oryx orygis, vel orygos: Sphinx ſphingis vel ſphingos, animal eſt piloſum, quod quia homini non abſimile eſt, inter ſimias po- unt. Vulgatum ſphingis extat ænigma animal eſſe quoddam mane qua- rupes, meridie bipes, veſperi tripes, quod de homine interpretatus eſt Oedipus.

E peri mutabunt polyſyllaba: quam retinebunt
Myrmex* & *vervex*, *aquilex*, *halexque*, *reſexque
Atque *lelex*, *Celex*, ctilis optat habere *ſupellex*.
Dic *lenis* & *noctis*, *nivis*. Actis paucula ſervant,
Teſtis *Hylax* ſolumque *Briax* formatur in axis.

Polyſyllaba in *ex* mutant *e* in *i* in genitivo ſingulari: ut Remex remigis. Apex apicis id eſt rei ſummitas: ut apex literæ, apex galeri, apex ſcien- tiæ. Vortex vorticis pro quo nunc ſæpius vertex verticis dicitur: eſt, teſte Quint. Contorta in ſe aqua, *a whirlpoole*. Vel quicquid aliud ſimiliter vertitur, ut ventus. Hinc transfertur ad montis, aut capitis ſummitatem, *the top of an hill, or crown of the head*: Caudex caudicis, ſive codex codi-

cis, *the ſtock of a tree, or a book.* Monoſyllaba retinent *e*, ut Lex, Rex, pa*x* ca polyſyllaba etiam retinent *e* Myrmex myrmecis, ſervi nomen apud pulcum, Vervex, caſtratus aries, *a wedder.* Aquilex aquilegis, Ha halecis. Reſex reſecis, id eſt ſubſidiarius palmes, *a cutted vine bra* Lelex lelegis, viri & populi proprium eſt. Celex celecis penult. lon fluvii nomen, Supellex duplex incrementum habet, facitque ſupelle lis, Senex ſenis, nox noctis, nix nivis Pauca Græca faciunt actis: Hylax hylactis, canis nomen. Aſtyanax, Hectoris filius. Unum in nio habere *axis*, ut Briax Briaxis, ſtatuarii nomen, qui & Briaxis à Pli vocatur.

Tertius *i* præbet Quartus fit in *em* tibi caſus

Dativus fit in *i*, accuſativus in *em*, ut huic pani, hunc panem.

Creſcentem Græci per *a* quartum ſæpe deder

Nomina Græca quorum genitivus creſcens in *is* vel in *os* non purum finere poteſt, accuſativum ſimiliter creſcentem ſæpè in *a* faciunt: ut H an, i, Apollo & hymnus in laudem Apollinis, vel alterius, hujus P nis, vel Pæanos, hunc Pæanem vel Pæana, Lichen Lichena, Dæmon D mona, Aër aëra. Crater cratera, Martyr martyra. Quædam licet nitivum in *is* vel *os* purum faciunt, nihilominus habent *a:* ut Heros rois vel heroos, hunc heroem vel heroa, Sic Tros Troa. Minos Min Hujuſmodi accuſativus in *a*, vertitur aliquando in nominativum pri declinationis fœminini generis: ut hæc hebdomas, hanc hebdomo hæc hebdomada, hujus hebdomadæ. Sic æthera, lampada, crate Plau. Tene hanc lampadam.

Im dat *vis*, *cucumis*, *ravis*, *tuſſis*, *ſitis*, atqu
Plurima *Græca*, quibus rectus fit in *is*: ſed &
dant.

Pauca nomina habent ſolum *im*; ut vis vim, cucumis cucumim, ra ravim, *hoarſneſs*, Tuſſis tuſſim, *the hoiſt.* Sitis, *thirſt.* Plurima in Græca faciunt accuſativum ſingularem per *im* vel *in*. Talia ſunt Alex Alexim vel Alexin, & alia virorum propria multa: ut Daphnis, Adon Paris. Quædam nomina mulierum, ut Iſis, Myſis, Chryſis. Quæda nomina fluviorum: ut Phaſis, Tybris, vel Tyberis, Albis, plurima pellativa, ut Pthiſis, *conſumption.* Pleuritis, *the Pleur ſie* Diœceſis, *Dioſie.* Multa eorum quæ dis in genitivo habent, faciunt etiam accu tivum creſcentem in *da* vel *dem*: ut hic Paris, hunc parim vel parin v hujus Paridis, hunc Paridem vel Parida. Sic Tigris tigridis, Adonis, &

Em dat & *im buris*, *pelvis* cum *clave*, *ſecuris*,
Et *puppis*, *turris*, *reſtis*; ſic *febris*, *aqualis*
Sic *peſtis*, *navis*, *torquis*, conjunge *bipennim*

Quædam habent *em* vel *im*: ut Buris hanc Burem vel Burim. Clav clavem vel clavim, Buris, *the ſtilt of a plough.* Pelvis, *a baſon*, Securis

axe : Puppis, *the hinder part of a ſhip.* Turris, à terrendis hoſtibus, *a tower.* Reſtis, funis dicitur, quod quæcunque ligata ſtare faciat, *a cord.* Febris, *a fever.* Peſtis, ſæpius peſtem facit, *the peſt.* Navis, *a ſhip.* Bipennis, *a two edged chiſſel.*

Vocativus cujuſcunque generis cum accuſativo neutri generis, cognoſcuntur ex regulis generalibus. Nunc ablativum enucleabo. Habet autem maxima pars nominum tertiæ declinationis *e* ſolum in ablativo ſingulari, quædam *i* ſolum, nonnulla, *e* & *i* ſimul. Principalis igitur regula hæc.

Sextus *e* donabit, ceu *pauper*, *ſoſpes*, & *hoſpes*.
Mobilibus reliquis *e* vel *i* dabo: *plus* cape pluri.
Quod ſi ſit neutrum per *e*, tantum ſextus in *i* fit:
Ut *dulcis dulci*: per *e* dat quandoque Poeta.

Ablativus in *e* deſinit; ut veſper veſpere, lux luce, tempus tempore, rus rure, ſacerdos ſacerdote. Hoſpes hoſpite, qui vel quæ hoſpitio recipit, aut recipitur, *an hoſtler or gueſt.*

Ovid. *Vivitur ex ratto, non hoſpes ab hoſpite tutus.*

Pauper paupere, *poor.* Papin. *Pugna eſt de paupere regno.* Soſpes ſoſpite, ſanus: plus facit pluri tantum. Omnia adjectiva præter pauper & ſoſpes, faciunt ablativum in *e* vel in *i*, ut degenere vel degeneri: Hubere vel huberi. Hinc excipiuntur ea, quorum nominativus neutri generis *e* habet, quæ ablativum in *i* ſolum mittunt: ut hic & hæc dulcis & hoc dulce, ablativo dulci. Hic campeſter hæc campeſtris & hoc campeſtre, ablativo campeſtri. poëtæ tamen metri cauſâ quandoque *e* pro *i* ponunt. Ovid. epiſt. Parid. Ad Helen. 15, v. 176.

Hoc mihi (nam recolo) forc ut à cœleſte ſagitta
Figar, erat verax vaticinata ſoror.

Notanda eſt Servii Priſciani regula: Subſtantiva adjectivis penitus ſimilia ſervant *e* tantum: ut Juvenalis, Martialis, Fœlix, Clemens, Laterenſis, Salutaris & ſimilia virorum propria. Idem eſt de appellativis. Volucris adjectivum volucri facit, Volucris ſubſtantivum volucre habet, Horum tamen quædam, quia ab adjectivorum natura penitus non deficiunt, inveniuntur etiam habere *i*, ut Annalis, annale vel annali, liber eſt annorum geſta continens, *a Chronicle.* Et ſæpius in plurali reperitur. Sic rivalis rivale vel rivali, qui cum alio eandem amat, *a breek-brother.* Ea in quibus ſubſtantivum certum illico intelligitur, vix *e* poterunt habere: Itaq; molaris, abl. molari ſolum: Sic natalis, auricularis, ædilis, conſularis, ſodalis, familiaris, &c. Compoſita in ablativis non ſequuntur ſimplicium regulam, quia miſericors, tricuſpis, inops & ſimilia adjectiva *i* vel *e* ſervant, cum ſimplicia ſolum faciant *e*, Confinis & affinis *i* tantum, ut dulcis, licet finis & *e* & *i* habeat.

***Al* vel *ar*, *i* neutris tantum dat, ſicut *e*: præter**
Sal, *jubar*, & *nectar*, *far*, *hepar*: ait *mare* vates.

Nomina neutri generis in *al*, vel in *ar*, vel in *e* deſinentia, faciunt ablativum

tivum tantum in *i*. animal animali, torcular torculari, Cubile cubi
Monile monili, *a neck chain*. Tolluntur sal, sale, Jubar jubare, ne
nectare, Far farre, Hepar hepate, Rete facit reti, quod satis indicat
rale retia, ablativum verò rete à masculino nomine retis esse volunt,
hos ablativos Gausape Præneste, Soracte, Præsepe, à nominativis mi
usitatis, Gausapes, Præneſtis Soractes. Præsepis Poetæ interdum e p
ponunt Ovid. Trist. lib. 5. El. 2.

Exiguum pleno de mare demat aquæ.

Mensibus *i* tantum est, ut queis dat quartus *im*
imve,
Sextus *e* donat & *i*, cum quartus in *em* vel in

Nomina mensium faciunt abl in *i*: ut Aprili, Quintili, Sextili, S
tembri, Octobri, Novembri, Decembri, simplex tamen imber hab
vel *e*, ut patebit. Nomina in *is*, quorum accusativus solum in *im* de
vel in *im* & *in*, non autem in *em*, faciunt abl *i* solum, ut hæc vis, h
vim. abl. hac vi. Hæc hæresis: hanc hæresim, vel hæresin, abl.
hæresi, quæ vero habent *em* vel *im* habent *e* vel *i*, ut febre vel febri, t
vel turri, sic *e* vel *i* capiunt in abl. nomina Græca, quorum acculat. ha
re potest *em* vel *im* more Latino, & *a* vel *in* more Græco: sed ablativu
e genitivi crescentiam sequitur, non ablativus in *i*: ut Tethys, hujus
thyos, hanc Tethyn vel Tethya. Abl. hac Tethy vel Tethye, Hic
hujus Paris vel Paridis & Paridos, hunc Parim vel Parin, Paridem
Parida, Abl. hoc Pari vel Paride.

I vel *e* dant *finis*. *fustis*, *pugil*, & *vigil*, *imbe*
Unguis, *avis*. *postis*, *vectis* cum *nepte*, *supelle*
Atq; *tridens classis*, cum *civis* & *amnis* & *igni*
Sic *anguis*. *strigilis strigili*. vix *strigile* dicam.

Nomina hic posita habent *e* vel *i* in ablativo: sed sæpius *e*. Pugil
vel quæ pugnandi artem novit, *a champion*. Vigil, qui vel quæ vigilat,
watch Tridens sceptrum Neptuni trisculum, *a three-forked scepter* Cl
sis, navium multitudo est, *a navy of ships*. Sed metaphorice transfer
etiam ad alia. Strigilis est instrumentum dentatum, à stringendo nom
habens, abraduntur enim eo sordes & sudores, sive hominum in balne
sive jumentorum in stabulis, *an horse comb*. Horat. *Furtivâ mutat stri*

DE PLURALI NUMERO TERTIÆ.

Rectus in *es* fiet pluralis, jungito quartum.

Nominativus pluralis cui vocativus similis est, cum accusativo in *es* de
finit: ut *hi* & *hos* & *O* homines, Fit autem hic casus à genitivo singula
mutando *is* vel *os* in *es*: ut Ibis, ibidis, ibides. Ibis, hujus ibis, ib
Tigris, tigridis, tigrides, tigris, tigres.

Cum genitivus *ium* dat, quartus in *eis* quoq; fie

Tralleis

Tralleis & Sardeis es ſpernunt. Quartus in *as* fit
Dum per *a* quartus erat, ceu *Dæmonas* atque
Gigantas

Nomina quorum genitivus pluralis in *ium* definit faciunt pleraque accuſativum per *eis*: ut pars partium, has partes vel parteis. Sic treis, omneis, acreis. Tralleis, & Sardeis Græca oppidorum nomina pluralis tantum numeri, nec nominativo nec accuſativo *es* habere leguntur.

(*Quartus in as fit*, &c.) Quando accuſativus ſingularis in *a* definit, accuſativus pluralis in *as* terminari poteſt, ut hanc lampadem vel lampada, has lampades vel lampadas. Sic Dæmones vel Dæmonas, Gigantes vel Gigantas. Heroes vel Heroas.

Nihil de neutris locuti ſumus, nam per regulam generalem habent *a* in nominativo, accuſativo, & vocativo plurali: ſed quoniam alia quædam habent *ia*, ut animal animalia, alia, non, ut corpus corpora, de his pauca afferam.

Quod dedit *i* ſexto (niſi comparat) hoc *ia* ponit.
Vult *ia plus* raro, nunquam *vetus*. Effer *apluſtra*
Vel *ſtria*. Si ſolum dat ſextus *e*, non *ia* pones.

In nominibus neutri generis ſi ablativus definebat vel in *i* ſolum, vel in *e* & *i*, ſimul, tunc nominativus, accuſativus & vocativus plurales habent *ia*, ut mare, Abl. mari, hæc maria, ô maria Fœlix, ablat. fœlicè vel fœlici, hæc fœlicia, O fœlicia. Comparativa tantum *a* faciunt, ut meliora, dulciora. Sic vetus vetera non veteria, plus plura, & aliquando pluria unde complura & compluria, apluſtre apluſtra, vel apluſtria, eſt ornamentum navis in cacumine mali, *a tackling of a ſhip*, Quæ ablativum ſingularem ſolum in *e* terminant, *a* faciunt: ut Dogmata, corpora: Gauſapa vero non à gauſape, ſed gauſapum eſſe memineris

Um vel *ium* patrio Latium dat. Græcia vult *on*.

Genitivus pluralis tertiæ declinationis habet Latine *um*: ut patrum, vel *ium*, ut partium, Græce etiam habet *on*, ut Epigrammaton, Hæreſeon.

Præbet *ium* patrius, ſi ſextus in *i* fuit ante.

Genitivus pluralis in *ium* definit, ſi ablativus ſingularis habuerit *i*, ſive *i* ſolum, ſive *i* & *e* ſimul: ut hoc Ancile, Abl. hoc ancili, horum ancilium: fuit ſcutum breve & rotundum, *a round buckler*. Monile monilium, Animal animalium, ſic noſtratium, veſtratium, imbrium, ditium, clavium, concordium, fœlicium, prudentium, amantium, legentium, &c. quædam per Syncopen *um* faciunt, maxime ea quæ in *ns* deſinunt, ut prudens, innocens, amans.

Tolle *vigil*, *ſupplex*, *opifex*, *vetus* & *pugil*, & *quod*
Comparat (excepto *plus*) *artificem*, *ſtrigilemq*;
Atq;

Atq;*inopem*,*memorem*,*consortem* jungito: & o
A *Capio*: *dives* quibus additur *Um* dat *e* tant

Excipiuntur à dicta regula quædam *um* ſolum habentia licet in abl. buerint *i*: ut Vigil vigilum, Supplex ſupplicum, &c. Et quædam rum *um* putantur habere differentiæ cauſa propter nomina neutri gen in *um* deſinentia, qualia ſunt ſupplicium, opificium, artificium, co tium, mancipium, municipium, principium, &c. Supplex, id eſt plicans & humiliter rogans, *a ſupplicant*, Opifex, operis effector, *a man*. Artifex, artificioſus, *cunning in any craf*. Plin. *Vir tam artifi genii*. Inops, *needy* Conſors, *a marrow or partner*, Exors, id eſt particeps, aut non conſors, *not participant*. ium habet: niſi verſus g fiat Syncopa, Comparativa nomina etiam *um* tantum faciunt: ut m meliorum, Fortior fortiorum, plus ſolum facit plurium. Item com ſita à capio faciunt *um* tantum: ut particeps participum, ſic munic &c. A capite vero adjectiva faciunt *ium*, niſi fiat Syncopa, ut Anceps cipitium, vel per Syncopam, ancipitum, Dives divitum. Sic volun milia habere per Syncopam, quæ tamen regulariter *ium* habere arbi ut Locuples locupletium, vel locupletum. Degener & huber, licet in lativo nonnunquam *i* habeant, nunquam tamen inveni habere *ium*.

Um dat e tantum) Nomina habentia *e* tantum in ablativo ſingulari, bebunt *um* ſolum in genitivo plurali: ut pauper pauperum; Sic pube impuber: quæ licet aliquando adjectivè in ſingulari ſumantur, tamen *i* in ablativo non reperi. Sex exceptiones ſunt ab hac regula quarum ma eſt hac.

As dat *ium* Latiale: magis polyſyllaba dant *u*

Nomen Latinum in *as* deſinens, facit genitivum pluralem in *ium*: Mas marium, vas vadium, As aſſium, polyſyllaba melius per Syncop efferuntur, tam in proſa quam in carmine: ut civitas civitatum, vel tatium. Dixi Latinum, quia Græca ſolum *um* faciunt: ut Arcas dum, Atlas Atlantum.

Donat *ium ſamnis*, *linter*, *caro*, *dos*, *uter*, *os*,
Glis ſaux,*nix*,*nox*,*cor*,*lis*,*cos*:quodq;*unciadon*
S quoq; non creſcens, velut *ns*, junge *Quir iter*
Excipis inde, *canis*, *juvenis*, *panis*, *volucriſqu*
Et *vates*, *proles*, *ſoboles*, forte *indole* junctо.
Donat *ium* cum *mure*,*cohors*:monoſyllaba jun
Conſona bina tenet ſi finis Finge priorem
Tantum plurali numerum. Signato figuras.

Ium habent hæc nomina in genitivo plurali: Samnis ſamnitium, Lin lintrium, Caro carnium, Dos dotium, Sic Cos cotium, Uter utrium, O

Ossium, Os orium, ſi genitivum pluralem habere reperiatur. Glis glirium. Sic faux faucium. Nix nivium, Nox noctium, Cor cordium, Lis litium. Sic compoſita ab uncia, ut Septunx ſeptuncium, & nomina in is non creſcentia in genitivo ſingulari, ut ſedes ſedium, Ædes ædium. Menſis menſium. Turris turrium. Præter canis, panis, juvenis, volucris ſubſtantivè captum, & vates vatum. Item proles prolum, teſte Marc Capella, Soboles ſobolum, Indoles indolum, ſi pluraliter legantur. Ideo dixi proles, ſoboles, fortè indole juncto. Apes apum plenque per Syncopam habet. Item à regula, *um dat e tantum*, excipiatur Mus murium, cohors cohortium, *a band of men of war*. Nomina monoſyllaba in duas conſonantes deſinentia faciunt *ium* in genitivo pluli: ut trabs trabium, plebs plebium, ſeps ſepium, Ars artium, Lynx lyncium. Nomina tantum pluralis numeri in *es* omnia faciunt genitivum *ium*, ex analogia vel proportione numeri ſingularis: ut Penates penatium. quia ſingulare foret penas. Hâc ratione *ium* faciunt, Fores forium, Manes manium, Vires virium; Ædes pro domo ædium, *an houſe*. Lactes lactium, ſic ſortes, ſordes, ſentes, pugillares, Gades, Alpes, in tertio libro declaranda. Contra *um* ſolum faciunt, Lemures, Celeres, Maiores, Minores, Proceres, Luceres. Opes pro divitiis opum faciens, analogiam non ſequitur, *riches*. Notato bene figuras, quæ circa genitivum contingunt, Syncopam & Epentheſin; Syncopa ſatis declarata eſt, & per eam invenies Macedo habere Macedûm pro Macedonum.

Pap. *Fraxineas vibrant Macedûm de more ſariſſas.*

Contrarium vim habet Epentheſis, quæ eſt additio literæ vel ſyllabæ in medio dictionis gratia metri: ut Ales alitum, & per Epentheſin alituum.

Virg. *Alituum, pecudumque genus ſopor altus habebat.*

Tertius eſt in *ibus*. *Bos bobus* flecto *boumque*.

Dativus pluralis, cui ablativus ſemper eſt ſimilis, deſinit in *ibus*; ut hominibus, partibus, ænigmatibus, ſed in *a* græca elegantius faciunt hos casus in *tu*, ab antiquis nominativis in *tum*, ut ſophiſmatis, Epigrammatis, &c. Bos vero bobus & aliquando bubus pro bovibus, & boûm pro bovum per ſyncopam facit.

QUARTA DECLINATIO.

Quarta dat *us* recto, dat & *u* prius invariatum.

Quarta declinatio nominum duas terminationes habet, *us* & *u*, ſed *u* prius, id eſt in ſingulari numero non declinatur: ut, Rictus, *i. e.* roſtrum, vel os, *the beck, or the mouth*. Cornu, *a horn*. Genu, *the knee*. Inter hæc in *u*, quædam plurali carent: ut Geſu, aſtu.

Us genitivus habet. Per *uis* flexêre vetuſti.

Genitivus deſinit in *us*, ut hic ſenatus, hujus ſenatûs, *the council*. Hic Magiſtratus, hujus Magiſtratûs, *a Magiſtrate or an Officer*: Apud veteres nomina quartæ faciebant *uis* in genitivo: ut hujus manuis, anuis. Terent. *Eius anuis cauſa opinor, quæ erat mortua*. Multa *i* in genitivo habent: ut ornati, ſenati, &c.

Tertius optat *ui*: quandoq; per *u* quoq; lectus.

Dativus fit in *ui*; ut hic commeatus, hujus commeatûs, huic commeatui,

tui, *a safe conduct, or victuals of an army*, Æstus, huic æstui, *heat*. tivus fit in *ui* ab antiquo genitivo in *uis*, a genitivo autem in *us*, reperi, Ac ter fit dativus in *u*, qui jam in rariore usu, ut metu pro metui. tivus *Parce metu Cytherea.*

Um retinet quartus. Fit sextus in *u* tibi casus
Um quarto, reliquis *u* casibus optat Jesus.

Accus. fit in *um*. Ablativus in *u*, vocativus est similis nominativo. fructus, hunc fructum, O fructus, ablat fructu, *fruit*. Cicero. N *rum fructus habet in se eloquentia.* *Jesus*, accusativum facit *Jesum*; teri casus in *u* desinunt: ut hic *Jesus*, hujus *Jesu*, huic *Jesu*, hunc J O *Jesu*, Abl. *Jesu*. Interpretatur Salvator, & est dictio trisyllaba.

Primus pluralis cum quarto semper in *us* fit
Dat genitivus *uum* Per *ibus* tibi tertius exit
Dant *ubus*, *artus*, *acus*, *ficus*, *tribus*, & *lar*
***arcus*,** **(por**
Et *specus* atque *veru*, *partus*, *quercus*, quo
Forsitan & *questus* à deponente creatum.

Nominativus pluralis cui vocativus similis est, cum accusativo in *us*, ut hæc manus, has manus, O manus. Neutra in his casibus gulam generalem *a* habent: ut cornua, genua. Genitivus desinit in & dativus cum ablativo in *ibus*. ut hic Saltus, horum saltuum, his bus, *a forrest or louping*. Genitivus per tyncopam accusativo singul similis, ut currûm pro curruum, nurûm pro nuruum. Ovid. 12. M

Cinctaque adest virgo, matrumque, nurûmque caterva.

Pauca faciunt abl. ubus, ut artubus, ne si artibus dicamus, videatu ab ars, Artus, *a joynt of the body*, In quibusdam hæc ratio esse non po ut acus acubus. quercus quercubus, Lacubus, *a lake or loch*. Et v quod fluit mustum de torculari. Arcus, *a bow*. Veru etiam inveni ubus, *a spit*. Virg.

Pinguiaque in verubus torrebimus exta colurnis.

Quercus, *an oak-tree*. Partus, *the birth of a child*. Portus, *an h or harbery*. Valla jungit, Questus pro querimonia, quam quæstus à ro, quod lucrum significat, *ibus* facere, *profit*.

QUINTA DECLINATIO.

Rectus utriusvis numeri, quartusque per *es* fi
Pluralis quintæ. Dempta *s* capit *i* genitivus
Cum dandi casu. Quartus volet *em*. Dabo sex
E bene. Vult *erum* patrius. Vult tertius *ebu*

Nominativus & vocativus utriusque numeri quintæ declinationis, a accusativo plurali desinunt in *es* longum. Genitivus & dativus singul

Accuſativus ſingularis in *em*, abl. in *e* Genitivus pluralis in *erum*. tivus & ablat. in *ebus*. Exemplum eſt in Donato, ſpecies, id eſt for-, *a form or kind.* Omnia nomina quintæ declinationis ſunt fœmini- præter dies & meridies, quæ ſatis ex libro primo patent. Omnia no- na quintæ declinationis ſunt appellativa. Ideo Fides, nomen virginis, tertiæ declinationis. Genitivus & dativus ſingulares quintæ declina- nis olim erant ſimiles ablativo, Item Genit. repertus eſt in *ei* & in *i*: ut aut hæc Dies, hujus diei vel dii, ut famei vel famii cauſa. Teſtimo- ſi deſideres, lege Gellium, lib. 9. cap. 14.

PATRONYMICA.

Patronymicum eſt quod à nomine patris, & abuſive alterius derivatur ſecundum Græcam formam: Æacides, id eſt Peleus à nomine pa- ſui. Sic Achilles à nomine avi: vel, Pyrrhus à nomine proavi, pa- onymicum interpretatur patris nomen à patre & onoma, *i.* nomen, *o* utato in *y*. Patronymicum enim ſignificat filium aut filiam, nepotem l neptem. Aliquando etiam qui poſt longa tempora per rectam lineam nſanguinitatis natus eſt: ut Pyrrhus, Epirotarum Rex dictus eſt Æaci- es: quia dicebatur ab Æaco deſcendiſſe. Patronymica formantur abu- ve à nominibus matrum, ut Phillyrides id eſt Chiron Centaurus, qui A- ollinis & Phillyræ filius fuit. A nominibus Regum, Romulidæ, Ro- ani à Rege Romulo. A nominibus filiorum, ut Meleagris, Althea eleagri mater. A nominibus maritorum: ut Menelais, Helena uxor enelai. A nominibus Deorum, ut Phœbas, Phœbi ſacerdos. A no- inibus Urbium: ut Troas, mulier Trojana. A nominibus Regionum, t Theſſalis, quæ eſt ex Theſſalia.

Patronymicorum terminationes quibus latini utuntur, ſunt quatuor, una aſculini generis ſcilicet *es*, ut Priamides reliquæ fœminini generis, *as*, *ne*, ut Phaethontias, Priamis, Nerine. Patronymica in *es* ſolum viros ignificant, & ſunt omnia primæ declinationis. Patronymica in *as* de- linantur per omnia ut Lampas, veluti Æetias adis vel ados, id eſt Medea. Æetæ filia. Patronymica in *is* declinantur per omnia ut pyxis: ut Æneis Æneidis; vel idos, id eſt filia vel neptis Æneæ, aut Virgilii de geſtis Æ- æ poëma. Patronymica in *ne* declinantur eodem modo ut pentecoſte: veluti Nerine. Nerines, id eſt filia aut neptis Nerei. Patronymica non habent formationes certas. Regulæ tamen licet non ſatis catholicæ, hæ dari ſolent.

Nomina primæ declinationis mutant *æ* genitivum in *a* brevem & junctа ſyllaba des reddunt patronymica: ut Pelias Peliæ, peliades. Contra re- gulam ſunt Anchiſiades, Laertiades. Nomina ſecundæ declinationis cor- repta *i* genitivi addunt *des*, ut Priami Priamides Niſi fuerint duo *ii*, tunc enim poſterius *i* mutatur in *a* breve, & additur *des*: ut Menetius Menetii, Menetiades. Quæ vero *ei* habent, mutant *ei* in *i* longum addita *des*, ut Peleus, pelei, pelides. Nomina tertii ordinis correpta *i* dativi addunt *des*, ut Hector Hectori, Hectorides.

Multa irregulariter formantur, quia Poëtæ addunt, demunt, aut mu- tant, pro metri exigentia.

Patronymica in *as* formantur à patronymicis in *des*, habentibus *a* ante *des*, extrita *de* ſyllaba, Peliades, Pelias.

In *is* patronymica formantur ab habentibus *i* ante *des*, ablata *de*, ut Pria-

nides, priamis, idis. Quod si *i* ante *des*, producatur, mutabitur in *e* Pelides, Peleis.

Patronymica in *ne* pauca leguntur, & formantur à genitivis addita syll ba *ne*: ut Adraſtus. Adraſti, Adraſtine, vel mutando *ei* in *i* longum Nereus, Nerei, Nerine, vel mutando poſterius *i* in *o* brevi, ut Acriſius Acriſii, Acriſione.

PRONOMINUM DECLINATIO.

PRonominum declinationes ſunt quatuor: Prima declinatio habet pr nomina tria, Ego, tu, ſui, ſine nominativo. Secunda quinque: ill ipſe, iſte, hic, is. Tertia totidem Meus, tuus, ſuus, noſter, & veſte Quarta duo habet, Noſtras & veſtras.

Prima declinatio pronominum mittit genitivum in *i*, ut ego, genitu mei, Dativo mihi, qui interdum figurate una ſyllaba pronunciatur. Vir *Æn.* 6. *Et mî genus ab Jove ſummo.*

Secunda declinatio mittit genitivum ſingularem in *ius* per duas ſyllab ut illius, vel per unam, ut hujus.

Tertia declinatio mittit genitivum ſingularem in *i*, *æ*, *i*, ut meus, me meum. Mei, meæ, mei. Meus, vocativo mi.

Quarta declinatio mittit genitivum in *atis*: ut noſtras noſtratis, veſtr veſtratis, Declinantur per tria genera, ut Arpinas.

PRONOMINUM COMPOSITIO.

PRonomina componuntur inter ſe: egoipſe, tuipſe, ſuiipſius, Iſte com ponitur cum hic ſervata aſpiratione: ut Iſthic, iſthæc, iſthoc, vel c mice iſthuc, genitivo caret, dativo caret. Accuſativo, iſthunc, iſthan iſthoc vel iſthuc, Abl. iſtoc, iſthac, iſthoc. Pluraliter generis neutr Nom. & accuſ. iſthæc. Cæteris caret. Sic invenitur ille cum hic, Illi illæc, illoc. Secundo, pronomen componitur cum nomine, ut hujus modi, & intercedente ſyllabica adjectione, ut hujuſcemodi Tertio cum præpoſitionibus componitur, ut mecum, tecum, ſecum. Quarto com ponitur cum adverbio: ut idem ab *is* & demum, & declinatur ſic, Iden eadem, idem, ejuſdem, eidem, eundem, eandem, idem, Abl. eodem, ea dem, eodem, & plural: eidem vel iidem, eædem, eadem, eorundem earundem eorundem, eiſdem vel iiſdem, eoſdem eaſdem eadem, ab eiſdem vel iiſdem. Quinto componitur cum conjunctione interrogati *ne* hiccine hæccine hoccine, genitivo & dativo caret, accuſativo huncci ne, hanccine hoccine, ablativo hoccine haccine hoccine. Et pluraliter ge neris neutri nom. & accuſ. hæccine: cæteris caret. Sexto pronomin componuntur cum ſyllabicis adjectionibus, quæ ſunt quinque, met, tim te, ce, pte, ut egomet, meatim, tute, hujuſce, ſuapte. Syllabica adjecti eſt particula extra compoſitionem nihil ſignificans, cujus ſignificatio i compoſitis eluce cit.

QUIS ET QUI IN COMPOSITIS.

Quis & qui differunt dupliciter, ſignificatione & compoſitione. De diverſitate ſignificationis, dictum eſt alio loco: de compoſitionis diffe rentia nunc agemus.

Notabis autem *qua*, exrra compoſitionem non inveniri, neque in ſin gulari numero neque plurali. Ut ergo cognoſcas compoſita à *quis* & *qui*, à *quæ* & *qua* notabis verſus Badianos.

Ec

Ec. ne, alius, num, ſi, depoſcunt *quis* ſibi ſubdi:
Et *qua* volunt non *quæ*, quoties reperitur u-
trumque,
Poſt *quis, nam, que, p'am,* non *qui,* tu pone *putas,*
Dam, vis, cunque, libet, non *quis,* ſed *qui* ſibi
ſubdet,
Nec *qua* volunt ſed *quæ* quoties reperitur u-

(quam
(trumque.

(trumque.

Quis & *qua* in compoſitione poſtponuntur dictionibus *ec, ne, alius, num, ſi,* Et dicimus, *ecquis, nequis, numquis, ſiquis, ſic ecqua, nequa,* &c. *Quis* vero & non etiam *qua* præponitur, *quis, nam, que, piam, putas, quam: quiſquis, quiſnam, quiſque, quiſpiam, quiſputas, quiſquam.* Dictis omnibus particulis nec præponitur nec poſtponitur *qui:* ſed præponitur quatuor aliis, *dam, vis, cunque, libet,* ut *Quidam, quivis, quicunque, quilibet.* Præponitur his ipſis *quæ,* ut *quædam* atque etiam illis quibus præponitur *quis:* ut *quænam, quæquam, quidquam* aut *quodquam; quod* rariſſime legitur: *quidcunque* nunquam. Item *quiſquis,* in uſu vix habet alios caſus quam *quiſquis, quicquid.* Abl. *quoquo* & *quaqua.* *Quiſque* teſte valla, caret genitivo plurali. Quoties igitur apud Donatum ſimul reperies *quæ* vel *qua,* dictarum particularum gratia ſic eum flexiſſe memineris.

DE HETEROCLITIS.

LIBER TERTIUS.

HEteroclita propriè loquendo ea demum dicuntur, quæ contra aliorum regulam varie declinantur; ut hoc Cœlum, hi cœli, hoc vas vaſis, hæc vaſa vaſorum. In hunc librum congeſſi, Anomala, Defectiva, & Abundantia, tanquam generali nomine hæc omnia Heteroclita debeant dici, juxta illum Badii verſiculum vulgi ab uſu ſumptum.

Deficit, aut variat, Heteroclita vox vel abundat.

Irregulariter declinatur nomen ſive variat, quinque modis, primo, variat genus, ut hoc cœlum, hi cœli Secundò, variat declinationem tantum, ut hoc vas vaſis, hæc vaſa vaſorum. Tertiò variat genus & declinationem, hoc epulum, hæ epulæ. Quartò, variat ſive irregulariter format obliquos: ut Jupiter, Jovis. Quintò, contra aliorum modum aliquot caſus finit, ut ambo, duo, quæ ex præcedente libro nota ſunt. De Heteroclitis, propriè nominatis dicam primum, inde defectiva & abundantia enucleabo.

Anomala ſive Heteroclita, & primum in ſingulari Maſculina, in plurali neutra.

Maſcula ſunt primo numero, ſed neutra ſecundo
Dindymus, infernus, locus, Iſmarus, & *joca, cetus*
Mænala,

Mænala, Taygetus, ceu *Tartara, Maſſica, Avernus,*
Sibila, Pangæus; cen *Tænara. Carbaſa.* Dant hi
Quædam plurali: verum *loca* non damus arti.

In ſingulari maſculina, in plurali neutra ſunt omnia hic poſita, hic Dindymus, hæc dindyma, &c. ſed hic aut hæc Carbaſus, pluraliter hæc carbaſa. Quædam horum etiam maſculina ſunt in plurali, & ſic non ſunt Heteroclita, ut hic locus, & pluraliter hi loci, vel hæc loca; hic jocus, & pluraliter hi joci, vel hæc joca. Sed notandum quod locus quando eſt argumenti ſedes, ad Rhetoricæ vel Dialecticæ pertinēns curam, non habet in plurali loca, ſed loci tantum. Dindymus eſt mons Phrygiæ infernus, *the hell.* Sed adjectivi potius naturam habet, ut ſupernus. Iſmarus, mons Thraciæ. Jocus, ludus eſt in verbis, *a ſport.* Cetus piſcis maximus, hi ceti, & hæc cete, *a Whale. Virg.*

Immania cete. Mænalus, mons Arcadiæ. Taygetus, mons Laconiæ. Tartarus, idem eſt quod infernus, *the hell.* Tartari, tartarorum, populus quidam eſt Scythiæ, Maſſicus, mons campaniæ optimi vini ferax. Avernus, campaniæ lacus propter circumſtantes ſylvas fœtidiſſimas. Deſcribit eum, *Virg. 6. Æn.* Sibulus, fictitium eſt nomen flatum quendam ſignificans, *hiſſing.* Pangæus, promontorium eſt Thraciæ, Tenarus, promontorium Laconiæ; at hujuſmodi propria eatenus etiam inter abundantia referri poterunt, quod in ſingulari & plurali *idem* ſignificant.

In ſingulari fœminina, in plurali neutra.

Hæc prius, hæc poſt, dant tibi *Pergamus* atq;
ſupellex

Hæc duo nomina Pergamus & Suppellex dant hæc prius, & poſt, *i.* in ſingulari, ſunt generis fœminini, in plurali, generis neutri: ut hæc pergamus, hæc ſupellex: & pluraliter hæc pergama, hæc ſupellectilia. Pergamus Regia fuit Priami, in plurali idem ſignificat, & non plura, *the palace of king Priamus.*

In ſingulari neutra, in plurali maſculina.

Maſcula plurali numero, ſunt neutra priore.
Elyſium, Cœlum: quibus apte jungitur *Argos.*
Plurali numero ſunt maſcula, neutrave *frænum,*
Et *filum, clauſtrum, raſtrum,* conjunge *capiſtrum.*
Eſt primo numero neutrum *plus,* omne ſecundo.

In ſingulari neutri generis, in plurali maſculina ſunt: hoc Elyſium, hi Elyſii: hoc cœlum, hi Cœli: hoc Argos, hi Argi, quæ ſequuntur in plurali, tam neutri quam maſculini generis ſunt: ut frænum, filum, &c.

Plus

Plus in ſingulari ſolum neutri, in plurali omnis: ut hi & hæ plures, & hæc plura. Elyſium, locus bonarum animarum, *the reſting place of the good ſouls.* Cœlum, *the heaven.* Argos, hi Argi, urbs Græciæ. Frænum, *a bridle.* Filum, *a thread.* Clauſtrum, *a bar.* Raſtrum, *a ſpade.* Capiſtrum, *an horſe halter.*

In ſingulari neutra, in plurali fœminina.

Dic *epulas* & *delicias*: numerus prior *um* dat:
Balnea dic vel *eas*: tantum prior *um* numerus dat
Nundinum apud veteres, nunc uſus *nundinæ habebit.*

Pauca in ſingulari ſunt neutri generis, & in plurali numero fœminini: ut hoc Epulum, hæ epulæ: hoc delicium, hæ deliciæ: hoc balneum, hæc balnea balneorum, vel hæ balneæ balnearum. Epulum, multis non videtur anomalum, quia aliud in ſingulari quam plurali ſignificat. Nam epulum eſt, teſte Valla, convivium pompoſum & variis cibis comparatum, *a great banket.* Epulæ ſuut cibi quotidiani, *cuſtomable chear.* Hanc differentiam confundi oſtendit Calepinus. Ideo inter Heteroclita pono. Delicium, hæ deliciæ, *delight and pleaſure.* Balneum hæc balnea, vel hæ balneæ, *the ſtoves.* Nundinum dixerunt veteres, nunc pluraliter tantum hæ nundinæ dicimus, *a common fair.*

OBLIQUI HETEROCLITI.

Anormes ſervant obliquos nomina quædam.
Jupiter eſt teſtis, cum multis ante reteſtis.

Multa nomina anormiter faciunt ſuos obliquos: ut caro, carnis, lac lactis. Jupiter Jovis; ſic hepar, femur, robur, ſanguis, turbo, anio, ſupellex. Sic poema in dat. ablativoque plur. poëmatis melius quam poëmatibus. Item ambo duo & plura ante declarata. Cauſa in multis eſt quia alii fuerunt olim nominativi, ut carnis, lacte, Jovis, itiner, jecur & jecinus, robor, teſte Phoca: hepas, femor, ſanguen, turben, Anien ſupellectile, poematum, &c. Irregulariter etiam obliquos habent pronomina, Ego & tu.

Anomala declinatione, Vas, Jugerum, domus.

Vas vaſis ternæ, pluraliter eito ſecundæ.
Plurali tantum numero ſit *jugera* ternæ;
Attamen effertur cum *jugere jugeris* apte.
Partim ſit quartæ partim, *domus* eſto ſecundæ.

Vas vaſis neutri generis, in ſingulari eſt declinationis tertiæ, in plurali ſecundæ: ut hæc vasa vasorum, vaſis, quia olim dicebant hoc vaſum.

Declinemus ſic jugerum. Nom. jugerum, Gen. jugeris vel jugeri. Dat. jugero Accuſat. & vocat. jugerum. Ablat. jugero vel jugere. Et pluraliter Nom. Accuſ. & vocat. jugera, gen. jugerum: Dat. & ablat. jugeris

jugeris vel jugeribus: ab antiquo nom. jugus vel juger. Eſt autem jugerum, ſpatium agri uno die ab uno pari boum aut equorum arati, *much good ground as two oxen may till in a day.*

Domus ſic flectitur. Nom. hæc domus: gen. hujus domi & domus: dat. huic domui, accuſ. hanc domum, vocat. O domus: abl. hac domo: & plural. hæ domus: gen harum domuum, vel domorum: dat his domibus, accuſ has domos, vocat. O domus, ablat. domibus, et itaque domus partim ſecundæ declinationis, partim quartæ, Domi gen. locum ædificii denotat, & ponitur adverbialiter; ut ſum domi, *i.* in domo. Domus gen. ædificium ſignificat, ut culmen domus, *the rigging of a houſe.* Hanc formam declinandi ſequuntur quædam arborum nomina, ut laurus, quercus, cornus, pinus, &c.

DEFECTIVA.

DEfectiva nomina ſunt quibus aliquid in plena declinatione repertum deeſt, vel caſus variatio, ut centum; vel caſus aliquando, ut ſponte, vel alter numerorum, ut arma. Sed prius quam ad rem accedam, declarabo caſuales formas quæ ſunt ſeptem, aptota, monoptota, diptota, triptota, tetraptota, pentaptota, hexaptota. Nomen itaque Aptoton eſt quod per omnes caſus uniformiter currit, ut quatuor: & dicitur ab *a* id eſt ſine, & ptoſis, id eſt caſus, quaſi ſine caſus variatione Monoptotum eſt quod unicum caſum habet: ut natu. Aliquando etiam plures, ſed qui ſimiles eſſe ſolent, ut expes: & dicitur à monos, *i. e.* ſolus vel unicus & ptoſis. Diptoton eſt, quod duas diverſas voces habet, ut inficiæ, inficias, dicitur à dis, *i. e.* bis, & ptoſis. Triptotum, nomen quod tres diverſos caſus habet: ut templum, templi, templo, dicitur à tris, *i. e.* tres, & ptoſis. Tetraptotum, nomen quod in declinatione habet quatuor diverſas voces: ut Fuer, pueri, puero, puerum: à tetras id eſt quatuor, & ptoſis. Pentaptotum, quod in declinatione ſua habet quinque diverſas voces ut Dominus, domini, domino, dominum, domine. Dicitur à pente, id eſt quinque & ptoſis. Hexaptotum, ab hex, *i. e.* ſex & ptoſis. Hexaptotum eſt quod in declinatione ſua ſex habet varias voces: ut unus, unius, uni, unum, une, uno.

APTOTA, ID EST INDECLINABILIA.

Nomen in *u* nullum numero variabo priore.
Nuſquam nomen in *i*, numeroſq; notaſq; reflecto
Hinc *duo*, *tres*, *unus*, volumus cum *millia* demi,
Et quæ dat *centum*: teſtem tibi pono *ducenti*.

Nullum nomen in *u* variatur in numero ſingulari, veluti cornu, veru. Nullum nomen in *i* declinatur: ut gummi, ſinapi, nauci. Numerorum cardinalium, id eſt principalium, unde alii inclinantur numeri, nomina non declinantur: ut quatuor, quinque, centum, biſcentum, mille adjecta. Hinc excipimus duó duæ duo: tres, tria. Et principium numeri potius quam numerus, unus, una, unum. Hoc mile ſubſtantivum unicol, in plurali eſt milia, milium, milibus, declinantur etiam compoſita à centum: ut ducenti, trecenti, quadringenti, &c. Nomina literarum

cum

eum dictionibus materialiter (ut loquuntur) positis aptota sunt: ut *a* Alpha, *g* Gamma, Magistri: ut si dicas magistri est genitivi casus. Sed materialiter posita nomina nonnunquam flectuntur: ut ab homine componitur nemo.

Barbara multa, id est nec Græca, nec Latina.

Barbara multa manẽt nõ flexa, quibus dato *cæpe*
Pondo, pedum, nequam, nugas hir, fasque, nefas q;
Nil, nihil, instar, ador, tot, quot cũ prole utriusq;
Adde *necesse* datis. *frit præstoq;* Plurima jungunt
Indocti, ut *Rhemis*: tu *Rhemi* flectere debes.

Multa barbara, id est nec Latina nec Græca, sunt indeclinabilia: ut Bel, quem nostri Belum vocitant: fuit primus Assyriorum Rex, post mortem habitus Deus. Cæpe, *an onyon.* Pondo, *a pound.* Pedum, *a shepherds club.* Nequam, *wicked.* Nugas, idem quod nugax & mendax, *a flatterer.* Instar significat adæquiparationem, *in likeness.*

Virg. *Instar montis equum, divina Pallad arte;*
Ædificant, sectaque intexunt abiete costas.

Ador est frumenti species. Non declinantur etiam tot, quot & utriusq; composita totidem, quotquot, aliquot, necesse, & quod idem valet, necessum, Frit, *the black in the crop of the corn.* Præsto, idem est quod præsens, *present.* Adde dictis git, cete, Tempe, nepet, Cim, subtal. Vitus, *poyson.* Quidam dicunt virus declinari per secundam declinationem viri, viro, &c. Barbari cum multis aliis quæ recensere non libet, jungunt oppidorum & pagorum nomina quæ in *i* finguut desinere Bergis, Brugis. Tu dices plurali terminatione Bergæ, Bergarum Bergis, Bergas. Rhemi, Rhemorum, Rhemis.

Vix retinent rectum, *frondis* cum *femine, frugis;*
Cum *ditione, dapis, precis* & *necis*, & *vicis* atque
Remigis: addis *opem*, nisi divam significaris.
Verberis adjicito: *primoris*, Servius addit.
Aleo dat rectos, ut *ganeo*. Jungitur *expes*.
Ganeo vult etiam quartum: *satias* dabit *ate*.
Non *later*, aut *viscus*, cum doctis terre verebor.
Nex, remex & *daps*, parce utens pulchra putabo.

Frondis, *&c.* carent nominativo & vocativo. Ganeo, *a drunkard, or harlot.* Et aleo, *a dycer.* Cum expes, quasi sine spe, *hopeless.* Habent nominativum & vocativum solum. Accus. ganeonem aliquando legitur. Satias, id est satietas, *satiety.* Habet nominativum & vocativum & abl. singularem. Frequens est Grammaticis de defectivis dissensio.

doctissimos igitur sequere, & hoc observa, ut rarò inventis rarò u
Frondis, notæ jam significationis est cum frugis. Virgil. *Frons te*
dixit. Feminis femini, ablat. femine. Et pluraliter femina integ
est. Fœtus nominativo femen utitur. Sunt autem femina, inte
femora, exterioria, Ditionis, ditioni, ditionem, Abl. ditione, *dom*
or empire. Dapis, dapi, dapem. abl. dape, plurale dapes integrum
Dapes cibi opipari, *delicate dishes or chear.* Precis, preci, precem,
prece, plurale preces integrum est, *prayers.* Necis, neci, necem,
nece, *slaughter*, Cicero nex dixit. *Insidiatori, & latroni, quæ potes*
ferri injusta nex? Vicis, vici, vicem, Abl. vice, plurali vices, vic
Pluralem genitivum non reperi, & in singulari vicis, vici, rarissime
Vices sunt alternationes, *course or time about.* Faciam vice tua,
pro te. Remigis genitivo, datus est lib. 2. Nominativus, ex necessi
Opis, opi, opem, abl. ope, *help,* Plurali opes integrum est, quod signi
Sæpissime divitias, *riches.* Ops, opis, quando integrum est, signi
Deam terræ, *the Goddess of the earth.* Verber, nominativus cum d
verberi rarissime leguntur, *a long wand or scourge.* Servius recte
(quod natura adjectivum est) primoris, i primi & principales.
& viscus nominativi frequentiores sunt doctis, quam ut eorum obli
Grammaticis. iis privari debeant.

VOCATIVO CARENTIA.

Quærens, distribuens, infinitumque, negansq
Et referens, vocitante carent, pronomen ut om
Quatuor exceptis, *noster, nostras, meus,* & *tu*

Vocativo carent interrogativa: ut Quis, qualis. Distributiva, ut q
que, omnis, cujus plurale omnes collective aliquando capitur, & sic
cativum habet. Virg. *Diique Deæque omnes.* Infinita, ut aliquis, siq
Negativa, ut Nemo, nullus, neuter. Relativa, ut Qui, qualis. Om
pronomen, præter tu, meus, noster, nostras, caret vocativo: Meus,
vocativo mi facit, & meus rarissime.

SOLI ABLATIVI.

Est ablativus nonnullis solus in usu,
Obice, sponte, diu, noctu, natu, impete, jussu,
***Astu* cum *promptu, permissu, flamine* junge**
***Impetis & spontis flamenque* leges aliquando**

Quædam in singulari numero solum ablativum in usu habent, ut O
bice; cujus nominativus apud Grammaticos aliquando ponitur obex,
plurali obices & obicibus sunt in usu: obicum nusquam inveni. Spont
willingly. Genitivus spontis etiam est in usu licet rariore. Diu, id est di
in the day time. Noctu, i. e. nocte, plerunque adverbia sunt, *in the nigh*
Natu, id est, nativitate & ætate, *of age.* Hinc Major natu, *elder of ag*
Maximus natu, *eldest.* Impete ab antiquo nominativo impes, *with force*
Unde adhuc reperitur genitivus singularis impetis. Jussu, *by command*
& permissu, *with tollerance.* Vix quicquam in usu habent præter abla
tivo

tivos juſſu, permiſſu; hoc juſſum, permiſſum. In plurali, hæc juſſa, permiſſa integra ſunt. Aſtu, *by ſubtilty*. Terent *Aſtu rem tractavit.* Prompiu, *in readineſs*. Flamine, *with blowing*. Plurale flamina integrum eſt; & Cicero uſus eſt nominativo flamen in Arato.

Quibus deſunt Gen. Dat. & Ablat. plurales.

Plurali numero cum ſexto tertius abſiſt.
Et partius quintæ: *res* atque *dies* capis inde.
Talia ſunt *jus*, *thus*, *æs*, *os*, *far*, *defruta*, *morum*,
Hordea, *mulſa*, *forum*, *vinum*, *mare*, Jungito *rus*, *mel*:
Oribus & *vinis*, & plura legendo notabis.

Nomina quintæ declinationis in plurali carent genitivo. dativo & ablativo.

Excipiuntur à Priſciano tantum duo, res rerum, dies dierum, Cic. Oſtendit in Top. Minus latiné dici ſpecierum ſpeciebus, quorum caſuum apud dialecticos frequens uſus eſt Carent ſecundum Grammaticos, eiſdem caſibus jus, thus, os oris, &c. Defrutum eſt vinum decoctum ad mediam uſque partem, *half ſodden Wine*. Morum, *a Mulberry*, Hordeum, *Bear* Mulſum potus dulcis ex vino & melle, *Meid*. Forum eſt locus ubi publicæ emptiones & venditiones fiunt, cauſæque aguntur, *a Mercat place or Court*. Rus, *The land and Country without towns*. Jungi poſſunt vel raro, vel nunquam habentia dictos caſus hyems, fel, crux, &c. Doctiſſimi tamen oribus & vinis dixerunt, & ſic plura uſurpata invenies.

Reliqua certis caſibus carentia.

Cætera Maſculei rectum removeto priorem.
Dic *fors forte*, *luesque luem*, *macti* dato *macte*.
Tantundem ſolum *tantidem* debet habere.
Cum primo, quartum, quintumq; *ſpecus* petit: & *plus*
Pluris, & a *pluri* neutrum: plurale ſit omne.
Suppetiæ, *inficiæ*, dant quartum: *dica* dat *as*, *am*.
Deque *veru veruum* tollunt: *grates* dato fratres,
Gratis, *grate*, leges; *repetundarum repetundis*,
Vis, *vis*, *vim*, *vi*, dat, quondam has *vies*, nunc fero *vires*,
Auſim cum magno Fabio bene dicere *tabum*.

Hæc cætera, hoc cæterum, nominativum ſingularem maſculini gen
xis in uſu non habet, qui eſſet cæter Hæc fors, O fors, abl. fo
Chance. Invenies tam for quam forte adverbialcere. Lues. hanc lue
aliquando etiam abl: hic lue *an infecting ſickneſs.* O macte, & plur
ter, O macti, quaſi magis aucte, magis aucti, dictiones quibus aliqu
laudamus cum exhortatione ad virtutem aut gloriam.

Virg. 9 Æn. *Macte puer virtute nova ſic itur ad aſtra.*

Tantundem, tantidem, tantundem; cæteris caret, Dicitur quaſi
tum idem, id eſt æque tantum, *even as much.* Specus in nominativo,
cuſa lo, vocativoque. dum eſt neutri generis, Specoris, ſpecori, ſpe
in uſu non ſunt: hoc plus, hujus pluris, hoc plus, abl. hoc pluri. Hu
hi & hæ plutes, & hæc plura integrum eſt Hæ ſuppetiæ, has ſuppe
help. Hæ inficiæ, has inficias, *denying.* Eo inficias, id eſt nego, I
Hæc dica, hanc dicam, has dicas, *an accuſation or proceſs.* Veruum g
tivus in uſu non eſt, veru, *a ſpit.* Grates ſine genitivo, dativo vel a
tivo plurali in ſingulari ſolum habet genitivum gratis, ablativo grat
ſignificat gratias, *thanks.* Harum repetundarum, abl. his repetundis
tum; i pecuniarum aut rerum Principi vel populo ſurreptarum, g
ſought again, ſtollen from Prince or people ut Cic *Verrem accuſavit r*
tundarum. Vis, hujus vis, hanc vim, abl. vi. Et pluraliter has veis
veteres, nunc ab antiquo ſingulari dicimus hæ vires, virium, viribus,
Hujus tabi, abl hoc tabo tantum, ut Grammatici volunt. Sed Q
in paſtu cadaveris etiam tabum dixit, caret tamen plurali, ut tabes:
quo ſaniem ſanguinem que corruptum ſignificat, *rotten and putrified*
and worſom.

Plurali numero carentia.

Propria Plurali (niſi ſint plurali tantum)
Cuncta carent, cum menſuratis, herba, frutex
De ſpecie loquimur; tamen hæc quandoq; legu
Plurali numero, partes ubi ſignificamus: (t
Sicut *vina fabæ.* Plurale tenent quoque rarò
Abſtractum, nomen quintæ, nomenq; elemen

Plurali numero carent propria nomina quarumcunque rerum, niſi
tantum pluralis numeri, Exempla ſunt propria hominum, ut Joannes,
cobus, Anna, Phyllis. Montium, ut Oſſa, Olympus. Sic nomina op
dorum, Planetarum, &c. Dixi, *niſi pluralia ſint tantum*, propter Athen
Gabii, Artaxata, &c. Venetia regio eſt, at Venetiæ venetiarum, Vene
urbs, Argos hi argi, Mænalus, hæc Mænala, & huic ſimilia abunda
ſunt, quatenus in ſingulari & plurali idem valent. Item hæc Fidena, h
Fidenæ, hæc Mycena vel Mycene, Mycenes, vel hæ Mycenæ, Mycenaru
& plura oppidorum nomina, quorum ſingularia & plurialia ſunt peni
ſynonyma Galliæ Galliarum, Hiſpaniæ Hiſpaniarum dicimus, quia
Gallia Comata, Togata, Braccata, Hiſpania citerior, ulterior. Inve
mus etiam in plurali non quidem proprie ſed appellativè, Jacobi, Scipi
ne

nes, Hectores, Mæcenates, &c. Secundo plurali carent nomina rerum quæcunque referuntur in pondus vel menſuram: ut nomina metallorum, aurum plumbum, &c. Nomina frumentorum, ut triticum, ſiligo, &c. Et leguminum: ut ervum, canabis, & multa alia, ut lac, butyrum, lardum, ſevum vel ſebum: Loquimur autem de ſpecialibus, Nam generalia pluraliter declinari nihil impedit: ut Metalla, liquores, frumenta, legumina, &c. Quin etiam ſpecialia in plurali numero quandoque leguntur, ubi partem ſignificare volumus: ut vina, hordea, piſæ vel piſa, fabæ, æra, electra, farra, defruta, mella, quibus vix ſunt in plurali genitivus dativus vel ablativus Item herbarum fruticumque nomina raro pluralem numerum habent, ut Apium, Siler. Nonnulla aliquando habent, ut Lolia, lilia, roſæ, rutæ, cepæ, municæ, geniſtæ, cum multis aliis. Declaranda ſunt nonnulla vocabula hujus regulæ, Metallum eſt omnis dura materia in terræ viſceribus nata, *all kind of mettal.* Nam Plinius etiam lapides vocat metalla. Iſidorus ſeptem ponit nomina metallorum magis vulgata: Aurum, argentum, electrum, ſtannum, plumbum, æs, & ferrum ſub quibus intelliguntur orichalcum & chalybs. Aurum, *gold.* Argentum, *ſilver.* Electrum, *gold mixt with the fifth part of ſilver.* Stannum, *tinne.* Plumbum, *lead.* Æs, *copper* Orichalum, *Braſs or Latten.* Ferrum, *Iron.* Chalybs, *ſteel.* Lardum vel Laridum, *bacon.* Sevum vel ſebum, eſt pinguedo cornigerorum animalium, *tallow.* Minium eſt terra rubra, *red lead.* Frumentum quod ſpicis continetur: ut hordeum, *all kind of corn.* Legumen eſt quod naſcitur in folliculis, ut fabæ, piſa, *peaſe, beans, and ſuch kind of corn.*

Plurale tenent quoque raro.) Sententia eſt, nomina abſtracta, id eſt ſubſtantiva ab adjectivis deducta virtutes ſignificantia aut vitia, cum nominibus quintæ declinationis, & nominibus elementorum raro tenent pluralem numerum, Exempla de abſtractis. Juventus, *youth.* Socordia & vecordia, *fooliſhneſs.* Sic parſimonia, memoria, eloquentia, avaritia, inſania, paupertas, inopia, parcitas, infantia, humilitas, ſenium, marcor, Poëtica, Dialectica, &c. Exempla de nominibus quintæ declinationis, ut fides, macies, pernicies, caries, dies pro tempore. Sanies, ſanguis corruptus. Exempla elementorum, terra, aqua, aër, ignis, quæ (excepto *Aër*) pluralem admittunt omnia, ubi non totum elementum, ſed aliquas partes ſignificamus. Habent quoque pluralem ex aliis complura, ut ſine dubio dies & res cum pluribus quintæ declinationis nominibus, & multa abſtracta. Ideo dixi non ſemper, ſed raro. Ovid. *Vulgus amicitias utilitate probat.*

RARO PLURALIA.

Maſ. Vix plurale tenẽt *limus* cũ *ſanguine*, *fumus*
Et *fimus* & *mundus muſcus*, cum *nemine pontus*,
Captorum *carcer*, *ſopor*, & *pulvis*, *penus*, *uncus*,
Oeſtus, ceu *cultus* pro auro, *ros* & *genuinus*.
Fœmin. *Gloria*, *fama*, *lues*, *pax*, *galla*, *fames*,
fuga, *vita*, *culpa*,

Culpa, ſtrues, pix, gaza, ſalus, cumq; *indole, arena*
Mors, tuſſis, proles, tabes, labes, ſoboleſque,
Talio cum *cholera, ſitis*, atq; *humus* & *pituita,*
Lux, plebs, jungantur, *pubes, contagio, bilis.*
Nil hir, cœnum, fel, pus, ver, nectar, ador, nihil
hepar,
Nil jubar & *nihilum, gluten, vulgus, pelaguſque,*
Ævum, ſal, barathrum cum *manna, mammona, paſcha,*
Fuſtitium, fœnum, virus cum *mane, neceſſum,*
Arque *neceſſe, ſalum, ſolium, fas, inſtar*, & *halec:*
Adde *nefas, letum, vitrum, viſcum* atq; *macellum*
Et *nitrum, ſpicum, ſinumque, geluque, ſolumque,*
Atque *lutum* Sunt his qui longe plura notarunt,
Si bene diſcutias doctorum ſcripta virorum,
Multa ſecus cernes, quam lex vult Gtammaticorum.

Raro habent pluralem numerum hæc nomina. Limus, ſanguis, fimus, &c. Limus, i cœnum & terra madida, *ſlime*. Sanguis, in ſacris ſolum pluraliter legi, ut, *virum ſanguineum & doloſum abominabitur Dominus*, Fumus, *ſmoak*. Fimus, *dung*. Mundus vel mundum, pro omni eo quo ſe ornat mulier, in plurali non reperitur, *a womans attyre*. Alias apud naturales Philoſophos pluralem habet, Muſcus, *musk, or fog of walls or trees*. Pontus, *the ſea*. Carcer, *a priſon*. Sopor, *a ſound ſleep*. Sub penus comprehende penum & penu idem ſignificantia, *a girnel of victual*. Uncus, *a cleik*. Ceſtus, cingulum ſponſæ nubentis, *a ſpouſing girdle*. Cæſtus cum æ diphthongo, *a kind of weapon*, legitur pluraliter. Cultus pro eo quod vulgo tolium auri dicitur, *gold foylie*. Ros, *Dew*. Genuinus, dens in extrema gingiva homini ſæpe vigeſimo anno naſcens, interdum vigeſimo octavo, *a chaft-tooth*. Sequentia fœminina ſunt: Gloria, Quint. *conſentiens laus bonorum gloria appellatur*. Fama, *fame or report*. Pax, *peace*, Galla, *a nut-gall, or ſhoe-laſt*. Fames, *hunger*. Fuga, *flight*. Vita pro modo vivendi pluraliter leges, *life*. Terent. in Adel. *Inſpicere tanquam in ſpeculo, hominum vitas jubeo*. Pix, *pitch*. Strues, *a heap of wood*. Gaza, *riches*. Indoles, eſt in pueris ſignificatio quædam futuræ probitatis, *an appearing of diſpoſition to virtue*. In viris ſignum eſt præſentis virtutis,

&

& aliquando in malum capitur. Arena, *ſand.* Proles, fœtus animalis, *the fruit of man or beaſt.* Labes, *a ſpot.* Soboles, à ſoboleſcendo, i ſuccreſcendo, dicitur, *ſucceſſion of children.* Aſinius Pollio, pulchrè hoc nomine utitur ſcribens ad Cicer. *Et robur & ſoboles militum interiit, ſiquidem, quæ nuntiantur ullâ ex parte vera ſunt.* Cholera, *choler.* Pituita, *phlegm.* Lux, *light.* Pluraliter legitur pro diebus, luces & lucibus, non lucum aut lucium. Pubes, *the hair on the ſecret parts.* Contagio eſt morbi contactu propagatio, *infection.* Inter neutra, plurali carent hæc nomina, hir, cœnum, &c. cœnum eſt lutum & terra humore reſoluta, *clay* Fel, *gall.* Ver, anni pars, *Martium, Aprilem* & *Maium* continens, *the ſpring-time.* Nectar, Deorum potus dulciſſimus, *the drink of the gods.* Ador, *grain for ſacrifice.* Nil, nihil, nihilum, *nothing.* Gluten, ſive glutinum, *glew.* Utrumque plurali caret. Vulgus maſcu : aliquando plur. habet. Ævum, *long age.* Sal maſculinè pluralem dabit etiam pro condimento. Barathum locus Athenis erat unde damnati præcipitabantur : & capitur pro immenſa profunditate & inferno, *a deep gulf, or hell.* Juſtitium, quaſi juris ſtatio dicitur, & eſt juris dicendi intermiſſio, *vacance.* Fœnum, *hay.* Mane, *the morning.* Neceſſe, vel neceſſum dicitur in quo ceſſandum non eſt, *neceſſary.* Salum, *the ſea.* Solium, *the Kings throne.* Letum ſine diphthongo & aſpiratione, *death.* Vitrum, ubi parteis ſignificamus in plurali reperitur, *glaſs.* Viſcum, vel Maſculine viſcus, utrumque ſine plurali, *bird lime:* Macellum, *a fleſh, or fiſh-mercat.* Nitrum, ſalis ſpecies, quo ſordes corporum veſtiumque purgantur, *ſalt-peter.* Spicum, acumen ad ſpicæ ſimilitudinem Sinum vel ſinus, vaſculum ventroſum eſt, & accipitur pro flaſco, *a boſom or bowked veſſel,* Plaut. *Hic cum vino ſinus fertur.* Gelu, *froſt:* Junge dictis unuſquiſque. Jungenda cenſent alii plura : Sed in hoc plerique falluntur, quod in duobus aut tribus auctoribus non reperta, nuſquam inveniri ilico clamitant. Itaque ſiqua dixero carere aliquo, vel caſu vel numero, tantiſper; ab illis abſtineas dum è claris Authoribus me falſum deprehendes, & tum illos potius quam me imitare : hac obſervantia tamen, ne raro inventis affectate utendum putes.

SINGULARI NUMERO CARENTIA.

Diſtribuens numerus cum *cardine, feſta, libriq;*
Cum *ludis, urbs*, multa carent numero iſta priore
Dant quidem libri numerũ tantummodo primũ.

Numeri diſtributivi, ut bini, terni, carent ſingulari numero niſi ſingulariter pro numero cardinali ponantur, *Septeno gargite,* pro *ſeptem gurgitibus:* apud Virg. *Septnageno coitu,* apud Plin. Secundo, Numeri cardinales, ut duo, tres, quatuor, &c. Sub his continentur totidem, aliquot, quot. Unus principium numeri eſt, non numerus. Tertio, nomina feſtorum ſingulari numero carent : ut Vulcanalia. Bacchanalia, Saturnalia, Opalia. Vinalia, Neptunalia. Quinquatria. Megaleſia, Floralia, Liberalia, Feralia, & cætera feſtorum nomina. Horum quædam, quorum Deorum, aut Dearum fuerint, derivativo indicat : ut Vulcanalia, feſta Vulcani, *the feaſt of Vulcan.* Florialia, Floræ Deæ Feſta, vel ludi, *the feaſt of the Goddeſs Flora.* Vinalia autem erant quibus Jovi novum vinum libabant.

babant. Quinquatria, quinque diebus Palladi fiebant. Megalesia, festa erant & ludi magnæ matris Deorum, sed ludi sæpius Megalenses dicuntur. Feralia, à ferendis in sepulchra epulis dicta sunt, teste Varrone, *the feasts of the dead*. Horum declinatio patet ex 2. lib. ut Parentalia parentalium, vel parentaliorum parentalibus: feriæ quæ parentibus defunctis fiunt Nonnulla totam malunt sequi secundam declinationem: ut repotia, repotiorum, repotiis, celebrantur cum postridie nuptias apud novum maritum quasi renovatur potatio, *drinking or banquets the morn after marriage*. Item festorum nomina sunt Latinæ & Neomeniæ. Quarto singulari carent multa librorum nomina: ut Georgica, Bucolica, Chronica, Biblia: Rhetorica, Rhetoricorum. Nam Rhetorica, Rhetoricæ, ipsa ars est benè ornatéque dicendi. Quinto, ludorum nomina, ut Apollinares. Circenses, Quinquatres. Circenses dicti sunt, quod in circo fiebant. Sexto. multa oppidorum, aut pagorum nomina: ut Parisii, Thebæ, Artaxata, Hierosolymæ. Invenies etiam in singulari Hierosolyma Hierosolymæ, apud Suetonium & Tacitum contra Vallam.

Masculina Pluralia tantum.

Masculei generis sunt hæc pluralia tantum,
Annales sentes, cancelli, Liberi, amores,
***Vepres, carceribus, Luceres, cani, Lemures* do**
Furfuribus, *geminis, natales, cælitibus* ceu
***Manes*, & *casses, superi, loculi*, atque *penates*.**
Cuique prius foret as, *majores*, atque *minores*,
***Primores, fasti* vel *fastus*. adde *Quirites*.**
Et *pugillares, Seres, Careſque, faleſque*:
Atque *lares, pisces* signum, ceu menstrua *menses*
Atque *fori, fasces, proceres*, sic *posteri* & *antes*,
***Mores, inferi* & *ambo* dabis sic *codiquecilli*.**
Interdum numero potientur pauca priore.

Masculina tantum pluralia sunt, Annales, sentes, cancelli, &c. Quorum nonnulla aliquando reperiuntur in numero singulari; Quæ nec penitus refugiemus, neque affectabimus, Annales, *Histories, or Chronicles of things done from year to year*. Sentes, *thorns*. Cancelli, *stanchers or tirisses*. Liberi, *children*. Amores, pro turpibus & venereis, *filthy love*. Nisi adjectivo distinguantur, veluti honesti amores. Vepres, *abrier*. Carceres, *the place where horse begin their race*. In hac significatione reperitur etiam singulariter, Cic. *A carcere ad calcem revocari*. Luceres, nobiles quidam Romani; Cani, *white hairs in old men*: Lemures, *bogils and ghosts*. Furfures, *lumps in the head*. Pro purgamento farinæ etiam singulariter dixit Serenus. *Additur excussus niveâ similagine furfur*. Gemini

&

& Gemelli, *twins.* Natales, naſcendi conditio, *nobility of blood.* Natalis in ſingulari eſt dies, quo quis naſcitur. Cœlites, *Saints in Heaven.* Manes, *the Souls departed* Caſtes, *girns* Superi, *they that are in Heaven.* Inferi, *they that are in hell.* Poſteri, *our ſucceſſours.* Loculi, *bags for money.* Penates, *houſe-gods, or the houſe.* Item pluralia tantum ſunt quædam quæ in *as* deſinerent ſi ſingularem numerum haberent, ut Primates, Optimates, &c. Sunt autem primates civium primi, *the principal of the people.* Optimates, probiſſimi, *the head-men of a town.* Summates, ſunt civium ſummi, *the chief of a Realm or City.* Infimates, infimi, *the inferiour people.* Item, hæc Majores, *our elders.* Minores, *our ſucceſſours.* Primores communis generis quia naturam habet adjectivi, ut meminimus ſupra, *firſt or chief.* Tac. *Erat Orhoni celebre convivium primoribus fœminis, viriſque.* Neutrum eſt apud Cicer. 1. Orat. *Ne primoribus quidem labris attigiſſent.* Reperitur ſæpe ſingulariter Gellius, *primore aſpectu,* Idem. *Si me non fallit, quod quidem in primori pueritia legerim.* Faſti factorum, vel faſtus faſtuum, liber eſt in quo totius annî res Romanæ & cauſæ faſtorum explicantur. Quirites ſunt Romani à Quirino, i. Romulo, *the people of Rome.* Pugillares, *writing tables,* pro eodem dicimus pugillaria pugillarium, pugillaribus, & reperitur utrumque in ſingulari. Seres & Cares populorum nomina ſunt. Sales, *merry words or ſports.* Reperitur in hoc ſignificatu ſæpiſſime ſingulariter.

Catul. *Nulla in tam magno corpore mica ſalis.*

Cicero P. *Scipio omnes ſale facetiiſque ſuperabat:* Lares, *houſe-hold-gods, or the houſe:* Piſces ſignum cœleſte, Menſes pro menſtruis ſingulari caret: Plinius, *Cujus ſemen menſes & urinam ciet.* Fori, pars navis, quæ à prora in puppim diſcurritur, *the hatches of a ſhip.* Cicero, *Cum alii malos ſcandant, alii per foros curſitent, alii ſentinam exhauriant.* Faſces, conſulatus aut prætura, quia virgarum faſces ante magiſtratus portabantur, *the offices of the Noblemen of Rome.* Proceres, *Nobility.* Antes, ſulci & vitium ordines, *the outer pillars of an houſe, or firſt ranks of vines.*

Virg. *Jam canit extremos effœtus vinitor antes.*

Mores, teſte Diomede, pro vitæ modo, nam & boni & mali mores dicuntur, *manners:* Sic codiquecilli, id eſt codicilli. Tmeſis metri gratiâ, ſunt autem codicilli, epiſtolæ & libelli, *Epiſtles or books.* Sulp. *Cicero nus puer mihi obviam venit cum codicillis.* Juriſconſulti aliter uſurpant. Addunt quidam plura: ut Aborigines, antiqui Italiæ populi, *people of Italy,* Ludi pro ſpectaculis, *common plays.*

FOEMININA PLURALIA TANTUM.

Hæc muliebra ſunt tantum pluralia *grates,*
Suppetiæ, cunæ, charites, latebræ, phaleræque,
Antiæ, & ambages, Alpes, argutiæ, & ædes.
Præſtigiæ, exquiliæ, bigæ, cum tratribus *idus,*
Et decimæ, initiæ, nugæ, ſcalæque, toreſque,
Copiæ, & *antennæ,* Gades, *diræ,* atque *Calendæ,*

Feriæ, & exequiæ, gingivæ, literæ, & antæ,
Et decretales, inimicitiæ, quoque *& aræ.*
Neniæ, & illecebræ, genæ, opes, nonæ, tenebræque,
Exuviæ, induviæ, paleæ, ſalebræ, ſcatebræque;
Cum *valvis, tricæ, thermæ* cum *naribus,* atque
Blanditiis & compedibus, cum *ſordibus*: adde
Clitellæ, ſortes, fortunæ, divitiæque,
Gratiæ & inſidiæ: ſic *cantes, relliquiæque,*
Quiſquiliæ, lactes, mappæque, minæque, plagæque,
Nuptiæ, & excubiæ, cum *primis, primitiiſque,*
Inferiæ, & ſcopæ: *partes* ſi factio fiat.
Cætera vix verſu contingit dicere: verum
Interdum numero potientur pauca priore.

Hæc fœminina carent ſingulari ut dicunt Grammatici. Ego vero horum quædam ſæpiuſcule ſingulariter flexa notavi. Cunæ, *a cradle.* Charites i. gratiæ, *the three graces.* Latebræ, *lurking places.* Phaleræ, equorum ornamenta, *a horſe harneſſing.* Antiæ, *rowles of hair on the foreheads of women.* Ambages, *bout-gates.* Alpes, montes ſunt Italiam terminantes. Argutiæ, ſubtilitates & acutè malitioſéque dictum aut factum, *naughty ſubtilities.* Ædes, pro domo, *a houſe.* Quando ſingularem habet, templum ſignificat, ſed tere ſemper cum adjectione, ut Ædes ſacra, Ædes Jovis. Præſtigiæ oculorum illuſio per incantationem, vel dexteritatem, celeritatem, agilitatemque, *juglary.* Inveniuntur etiam præſtigia præſtigiorum. Exquiliæ, mons Romanus, i. e mons exquilinus. Bigæ cum fratribus, id eſt cum iis quæ ejuſdem ſunt originis ut Trigæ, quadrigæ, &c. Bigæ currus à duobus equis tractus, *a car or coach with two horſes.* Quadrigæ à quatuor, *a cart with four horſes.* Sejugæ, à ſex, *with ſix horſes.* Monigæ, ab unico, *with one horſe.* Capiuntur etiam pro ipſis equis, & reperiuntur ſæpe ſingulariter contra Grammaticorum legem quæ exigit teſte Servio, ut nomina ſignificantia res ex pluribus conſtantes, ſingulari careant: ut Bigæ, Scalæ, Scopæ, Decimæ, *tithes.* Nugæ, *clatters.* Scalæ quæ latiores habent gradus & immobiles, permanent, *a ſtair or ſtanding ladder.* Scala eſt quæ ex teretibus lignis, aliave materia conſtructa, huc atque illuc transferri poteſt, Differentia plerumque non attenditur & plurali ſæpius utimur. Fores, *a door.* Copiæ pro exercitu, *an hoſt* Antennæ, lignum ex tranſverſo mali navalis poſitum, unde pendent velæ, *the Rea.* Gades, duæ ſunt inſulæ in extremo noſtri orbis verſus Occidentem, ubi Europa ab Africa dividitur. Diræ, furiæ inferni. Kalendæ, primus dies cujuſlibet menſis, *the firſt day of the month.* Feriæ,

dies festi ac feriati; *holy-days*, vulgus contra Latine loquentium consuetudinem, dicit Feria secunda, Feria tertia, &c. Exequiæ funebre officium, *funerals for the dead.* Gingivæ caro in qua dentes gignuntur, *the chafts.* Literæ, id est Epistolæ, & disciplinæ quæ literarum monumentis mandatæ sunt. Antæ, lapides qui utrumque latus ostii muniunt, *the jambs of a door or port.* Decretales, Pontificum constitutiones, *the decrees of Bishops.* Inimicitiæ, procul dubio singulariter invenitur, *unfriendship.* Cicero 4. Tusculanorum. *Inimicitia est ira ulciscendi tempus observans.* Aræ pro Penatibus, teste Diomede, *house-gods.* Næniæ, carmen funebre proprie est, *a dool song.* Et capitur pro quovis inepto cantu aut sermone. Illecebræ, *enticements.* Frequens est in singulari, Cicero pro Milone. *Quis ignorat maximam illecebram esse peccandi, impunitatis spem.* Genæ, partes capitis inter malas & auriculas, *the cheeks.* Opes, pro divitiis, *riches.* Nonæ, dies quidam in mense. Tenebræ, *darkness.* Exuviæ, *spoil of enemies.* Induviæ, *garments.* Palæ, *chaff.* Salebræ, loca aspera vel aquosa per quæ salire oportet, *irksom passages.* Scatebræ, *springs of water.* Valvæ, januæ quæ in se replicantur, *folded doors.* Tricæ capilli sunt qui pedibus pullorum gallinaceorum involuti gressum impediunt. Capitur pro re nihili, *trifles and naughty impediments.* Ut Apinæ, quod etiam singulari caret. Thermæ, *hot-stoves.* Nares, *the nostrils,* Blanditiæ, *flattering words.* Compedes, pedum vincula, *fetters.* Sordes, *filth or avarice.* Clitellæ, *a pack saddle.* Sortes, 1. oraculum & Dei responsum, *an Oracle of the Gods.* Fortunæ, *riches.* Terent. *Omnes laudabant fortunas meas qui gnatum haberem tali ingenio præditum.* Gratiæ, Deæ quædam, *Goddesses of friendship.* Insidiæ, Laquei & occulti doli, dolosaque expectatio ad aggrediendum aliquem, *crafty watching.* Cantes, *pipes of organs.* Reliquiæ, *the remnant of any thing.* Quisquiliæ, *fallen leaves from trees, or other naughty things.* Lactes, intestina per quæ cibus labitur, propriè in homine & ove: ut indicat Plinius, *the trypes.* Mappæ frequens est in singulari, Horat. lib. 1. Ep. 5. v. 22.—— *Ne turpe toral, ne sordida mappa. Curruget nares.*—— Dicitur etiam mappum, *a board cloath.* Minæ, *threatnings.* Plagæ, pro reti tantum, *nets for wild beasts.* Nuptiæ, *marriage.* Excubiæ, vigiliæ militum, *watches.* Primæ, id est Primæ partes, *the first places.* Sic secundæ significat secundas partes, *the second places,* Cic. in Oratore. *Quis unquam dubitat quin in republica nostra, primas eloquentia tenuerit semper, secundas juris scientia?* Primitiæ quæ in aliqua re sunt prima & principalia, *the first fruits.* Inferiæ, sacra defunctorum, & exequiæ, *sacrifice for the dead, or to the infernal gods.* Scopæ, *a besom,* Partes, pro factione: Junguntur his omnibus pauca alia, ut Ceremoniæ, *ceremonies.* Minutiæ, partes partium, *small bits.* Offuciæ, *crafty deceits.* Manubiæ pecunia ex vendita præda, *a prey or booting.* Facetiæ, *merry words or deeds.* Fidiculæ, *a kind of punishment with cords.* Fidicula fidiculæ, *a gittern or lute.*

Neutra pluralia tantum.

Tantum pluralis numeri sunt neutra. *juga, arma Seria* cum *rostris, effata, crepundia, bactra,*

Exta, cibaria, teſqua, Ceraunia, claſsica, luſtr
Cum *caſtris, flabris, cunabula, juſta, pudend*
Tranſtra, verenda, bonis, & *munia* do *par*
phernis.
Aulæis, lachanis: libis, comitia lector
Addes cum *ſpoliis præcordia*: ſunto ſecundæ
Hæc *carcheſia*, uti *vinacea*, & *oſtia, ſerta,*
Oſtrea Grammatici, *be laria* pleraque jungu
Il a ſi ternæ, ceu *lumina, mœnia*, ſicut
Pugillaria, uti *ſponſalia. millia* junge.
Et *vetera* atque *mapalia*, ſic *magalia* flecto:
Pluraque perfacilis melius quæ proſa recludet
Interdum numero potientur pauca priore.

Neutra tántum pluralia ſunt juga, arma, &c. Quorum pauca ſingular numerum quandoque habent. Juga, montium cacumina, *tops of mo tains.* Invenitur quandoque in hac ſignificatione ſingulariter. Arm *weapons.* Seria, *earneſt matters.* Roſtra locus Romæ in quo concio bantur, roſtris hoſtilium navium ornatus, *a place in Rome where the O tors made their Orations.* Effata, ultimæ augurum præcationes, *the prayers of Diviners.* Crepundia, reculæ pueris ludendi gratia datæ, *ch drens puppets.* Ut enſiculi, puppæ, imagunculæ. Bactra populus in S thia, & ipſa regio, in eaque regione urbs. Exta, *intrals.* Cibaria, *d cate meats.* Teſqua, *deſert and difficile places.* Ceraunia, montes Epi Claſſica, *trumpets.* Caſtra, *a Camp where a hoſt remains.* Huic jungu tur æſtiva, hiberna, ſtativa. Flabra, *blowing of wind* Flabrum inſtrume tum quo flabra fiunt, *a wind fan* Cunabula & ſimiliter incunabula, ſu cunæ, *a cradle.* Et rerum primordia. Juſta, *funerals.* Pudenda & vere da, ex adjectivis in ſubſtantiva tranſierunt, quia intelligimus meml ſemper, *the ſecret members.* Tranſtra, *ſeats in a ſhip.* Bona pro divi *goods or riches.* Munia, *publick Offices.* Parapherna, propter dotem d fœminis, *womens jewels.* Aulæa, *Tapeſtry.* Lachana, *all kind of eat herbs.* Liba panis dulciarii genus, *a loaf.* Comitia, conventus populi magiſtratus creandos, pro ipſa magiſtratus electione, ſemper plurali dicitur, *a convention for chooſing of Magiſtrates, or a Parliament.* P loco autem ubi comitia celebrantur, dicitur comitium frequenter. Spo lia, *ſpoil of enemies.* Præcordia, cartilago circa cor, *the film of the hear* Carcheſia, *the hole of the maſt, where the ſhrowds are faſtened.* Macr bius refert carcheſium, ſummam eſſe veli navalis partem, & poculu procerum circa mediam partem compreſſum, anſa à ſumm ad infimu pertingen

ertingente. Vinacea, *hooles of grapes preſſed.* Oſtia, *the mouth of ri-*
vers. erta, *garlands of flowers.* Oſtrea, *oyſters.* Invenitur etiam fœ-
mininè, & ſæpius in plurali quam in ſingulari; ut Oſtreæ oſtrearum. Bel-
laria, *deſert after meat.* Græce Tragemmata & pemmata dicuntur, Om-
nia nomina jam dicta, ſecundæ declinationis ſunt, ſequentia vero tertiæ:
ut ilia, quod tamen ipſum per ſecundam quandoque invenitur. Sunt au-
tem ilia, teſte plinio, arteriæ quædam inter veſicam & alvum ad pubem
tendentes, & hæc ſunt ilia interiora: Vocant etiam ilia inferiores laterum
partes quas reſpiratio præcipue concutit. Lumina pro oculis, *the eyes.*
Mœnia, *the walls of a town.* Sponſalia, genitivo ſponſalium, vel per
ſecundam ſponſaliorum: dativo ſponſalibus, ſunt futurarum nuptiarum
promiſſio, *ſponſage or weeding* Milia pro miliari, *a mile.* Vetera pro
loco quodam, frequenter in Tacito. Mapalia, *country cottages,* Magalia,
idem. Addi his poſſunt pluralia in ſingulari rarius inventa, tam ſecundæ
declinationis: ut Vivaria, tripudia, ſcruta, multitia; quam tertiæ, ut Le-
muria, penetralia, paleam pro pelle, à collo bovis dependente. Nam
pro locis ubi reponuntur paleæ ad ſecundam declinationem pertinet, ha-
bétque ſingularem non intrequens palearium. Carent etiam ſingulari
neutra quædam indeclinabilia: ut Tempe, cete & pondo: Tempe, *plea-*
ſant places in Theſſaly. Abuſive quæcunque loca quibus nemora præſer-
tim, & ſylvæ gratiam addunt Tempe vocamus.

Abundantia.

Multiplex uno ſenſu dicatur abundans:
Tignus vel *tignum* ſit teſtis, *piſaque piſum*:
Cum pene innumeris, quæ lectio multa docebit.

Nomen abundans eſt quod in eadem ſignificatione multifariam effertur, & diverſa haber accidentia: ut Tignus vel tignum eſt quævis trabs in ædi-
ficio, & proprie cui tectum innititur, *a beam, or balk of an houſe.* Talia
ſunt multiplicia de quibus ponam modos aliquot.

Primo, Quædam ſola terminatione abundant; arbos arbor, planeta pla-
netes. 2. Quædam ſola declinatione, Laurus lauri, vel laurus. 3. Solo
genere, ſicuti dubia omnia 4. Terminatione & declinatione ſimul: ut
caſſis, idis, vel caſſida, idæ. Macerìa, vel maceries. 5. Declinatione &
genere: ut hic vel hæc ficus, ci: & hæc ficus, hujus ficus. 6. Termina-
tione & genere; ut hic ſyngraphus, phi, hæc ſyngrapha, phæ. Hic tonitrus,
& hoc tonitru. 7. Quædam caſibus diverſis in declinatione, genere &
terminatione iiſdem abundant, Chremes etis, vel Chremis. Sic feſto-
rum nomina in genitivis plur-libus; Vulcanaliorum vel ium. 8. Quæ-
dam ſub eadem ſignificatione diverſis numeris efferuntur. Fidena, enæ,
vel fidenæ, arum, & quæ talia multa apud probatos authores eſt legere.
Sed quia eorum numerus eſt maximus, quæ terminatione plurifariam in-
veniuntur, paucula ſubjiciam.

Alluvium, vel alluvio, vel alluvies, hujus alluviei, *a ſpeat of water.*
Angiportus vel angiportum, *a little row or cloſe.* Abrotanus, vel abro-
tanum, *ſouthern-wood.* Hoc Amygdalum vel hæc amygdala, hujus a-
mygdalæ, *an almond,* Aranea, vel araneus, *an Ettercap.* Adagium, vel
adagio,

adagio, *a proverb.* Anapis, vel anapus, *a river in Sicily.* Ambago, vel ambages ſed rarius in ſingulari. Acinus, vel acina acinæ, vel frequentius acinum, *little kernels in raiſins and other fruit.* Adam vel Adamus, Abraham vel Abrahamus. Arar vel araris. Baculus, vel ſine plurali baculum, Baptiſmus vel baptiſmum. Baptiſma i. ablutio, *Baptiſm or waſhing.* Buccina vel buccinum, *a trumpet.* Buxus vel Buxum, *a buſh tree.* Balteus vel Balteum, *a ſword belt, or ſtoothed belt.* Perſ.

——*Ilia ſubter, Cæcum vulnus habet: ſed lato balteus auro protegit.*-----

Curriculus vel curriculum, *a little chariot or a running place.* Carrus vel carra, vel carruca, *a chariot.* Cubitus vel cubitum, *the elbow, or the meaſure of a foot and an half.* Commentarius vel commentarium, liber rerum ſummas continens librique expoſitio, *an abridgment, an Expoſition of a book.* Cryſtallum vel cryſtallus, *Cryſtal.* Conſortium vel conſortio, *company or fellowſhip.* Colluvium vel colluvio, vel colluvies, *the heap of filth.* Capo vel capus, *a capon.* Clypeus vel clypeum, *a buckler.* Calcaneus vel calcaneum, *the heel.* Coloſtrum vel coloſtra, *the firſt milk after the birth, beaſting.* Compago vel campages, *joyning together.* Cavilla cavillum, *a merry mock.* Apuleius etiam dicit cavillus. Conclave vel conclavium, *a ſecret chamber.* Plautus in Aulularia, *Conclavium mihi perviuum facitis.* Clathrus vel clathrum, *a bar.* Cepa vel cepe, *an onyon.* Ceraſus vel ceraſum, *a cherry.* Propert.

Hic dulces ceraſos, hic autumnalia poma.

Contages vel contagio, vel contagium, *a contagious ſickneſs.* Dictamnus vel Dictamnum herba quædam *dictanie.* Dipondius vel dipondium, duo pondo, *two pounds.* Diluvium vel diluvies, *a ſpait of water.* Eventus vel eventum, *chance.* Fundum vel fundus, *land or ground.* Sed fundum ſæpius pro imo rei capitur, *the bottom of any thing.* Fretum vel fretus: per quartam declinationem, id eſt mare, *the ſea.* Lucr. teſte Priſc.

Anguſtoque fretu rapidum mare dividit undis.

Lucretium imitatus videtur Cicero quinto in Verrem. Peranguſto, inquit, fretu diviſa. Guttus vel guttum, *a narrow necked veſſel.* Galerus vel galerum, latior pileus, *a broad hat.* Ganea ganeæ, vel ganeum ganei, helluonum & meretricum diverſorium, *a bordel houſe.* Gobio vel gobius, *an haddock.* Hebenus vel habenum, *a heben tree.* Helleborus vel helleborum, *hellebor.* Hibiſcus vel hibiſcum, herba malvæ ſimilis, *wild mallows.* Hemiſtichium vel hemiſtichius, *an half verſe.* Jubilus vel jubilum vox eſt lætantis, *joyfull ſhouting and crying.* Hic aut hæc Intybus, vel hoc Intybum, *Cicory.* Ludius vel ludio, id eſt hiſtrio, *a player of interludes.* Ludia talis mulier. Luctus vel luctum, *mourning.* Lanio vel lanius, *a butcher.* Labium apud Gellium ſæpe Labia labiæ. Mendum vel menda, *a fault.* Margarita Margaritum vel Margaris, *a pearl.* Monitus vel monitum, *an advertiſement.* Mulctra vel mulctrum, vel mulctrale, vas in quod mulgetur, *a kit or milk-tub.* Invenitur naſus, naſa, naſum: ſed in uſu eſt naſus, *the noſe.* Nepes vel Nepis, vel Nepet, oppidi Etruriæ nomen. Peribolus vel peribolum circuitus, *a compaſs or circuit.* Papyrus vel papyrum, *paper.* Piſa vel piſum, *peaſe.* Punctum aliquando punctus, *a point.*

Horat. *Omne tulit punctum qui miſcuit utile dulci.*

Plinius.

Plinius. *Neque enim aliud terra univerſa quam mundi punctus.*

Pileus & pileum, *a bonnet.* Paſcua paſcuæ, vel paſcuum, *a paſtural place for beſtial.* Porrus legitur apud Celſum, lib. 4. ſed uſitatius eſt porrum, *a leek.* Piſtrina & piſtrinum, *a mill or bake-houſe.* Poſtica vel poſticum, *a back-door or poſtern-gate.* Pavus vel pavo, *a peacock.* Proluvies vel proluvium, vel proluvio, *filth.* Puſius & puſio, *a little child.* Phorcus Phorcyn & phorcys, pater Meduſæ. Rapa & rapum, *a rape.* Rictus vel rictum, *the mouth or gaping thereof.* Ramus & ramale, *a branch.* Retis & rete, *a net.* Rhenus & Rhenum. Sabulum & ſabulo, *groſs ſand.* Syngrapha & ſyngraphum, & ſyngraphus, literæ à multis conſcriptæ, vel ab uno nomine multorum, qui vel adſcribunt, vel ſigilla appendunt in rei veritatem, *an hand writ or obligation.* Plautus: *Age, iſtum oſtende quem conſcripſi ſyngraphum, inter me, & amicam & lenam.* Saguntus vel Sanguntum, *a town of Spain.* Strabo & ſtrabus, *glyed.* Scorpius & ſcorpio, *a ſcorpion:* & cœleſte ſignum & nodoſum flagellum Supparus vel ſupparum, linteum femorale dictum quod ſupra appareat, *a ſmak or top-ſail.* Satan & ſatanus, *a devil.* Theſaurus & theſaurum, *a treaſure.* Textrina & textrinum, *a webſters houſe.* Taxus vel taxum, *an ewe-tree.* Thymus, vel melius thymum, *time.* Torques & torquis, *a chain.* Veſper vel veſperum & veſpera, *the evening time, or evening ſtar.* Invenitur & Heſperus in eadem ſignificatione. *Virg.*

Ite domum ſaturæ, venit Heſperus, ite capellæ.

Xyſtus vel xyſtum ampla porticus in qua athletæ per hiberna tempora excercentur, aut locus amœnus & ad deambulationem commodus, *a gallery or walking place.*

Quæ compoſita diverſarum declinationum efficiunt.

Us vel *is* orta volunt *limus, cera, arma, bacillus;*
Norma, *jugum, clivus, nervus. ſomnuſq; animuſq;*
Pluraq; cum *fræno*, quæ gloſſa recludet abunde.

Quædam nomina faciunt adjectiva compoſitæ figuræ, ſecundæ vel tertiæ declinationis: quorum tamen alia ſunt aliis frequentiora: ut à Limus, fit illimus vel illimis, id eſt ſine limo vel Cœno, *without ſlime.* Ovid. 3. Met. v. 407.

Fons erat illimus nitidis argenteus undis.

Item ſublimus & ſublimis, *high.* Virg.

Sublimes in equis redeunt, pacemque reportant.

A Cera ſincerus & ſinceris, *clean undefiled.* Horat.

Sincerum eſt niſi vas quodcunque infundis acceſcit.

A nomine arma, inermus vel inermis, quaſi ſine armis, *without armour.* A baculus diminitivum eſt bacillus: hinc imbecillus & imbecillis, *weak.* Norma, *a ſquare or rule.* Anormis, *out of rule.* Jugum, *a yoak.* Hinc bijugi vel bijuges, duo animalia conjugata, *two yoaked beaſts.* Quadrijugi, quatuor, *four yoaked beaſts.*

Virg. *Martis equi bijuges.* ----.

Idem. *Centum quadrijugos agitabo ad flumina currus.*

Clivus, *the pitch of an hill.* Acclivus vel acclivis, *riſing upward to an height*

height. Declivus vel declivis, *leaning downward.* Nervus, *a ſinew.* I nervus & enervis, *weak and tender.* Valla notavit fere ſemper in declin tione tertia dici inſomnis & exſomnis, per ſecundam vero ſemiſomnu *half ſleeping.* Animus, *the mind, and ſpirit and courage.* Hinc exan mus vel exanimis, inanimus, & inanimis, magnanimus, puſillanimu &c. Infrænus vel infrænis quaſi ſine fræno, id eſt indomitus. Effræn vel effrænis, idem, *undaunted.* Sic à barba dicimus imberbis vel imbe bus, teſte Marcello, ab annus perennus, vel perennis, à lumbus, elumb & elumbis, i. debilis, & erigere ſe non valens, *very weak.*

Nomina ſub eadem nominativi terminatione, & genere diverſarum declinationum.

Multa tibi flexum dant quartum ſive ſecundum
Ut *domus* & *laurus*, *ficus*. *colus*, & *penus* adde
Et *lacus*, & *quercus*. *pinus*, *cornus*, *monituſque*
Et quondam *lectus*. Veteres ita plurima flectun
Eſt aliis varius flexus: pro teſte *ſequeſter*.
Cætera, ne longum faciam, tibi gloſſa recludet.

Abundant nomina quædam declinatione, ut quæ ſunt ſecundæ aut qu tæ declinationis: ſ. Item in aliquibus caſibus, ut domus, ante latis dec ratum. Laurus, ficus fœmininum, ut oſtenſum eſt lib. prim. & a multa. Hæc laurus, hujus lauri, dativo lauro tantum, hanc laurum, laure, abl. lauro & aliquando lauru, hæ lauri, harum laurorum, his laur has lauros & laurus, O lauri, abl. lauris, *a laurel tree.* Colus ſecundæ præter ablativum ſingularem, qui per utranque profertur, hac colu v. colo, *a rock.* Penus. cui adjungere potes ſpecus, in generibus declan tum eſt. Lacus, hujus laci vel lacus, *a loch.* Reliqua per quartum effer Quercus, pinus, cornus, & laurus arborum nomina ſunt: Quartæ ſunt mul ta quæ olim per ſecundam quoque flectebantur, monitus, ornatus, que ſtus, ſaltus, aditus tumultus, & plura alia, Pl. in Amph. dixit lectus locu pro lecti locus, quod exoleviſſe: quia nunc ſolum ſecundæ eſt. Sequeſte ſequeſtris, ſequeſtre, per tertiam flecti dictum eſt libro primo. Invenim etiam in ſecunda declinatione Sequeſter, ſequeſtra, ſequeſtrum. Sun quæ pro diverſitate declinationum diverſas habent ſignificationes: ut a cus, fœmininum, quartæ eſt, neutrum vero tertiæ. Significationes paten ex libris præcedentibus. Item acus, i. maſculinum ſecundæ eſt, & piſcem quendam ſignificat. Sunt etiam quæ in eadem declinatione pro diverſi tate obliquorum diverſa ſignificant: ut acer aceris, eſt arbor, *a Maſer tre* Acer acris, id eſt ſtrenuus, *ſharp and bold.* Hujuſmodi omnia huc perti nere videntur; ſi recte dictum eſt. *Multiplex nno ſenſu aſcatur abundan*

DE COMPARATIONIBUS.
LIBER QUARTUS.

COmparatio eſt rei ad rem collatio, Gradus Comparationis ſunt tres: Poſitivus, Comparativus, & Superlativus. Poſitivus eſt, qui rem ſine exceſſu ſignificat, ut doctus. Comparativus, qui rem cum exceſſu quidem ſignificat, ſed non ſummo: ut doctior. Superlativus eſt, qui rem ſummo cum exceſſu ſignificat: ut doctiſſimus, Hunc excedit quandoque comparativus. Cicero ad filium, Vale mi Cicero, tibique perſuade, te mihi eſſe chariſſimum, ſed multo fore chariorem, ſi talibus monumentis præceptiſque lætabere.

Nomina ſola adjectiva comparantur, eaque non omnia, ſed quorum ſignificatio poteſt augeri vel minui, ut pulcher, dulcis, fœlix, &c. Propria propter aliquod accidens rebus inſitum comparari leges, ut Nero; quia magnæ fuit crudelitatis, dicimus Neronior, pro crudelior.

Comparatio eſt triplex, voce tantum, ſignificatione tantum, & utroque modo.

Comparatio voce tantum, fit ubi vox convenit; ſignificatio diſcordat: ut à novus noviſſimus, id eſt ultimus. Sunt enim maximè nova ferè ultima, novior ſunt qui negent recte dici.

Comparatio ſignificatione tantum eſt, ubi ſignificatio convenit vox diſcordat: ut bonus, melior, optimus, Comparatio voce & ſignificatione eſt, ubi cum voce ſignificatio convenit: ut doctus, doctior, doctiſſimus.

Formatio Comparativorum.

Doctior à *docti* eſt: ita formes cuncta ſecundæ:
Tolle *ſiniſterior*, *melior*, *pejor*, *minor* & *plus*,
Cum *major*. Donant *ficus* & *dicus*, entior apte:
Et *volus* atq; *locus*, quæ dant *volo* verba *loquorq;*

Comparativus à nomine ſecundæ declinationis fit à genitivo ſingulari addita *or* ſyllaba pro communi genere, & *us* pro neutro, ut doctus, doctior, doctius: amicus, amicior, amicius: non ut putant indocti, amicitior: ſpurcus ſpurcior. Pudicus pudicior, non ſpurcitior, nec pudicitior; ſpurcus, *filthy*. Mart.

Munera quod ſenibus viduiſque ingentia mittis,
Vis te munificum Gorgiliane vocem:
Sordidius nihil eſt, nihil eſt te ſpurcius uno,
Qui potes inſidias dona vocare tuas.

Deterior deterrimus, ab inuſitato nomine deter, deteri, quod malum ſignificat, & cui aliquid quaſi detritum eſt, ne bonum ſit. Excipiuntur à regula ſiniſter, ſiniſterior, bonus, melior, malus, pejor, parvus minor: multus, plus ſolum in neutro genere, & hoc in ſingulari numero: At in plurali, hi & hæ plures, & hæc plura vel pluria. Item magnus major. Siniſter aliquando ſignificat adverſum vel noxium, *noyſom.*

Virg. 1 Georg. *Arboribuſque ſatisque, Notus pecorique ſiniſter.*

E diverſo, dexter interdum eſt idem quod proſper & favens, *right or proſperous*, à quo dexterior regulariter. A facio ſunt quædam adjectiva

in ficus, & à dico vel dicax, in dicus penult, correpta: Mirificus mir centior, *marvellous.* Munificus, *liberal.* Maledicus, *evil ſpeaking.* F ſidicus, *lying.* Addunt à volo, benevolus malevolus: A loquor mag loquus, &c. benevolentior, magniloquentior, &c.

Fortior à *forti* eſt; Facies ita cætera terna.
Junior excipiunt, à nequam *nequior* exit.

Comparativus, ſi poſitivus fuerit tertiæ, fit à dativo ſingulari addita, ut Forti fortior, pauperi pauperior. Hic & hæc potis & hoc pote, id potens ſolum nominativum invenitur nunc habere: unde potior poti mus, id eſt melior & optimus, quaſi potentior potentiſſimus. Excip tur à regula unicum nomen, Juvenis junior, legitur aliquando juven Nequam citra ullam exceptionem nequior nequiſſimus facit, quia eſti declinabile: Sic à frugi habebuntur frugalior, frugaliſſimus, ſed ut no Quint. frugalis eſt dictio parum proba.

Superlativorum formatio.

Errimus adjiciet ſuperanti. Dant timus *exter*
Et *citer*, & *dexter*: quibus addes rite *ſiniſter*.
Dic etiam *extremus*, *maturus*, dat *rimus* apt
Vel *ſimus*: huic jungunt *ſatur*: a *vetus* eſt r
mus, uſque.

Poſitivus in *er* addit ſuperlativo rimus, rima, rimum, ut niger nige rimus, deter, deterrimus, pauper, pauperrimus pauperrima pa perrimum: Nota hiſce nominibus, celebris, ſalubris, alacris, & ſiqu ſunt ejus rarinæ alia, quæ non in *er* tantum ſed etiam in *is* maſculine inve niuntur: raro alia dari ſuperlativa quam in rimus, ut celeberrimus, ſalu berrimus, alacerrimus

Excipiuntur à regula. Exter exterior extimus vel extremus, finiſt ſiniſterior ſiniſtimus. Exter idem eſt quod externus, *a ſtranger.* Papin. i Thebaidos.

Sed quid apud tales quies nec ſua pignora curæ,
Exter bonos?

Valerius exterarum gentium dixit. Et Virgilius extera regna. Citer citera citerum, quod eſt citra, *near.* Maturus, maturiſſimus, vel maturri mus, ab antiquo nomine matur. Sic ſatur ſaturrimus, & ſaturiſſimus, ut quidam volunt. Vetus veterrimus tantum habet. Eſt autem maturum quod tempeſtivum dicitur, *ripe.* Ut maturæ fruges, matura poma. Sa tur, plenus cibo, *full.* Terent.

Sed tu cum ſatura, atque ebria eris, puer ut ſit ſatur facito.

In reliquis *ſimus* accipiet patrius poſitivi,
Atque dativus in i: tamen *s ſimus* uſq; præibit.

Excipe

Excipe *poſtremus*, *ſupremus*, & *optimus*: atque
Peſſimus, & *minimus*, cum *maximus*, *intimus*
addes.
Plurimus, *infimus* adjunges, *entiſſimus* autem
A *ficus* atq; *dicus*, facito. *Limus is* dato dempta
Cum *facilis*, *gracilis*, *agilis*, *ſimiliſq*; *humiliſque*.

Si poſitivus non definit in *r*, tunc ſuperlativus fit à genitivo poſitivi in ſecunda declinatione, vel à dativo tertiæ, addendo *ſ* & *ſimus*, ut celſi celſiſſimus, excelſi, excelſiſſimus, Celſus & excelſus, id eſt excellens, altus, *excellent*. Huic forti fortiſſimus.

Excipiuntur à regula Poſterus poſtremus, ſuperus ſupremus, bonus optimus, malus peſſimus, parvus minimus, magnus maximus. Interus vel inter intera interum. Veteres dicebant, ut ſuperus, hinc interior, intimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Inter vel inferus, inferior infimus, quæ non ſolum ad locum, verum etiam ad dignitatem pertinent. Terentius.

Tace tu, quem ego eſſe infra infimos omnes puto homines.

Nomina à facio in ficus, à dico vel dicax in dicus, habent entiſſimus: ut mirificus mirificentiſſimus, maledicus maledicentiſſimus. Quandoque regulares horum inveniuntur ſuperlativi, ſed apud vetuſtiores, Terent. *Mirificiſſimus eſt patruus tuus*. Hæc quinque, Facilis, gracilis, agilis, humilis, ſimilis; & ab his compoſita: ut difficilis, abſimilis, faciunt ſuperlativos abjiciendo *is*, additis *limus* ſyllabis, & ita concurrunt duo *ll*, ut facillimus, agillimus. His additur à Valla docilis, docillimus, Facilis, *eaſie*. Huic contrarium eſt difficilis, *uneaſie*. Cic. *Amanti nihil eſt difficile*. Agilis, *prompt and ſouple*. Gracilis, *ſmall*. Humilis, *laigh or low*. Docilis, *eaſie to learn*. Contrarium eſt indocilis.

Comparatio imperfecta.

Anterior ſuperante caret, *juveniſque*, *ſenexque*,
Sicut *adoleſcens*: cui *dives* pluraque jungunt.
Temperior ſolum eſt. Ignorant hæc poſitivum,
Ultimus, *ulterior*, *prior*, & *primus propiorque*:
Proximus, atque *ocior*, *ociſſimus* adjiciantur.
Gloſſa gradu medio nonnulla carere docebit.

Anter vel anterus Veteres dixêre, Hinc anterior anterius, ſine ſuperlativo: juvenis juvenior. vel junis junior, ſenex ſenior, adoleſcens adoleſcentior, ut dives divitior, Terent. *Quam inique comparatum eſt, ut hi qui minus habent, ſemper divitioribus aliquid addant*. Dis ditior ditiſſimus integrum eſt: Multi addunt ſuperlativo carentibus, Remiſſus remiſſior

tertum, ſalutaris ſalutatior. Infinitus infinitior. Opimus opimior, Longinquus longinquior, Propinquus propinquior. Temperior vel rectius temporior, id eſt tempeſtivior, à tempore deductum, *timely*. Caret poſitivo & ſuperlativo. Huic addunt habitior, *fatter*. At ejus poſitivo ſuperlativoque utitur Gellius in lepidiſſimo exemplo, *P.* Scipio Naſica & *M.* Pompilius, cum equitum cenſum agerent, equum nimis ſtrigoſum & male habitum, ſed equitem ejus huberrimum & habitiſſimum viderunt. Et cur inquiunt, ita eſt: ut tu ſis quam equus curiator? Quoniam, inquit, ego me curo, equum Statius meus ſervus. Ultra, pridem, & prope non comparantur, quicquid dicat Priſcianus cum ſuis, nam teſte Diomede ulterior ultimus, & authore Plinio prior primus, propior proximus carent poſitivo. Dicimus & ocior & ociſſimus poſitivo carere. nam græco ωκυς id eſt velox, Latini non utuntur. Sunt etiam quibus negatur comparativus: ut falſus falſiſſimus, perſuaſus perſuaſiſſimus, apricus apriciſſimus, immerritus immerritiſſimus, invitus, invitiſſimus. Legitur tamen invitos adverbialiter. Juriſconſultus, juriſconſultiſſimus, comis comiſſimus, nuper vel nuperus, nupertinus, id eſt recentiſſimus.

Vs ſi vocalis præeat, raro gradus exit,
More prius dicto. *Tenuis* non additur apte.
Mobile, fixa gradus non dant, adverbia quædam.

Quando vocalis præcedit in poſitivo ſyllabam *us*, nomen, aut nunquam aut raro comparatur more dicto, *r. in or* & *ſimus*, et ubi comparatione opus eſt, jungitur vice comparativi cum adverbio magis, ſuperlativi vero cum adverbio maxime: ut Idoneus, magis idoneus, maxime idoneus: Sic dubius, *hard or difficile*. Mart.

Arduares hæc eſt, opibus non tradere mores.

Pius propri, qui omnes deber reveretur; colit & amat, ut Parentes & Deum, *meek and godly*. Induſtrius, *diligent and ingenious*. Inglorius *without glory and honour*. Strenuus, *ſtrong and diligent*. Incurius, *negligent*. Injurius, *iniurious*. Ratio regulæ eſt, quia comparativus regulariter formatus debet ſuperare poſitivum una ſyllaba, ut docti doctior: Et quia *s* hæc inter duas vocales efficitur conſonans, comparativus horum nominum non ſuperaret poſitivum: & ſi *s* non fuerit conſonans, ut ſuperaret jam non fieret cacophaton. Quis enim libenter audiat iniurior *pentaſyllabum*, Sed autores hæc Grammaticorum ratio non movet ſemper. Invenies enim aſſiduus, aſſiduior, aſſiduiſſimus; à ſtrenuus, ſtrenuior, ſtrenuiſſimus. Et pius inventur habere pientiſſimus, ab inuſitato nomine piens. Piiſſimus in epiſtola Antonii, ut male latinum notat. Cic. Philippica decima tertia. Tu porro inquit, ne pios quidem, ſed piiſſimos quæris, & quod verbum omnino nullum in lingua Latina eſt, id propter tuam divinam pietatem novum inducis. Alexander inſcite negavit regulariter comparari poſſe tenuis. Apud Latiniſſimos enim invenies tenuior tenuiſſimus. Sicut quædam adjectiva, ut ſupra, ita quædam adverbia comparantur; ut docte doctius doctiſſime. Nomina ſubſtantiva non comparantur, ut dies, ſilex, &c.

DE

DE PRÆTERITIS ET SUPINIS VERBORUM.

LIBER QUINTUS.

COmpoſitum ſimplexque modo flectuntur eodem :

Excipies quædam, poſt clare notificanda.

Verbum compoſitæ figuræ conjugatur ut ſimplicis, & contra, ut Sedeo ſedes in præterito ſedi : poſſideo, poſſides, poſſedi.

Excipiuntur quædam : ut Maneo manſi, immineo imminui. Et do eſt primæ conjugationis, reddo, addo, tertiæ. Sed hæc & alia paſſim declarabuntur in ſequentibus, Deinceps vero de præteritis & ſupinis tantum agemus. Nam reliqua ad conjugationes pertinentia, ex analogia & ſimilitudine verborum, Amo, Doceo, Lego, Audio, ſatis noſcuntur. Conjugatio eſt verborum per tempora declinatio.

A quoties mutatur in *i*, per *e* pono ſupina.

Tolle *habeo, do, go, ſapio, ſalio, ſtatuo*que.

Si verbum compoſitum mutet *a* ſimplicis in *i*, ſupinum retinebit *e* : ut facio feci factum : reficio refeci refectum. Excipiuntur verba in do : ut Cado cecidi caſum : recido recidi recaſum. Et in go : ut Ago egi actum, adigo adegi adactum. Et compoſita à Sapio, & habeo, quia retinent *i* in ſupino. Deſipui deſipitum, inhibitum. Item à ſalio, & ſtatuo, quæ pro *a* in ſupino, retinent *u* : ut inſilio inſilui inſultum, Inſtitui inſtitutum. Hoc etiam notatu dignum : Verba mutantia *e* in *i*, non perdunt *e* ſimplicis in præteritis & ſupinis : ut Emo emi emptum : redimo redemi redemptum : ſic ſedeo, inſideo, &c. Compoſita à teneo non habent *e* in præteritis, ſed ſupinis. Contineo continui contentum. Cædo & lædo mutant æ diphthongum in *i* longum quod retinent compoſita in præteritis & ſupinis.

Cum geminat ſimplex, compoſto tolle priorem:
Quam retinet *do, ſto* natum, ceu *diſcere, poſco.*
Pluria ſic olim, ceu nunc *præcurro, repungo.*
Principium ullius nunquam duplicabo ſupini.

Cum ſimplex geminat principium præteriti, compoſitum non geminat: ut Mordeo momordi, Remordeo remordi, pello pepuli, compello compuli. Excipies compoſita à do ſto, diſco, poſco quia ſemper geminant : ut credo credidi, reſto reſtiti, ediſco edidiſci, repoſco repoposci. Sic olim plura compoſita à curro, ut decurro decucurri. Sed nunc inter compoſita verbi curro, ſolum præcurro geminat principium. A pungo ſolum repungo geminat. Caper apud Priſcian. Cum ei qui nos pupugit, talionem, id eſt vicem à nobis redditam oſtendimus, repupugi dicimus. Supinum nunquam principium geminat.

Si ſit *a* præſenti, non deſinit eſſe ſupino.

Quoties præſenti fuerit *a*, non aberit ſupino: licet in præterito mutetur: ut facio feci factum. Fallo fefelli falſum.

Præteritis quæcunque carent, ſpoliabo ſupinis.

Quæcunque carent præteritis etiam carent ſupinis: ut polleo, gliſco, &c. licet præteritorum & ſupinorum defectus ad ſequentem pertineat librum: tamen in hoc libro totam hanc rem abſolvam, modo verbum non pluribus careat quam præteritis & ſupinis. Brevius enim id & commodius fiet.

PRIMA CONJUGATIO.

Præteritis *avi* facit *as*, *atumque* ſupinis.

Æſtuo dans *avi* tamen *atum*, *vix* dabit inde.

Verbum primæ conjugationis, facit præteritum perfectum indicativi modi à ſecunda perſona ſingularis numeri indicativi modi, præſentis temporis ablata litera *s*, addita ſyllaba *vi* quæ in ſupinis mutatur in *tum* vel *tu*: ut Amo, amas, amavi, amatum, amatu. Æquo, æquavi, æquatum, *to make equal*. Albo, *to make white*. Libo, *to taſte*. Prælibo, *to taſte before*, Æſtuo, æſtuas, æſtuavi, æſtuatum, ſupinum vix invenitur, id eſt ferveo, *to be hot, or burn*. Excipiuntur pauca jam declaranda.

Excipe *do*, *dedit*, atque *datum*: *ſtetit* atque *ſtatum ſto*,

Cujus compoſitum *ſtitit*, atq; *ſtitum* capit apte.

Do dedi datum, Circundo circundedi circundatum. Sic peſſundo, venundo, ſatiſdo. Sto, ſteti, ſtatum, hujus compoſita ſtiti ſtitum faciunt: ut præſto, præſtiti, præſtitum. Inſto inſtiti inſtitum. Da ſyllaba corripitur, ubicunque eſt prima ſyllaba in condeclinandis à do: ut dabam, dare. Ergo dic penultima brevi peſſundabam, circundabam, &c. Circundo, *to cloſe about*. Ut, *circundo ſaltus canibus*. Venundo, *to ſell*. Peſſundo, *to tramp down*. Satiſdo, *to ſatisfie or pay*. Sto, *to ſtand*. Item ſtat, manet, aut certum eſt. Virg.

Stat ſua cuique dies, breve & irrevocabile tempus
Omnibus eſt vitæ.----

Sto conventis, *to keep condition*. *Per me non ſtetit*, id eſt non fui cauſa cur minus fieret. Adſto, *to ſtand beſide*. Anteſto, *to excél*. Reſto, *to abide or remain*. Præſto, i. do, *to give*. Item excello, *to excel*. Præſtat impersonaliter, i. melius eſt, *it is better*. In præterito præſtitit. Conſto, *to ſtand with, or abide*. Item conſtat, id eſt liquet, *it is manifeſt*. Quanti conſtat liber, id eſt quanti emitur? Diſto, *to ſtand far, or be diſtant*. Quantum diſtat hinc Roma? quinquaginta miliaria. Exto, *to appear forth*. Libet non extat, i. nuſquam invenitur, vel perit. Inſto, *to be near*. Ut paſcha inſtat, vel operam do pro re acquirenda, *to be diligent*. Plaut. *Poſcit, inſtat, urget, non ſinit hominem quieſcere*.

Dono

Dono *lavo*, lavi, lotum, lautum, atq; lavatum.
Poto magis potum. *Juvi*, jutumque, juvare.

Lavo lavi, lotum vel lautum (nam veteres, lavo, lavis, lavi, lavere per tertiam dixêrunt) in ſupino etiam lavatum: ab eo quod dicebatur lavavi, *to waſh*. A lautum naſcitur lautus, quod ſi nomen eſt, mundum, delicatum, aut elegantem ſignificat. Poto potavi potatum, & ſæpius potum; unde potor, potio, poturus Potare aiunt eſſe luxuriæ, Bibere neceſſitatis. Compoto, *to drink together*. Compotor, qui cum alio ſolet potare. De hoc adagionem habemus. *Odi memorem compotorem*. Juvo juvi jutum, *to help*.

Virg. *Audentes fortuna juvat,*

Lectum eſt juvavi juvatum: Adjuvo, idem eſt quod juvo.

Trent.---*Forteis fortuna adjuvat.*

Præbet *ui* per itum *cubo*, cum *ſono*, ſive *crepare*,
Et *domo*, ſive *tono*, *veto*: cum *plico* *Nexo*, xui, xum
Præbet *ui* per ctum *frico*, cum *ſeco*, junge *necare*
Nulla ſupina creat *mico*, dans micui. Datur avi
Nonnullis, avi tantum dat *ſupplico*: ſicut
Omne *plico* verbũ quod dat cũ nomine junctum.

Hæc ſeptem verba, Cubo, ſono, crepo, domo, tono, veto, plico, faciunt per duas ſyllabas ui in præterito, & itum in ſupino: ut, Cubo cubui cubitum, Nexo facit nexi nexum. Hæc tria verba, Frico, ſeco, neco, faciunt *ui* per duas ſyllabas in præterito, & *ctum* præcedente litera *c* ante *t* in ſupino: ut fricui frictum, ſecui ſectum, necui nectum. Mico micui facit abſque ſupino. Quædam ex dictis etiam dant avi in præterito & atum in ſupino: ut increpo increpui increpavi. Implico implicui vel implicavi, implicatum. Sic dimico dimicui ſine ſupino, vel dimicavi dimicatum At ſupplico, *humbly to require*, ſolum facit ſupplicavi ſupplicatum: ut duplico duplicavi duplicatum. Cubo, *to lye*. Olim dictum eſt cubavi cubatum: unde cubatio dicimus. Sic domatio, tonatio, non domitio, & contra domitus, domitor: potius quam domatus, domator. Compoſita à cubo corripiunt penultimam, niſi aſſumant *m* ante *bo*, & fiant tertiæ conjugationis; ita tamen ut idem habeant præteritum: ut Accubo accubas, vel accumbo accumbis accubui, *To lie or ſit down at table*. Virg. ---- *Tu das epulis accumbere divûm*. Occumbo vel occubo; *to die*. Virg.

---*in utrumque paratus,*
Seu verſare dolos, ceu certæ occumbere mortì.

Idem per primam dixit. --- *Nec adhuc crudelibus occubat umbris*. Sono, *to ſound*. Compoſita penultimam corripiunt; ut Aſſono, *to ſound back*. Perſ. ---- *Reparabilis aſſonat echo*. Roſono, *to ſound again*. Virg. --- *Roſonat clangoribus æther*. Crepo, *to make a great ſound or noiſe*.

Ovid. *Et crepat in mediis laurus aduſta focis.*

Compoſita

Compoſita corripiunt penultimam: ut concrepo, ſimul crepo. Terent. *Oſtium concrepuit.* Increpo, *to reprove or ſound.* Ovid. *Abnuit Alcides, increpuitque lyra.*

Domo, *to daunt*, Edomo, perdomo, idem fere valent, & penultimam corripiunt: quam corripiunt etiam compoſita à Tono, *to thunder.* Veto vetui vetitum, *to forbid.* Plico plicui plicitum, & aliquando plicavi plicatum, *to fold.* Plicatilis, qui plicatur. Applico penultima brevi, *to apply or joyn.* Explico, *to unfold or declare.* Implico, *to wind in.* Necto nexas vel ſæpius per tertiam nexo nexis, *to bind.* Compoſita à Frico habent penultimam correptam. Affrico, *to rub ſtill.* Confrico, *to rub together.* Perfrico, *to rub faſt.* Perfricui faciem, nec tamen proieci: Perfricare faciem aut frontem, eſt pudorem deponere. Refrico, *to rub again*, ut refrico deſiderium aut dolorem, i. renovo. Seco ſecui ſectum, *to cut.* Compoſita penultimam corripiunt, ut Deſeco, *to cut off.* Diſſeco, *to cleave to cut aſunder.* Reſeco, *to cut away.* Neco necui nectum, vel necavi necatum, *to ſlay.* Eneco penultima correpta. Terent. *Cur me enecas!* Mico micui, ſine ſupino, *to ſhine or glance*; ut Enſis micat, Fulgur micat.

Virg. --- *Crebris micat ignibus æther,*

Capitur pro movere. Virg. de equo.

Stare loco neſcit, micat auribus, ac termit artus.

Ovid. *Corque timore micat.---* Compoſita penult. corripiunt: ut emico, *to ſpyth.* Dimico, *to fight.*

SECUNDA CONJUGATIO.

Præteritum per *ui* facit *es*: per *itumq*; ſupinum.

Verbum ſecundæ conjugationis facit præteritum à ſecunda perſona præſentis temporis, indicativi modi, ſingularis numeri, mutando *es* in *i*, & in ſupino facit *itum*, ut Habeo habui habitum, *to have.* Prohibeo prohibui prohibitum, ſignificat impedio ne quid incipias, *to forbid.* Inhibeo veto ne in re cœpta procedas, *to inhibite.* Arceo arcui arcitum, *to drive away.* Cicero Philip. II. A progreſſu arcuit. Coërceo coërcui coërcitum *to reſtrain.* Supinum etiam fuit arctum, unde nomen adhuc eſt. Arctus arcta arctum; *i.* ſtrictus, & frequentativum Arcto, *i* ſtringo, nam ideo Arceo aliquando ſignificat. Compoſita mutant *a* in *e*, ut Abercee, *to put away.* Exerceo, *to exerciſe or trouble.* Terent. *I ſane, ego te exercebo hodie, ut dignus es.* Omnia verba ſecundæ conjugationis deſinunt in *eo*, & nulla alia præter hæc primæ, beo, creo, ſcreo, mneo, calceo, laqueo, enucleo: & tria quartæ, eo, væneo, queo.

Dat *doceo* doctum, *teneo* tentum, *pateoque*
Paſſum. Sic miſtum dat *miſceo*, *torreo* toſtum:
Cenſeo dat cenſum: *careo* caſſum, caritumque.

Verba hic poſita, præterita ſecundum regulam formant, ſupina contra regulam: ut Doceo docui doctum, *to teach.* Edoceo, plane doceo. Perdoceo, *to teach perfectly.* Dedoceo contrario modo doceo, docens alterum maledocuiſſe, *to teach otherwiſe.* Teneo tenui tentum, *to hold.* Compoſita mutant *e* in *i*, ut retineo, retinui, retentum. Sic detineo, contineo. Obtineo,

Obtineo, *to get.* Sustineo sustinui sustentum, unde sustento, sustentas; *to suffer.* Abstineo, *to abstain.* Terent. Non manum abstines mastigia? Supinum esset abstentum, quod non est in usu Versus.

Abstineo nullum video retinere supinum.

Pateo patui passum, *to be open.* Plaut. Ingredere tu, fores jamdudum patent: Patefio, aperior, Pando & patior etiam faciunt passum: Misceo miscui mistum, per *s* potius quam mixtum per *x*, *to mix or confound*; ut misceo aquam vino Admisceo, ad aliquid misceo: Torreo torrui tostum, *to rost or burn.* Censeo censui censum, *to judge or esteem.* Censor, id est judex morum. Censura, id est judicium, castigatio.

Juvenal *Dat veniam corvis, vexat censura columbas.*

Succenseo, *to be angry.* Terent. *Adolescenti nihil est quod succenseam.* Careo carui caritum, secundum regulam: & contra regulam, cassum, *to want.* Cicer. *Carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere.*

Polleo præterito caret: & vix *nideo* donat

Polleo caret præterito, quod nideo vix habet. Polleo, *I may or can.* Cato. *Ingenio pollet cui vim natura negavit.*

Composita sunt præpolleo, prævaleo, repolleo, revaleo, æquipolleo, æquivaleo, *to be alike.* Nideo, & renideo, *to shine.* Nidor, odorem significat rei exustæ vel assaræ.

Virg. ——*Illi ingens barba reluxit,*
Nidoremque ambusta dedit.——

Quod dat *ui* neutrum, *timeoque* carento supinis.
Tolle *valet, noceo, placeo, doleo, taceoque,*
Pæret, olet, careo, pateo, lateo, calet, & *li.*

Verbum neutri generis, secundæ conjugationis faciens præteritum per *ui*, per divisas syllabas, cum unico activo Timeo caret supino: ut Splendeo, splendui. Maxima pars verborum secundæ conjugationis ad hanc regulam pertinet. Et sciendum, quod quæcunque carent supinis, carent etiam omnibus à supinis formandis: ut sunt participia præter. tem. & futur. in rus, & futur. infinit. & verbalia in *io*, &c. Splendeo, *to shine.* Madeo, *to be wack or dunk.* Permadeo, *to be very wack.* Studeo, *to study.* Surdeo surdes surdui, *to be deaf.* Surdesco surdus fio, sordeo, *to be vile or filthy.*

Virg. ——*Sordent tibi numeræ nostræ.*

Candeo, *to be white.* Excandeo, *to be very angry* Frendeo frendes frendui, *to grin or gnash the teeth together.* Frondeo, *to bloom.* Virg. *Nunc fronden sylvæ, nunc formosissimus annus.*

Egeo, *to lack.* Indigeo idem. Calleo gemino ll, *to understand.*

Terent. *Ejus ingenium pulchre calleo.*

Occalleo idem. Plin *Longa patientia occallui.* Palleo, *to be pale.*

Ovid. *Palleat omnis amans.*——

Expalleo, *to be very pale.* Coaleo, *to grow together.* Sileo, *to be quiet.* Vileo, *to be lightly esteemed.* Jaceo, *to lye, or be despised:* ut *Pauper ubique jacet.* Marceo, *to corrupt or spill.* Senec. *Marcet sine adversario virtus. Tolle valet,* &c. Pauca neutra quorum præterita per *ui* divisas syllabas

bas fiunt, ſupina retinent. Valeo valui valitum, *to be whole and able.* Noceo nocui nocitum, *to hurt or skaith. Nunquam nocui tibi,* placeo placui placitum, *to pleaſe.* Diſpliceo, *to diſpleaſe.* Senec. *Argumentum eſt ratio malù diſplicere.* Doleo dolui dolitum, *to mourn.* Taceo tacui tacitum, *to be ſilent.* Cato.

Proximus ille Deo, qui ſcit ratione tacere.

Compoſita mutant *a* in *i* brevem, ut Reticeo, obticeo, conticeo, unde conticeſco. Virg.

Conticuere omnes, intentique ora tenebant.

Lateo, *to lurk. Latet me,* id eſt neſcio. Deliteo delitui ſupino caret, hinc verſus.

Compoſita à taceo, & lateo, dant nulla ſupina.

Pareo parui paritum, *to obey.* Senec. *Deo parere libertas eſt.* Etiam ſignificat noſci. Virg.

Cui pecudum fibræ, cœli cui ſydera parent.

Compareo, Appareo, idem. Diſpareo, *to evaniſh* Caleo, *to be hot.*

Ovid. 13 Mat. v. 592.——*Calituras ignibus aras.*

Oleo patebit & licet licuit, cum liceo & liceor, quæ omnia ſecundum analogiam in ſupino licitum faciunt.

Dant *di, ſum, prandet, videt & ſedet*, at gemi-
nabit
S *ſeſſum. Stridet, ſtridi* facit, abſque ſupino.

Prandeo dat prandi pranſum. Video vidi viſum: Sedeo ſedi ſeſſum gemino *ſſ* Strideo ſtridi, abſque ſupino. Prandeo facit etiam pranſus ſum, quia eſt neutro paſſivum. Gaudeo gaviſum, in ſupino, & graviſus ſum in præterito. Audeo auſum, auſus ſum: Mœreo mœſtus ſum, de quibus in ſequenti libro agemus. Prandeo, *to dine*; & ponitur ſimpliciter pro comedo. Horat.

Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Ariſtippus.——

Video, *to ſee.* Compoſita corripiunt *i*, ut prævideo, *to foreſee.* Provideo, *to provide; ut ſatis mihi providi.* Invideo dicitur quaſi non libenter video, *to envy. Invideo tibi ſcientiam*, i *doleo te ſcire.* Sedeo, *to ſit. Sedet animo*, i. placet. Superſedeo, *to ceaſe.* Plaut. *Superſede iſtis rebus.* Obſideo, *to ſiege or incloſe.* Omnia in præterito retinent e longum: ut obſedi, præſedi. Strideo, facio ſtridorem, id eſt ſonum violentum: Currus non linitus ſtridet. Dicitur etiam per tertiam ſtrido ſtridis.

Di, ſum. præterito geminato *mordeo* donat:
Ut *pendet, ſpondet, tondet.* Donat *Veo* vi tum:
Dic *fautum, cautum l'eo* neutra carento ſupinis.

Quatuor verba dant *di* & *ſum*, geminato principio præteriti: ut Mordeo momordi morſum, Pendeo pependi penſum: Spondeo ſpopondi, ſine *ſ* in ſecunda ſyllaba, ſponſum: tondeo totondi tonſum. Compoſita non geminant principium præteriti, per regulam generalem prius dictam: Re-

mordeo

mordeo remordi, reſpondeo reſpondi. Mordeo, *to bite*; capitur pro lædo. Terent. *Par pari referto, quod eam mordeat.* Admordeo, valde mordeo. Demordeo, *to rive with byting.* Immordeo, id eſt morſum infligo. Pendeo, *to be hanging.* Ut toga pendet, fur pendet. Compoſita ſunt appendeo, dependeo, impendeo, ſuſpendeo. Spondeo, *to promiſe.* Despondeo, *to wed.* Reſpondeo, *to anſwer.* Tondeo, *to clip or cow.* Detondeo, à ſummo deorſum tondeo. *Donat veo vi tum.* Verbum deſinens in *veo*, facit præteritum in *vi* ſyllabam, quam ſupinum in *tum* mutat: ut Moveo movi motum. Foveo fovi fotum. Voveo vovi votum. Duo irregulariter ſupinum faciunt: ut Faveo favi fautum. Caveo cavi cautum. Reliqua in *veo* fere omnia ſupina non habent, quia neutra ſunt: ut Liveo livi. Ferveo fervi, pro quo Ferbeo ferbui dicitur: Conniveo connivi, vel connixi. Supinum connictum non in uſu.

Verſus. *Connivet vi, xique dabit, nullumque ſupinum.*

Conniveo, *to wink or diſſemble.* Cicer. *Quibuſdam in rebus etiam conniveo.* Moveo, *to move.* Terent. *Move te ocius nutrix.* Admoveo, demoveo, removeo, ſubmoveo, *to remove.* Foveo, *to nouriſh.* Voveo, *to promiſe to God.* Votum, promiſſio & deſiderium: ut compos voti, Compoſita à moveo, foveo, voveo, corripiunt *mo*, *fo*, *vo*, niſi in præteritis, & inde formatis. Faveo, *to favour*; *ut ſatis quiſque favet.* Caveo, *to provide or eſhew*, *Tuo capiti cave.* Præcaveo, præcaves, correpta *ca* ſyllaba, *to foreſee.* Terent. *Hoc tempus præcavere mihi me monet.* Paveo pavi, ſine ſupino, *to fear.* Flaveo, *to be yellow.* Liveo, *to be blay, or to envy.* Ferveo vel ferbeo, *to be hot and angry.* Deferveo, fervorem amitto, *to cool.* Efferveo, *to be very hot.*

Dant quoque vi, tum *flet*, *plet*, *delet*, *net*, *ciet* adde
Cum *viet* ortum *oleo*: ſed vult adolevit adultum.
Do ſimplex *oleo* per *ïi*, mage nata per *evi*.

Sunt adhuc pauca ſecundæ conjugationis verba facientia præterita per *vi* ſyllabam, ſupina vero per *tum*, mutata *vi* in *tum*, ut Fleo flevi fletum, *to weep.* Pleo plevi pletum, ſed non eſt uſitatum niſi in compoſitis: ut impleo, compleo, repleo, *to fill.* Sic ab inuſitato verbo leo, eſt deleo delevi deletum, *to aboliſh or ſcrape away.*

Horat. ——— *Delere licebit*
Quod non ediderit, neſcit vox miſſa reverti.

Neo nevi netum, fila duco, *to ſpin.* Ovid.
Sic ſedit, ſic culta fuit, ſic ſtamina nevit.

Cio, cies, civi, citum, *to provoke.* Virgil.
Bella cient, primaque vetant conſiſtere terra.

Idem. *Ære ciere viros, Martemque accendere cantu.*

Pro eodem dicitur per quartam cio, quod idem cum illo habet præteritum & ſupinum, niſi quod citum à cieo, priorem corripit: ut indicant compoſita frequentativi cito: ut excito, oſcito, concito, penultima brevi: citum autem à cio priorem producit. Vieo vievi vietum, antiquum verbum eſt, ſignificans ligo & flecto. Unde vietores dicuntur qui vaſa ligant, ſtipantque. Compoſita ab *oleo* ſæpe habent evi, etum; ut abo-

leo abolevi aboletum. Suet. *Hoc decretum Veſpaſianus abolevit.* Habe quoque üi, tum: ut oboleo, obolui, obolutum. Plaut. *At te Jupiter, D que omnes perdant, obolueſti allium.* Oleo nunc olui olitum habebit ſe per. Adoleo adolevi adultum: oleo, *to ſavour*; ut *oles cerviſiam,* Virgum, compoſita hanc ſignificationem ſemper non ſequuntur: ut ab leo, *to aboliſh and put out of uſe.* Exoleo, *to paſs out of uſe.* Inole *to come in uſe.* Ut *non probandæ res inolevit,* oboleo, *to go out of uſe.* Tu Obolevit jam iſta ratio, Adoleſco, *to grow.*

Virg. ——*Tu fac mox, cum adoleverit ætas, Sis memor.*——

Dant ſi, ſum, *ſuadet, ridet, manet, hæret* & *ard*
Et *terget mulcet, mulget, jubeo,* gemmans ſi,
***Indu get*, ſi, tum, cum *torquet*, ſæpius optat,**
***Sorbeo*, pſi, ptum dat, vel norman rite reſervat.**
Dans *a* per *i maneo* minui *facit* abſque ſupino
Sic *urget*, ſi vult, cum *fulget turget*, & *alget*.

Quædam habent ſi ſum, ut ſuadeo ſuaſi ſuaſum, Jubeo juſſi juſſum gemino *ſſ* ubique. At indulgeo indulſi indultum: torqueo tortum tortum ſæpius Aliquando etiam indultum, torſum, ſorbeo ſorpſi ſorptum, vel ſorbitum. Compoſita à maneo mutantia, *a* in *i* breve, habe üi ſine ſupino: Emineo eminui, *Sic* (id eſt ſine ſupino) *urget ſi vult* &c. Urgeo urſi cui conjunguntur, fulgeo fulſi, turgeo, turſi, algeo alſi ſuadeo, id eſt conſulo, *to counſel.* Ovid.

Nox & amor, vinumque, nihil moderabile ſuadent.

Rideo, riſi, riſum, *to laugh or ſcorn.*

Rideat, & merito pectus habere niger.

Maneo, manſi, manſum. Sic permaneo, permanſi, permanſum, quæcunque *a* non mutant in *i*. Maneo, *to abide or tarry.* Præterea u pectare. Terent.

Quem hic manes? Item inſtare. Ovid.

Fata manent omnes.——

In hoc ipſo ſignificato ponitur immineo. Tull. Mors propter incen caſus quotidie imminet. Emineo, *to kyth.*

Naſo. *Eminet ante oculos, quod petis ocee tuos.*

Hæreo, hæſi, hæſum, *to ſtick ſtill.* Terent. *Lingua hæret metu.* Hi hæſito, hæſitas, & capitur utrumque pro dubito, *to doubt.* Idem. *Ha quid faciam?* Ardeo, *to burn.* Virg.

Tum tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Tergo, terges, vel tergo, tergis, terſi, terſum, *to cleanſe.*

Juvenal ——*Vaſa aſpera tergeat alter.*

Mulceo & mulgeo habent communia præterita & ſupina mulſi mul ſum, vel ut jam dicetur mulxi mulctum. Mulceo, *to mitigate*; hi demulceo. Terent. Non poſſum pati quin tibi caput demulceam. Mul geo, *to milk.* Jubeo, *to command.*

Virg. *Infandum, regina, jubes renovare dolorem.*

Indulgeo

Indulgeo, *to grant eaſily, or to make much of.* Terent. *Nimium filio indulges.* Torqueo, *to torment, or turn round.* Exemplum ultimi.

Virg ——*Illum ter fluctus ibidem: Torquet agens circum.*——

Sorbeo, *to ſup.* Fulgeo, *to ſhine.* Urgeo, *to compel.* Turgeo, *to be boulden.* Algeo, *to be cold.* Horat.

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer, ſudavit, & alſit.

Xi, ctum dant *mulcet*, *mulget*, *luget*, velut *auget*. Xi, *friget*, *lucet*, *connivet*, at abſque ſupino.

Hæc quatuor verba mulceo, mulgeo, lugeo & augeo, habent *xi* in præterito & *ctum* præcedente *c* in ſupino. Lugeo luxi, *to mourn.* Augeo auxi auctum, *to augment.* Cicer. *Natura non patitur ut aliorum ſpoliis noſtras facultates augeamus.* Additur his Sugeo ſuxi fuctum, at invenitur per tertiam ſæpius, Sugo unde exugo, & exugeo, *to ſuck.* Tria verba faciunt *xi* in præterito abſque ſupino. Frigeo frixi, luceo luxi, conniveo connixi; quod etiam connivi habet, ut dictum eſt. Frigeo, *to be cold.* Luceo, *to ſhine.* Perluceo vel *r* in *l* verſo pelluceo, tranſluceo, Plaut. *Pellucet quaſi laterna Punica.*

TERTIA CONJUGATIO.

Vult xi, ctumq; *cio*: *facit*, & *jacit*, *ecit*, & *actum*. *Elicio per ui* dat *itum*, fratres mage, *xi*, *ctum*.

Verbum tertiæ conjugationis deſinens in cio dat xi in prærerito, & ctum per ct in ſupino, ut Aſpicio, aſpexi, aſpectum Excipiuntur Facio, feci, factum, Jacio, jeci, jactum. Quorum compoſita quæ mutant a in i breve, faciunt ſupina in ectum, per regulam, *A quoties mutatur in* i *per* e *pono ſupino*: ut Inficio, infeci, infectum, injicio, injeci, injectum. Quæ cum verbis vel adverbiis componuntur ſequuntur ſimplex, ut Calefacio, eci, actum, ſic benefacio, malefacio. Compoſita cum nominibus, tranſeunt in primam conjugationem. Magnifico, lætifico. Elicio magis habet elicui, elicitum, quam elexi, electum, *to allure out.* Reliqua ejuſdem compoſitionis magis xi, ctum faciunt, ut pelliceo, pellexi, pellectum. Terent. *Is ſenem per epiſtulas pellexit, modo non montes auri pollicens.* Simplex Lacio inuſitatum eſt, ſignificat in fraudem duco. Sic exolevit Specio, *i.* video, compoſitis utimur quæ ſunt deſpicio deſpexi deſpectum. Reſpicio, inſpicio, perſpicio, mutant *e* ſimplicis In *i* breve: Facio olim paſſivum habuit facior, pro quo nunc fio utimur, Jacio jacis jacere, *to caſt.* Objicio, *to object, or caſt againſt.* Saluſt. *Ea ſi tibi falsò objicio, refelle.* Rejicio, rurſum jacio, *to caſt off, or refuſe.*

Virg. —— *Ex humeris rejecit amictum.*

Dic fodi foſſum; gemino *ſſ*: *fugi* fugitumque.

Fodio facit fodi, foſſum gemino *ſſ*: Fugio autem fugi fugitum, Fodio, *to dig.* Fugio, *to flee.* Compoſita utriuſque *fo* & *fu* ſyllabas corripiunt, exceptis præteritis, & ab eis formatis.

Ivi,

Ivi, tumque *cupit*, *ſapit*, *ivi* & *ui* dat itumque,
D c *capio*, cepi, captum *rapio* rapui, ptum

Cupio facit cupivi, cupitum: Sapio, ſapivi, ſapitum, penultima longa quia olim fuerunt quartæ conjugationis: verum ſapio nunc ſæpius quidem facit ſapui, ſapitum, penultima brevi: capio, cepi, captum: rapio, rapui, raptum. Sapio, *to have ſavour, or to be wiſe.* Cupio, *to deſire.* Capio, *to hold, to take or underſtand.* Rapio, *to reive.* Horum omnium prima ſyllaba corripitur in compoſitis ut percupio, percupis: reliquorum compoſita mutant *a* in *i*.

Horat. *Miſce ſtultitiam conſiliis brevem.*
Dulce eſt deſipere in loco.
Accipe quam primum, brevis eſt occaſio lucri.
Seneca. *Nil eripit fortuna niſi quod dedit.*

Dat *pario*, peperi, partum, paritum. *Quatioque*
Dat quaſſi, quaſſum, cuſſi cuſſum dabo proli.

In rio unicum verbum. Pario dat peperi partum, vel paritum. Hinc pariturus, illinc partus. In tio ſimplex unicum eſt, Quatio, quaſſi, quaſſum, compoſita ſunt concutio, diſcutio, executio, percutio, &c. quæ omnia brevant ſecundam, & in Præterito cuſſi, & ſupinis cuſſum habent: Parere proprie fœminarum eſt, *to bring forth children*, & metaphorice, Terrait: Obſequium amicos: veritas odium parit. Quatio, *to ſhake*, ut Quatio arborem.

Vult *uo* ſemper *ui* dans *utum*. Vult *fruo*, xi, ctum
Datq; *fluo*, xi xum. *Pluo* vi, vel *ui*, dat & utum.
Vultq; *ruo* ruitum, dat utum proles tibi ſolum.
Nulla ſupina dabunt *metuo*, *luo* *congruo* ſicut
Annuo cum ſociis: *cluo*, *reſpuo*, & *ingruo* junctis.

Verba in *üo* per diviſas ſyllabas deſinentia faciunt in præteritis *üi* per diviſas ſyllabas, & in upino *utum*, penultima longa: ut Arguo argui argutum, *to accuſe, or reprove, or ſhew*, ut arguo te furti. Virg. *Degeneres animos timor arguit.*——

Imbuo, *to weit or inſtruct.* Horat.
Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem Teſta diu.——

A lavo compoſita hujus conjugationis ſunt, & in luo deſinunt: ut Diluo, dilüi, dilutum, *to waſh or put away.* Excipiuntur quædam à regula, Struo facit ſtruxi, ſtructum, *to build.* Fluo, fluxi, fluxum, *to flow*, ut aqua fluit, oleum fluit. Affluo, *to abound.* Ovid.
Affluit incautis deſidioſus amor.

Pluo, plui, vel pluvi, plutum, raro legitur niſi in tertia perſona ſingularis, quia exemptæ actionis eſt, *to rain.* Ruo, rui, ruitum, cado aut cum impetu curro, *to fall, or run with force.*

Ovid. *Quo moriture ruis, majoraque viribus audes?*

Compoſita

Composita non itum sed utum volunt, penultima brevi: ut Diruo, dirui, dirutum, *to cast down or destroy.* Quædam sequuntur regulam in præteritis, sed carent supinis: ut metuo, *to fear* Luo, *to pay or suffer.* Virg. *Post mihi non sim si pœna commissa luetis.*

Item congruo & annuo, cum congenitis, quæ sunt abnuo, renuo, &c. Quibus addunt, Ingruo, *to invade* Cluo, *to shine or fight*, & respuo, *to refuse.* Spuo tamen & Nuo habent supina quemadmodum forte luo, & abnuo. Inveniuntur enim luiturus & abnuiturus participia. Nuo, *to nod.* Hinc annuere est assentire. Renuere, & abnuere, negare.

Bibo, bitumq; facit *Scabo. lambo* caret: o supinis.
Ut *cubo*, sic prolès. Dant *scribo. nuboq*; psi ptum.

Verbum desinens in bo, facit bi in præterito, & bitum in supino, ut Bibo, bibi, bibitum, *to drink.* Naso.

Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros.

Deglubo, deglubi, deglubitum *to flea.* Suet. Tiberii verbum, est, Boni pastoris est tondere pecus, & non deglubere. Scabo, scabi, *to rub.* Lambo, lambi, *to lick.* Supina scabitum, lambitum, non sunt in usu. Composita à cubo, incubo, per tertiam desinunt, & abjecto in præteritis & supinis *m*, faciunt cubui, cubitum, ut cubo, velut procumbo, procubui, procubitum, Patent hæc in prima conjugatione, scribo, scripsi, scriptum, *to write.* Nubo, nupsi, viro trador, *to be married.* Composita à scribo producunt penultimam, à bibo corripiunt ubique.

In *vi*, *tum*, muta *sco*. *Pasco* dat tibi pastum.
***Agnosco*, *cognosco*, dabis per *itum*. Nihil autem**
***Glisco* dabit, velut incœptiva: *poposcit* habeto**
Poscere vul *discо* didici: *compescit ui disci*,
Hæc per itum flectam. *Conquexi* tolle supinum.

Verbum desinens in *sco*, mutat sco in vi syllabam & tum: ut Cresco, crevi, cretum, nosco, novi, notum, suesco, suevi, suetum Excipiuntur à regula pasco, agnosco, cognosco, quæ præterita regulariter formant, pavi, agnovi, cognovi. Supina vero contra regulam pastum, cognitum, agnitum Nosco notum in usu habet. Videtur etiam noscitum aliquando habuisse, unde sunt nosciturus & ignosciturus participia. Glisco caret præterito & supino. Item præteritis & supinis carent verba incœptiva, id est inchoativæ formæ, saltem propriis. Capiunt autem præterita à primitivis: ut Calesco calui, tepesco tepui. Quorum significatio alia est quando his tribuuntur, quam ubi dantur primitivis, nam calui à calesco significat calidus factus sum, calui à caleo, idem quod calidus fui. Præterea tolluntur posco, poposcі, discо, didici, compesco compescui, dispesco, dispescui, quæ quatuor faciunt supina in itum, ut poscitum, discitum, compescitum, dispecitum: sed sunt raro in usu. Conquinisco, conquexi, sine supino dicimus. Cresco, i. augeor, *grow.* Juv. *Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.* Nosco, *to know*, ut Delphicum oraculum est. *Nosce teipsum.* Agnosco, cognosco, idem.

Ovid.

Ovid. ——*Fama celebrata per orbem,*
Littora cognoſci quæ ſibi quemque jubet.

Ignoſco, *to forgive.* Terent. Patet obſecro ut mihi ignoſcas. Sueſco, *to uſe.* A te id quod ſuêſti, peto, me abſentem diligas atque defend Deſueſco, *to diſuſe;* inſueſco, valde ſueſco Terent. Qui mentiri aut fi lere inſueverit patrem, tantò, magis audebit cæteros. Paſco, *to feed* Paſce oves meas, Paſco herbam, id eſt, edo Gliſco, *to glow.* Poſco, *to ask* Repoſco, *to ask again.* Depoſco valde poſco, Expoſco idem. Diſco *to learn.* Dediſco, *to forget things learned* Plaut. *Haud æquum facit, qui quod didicit, dedicit.* Ediſco, *to learn by heart.* Addiſco, *to learn well* Compeſco, *to ſtay, or ſtrain.*

Juvenal. ——*Digito compeſce labellum.*

Diſpeſco, *to ſunder.* Plin *Nilus Africam ab Ægypto diſpeſcit.* Co quiniſco caput inclino, ocquiniſco, ſine præterito & ſupino, idem eſt.

N mota, *ci*, *ctum*, *vinco* dat: *dicoque* xi, tum,
Ut *duco*: *parco* ſi, ſumque, *pepercit*. itumque
Icere, ci, ctum, vult. In *di*, *ſum*, *do* bene vertes

Vinco facit vici, victum, ablata *n* litera. Dico, dixi, dictum, duco, dux ductum, parco, parſi, parſum, vel peperci, parcitum: Ico, ici, ictum. Plin lib. 13. *Italiæ parcitum eſt, vetere interdicto Patrum.* Vinco, *to overcom* Cic. *Facile eſt vincere non repugnantes.* Convinco, devinco, evinco, iden Dico, *to ſay or ſpeak.* Duco, *to lead.* Sen. *Fata volentem ducunt, nolentem trahunt*, capitur pro judicare, & exiſtimare.

Virg. ——*Tanton'me crimine dignum. Duxiſti.* ——

Parco, *to ſpare or forgive.* Ico, *to ſtrick.* Plin. *Fulmine laurus* ſola *non icitur.*

In di, ſum, do bene vertes. Do mutatur in di & ſum, ut Mando, mandi, manſum, *to eat or chew.* Scando, ſcandi, ſcanſum, *to climb.* Defendo, defendi, defenſum, *to defend.* Incendo, incendi, incenſum, & accendo, *to kindle.* Exceptiones ſequuntur.

Tollo Cado, *cecidi*, *caſum*, ortis tolle ſupinum;
Occido, cum paucis teneat. *pandi*, cape *paſſum*.
Edi, ſum, vel ſtum, dat: *pedo* pepedit, itumque.
Cædo, cecidit habet: ſic *pendo*, pependit, & in *ſum*
Fiet utrumque quibus par *tendo* eſt, dans quoque tentum.

Cado cecidi caſum: Compoſita, paucis exceptis, ut infra, carent ſupino: ut occido, decido. Pando, pandi, paſſum. Edo pro comedo, edi, eſum, vel eſtum, pedo, pepedi, peditum: cædo cum æ diphthongo cecidi, cæſum: pendo, pependi, penſum; tendo, tetendi, tenſum, vel tentum: cado, *to fall*, ut cecidit in foveam quam fecit. Compoſita mutant *a* in *e* breve: ut occido, occidi, occaſum, *to fall down.* Sol occidit. Et morior, *to die.* Ut in Epit. Tul. Ovid,

Occidit

Occidit indigne manibus laceratus inquis.
Tullius, ah! tumulo conditus exiguo.

Sic, incido, Recido, *to fall again.* Procido, *to fall before.* Excido, decido, ſatis nota ſunt. Contra producunt penultimam compoſita verbi cædo, *to cut, ſtrick or ſlay*; ut circumcido Recido, *to cut again.* Incido, *to cut in.* Decido, deſeco, pando, id eſt aperio, vel ſpargo, *to open or caſt abroad.* Virg.

Ecce trahebatur ſparſis Priameia Virgo. Crinibus.——

Pedo, ventris crepitum facio: ſupinum eſt peditum, licet non ſit multum frequens, pendo, *to hang*, ut pendo furem, togam, Tendo, *to bend or ſtretch out.*

Virg. *Tendunt vela noti.——*
Horat. *Sperat infeſtis, metuit ſecundis,*
Alteram ſortem bene præparatum
Pectus, informes hyemes reducit
Jupiter: idem
Submovet, Non ſi male nunc & olim
Sic erit. Quondam citharæ tacentem
Suſcitat Muſam, neque ſemper arcum
Tendit Apollo.

Quod *do* componit, *didit*, atque *ditum* dabit uſque.
Dic tamen *abſcondi*, quod *itum poſcit* mage quã *Sido* præteritum neſcit, ſed nata cooptant
A ſedeo, ſedi: reſtes *conſido*, *reſido*.
Dant di præteritis *rudo*, *ſtrido*, carentq; ſupinis.

Compoſitum tertiæ conjugationis à *do*, facit didi in præterito: & ditum in ſupino: ut addo, addidi, additum, *to eek*: Edo, *to publiſh.*

Mart. *Quum tua non edas, carpis mea carmina*, Læli:
Carpere vel noli noſtra, vel ede tua.

Trado, *to deliver.* Dedo idem eſt. Terent. *Tibi pater me dedo, quidvis oneris impone, ac impera.* Condo, *to make or build*, ut condo carmen, condo domum. Quandoque æquipollet ſuis compoſitis. Recondo, & abſcondo, *to hide.* Plin. *Formicæ condunt æſtate fructus, quibus hyeme fruantur*, Abſcondo, ſine geminatione abſcondi facit, & abſconditum melius quam abſconſum.

Sido præteritum neſcit. Sido proprio præterito caret, ob id etiam ſupino, propter ſignificationis cognationem cum compoſitis præteritum à ſedeo capere diſcitur, ſignificat enim ſidere demittere ſe, *to ſettle or ſink down*, Virgilius de avibus loquens, 6 Æneid. v. 203.

Sedibus optatis gemina ſuper arbore ſidunt.

Rudo, rudi, ſtrido, ſtridi, ſupina non agnoſcunt. Rudo, *to bray like an aſs.* Perſ. de irato juvene.——*Arcadia pecuaria rudere credas.* Strido, *to ſcreigh, or make a noiſe.*

Tundo facit tutudi, tunſum compoſtaque tuſum.
Scindo, ſcidi, ſciſſum dat: *findo*, fidi, quoque fiſſum.
Et *fundo*, fudi, fuſum. *Si*, *ſum*, dato, *ludo*;
Divido, cum *vado*, *rado*, ceu *lædere*, *trudo*,
Et *rudo*, *plaudo*, *claudo*, *cedo* geminans ſſ.

Tundo facit tutudi geminans principium præteriti: in ſupino autem tunſum: in compoſitis ablata *n* litera tuſum facit. Contundo, contudi, contuſum, Immo & ipſum ſimplex quandoque tuſum invenitur habere. Scindo, ſcidi, ſciſſum, & findo, fidi, fiſſum, perdunt *n*, tam in præterito quam in ſupino ubi geminant *ſ*. Fundo fudi fuſum, non geminat *ſ* ſed perdit *n*, tam in præterito quam in ſupino. Tundo, *to bray*. Contundo, ſimul tundo. Obtundo, *to dull*. Ter. *Ne me de hac re obtundas ſapius*. Scindo, *to cut*. Abſcindo, *to cut away*. Exſcindo, *to deſtroy*. Reſcindo, *to cut again or looſe*, ut reſcindo pactum. Compoſita à ſcindo & findo in præterito corripiunt penultimam: ut Diffindo, diffidi, diffiſſum. Findo *to cleave*. Hinc dicimus ligna fiſſilia, fiſſa. Fundo, *to yeat or pour forth*, ut fundo aquam. Fundo ollam, id eſt ollam fundendo facio. Fuſile quod fundendo formatur: ut fuſilis ſtatua.

Si ſum dato ludo. Decem verba mutant do in ſi ſum: ut ludo luſi luſum, & cætera verſibus comprehenſa, inter quæ cedo geminat ſſ, ubique: ut ceſſi, ceſſum. Ludo, *to play*. Plin. *Ludere me putas, ſerio pute*. Item decipio, *to deceive*.

Virg. *Multa malus ſimulans vanâ ſpe luſit amantem.*

Divido, *to divide*. Vado, *to go*. Rado, *to ſhave*; ut rado herbam, rado ollam, rado terram. Corrado, *to gather together*. Terent. *Minas decem corraſi alicunde*. Lædo, *to hurt*. Compoſita mutant æ diphthongon in *i* longum, ut allido alliſi alliſum, *to bruiſe*. Collido, *to bruiſe together, or ſlay*. Illido, impellendo lædo. Trudo, *to thruſt*. Mola truſatilis quæ manibus verſatur. Extrudo, *to put out*. Intrudo, *to put in by force*. Detrudo, *to repel*. Rodo, *to gnaw*; ut Mus rodit caſeum, caper vitem, canis oſſa. Corrado, contero, Erodo, dentibus effodio. Plaudo, *to clap hands for joy*. Applaudo, alicui plaudo. Claudo, clauſi, clauſum, *to ſhut or cloſe*. Compoſita *au* in *u* longum vertunt, ut includo, excludo, *to ſhut out*. Recludo, *to open*. Secludo, *to cloſe apart*. Concludo, *to cloſe together, or impriſon*. Cedo ſine diphthongo, *to give place*.

Naſo. *Cede repugnanti, cedendo victor abibis.*

Etiam cedo ſignificat in partem venio.

Ovid. *Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus undæ.*

Succedo, *to ſucceed*. Secedo, *to withdraw aſide*.

Go, vel *guo*, xi, ctumq; facit. *Go ſurgoq;* mutant
In *rexi*, *rectum*, *pergo*. Tamen iſta ſupinis

N tollunt

N tollunt *pingo*, *ſtringo*, cùm *fingere*, *ringo*.
Tango, facit tetigi, tactum Dat *ago*, egit, & actum.
Vult *frango*, fregi, tractum, *pegi*, *pepigique*,
Et panxi, pactum *pango* capiet. Lego. gi, ctum:
At *xi*. *ctumque* dabunt *intelligo*, *negligo*, *dili*.
Dat *pungo*, pupugi, punxi, punctum venit inde.

Verbum in *go* vel *guo* deſinens facit xi in præterito, & ctum in ſupino, præcedente c, ut Affligo, afflixi, afflictum, *to trouble, and moleſt.* Confligo, *to fight.* Infligo, incutio. *Plaut. Inflixit mihi vulnus.* Producunt hæc penultimam, quorum ſimplex fligo obſolevit. Rego, rexi, rectum, *to govern.* Compoſita mutant *e* in *i* brevem, ut arrigo, *to lift up.* Ter. *Arrige aures, Pamphile.* Corrigo, *to amend.* Terent *Si quid peccatum, arte corrigas.* Pergo, perrexi, *to proceed.* Surgo, ſurrexi, *to riſe*; quia cum ſint à rego, dictum eſt Perrigo, ſurrigo. Aſſurgo, honoris exhibendi gratia ſurgo, inſurgo, *to riſe in contrary.* Stinguo, ſtinxi, ſtinctum, *to put away.* Obſolevit. Compoſita in uſu ſunt. Inſtinguo, *to inſpire.* Diſtinguo, *to diſtinguiſh.* Reſtinguo, *to repel or put out.* Extinguo, *to put out, or ſlay.*

Horat. *Urit enim fulgore ſuo, qui prægravat artes*
Infra ſe poſitas, extinctus amabitur idem.

Tamen iſta ſupinis: Excipiuntur quædam à regula, & primo quatuor quæ rectè præteritum formantia in ſupino perdunt *n*, ut pingo, pinxi, pictum, *to paint.* Stringo, ſtrinxi, ſtrictum, *to ſtrain.* Plin. *Apprehenſamque manum ſtrinxit.* Fingo finxi fictum, *to feign or faſhion.* Saluſt. *Omnes homines, qui ſeſe ſtudent præſtare cæteris animantibus, ſumma ope niti decet, ne vitam ſilentio tranſigant, veluti pecora quæ naturæ prona, atque ventri obedientia finxit:* Ringo, rinxi, rictum, vel ringor, *to grin or be angry.* Terent. *Ille ringitur, tu rides.* Nec præterita, nec ſupina, juxta regulam formant hæc. Tango, tetigi, tactum: Ago, egi, actum, notæ ſignicationis verba. Ab hoc quia cogo eſt, facit coëgi, coactum, *to compel, or gather*; ut neceſſitas me coëgit. Virg. *Tityre coge pecus.* Frango, fregi, fractum, *to break.* Pango, pepigi, pegi, vel panxi, pactum, *to faſten, to make or write.* Cicer. *An pangit aliquid Sophocleum? Fac opus appareat.* Lego legi lectum. Sic omnia ejus compoſita, exceptis tribus. Intelligo, intellexi: negligo, neglexi; diligo, dilexi. Pungo, pupugi, vel punxi, punctum, *to prick or ſting.* Compoſita pleraque faciunt *xi*.

Dant ſi ſum, *ſpargo*, *mergo*, *tergoque*. Locabis
Per xi xum, *figo*, *frigoque*. Carento ſupinis
Cum *dego*, *ſatago*, *ſugo*, ceu *lingit*, & *angit*.
Vergo tenet neutrum, velut *ambigit*. *Ho* dato
xi ctum.

Mejo facit minxi mictum; cave dicere *mingo*

Hæc tria verba, Spargo, Mergo, Tergo, faciunt ſi & ſum: ut ſparſi, ſparſum, merſi, merſum, terſi, terſum. Spargo, *to ſcatter abroad.* Virg. *Sparge marite nuces: Spargite humum floribus.* Mergo, *to dowk or drown.* Tergo, *to dight.* Detergo idem ſignificat. Duo xi habent in præterito, xum in ſupino ſcilicet, Figo, fixi, fixum, & frigo, frixi, frixum. Figo, *to faſten,* Hieron. *Cerne manus, Judæ quas fixeras, cerne latus Romane quod foderas,* Frigo, *to fry;* Frixorium, *a frying pan.* Hieron. in Eſaiam. *Confrixa ſunt oſſa mea tanquam in frixorio.* Quædam verba in go terminata, aut raro aut nunquam habent ſupina: ut Dego & ſatago ab ago compoſita: Sugo, ſuxi, *to ſuck.* Lingo, linxi, *to lick.* Plaut. *Mel videtur lingere.* Ango, anxi, *to torment or trouble.* Vergo, verſi, verſum debuit habere. ſed neutrum eſt in uſu, *to paſs forward.* Cicer. *Perſpice quo iſti vergant, mihique reſcribe.* Utroque caret etiam ambigo, *to drive about or doubt.* Terent. *Simo & Crito vicini noſtri hic ambigunt de finibus, me cupêre arbitrum.* Dego, *to take away.* Plaut. *Iſtum laborem, ſoror degam & diminuam tibi.* Item tranſigo, *to live or dwell in a place:* ut *Scipio degit vitam Linterni.* Satago ſolicite ago, ceu laboro, *to be very careful and diligent.*

Ho dato xi ctum. Duo ſunt verba in *ho,* & faciunt *xi* in præterito, *ctum* præcedente c in ſupino: Traho traxi tractum: veho vexi vectum, Traho *to draw with force.* Hinc trachea & traha, vehiculum ſine rotis: Contraho, *to draw together.*

Horat. *Contrahas vento nimium ſecundo*
Turgida vela:

Veho, *to carry.* Eveho & proveho, *to extol and advance.*

Virg. —*Pauci quos æquus amavit*
Jupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus,

Livius, *ad ſummos honores alios ſcientia juris, alios eloquentia, alios gloria militaris provexit.*

In *jo* per *i.* conſonantem unicum eſt verbum Mejo, pro quo mendoſe paſſim invenitur mingo, facit autem minxi, mictum, *to piſs.*

Perſius.—*ſacer eſt pueri locus, extra Mejite.*

Lo, dat *ui*, *Colo*, *conſulo* & *occulo* dantur in ultum
Altum dic vel itum: molitum *Molo*, *Celloque*
celſum.
Cello facit ceculi, culſum: *pepuli* dato pulſum.
Velli vel vulſi dat vulſum. *Fallo* fefelli
Falſum. Sublatum dat *Tollo*, *ſuſtulit* atque,
Sallo facit ſalli ſalſum. *Pſallo* dato pſalli.
Nulla ſupina dabunt *pſallo*, *volo*; jungito prolem.

Verbum

Verbum desinens in *lo* facit præteritum in *üi*: ut Colo, colui, alo, alui, consulo, consului, occulo, occului, cello, cellui, molo, molui. Inter hæc, colo, consulo, & occulo, faciunt supinum in ultum, ut cultum, consultum, occultum. Alo dat altum vel alitum: molo solùm molitum, unde nomen molitor. Cello sine diphthongo celsum facit, unde nomina celsus & excelsus. Cællo cum *æ* diphthongo ceculi, culsum facit: Pellò facit pepuli, pulsum: vello, velli, vel vulsi, vulsum; Fallo facit fefelli, falsum, tollo, sustuli, sublatum, à composito suo sustollo, olim fecit tetuli; Sallo facit salli salsum; Psallo, psalli, supino caret: ut volo volui: colo, *to worship or reverence, to till.* Macr. *Vectius cum monumentum patris exaraßet, ait Augustus, hoc est, vere monumentum patris colere.* Consulo cum dativo est consilium do, *to give counsel;* ut *Senes junioribus consulunt*, & provideo: ut, *male consuluisti famæ tuæ.* Consulo cum accusativo, peto consilium, *to ask counsel.* Occulo, *to hide.* Alo, *to nourish or maintain;* ut *Honos alit artes.* Molo, *to grind.* Cello sine diphthongo, id est cedo jam obsolevit: Composita in usu sunt, excello, antecello, præcello, *i* præcedo & supero, *to excel.* Dicimus quoque per secundam excello. Cællo cum æ diphthongo; i cædo vel frango, extra compositionem jam non utimur: composita percællo & procello, *to break or overthrow.* Hinc procella, *a storm.* Pello, *to put away.* Boethius de consolatione Philos. lib.

Gaudia pello. *Nubila mens est.*
Pelle timorem. *Vinctaque frænis.*
Spemque fugato. *Hæc ubi regnant.*
Nec dolor adsit.

Vello, *to pluck.* Fallo, *to deceive.* Terent. *Eho, quæso, laudas eos qui heros fallunt?* res fallit me, id est nescio, latet me.

Horat. *Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit.*

Tollo, *to lift up, or take away, or slay.* Utrumque significatum perspicitur ex illo in Neronem disticho.

Quis neget Æneæ magna de stripe Neronem?
Sustulit hic matrem, sustulit ille patrem.

Sallo, *to salt*; Salsus, sale conditus: & qui salibus & scommatis hominem aspergere novit, ut apud Horatium, salsus homo. Insulsus, non salsus & ineptus, Psallo precedente *p*, cano & proprie instrumento musico, *to sing or play on instruments.* Sallust. Psallere, & cantare doctius quam probæ mulieri satis est.

Mo pet *ui*, dat *itum*. *Tremo* ponitur absq; supino.
Dant psi, ptum *demo*, *premo*, cum sumere *como*,
Vult *emit*, *emi*, *emptum*, geminans ss dat *premo*
si, sum.

Verbum desinens in *mo*, facit *üi* per divisas syllabas; & *itum*: ut vomo, vomui, vomitum, *to vomit.* Fremo, fremui, fremitum, *to roar and make a noise.* Tremo, tremui, caret supino, *to tremble.* Quatuor in *mo* habent psi, ptum: ut demo, dempsi, demptum. Como, compsi, comptum, Demo, *to take away.* Horat. *Deme supercilio nubem.* Promo,

to bring forth or expone. Plaut. *Prompſiſti tu illi vinum? non prompſi.* Sumo, *to take.* Cicer. *Quanquam non mihi tantum ſumo, Judices, atque arrogo.* Como, *to dreſs or comb.* Comptus, ornatus, incomptus, inornatus. Emo, emi, emptum, *to buy*, ut emi librum. Compoſita mutant e in *i* breve; ut redimo, redemi, redemptum. Adimo, *to take away.* Ovid.

Nam vires ademit veneris damnoſa voluptas.

Premo preſſi preſſum, utrobique gemino ſſ, *to tread down or preſs.* Compoſita mutant e in i breve. Exprimo, *to preſs out, or to ſpeak out.* Plin. *Exprimere non poſſum quanto gaudio ſim affectus.*

Ponere, cum *gigno*, per üi, per itumque locabo.
Dico *cano* cecini cantum: Per *üi* fit & *entum*
Proles. Dat *Temno* pſi, ptum. *Vi* vertimus in *tum*
Præteritis, *ſivi*, *ſprevi*, *ſtravi*, quoque *crevi*.
***Lini*, vel levi. livive, litumque ſupinum eſt.**

Verba in no pauca ſunt, nec datur hic regula, ſed ponuntur ſingula. Pono & gigno habent üi per diviſas ſyllabas & itum: pono, poſui, poſitum: gigno, genui, genitum, cano, cecini, cantum. Compoſita mutant a in i brevem, & faciunt üi per diviſas ſyllabas, & entum, ut præcino præcini præcentum, Temno tempſi temptum. Quinque in *no* verba faciunt præterita in *vi* ſyllabam, quam in tum mutando, faciunt ſupina, ut ſino, ſivi, ſitum. Sperno, ſprevi, ſpretum. Sterno, ſtravi, ſtratum. Cerno, crevi, cretum. Lino, livi, litum. Item lini, vel levi in præterito. Pono, *to place or lay down.* Pone metum: Gigno, *to engender.* De viro & fœmina dicitur. Transfertur etiam ſæpe ad alia.

Horat. *Ludus enim genuit trepidum certamen & iram,*
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

Cano, *to ſing.* Virg. *Non canimus ſurdis.*——
Temno, id eſt ſperno, *to lightly.* Virg.
Diſcite juſtitiam moniti, & non temnete divos.

Magis in uſu eſt compoſitum: Contemno contempſi contemptum. Sino, *to let alone.* Sperno, *to deſpiſe.* Sterno, *to ſpread down or cover.* Præteritum & ſupinum verbi Cerno extra compoſitionem raro leguntur; ſignificat autem video, *to ſee.* Lino, *to ſmeir or anoint.* Quintil. *Liniſti parietem mariti ſanguine*, Penultima hujus verbi in præſenti & ſupino corripitur, Dicimus & Linio per quartam.

Po, pſi, ptumque facit. Rupi, ruptum, dabo *rumpo*
Donat *üi* per *itum ſtrepo*, cum *crepo*. Dat *Coquo*
xi xum.
Vult *linquo*, liqui, lictum natis dabis apte.

Verbum deſinens in po facit pſi & ptum præcedente p, ut repo, repſi, reptum: ſic carpo, ſerpo, clepo, ſculpo. At rumpo, dempo *m.* facit rupi, ruptum. Strepo & crepo (quod ſæpius primæ conjugationis eſt) faciunt

ciunt üi in præterito, & itum in ſupino. Repo & ſerpo, *to creep.* Compoſita penultimam producunt. Adrepo vel arrepo, *to creep till.* Irrepo, *to creep in.* Obrepo, *to come quietly.* Senectus obrepit homini; ſomnos obrepit oculis. Cicero filius de Cratippo. Exoro ut mecum quam ſæpiſſimè cœnet: hæc introductâ conſuetudine, ſæpe inſcientibus nobis, & cœnantibus obrepit, ſublataque ſeveritate Philoſophiæ humaniſſimè nobiſcum jocatur. Carpo, *to pluck.* Virg.

Carpent tua poma nepotes.

Clepo, *to ſteal.* Livius, Si quis clepſit, ne populo ſcelus eſto: neve cui cleptum erit. Sculpo, ſculpſi, ſculptum, *to carve or grave.* Rumpo, *to break.* Rumpo vocem aut ſilentium, id eſt, loquor. Strepo, *to make great noiſe.* Perſtrepo, valde ſtrepo, inſtrepo in aliquo ſtrepo. Apes inſtrepunt floribus. Obſtrepo, contra ſtrepo. Inſtrepo, inter aliquid ſtrepo, corripiunt omnia penultimam.

Dat coquo xi ctum. Duo ſunt in *quo.* Coquo coxi coctum, linquo liqui, lictum, quo ſupino in ſimplici vix utimur. Sed bene in natis, id eſt, in compoſitis: ut Relinquo, reliqui, relictum. Coquo, *to ſeethe.* Coquo cerviſiam, non braxo. Linquo *to leave.* Relinquo idem: ut *Cordato viro relinquenda nugæ.*

Ro, vi, tumq; dabit. Geſſi *gero* vult quoq; geſtum.
Uro, uſſi ac uſtum. *Verro*, ri, ſi, dato verſum.
Curro cucurrit habet curſum. Dat *üi* ſero natum
Atq; ertum: dat & evit, itum, ſub duplice ſenſu.

Verbum deſinens in ro, facit in præterito vi ſyllabam, in ſupino tum: ut tero, trivi, tritum, quæro, quæſivi, quæſitum, quod per ſyncopam etiam quæſtum facit. Unde quæſtus, quæſtor. Excipiuntur Gero, geſſi, geſtum. Uro, uſſi, uſtum. Verro, verri vel verſi, verſum, Curro, cucurri, curſum. Sero juxta regulam facit ſevi, & in ſupino *e* in *a* mutato ſatum, ſignificat ſemino aut planto, *to ſow or plant.* Quam ſignificationem ſi compoſita ſequuntur, habebunt *evi* in præteritis, *itum* penultima brevi in ſupinis, Sin recedunt à ſimplicis ſignificatione, recedunt etiam à ſimplicis præteriti, ſupiniq; forma, faciuntq; üi ertum: ut Aſſero, i prope ſero vel planto, habet aſſevi aſſitum, *to ſow near.* Aſſero autem pro affirmo, aſſerui, aſſertum, *to affirm.* Sic diſſero oro diſputo vel narro, diſſerui diſertum, unico ſ in ſupino, *to diſpute or reaſon.* Sic ſero olim habuit ſervi ſertum. Tero, *to conſume or break in pieces.* Quæro, quæſivi, quæſitum, cum ſ in præterito & ſupino, *to ſeek or to ſpear.* Ut quæro ex te vel à te. Magiſter quæſivit de te. Compoſita mutant æ diphthongon in *i* longum: ut Acquiro, *to get.* Gero, *to bear:* Gerulus, portator & geſtator: gero quoque eſt rego, *to guide:* ut *Petrus bene gerit.* Compoſita corripiunt penultimam; ut Aggero, *to gather together.* Hinc Agger, Aggero aggeras primæ, *to augment.* Uro, *to burn or hurt.* Uro hominem, id eſt dolore afficio. Compoſita penultimam producunt: ut aduro aduſſi aduſtum, & comburo, *to burn.* Amburo, *to burn wholly.* Verro, *to ſweep or cleanſe.*

Juv. *Verre pavimentum, nitidas oſtende columnas.*

Curro

Curro, accurro, excurro, incurro, præcurro facile patent: Occurro, *to meet or reſiſt.* Succuro, *to help or come in memory,* Tul. *Ut enim cuique ſuccurrit libet ſcribere.* Fero, tuli, latum; à tulo obſoleto verbo, & hoc in ſequenti libro patebit; Furo, i inſanio, præterito ſupinoque apud veteres caret, *to be mad.*

Unde nota, ſi alicui præteritum deſit, cape illud à ſynonymo, ut Furo, inſanivi ab inſanio, aio dixi à dico: ſic ſcabo in ſupino, frictum à frico.

So, vi, tumq; facit, Si, ſumque *faceſſo, capeſſo,*
Cum *viſo*. *Pinſo* dat pinſuit, indeque piſtum.

Verbum deſinens in ſo, facit ſivi, & ſitum, ut Laceſſo, laceſſivi, laceſſitum, penultima longa, *to trouble or provoke.*

Virg. *Efficiam poſthac ne quenquam voce laceſſas.*

Poteſt etiam in præterito habere laceſſi, & Arceſſo, arceſſivi, arceſſitum, *to accuſe.* Accerſo, accerſivi, accerſitum, *to call or go to call.*

Horat. *Si melius quid habes accerſe, vel imperium fer.*

Terent. *Obſtetricem accerſe.* Hoc venit ab accio, accis.

Tria verba in ſo faciunt ſi ſum. Faceſſo faceſſi, id eſt facio, vel eo ad faciendum, *to do, or go to do.* Viſo, viſi, viſum, eo ad videndum, *to viſit.* pinſo, pinſui, piſtum; id eſt tundo, nam veteres uſu molarum carentes frumenta piſtillis terebant. Nunc pinſo capimus pro panem facio, *to bake.* Supina etiam ſunt pinſitum & pinſum, licet non frequentia. De quibus dicetur libro ſequenti.

Xi, xum, dant *plecto*, cum *flecto, nectere, pecto*
Hæcque *xui* duo dant. Ivi *peto* donat, & itum.

Verba in *to* pauca ſunt, ideo non datur generalis regula: ſingula enumerantur: & primo plecto facit plexi, plexum, & flecto, flexi, flexum, necto, nexi, vel nexui, nexum: Pecto pexi, vel pexui, pexum. Peto, petivi, petitum, plecto, *to ſtrick or puniſh.* Hor.

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi.

Interdum plecto idem eſt quod flecto, hoc autem ſignificat incline, vel curvo *to throw.* Necto, *to bind.* Nexillis, id eſt nexus, ligatus. Pecto, *to comb or dreſs.* Pexus, id eſt ornatus, pulcher, cultus, elegans. Horat. Ep. 1. v. 95.

——*Rides, ſi forte ſubucula pexæ. Trita ſubeſt tunicæ.*——

Peto, *to ask.* Ut peto pecuniam. At peto te lapide, id eſt invado, proſequor, *to invade*

Mitto, facit miſi, miſſum, *ſſ* geminando ſupino.
Sque *meto* geminans, *ſuit*, & *ſum*, *Vertoque* verti,
Et verſum. *Sterto* dat ſtertuit abſque ſupino.

Mitto facit miſi, miſſum, gemino *ſſ* in ſupino, meto facit meſſui, meſſum, gemino utrobique *ſſ*. Verto dat verti, verſum: ſterto, ſtertui, ſine ſupino. Mitto, *to ſend, leave or put away.*

Horat.

Horat. *Mitte leves ſpes, & certamina divitiarum.*

Plurima hic ſunt compoſita, ut Omitto, *to leave off.* Demitto, *to let down.* De priore. Horat.

Quem ſua culpa premit deceptus, omitte tueri.

De altero. Idem.

Demitto auriculas, ut iniquæ mentis aſellus.

Meto, *to ſhear.* Demeto penultima brevi, *to cut off.* Virg. *Demeto enſe caput,* Verto, *to turn* Hinc frequentativum, verſo, *to turn often*; ut equus verſat molam. Quid verſas animo? id eſt, quid cogitas? Sterto, *to ſnoar or ſleep.* Ter. *Homo fatuus, & inſulſus, tardus, ſtertit noctes & dies.*

Neutrum *ſiſto* nihil dabit, activum ſtitit edit: Deinde ſtatum format: nobis eſt Gellius autor.

Siſto neutri generis ſignificans ſto, caret proprio præterito, atque ſupino, poteſt tamen utrumque ſumere à ſto, ſiſto ſteti ſtatum: & compoſita à ſiſto capient utrumque à compoſitis à ſto, quia eandem cum iis ſignificationem habent, ut conſiſto, conſtiti, conſtitum, ſic reſiſto, obſiſto, aſſiſto, circumſiſto, perſiſto, deſiſto, &c. ſiſto activum habet ſtiti in præterito, & ſtatum in ſupino. In activo genere nulla gignit compoſita, & ſignificat ſtare facio: ut ſiſte lachrymas, *to ſtay.*

Virg. *Siſte gradum, teque aſpectu ne ſubtrahe noſtro.*

Item ſignificat in præſentiam alicujus adduco, *to bring in preſence.*

Virg. *Annam, cara mihi nutrix, huc ſiſte ſororem.*

Dat *vivo*, xi, ctum. *Solvo*, vi format & utum. Ut *volvo*. Calvi, *calvo* facit, abſque ſupino

Quatuor ſunt verba in *vo* ſyllabam deſinentia, quorum vivo facit vixi, victum, ſolvo, ſolvi, ſolutum, volvo, volvi, volutum, calvo, calvi ſine ſupino. Vivo, *to live.* Perſ *Vive memor lethi, fugit hora.*——Solvo, *to to loſe or pay debt.* Ter. *Neque tu verbis unquam ſolves, quod mihi re malefeceris.* Volvo, *to rowle.* Terent. *Satis diu jam hoc ſaxum volvo.* Devolvo, *to rowle down.* Convolvo, *to rowle together.* Calvo, *to fruſtrate or deceive.* Paſſivum calvor, calvo, calvas primæ id eſt, calvum facio, *to make bald.* Calveo, *to be bald.* Calveſco, fio calvus.

Nexo, *xui*, *xum*, vult. *Texo*, xuit indeque textum.

In *xo* tertiæ verba duo ſunt: Nexo, nexui, nexum, *to knit or bind.* Texo, texui, textum, *to weave.* Terent. *Texentem telam ſtudioſe ipſam offendimus.* Ponitur etiam pro componere, facere, fabricare, ſcribere, colligere. Attexto, *to put to.* Contexto, *to make or weave together.*

QUARTA CONJUGATIO.

Ivi quarta facit: vi ſemper vertitur in tum.

Verbum quartæ conjugationis facit in præterito *ivi*, & in ſupino *itum* penultima longa: ut audio, audivi, auditum: ſcio, ſcivi, ſcitum: ſic crocio,

cio, vocifero ut corvus, *to crowp.* Glocio, *to keckle.* Cucurio, penultima longa, *to crow.* Laſcivio, *to be wanton.* Sopio, dormire facio, *to bring a ſleep.* Garrio, *to clatter.* Aves garriunt, id eſt cantillant. Habent *itum* penultima brevi, eo & queo, cum compoſitis, ut redeo reditum, nequeo nequitum. Ambio, i. circumeo, item ambiendo appeto, *to go about or deſire.* Ambitus tamen participium producit penultimam, quam corripit ambitus nomen, id eſt ambitio. De participio. Ovid.

——*Rapidiſque tumeſcere ventis*
Juſsit: & ambitæ circundare littora terræ.

De nomine Lucan. *Ambitus & luxus, & opum metuenda facultas.* Queo, *I may.* Nequeo, *I may not.*

Singultit, vult ſingultum, *ſepelire* ſepultum.
Væneo dat vænum: veni. ventum, *venio* vult.

Excipiuntur à regula quædam. Primo, tria ſecundum regulam facientia præteritum, & contra regulam ſupinum: ut ſingultio, ſingultivi, ſingultum, ſepelio, ſepelivi, ſepultum, væneo, vænivi, vænum, at venio facit veni, ventum. Singultio, *to ſob.* Hinc ſingultim Adverbium, with *ſobbing.* Horat.

Ut veni coram, ſingultim pauca loquutus.

Sepelio, *to bury.* Væneo, id eſt vendor, quaſi vænum eo, *to be ſold.* Supinum multi Grammatici dicunt eſſe vænum, quod pro vænitum ponitur. Venio, *to come.* Compoſita corripiunt ſyllabam *ve* in præſenti, ſed in præterito producunt: ut advenio, *to come to.* Hinc adventus, advenum, adventas, *to draw near.* Virg. 6.

Adventante Dea, procul ô procul eſte profani.

Pone *Amicit* per *ui* per ctum. Dat *Vincio*, xi, ctum.

Sancio jungatur, quod & ivi format & itum.

Amicio facit, amicui, amictum, *to cloath.* Vincio, vinxi, vinctum: ſancio, ſanxi, ſanctum, aliquando ſancivi, ſancitum. Vincio, *to bind.* Devincio, *to oblige.* Cicer. *Sanguinis conjunctio devincit homines charitate.* Sancio, *to ſtatute under a pain.*

Lucan. *Romanas ſancire volunt hoc ſanguine leges.*

Haurit ſi, ſtum, dat: pſi, ptum, dat, *ſepio*, ſaltum
Et ſalui, *Salio:* proles formantur in ultum.
Dat *pſi, ptum, cambit*. Legi hæc quandoq; per ivi.

Haurio, hauſi, hauſtum, vel ſine t hauſum, *to draw up.* Sepio, ſepſi, ſeptum, *to hedge or dyke in.* Salio, ſalui, ſaltum, *to lowp.* Ovid. 1. Faſt.

Per flammas ſaluiſſe pecus, ſaluiſſe colonos.

Cambio, pſi, pſum, *to wiſſel or change money.* Hinc compſor & compſo. Invenitur autem & ivi habere: ut cambivi, cambitum. Sic haurio, haurivi, hauritum: ſepio, ſepivi, ſepitum: ſalio, ſalivi, non tamen ſalitum. Cujus compoſita mutant *a* in *i* brevem: ut inſilio, ui, vel *ivi*, inſultum.

Sentio,

Sentio, ſi, ſum, vult, ut *raucio*. *Fulcio* ſi, tum,
Et *ſarcit*, *farcit*. Per *ui* mutatur, & ertum
Ex *pario* natum; Ri *comperit* & *reperit*, vult.

Sentio, ſenſi, ſenſum: raucio, rauſi, rauſum: Tria faciunt ſi, tum, ut Fulcio, fulſi, fultum. Ovid. *Hercule ſuppoſito ſidera fulſit Atlas.* Sarcio, ſarſi, ſartum: farcio, farſi, fartum. Compoſita à pario quæ mutant *a* in *i* brevem, faciunt *ui* per diviſas ſyllabas, & ertum. Aperio, aperui, apertum. At duo habent ri & ertum: ut Comperio, comperi, compertum, reperio, reperi, vel repperi, repertum. Sentio, *to perceive or feel.* Raucio, *to be hoarſe.* Dicitur & rauceo, unde rauceſco. Fulcio, *to fortifie, or hold up.* Sarcio, *to mend.* Farcio, *to fill.* Aperio, *to open.* Comperio, & reperio, *to find.*

Ovid.—*Tu non inventa, reperta es.*

Aio præterito caret, & meditantia verba.
Parturio, *eſurio*, cum *nupturio* volo tolli.
Præteritoque caret *ferio*, dabit attamen illi
Mutuo *percutio*, *percuſſi*. *Geſtio* dicunt
Sumere *geſtivi*, ſed deficiente ſupino.

Aio, id eſt dico, caret præterito: verba meditativæ formæ carent præterito, & proinde ſupino: ut dicturio, i. cupio dicere, *to deſire to ſpeak.* Eſurio tamen eſurivi, & parturio parturivi: nupturioque nupturivi, Ferio, *to ſtrick*; caret proprio præterito, mutuatur tamen à ſynonymo percutio. Geſtio habet geſtivi, ſine ſupino, *to ſhew joy by the geſture of the body.*

Deponentium & Communium præterita & ſupina.

EX *or* finitis activam fingito vocem,
Ut *potior*, *potio*: formabitur inde ſupinum.

Verbis in *or* propria deſunt præterita, ſed eorum loco ponimus ſubſtantivum verbum, cum eorundem verborum participio præteriti temporis, quod à poſteriore ſupino formatur. Hoc igitur pacto in illis formam ſupinorum inveſtigabis. Finge deponentia ac communia in *o* terminari poſſe, deinde ex præceptis hactenus traditis, tribue illis in *o* mutatis, præterita quoque fictitia, & ſupina: ut à potior, finge potio, potis, potire, hoc ſi uteremur, juxta regulam de quarta conjugatione haberet potivi, potitum, potitu, quæ nunc ſunt ſupina verbi potior, cui propterea dabimus potitus ſum in præterito. Sic conſiderabis in prima conjugatione Abominor, teſtor, verecundor, &c. In ſecunda vereor, revereor, liceor, polliceor, & ſi qua ſunt alia. In tertia, Naſcor, fungor, patior. Potior quartæ conjugationis eſt, & in quibuſdam perſonis etiam tertiæ, *to get or bring in ſubjection.* Virg. *Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat & auro Vi potitur.*

Lucil. *Deficit alma Ceres, nec plebes pane potitur.*

Abominor, *to deteſt and abhor.* Teſtor, *to be witneſs, or take to witneſs,* Teſtor Deum. Deteſtor, *to hate or deteſt.* Solomon, *Arrogantiam & ſuperbiam & os bilingue deteſtor.* Verecundor, *to be ſhameful.* Plaut. *Verecundari neminem apud menſam decet.* Vereor, *to fear.* Plin. *Multi famam, pauci conſcientiam verentur.* Revereor, *to reverence.* Liceor, *apprize or cheapen.* Licitum, licitu, ſupina inuſitata ſunt: ſic & præteritum licitus, cujus vicem ſupplet derivativi præteritum licitatus ſum. Polliceor, *to promiſe.* Naſcor, *to be born.* Fungor, *to exerciſe an office.* Patior. *to ſuffer.*

Sequuntur exceptiones.

Nil formant *veſcor, liquor, medeor, reminiſcor*

Supinis & proinde præteritis carent. Veſcor, liquor, medeor, reminiſcor, inter quæ medeor ſecundæ conjugationis eſt: reliqua tertiæ conjugationis ſunt. Veſcor, *to eat.* Convelcor, *to eat or live together.* Liquor, *to be melted.*

Ovid. *Liquitur ut glacies incerto ſaucia ſole.*

Reminiſcor, *to remember.* Medeor, *to remeed or cure.* Cicer. *Philoſophia medetur animis.*

Non ſervant normam *tutus, tuitus, ratus, aptus*
Et *faſſus, fructus, fruituſque, profectus* & *ultus*
Atque *ſequutus*, & *experrectus*, junge *loquutus*
Niſus vel *nixus, greſſus*, velut *orſus*, & *uſus*,
Oblitus, queſtus, commentus, junge *miſertus*:
Et *feſſus, menſus, lapſus, nactus* quoque *pactus*:
Mortuus ac *ortus*: ſed donat iturus utrumque.

Formant ſupina & proinde præterita contra regulam, Verba, quorum participia præteriti temporis in litera poſuimus. Tueor, tutus ſum, *to defend.* Supinum etiam tutum, hinc participium tuitus & verbale in *io*, tuitio. Habet quoque tutum vel tuitum, hujus ſynonymum tuor tueris tertiæ conjugationis, cujus infinitivus non eſt uſitatus niſi in compoſitis: ut contuitus intui, obtui. Reor, ratus ſum, *to believe.*

Ovid. *Sum ratus eſſe feram, telumque volatile miſi.*

Apiſcor aptus ſum, *to get.* Verbum eſt obſoletum, pro quo utimur compoſito Adipiſcor, adeptus ſum. Fateor, faſſus ſum, *to grant*; ut *fateor culpam.* Compoſita mutant *a* in *i.* ut Diffiteor, diffeſſus ſum, *to deny.* Fruor, fructus vel fruitus ſum; ut Utor, uſus ſum, in hoc differunt, quod utimur quopiam alterius, rei aut commodi gratia, fruimur vero nullius niſi ut voluptatem capiamus, ideoque in idem recidunt frui, delectari voluptatem capere. De utor pulchrum eſt Matherbalis in Hannibalem exemplum apud Livium: *Non omnia nimirum eidem Dii dedere; Vincere ſcis Hannibal, victoria uti neſcis.* Proficiſcor, profectus ſum, *to goe.* Ulciſcor, ultus ſum, *to revenge.* Sequor, ſequutus ſum, *to follow.* Expergiſcor, experrectus ſum, *to waken.* Horat.

Ut jugulent homines ſurgunt de nocte Latrones.
Ut teipſum ſerves non expergiſceris.——

Loquor, loquutus, vel per c locutus ſum, *to ſpeak.* Nitor, niſus vel nixus ſum, *to endeavour, or learn to.* Ovid.

Nitimur in vetitum, ſemper cupimuſque negata.

Gradior, greſſus ſum, *to goe.* Ordior orſus ſum, *to begin.* Obliviſcor, oblitus ſum, *to forget.* Queror, queſtus ſum, *to complain.* Comminiſcor, commentus ſum, *to deviſe.* Terent *Quid agam aut quid comminiſcar?* Miſereor, miſertus ſum, *to pity.* Fatiſcor, feſſus ſum vix eſt in uſu, idem valet quod compoſitum ejus defatiſcor, defeſſus ſum, *to be weary* Metior menſus ſum, id eſt pondero & conſidero, menſuro, æſtimo, *to meaſure.* Labor, lapſus ſum, i. cado, *to ſlide.* Nanciſcor, nactus ſum, id eſt acquiro, *to get.* Faciſcor, pactus ſum, id eſt facio pactum, vel in pactum peto, *to make Bond or Covenant.* Morior, participium facit mortuus, quod nonnulli nomen eſſe volunt: Participium futuri temporis eſt moriturus tanquam ſupinum fuerit moritum, eſt autem morior, è vita diſcedo, & tertiæ conjugationis eſt, *to die.* Orior, ortus ſum ſurgere incipio, *to begin to riſe.* Orior habet participium futuri temporis oriturus, tanquam ab oritum, oritu ſupinis; Item infinitivum oriri per quartam habet. Reliqua per tertiam ſæpius, licet oriris non male dixeris.

DE VERBIS ANOMALIS, DEFECTIVIS, & ABUNDANTIBUS.

LIBER SEXTUS.

ANOMALA.

QUæ contra normam flectes, anormia ſunto
Ut *fero. ſum, fio, volo, nolo, eo, queo, ſultis, edo, ſis,*
Auſim, quæſo, forem, faxo, cedo: Pluraque multa
Defectiva etiam: ſic *ambeſt, inquio* & *inquam.*
Infit, ave, ſalve, capſis, apage: quibus *euge,*
Des, & *ait, ſodes, ovat*, omnia proſa recludet.

Verbum anomalum vel anorme eſt, quod contra aliorum regulam conjugatur: ut Fero, ſum, fio, volo, nolo, eo & queo: quæ ex rudimentis nota ſunt. Fero, id eſt porto vel patior, *to bring or ſuffer*, Terent. *Multa ex quo ferunt commoda, æquum eſt ejus incommoda ferre.* Sum, *I am.* Habet præteritum Fui, ab antiquo verbo Fuo, caret Gerundiis, nec participium Ens, in uſu eſt: Potens nomen eſt, *mighty.* Participia vero præſens, abſens, nihil tale à reliquis compoſitis eſt, quia prodens, obens, &c. non dicimus. Comicum eſt, Siem, ſies, ſiet, &c. pro ſim, ſis, ſit, &c. Fio, i. efficior, *to be made.* In imperativo, Fi non dicitur, & fite rariſſime.

Volo

Volo, *I will.* Imperativo caret, quia voluntas est libera. Nolo, *I will not.* In Imperativo secundas habet utriusque numeri personas, Noli, nolite: nolito, nolitote Eo & Queo: Ibam, quibam; Ibo, quibo, ut olim alia quartæ conjugationis omnia. Plaut. *Testudineum stum tibi grandibo gradum.* Sic Virg. etiam lenibat, nutribat, dixit pro leniebat nutriebat

Malo, *I rather.* Mavis, mavult, malumus, mavultis, malunt, malebam, malui, malueram, malam, males, malet Imperativo caret Optativo, Malim, mallem, maluissem: Conjunctivo, Malim, mallem, maluerim, maluissem, maluero: Infinitivo, Malle, maluisse, cæteris caret. Sic Mavelim, mavellem, &c.

Sultis comicum est pro si vultis, & sis, pro si vis, & capsis, pro capesi vis: Sodes, pro si audes. Indicat. modo tempore præsenti ad secundam personam singularem: Sodes, capsis, cæteris carent. Sic secunda persona præsentis indicativi sis: Et pluraliter sultis, cæteris caret

Edo, es, est. Et plural. Edimus, editis, edunt. Edebam, edi, ederam, edam: Imperative, es, vel ede, edat. Et pluraliter Edamus, edite, vel este, edant. Futuro, Esto, vel edito. Et pluraliter Edamus, estote vel edito e, edunto. Optativo Edam, essem, edissem. Conjunctivo Edam, essem, edirim, edissem, edero. Infinitivo esse, edisse, esurum esse Gerundia, edendi, edendo, edendum, Supina esum, esu, vel estum, estu, Passivum regulare est, nisi quod estur pro editur etiam dicitur. Composita eunt similiter: ut Comedo, comes, comest, *to eat.* Excedo, exes, exest, *to eat all.*

Indicativo vel optativo futuri temporis, Ausim, ausis, ausit. Et pluraliter Ausint, cæteris caret, id est audebo, vel utinam audeam. Livius lib. 1. *Nec si sciam dicere ausim.*

Indicativo modo, tempore præsenti, ad primam personam quæso. Et plural. per eandem personam quæsumus, irregulariter, *u* pro *i*, id est rogo & rogamus, cætera exoleverunt.

Optativo modo, tempore præsenti & præterito imperfecto, & conjunctivo modo tempore præsenti & præterito imperfecto, utinam vel cum Forem, fores, foret: & pluraliter forent, id est essem, esses, esset, essent. Infinitivi futuro, fore, id est futurum esse. & ita differt ab esse, contra indoctos, ceteris carent. Terent. *Dixin' hoc fore?*

Faxo indicativi modi est futuri temporis pro faciam, *I shall do.* Conjugatur autem sic, Faxo, faxis, faxit. Et pluraliter faxunt. Dicimus enim in futuro Optativi & præsenti Conjunctivi. Faxim, faxis, faxit. Et plural. faximus, faxitis, faxint: pro faciam, facias, faciat, &c.

Imperativo modo, tempore præsenti ad secundam personam, Cedo, id est, dic vel da. Et plural. ad eandem personam, cedite, id est dicite vel date: cæteris caret. Terent. *Tu mihi argentum cedo.* Item. *Quid factum est, cedo?* Cedite apud Plautum reperies. Invenitur cædo cædi, cedo cessi: & cedo defectivum quod priorem corripit.

Ambest tertia persona præsentis Indicativi, pro circum est, sola est. Inquio vel inquam dico, *I say.* Indicativo modo tempore præsenti, Inquio vel inquam, inquis, inquit. Et plural. inquiunt. Præterito perfecto inquisti, inquit: Futuro inquies, inquiet: & imperativo modo tempore præsenti, ad secundam & tertiam personam inque, inquiat. Futuro

turo Optativi inquiat. Hæc in uſu ſunt, reliqua pene exoleverunt.

Inſit tertia perſona præſentis & præteriti perfecti indicativi tantum eſt in uſu. Virg. 12. Æneid.

———*Ita turbidus inſit.*

Id eſt, dicere incipit, *he begins to ſpeak.*

Ave imperativo modo, ad ſecundam undique perſonam ave, & plural. avete: Futuro aveto, & plural. avetote: Infinitivo modo tempore præſenti avete. Sic conjugatur Salve. Utrumque eſt ſalutantis verbum: ut, *Ave Cæſar Imperator: Salve Regina*, At Cicero ad Atticum dixit. *Salvebis à meo Ciceron.* Valeo, id eſt ſanus ſum, integrum eſt, *to be in good health.*

Apage, id eſt abduc, remove, *begone*; conjugatur ſic. Imperativo modo tempore præſenti ad ſecundam in utroque numero perſonam, Apage, Apagete.

Imperativo modo tempore præſenti ad ſecundam perſonam. Euge, cæteris caret. Plerique dicunt eſſe Interjectionem aſſentientis, & ſponte ſua congratulantis.

Indicativo modo tempore præſenti, Aio, ais, ait. Et plural Aiunt: præterito imperfecto Aiebam integrum eſt. Præterito perfecto aſſi: & pluraliter aiſtis. Imperativo modo tempore præſenti ad ſecundam perſonam Ai. Futuro Optativi, & preſenti Conjunctivi Aias, aiat. Et plural. Aiamus, aiant Participium eſt aiens: cætera non ſunt in uſu. Plaut.

Vel tu mihi aias, vel neges. Idem: *vel ai, vel nega.*

Phocas ſolum ponit hanc tertiam perſonam, Ovat. Participium eſt ovans, *rejoycing* Reliqua parum ſunt in uſu, licet quidam ponant ovo, ovas, ovat, & cætera ſine Eclipſi.

Amabo, *I pray you.* Integrum eſt, quia conjugatur: ut Amo, amas, nec eſt proprie interjectio blandientis, licet interjectionis vel adverbii officio fungatur: regit enim poſt ſe accuſativum, ut Amo: Si quis vellet omnem antiquitatem diligenter perſcrutari, longe plura inveniret anomala & ecliptica, ut Exceſſis pro excedas: Irritaſſis pro irrites, Locaſſim pro locavero, aut locem: Prohibeſſis pro prohibeas: Taxis pro tangas: Duint pro dent: Parduint pro perdant. Levaſſo pro levem aut levabo, Duis pro des, creduis pro credas, adaſſint pro adigant, &c.

Dor, furo, for, der, fer, vix unquam ſuſcipit uſus.

Perſonæ primæ Dor, furo, for, der, fer à fari non ſunt in uſu. Id de ſimplicibus intellige, quia peſſundor, affor, bene dicimus.

Imperativus per Apocopen.

Dic, duc, fac, fer, ſed fice (non fic) dicitur apte.

Per Apocopen dicimus, Dic, duc, fac, fer, pro dice, duce, &c. Sic prædic, abduc, benefac, perfer. Compoſita autem à facio: ubi *a* in *i* vertitur, non patiuntur Apocopen, quia perfice, infice dicimus, non perfic, infic, Leges aliquando dice, duce. face. Terent. *Orandi jam finem face.* Idem *Me miſſum face.* Ain' pro aiſne, viden' pro videſne, & ſimilia patiuntur etiam Apocopen.

Syncopa in Præterito.

Syncopa diminuit de *vi* formata frequenter,
Ni diſſyllaba ſint: Tamen invenies bene *noſti*,
Et *ſciſti*, *floſti*, *fleſti*: ſic plura notabis.

Syncopa præteritis in vi ſyllabam deſinentibus, & inde formatis, ſæpe contingit: ut Petij pro petivi, Formaſti pro formaviſti redijt pro rediit, &c. Diſſyllaba rarius ſyncopantur, quia moſti pro moviſti, iſti pro iviſti, triſti pro triviſti, vix unquam invenies præſertim extrà compoſitionem: quia commoſti, redi ſti, vel redijſti, intriſti, & plura aliquando leges, ut frequenter noſti, ſciſti, floſti, fleſti, Horat. *Unde tam bene me noſti?* Terent. *Sciſti uti foro?* Idem: *Omnes congruunt, unum cum noris.* Fit etiam in aliis terminationibus præteritorum aliquando ſyncopa, ſed vix apud alios quam Poëtas.

Virg. 1. Æneid.

Vos & Scyllæam rabiem, penituſque ſonanteis.
Acceſtis ſcopulos. ——

Pro acceſſiſtis. Sic comicè dixti, intellexti.

Præteritum ſignant & præſens præteritiva
Sub voce hæc, *odi*, *cœpi*, *novi*, *memini*que,
Et *pepigi*, *Memini tote*, atque memento reponit.

Hæc quinque verba. Odi, cœpi, novi, memini, pepigi, ſub terminatione præterita ſignificant præſens & præteritum perfectum: ut Odi, i. odio habeo vel habui, *to hate or have hated.* Oderam, odio habebam vel habueram. Sic cœpi, i. incipio vel incepi, *to begin, or to have begun.* Sic dices de reliquis; ut pepigi, i. paciſcor, vel pactus ſum. Dicta verba ſolum habent tempora à præterito formata: ut Odi, oderam oderim, odiſſem, odero, odiſſe. Horat.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

Sic reliqua, Memini ultra alia habet in futuro Imperativi, Memento tu, mementote vos. Meminero, ut odero, &c. etiam habent ſenſum futuri indicativi. Memini, id eſt recordor, vel recordatus ſum. *I remember.*

Sunt neutra paſſiva, *ſolet*, *fit*, *fidet*, & *audet*,
***Mæreo* cum *gaudet*: paſſivum præteritum dant.**
Aſt utrumque volunt *titubo*, *placeo*, *pateoque*.
***Sueſco*, *caret*, *juro*, *prandet nubet*, *miſeretque*,**
***Cœno*, *piget*, *tædet*, *pudet* & *licet*: addito *poto*,**
Et *libet*, & *mereor* pro quo *mereo* quoque legi.

Verbum neutro paſſivum eſt, quod deſinens in *o* facit præteritum ac ſi deſinerit in or, ut Soleo, ſolitus ſum: Fio, factus ſum. Fido, fiſus ſum: Audeo,

Audeo, ausus sum. Mœreo mœstus sum, Gaudeo, gavisus sum. Quædam retinent utrumq; præteritum activæ & passivæ vocis: ut Titubo, titubavi, vel titubatus sum: placeo, placui & placitus sum: pateo, patui, & passus sum: sueſco, suevi, suetus sum: careo, carui, cassus sum: juro, juravi, & juratus sum: prandeo, prandi, & pransus sum; nubo nupsi, & nupta sum: miseret, miseruit, & misertum est: cœno, cœnavi, & cœnatus sum: piget, piguit, & pigitum est: tædet, teduit, & pertæ sum est: pudet, puduit, & puditum est: licet, licuit, & licitum est: poto, potavi, & potus sum: libet, libuit, & libitum est: mereo, merui, & meritus sum: sed merui videtur potius esse à mereo, quod pro mereor invenitur Plaut. *Tu meruisti, & adhuc meres.* Idem *Nunquam ego illi possum gratiam referre, ut meritus est de me.* Soleo & sueſco, *to use.* Fido, *to trust.* Confido idem, diffido, *to mistrust.* Audeo, *I dare.* Mœreo, mœstus sum, per œ dipthongon, *to be sorrowful.* Gaudeo, *to rejoyce.* Titubo, *to stagger.* Horat.

Haud aliter titubat, quam si mera vina bibisset.

Juro, juramentum facio aut præsto, *to swear.*

Passive signant sub o, *Vapulo, væneo, fio, Exulo,* cum *nubo*: *liceo* quibus addimus apte.

Verbum neutrum passivum est quod in *o* desinens passive significat: ut sex hic posita. Vapulo, *to be stricken.* Plaut. *Vide sis quam mox vapulare vis, nisi actutum hinc abis.* Fio, *to be made.* Væneo, *to be sold.* Exulo, *to be banisht.* Liceo, *to be apprized.* Nubo, viro trador, *to be married.*

Abundantia. & primo, verba Communia.

Hæc & plura leges communia, *largior, hortor, Osculor, experior, stipulor, moror, hospitor,* atque *Criminor, amplector, veneror,* cum *dignor, adulor Obliviscor,* eis *interpretor,* addito *solor.*

Verbum abundans est, quod varie ab authoribus usurpatur. Primo, quædam sub una voce active & passive significant, ut verbum commune, veluti largior, hortor, &c. 2. Quædam sunt diversarum conjugationum, ut lavo lavas, vel lavo lavis. 3. Quædam in præteritis, supinisve coincidunt: ut mulceo & mulgeo, mulsi, mulsum. 4. Quædam multiplex præteritum aut supinum habent. ut sapio, sapui, vel sapivi. 5. Quædam diversas habent terminationes, ut reverto vel revertor. 6. Quædam unum habent præteritum à diversis verbis ortum: ut Crevi à cerno & cresco: luxi à luceo & lugeo. Quæ cum conjugatione significationem mutant, inter abundantia non habebuntur: ut fundo, fundas, *to ground* Fundo, fundis, *to yeat forth.* Dico, dicas, *to dedicate.* Dico, dicis, *to say:* Volo, volas, *to flee.* Volo, vis, *to will.* Lego, legas, *to send messengers, or leave in testament.* Lego, legis *to read.* Sero, seras, *to lock.* Sero, seris, *to sow.* Educo, educas, penultima brevi, *to bring up.* Educo, educis, penultima longa; *to bring forth.* Verbum commune est, quod in or desinens active & passive significat: ut Largior, largiris, *to give,*

or to be given. Hortor, to exhort, or to be exhorted. Dehortor, to dissuad, or be dissuaded. Experior, to essay, or to be essayed. Terent. Omnia prius experiri verbis quam armis, sapientem decet. Osculor, to kiss, or to be kissed. Stipulor, to require, or to be required. Moror, to tarry, or am tarryed for. Hospitor, to lodge, or to be lodged. Criminor, to accuse, or to be accused: Crimen, accusatio vel peccatum. Amplector, to embrace, or accept, or to be accepted. Senec. Mala pro bonis amplecti dementia est, Veneror, to worship, or to be worshiped. Dignor, to esteem worthy, or to be esteemed worthy, to vouchsafe.

Virg. —— Haud equidem tali me dignor honore.

Idem. Conjugio Anchisa Veneris dignare superbo.

Adulor, to flatter, or to be flattered. Et Obliviscor, to forget. Rarius passivè leguntur: Interpretor, to expone, or to be exponed. Solor, vel consolor, to comfort, or to be comforted. Hæc extra participia passive non capiuntur, nisi ab authoribus vetustissimis.

DE VERBORUM FORMIS

LIBER SEPTIMUS.

PRæcipuas verbi formas cognosce quaternas.

In Rudimentis traditum est verborum species esse duas. Primitivam, ut Lego, derivativam, ut Lecturio. Derivativorum rursus genera sunt quatuor. 1. Vel à nominibus derivantur: ut lignor, aquor, frumentor, à ligno, aqua, frumento. 2. Vel ab adverbiis: ut perendinor, procrastinor, à perendie, cras. 3. Quædam à præpositionibus: ut supero à super. 4. Quædam a verbis derivantur, ut lectito, dormito. Horum à verbis formatorum septem apud Grammaticos formæ observantur. Diminutiva, ut sorbillo, parum sorbeo. Imitativa, ut patrisso, græcisso. Desiderativa, viso, capesso, facesso, quibus omissis solum de frequentativis & inchoativis, meditatisque dicemus.

De Frequentativis, seu Iterativis.

Sic Iterativum formes: *ito* fiat ab *atu*,
V per *o* mutabunt bene cætera verba supini.
Si fuit *or*, manet *or*. Sunt cuncta frequentia primæ
Prætereunt legem *nato*, *quærito*, *fundito*, *scitor*,
Sciscitor atque *agito*, *sector*, *loquitor*, *pavitoque*.
Perscrutando libros doctorum plura notabis.

Verbum frequentativum vel iterativum est quod assiduam vel potius frequentem in agendo vim habet, & frequenter agendo iterat affectum, ut Salto, clamito, Formatur autem dupliciter primo à verbis primæ conjugationis habentibus in supinis *atum*, *atu*. penultima longa mutando a longum

longum in *i* breve, & *u* in *o*, ut imperatu, imperito, clamatu, clamito, volatu, volito. 2. Reliqua frequentativa formantur à ſupino mutando tantum *u* in *o*, ut increpitu, increpito, curſu, curſo, ſaltu, ſalto, dormitu, dormito, dormitas, tueor, tutu, tutor, quia ex verbis in *or*, ſunt frequentativa in *or*. Veluti Minor, minatu, minitor, Formantur contra regulam quædam. No, natu, nato penultima brevi facit. Quæro, quærito, *to ſeek buſily*. Ter *Lana ac tela victum quæritans*. Fundo, fundis, fundito, i. ſæpe fundo, aut ſimpliciter fundo, nam frequentativa pro primitivis plerunque eleganter locantur. Scio, ſcitu, non ſcito, ſed ſcitor, *to ſearch out ſecret things*. Pro eodem frequentius eſt ſciſcitor, à ſciſco Plaut. *Secede huc, nam ſunt quæ ex te ſolo ſciſcitari volo*: Ago, agito facit, *to move or ſhake*. Compoſitum ejus cogo; Cogito, *to think*. Sequor, ſector, *to follow continually*. Loquor, loquitor, *to be ay clattering*. Paveo, pavito facit ac ſi ſupinum habeat pavitum, *to be very feared*. Si quis probatorum virorum ſcripta perquirat, plura deprehendet adhuc irregulariter formata. Omnia frequentativa ſunt primæ conjugationis.

De Incæptivis, ſeu Inchoativis.

Præſentis primique modi, *co* junge ſecundæ
Perſonæ, ſi vis verba incœptiva creare,
Sic *ferves ferveſco* facit. Sed tollitur *hiſco*.

Verbum inchoativæ vel inceptivæ formæ eſt quod continuum incrementum paſſionis innatæ ſignificat, & à Valla augmentativum apellatur. Et proprie tantum fit à neutris ſecundæ conjugationis, addendo ſecundæ perſonæ indicativi ſingularis numeri ſyllabam *co*: ut Tepeo, tepes, tepeſco, *to grow warm*. Caleſco, fio calidus. Quorundam primitiva in uſu non ſunt: ut ignoſco, ſaneſco, herbeſco, liqueſco, juveneſco, seneſco. Quædam verba ſimiliter in *ſco* deſinentia hanc ſignificationem non ſequuntur, ut præſentiſco, *i.* præſentio, *to feel or perceive*. Concupiſco, i. cupio, *to deſire*. Viviſco i. vivo, *to live*. Edormiſco, i. dormiendo concoquo, *to ſleep out*. Plaut. *Edormiſcam hanc crapulam, quam potavi præter animi ſententiam*. Repueraſco, *to grow childiſh again*. Ipſa etiam ſignificatione videtur inchoativum. Plaut. *Aiunt ſolere ſenes repueraſcere*, Unum formatur irregulariter. Hiſco ab hio, hias quia regula poſcit hiaſco, *to gaunt or whiſper*. Plaut. *Nec hiſcere quidem audet*.

De Meditativis, quæ & Deſiderativa.

In meditavis, quod in *u* fit, junge ſupino.
U ſemper brevians, *rio*: ſic dabit, *eſurit*, *eſu*.

Meditativum verbum ſeu deſiderativum eſt, quod cum primitivo ſignificat cupio, ut eſurio, id eſt eſſe cupio, *to be hungry*. Formatur meditativum à poſteriore ſupino, correpta *u*, & adjecto *rio*, ut a partu parturio, id eſt cupio, aut conor parere, *to travel with child*. Virg. *Parturit almus ager* ——— Rectiſſimè hæc appellari deſiderativa ſentio, Vallæ ſubſcribens atque ut uſui aliquid concedatur, non inepte meditativa quoque vocantur, quia diligentiſſime meditamur, ut eorum fiamus compotes, quæ vehementer deſideramus.

F I N I S.

JOAN: DESPAUTERII SYNTAXIS

A

SEBASTIANO NOVIMOLA

Duisburgensi in absolutissimam

Methodum redacta.

Ad prototypum collata & aucta, in usum studiosæ Juventutis.

Item Libellus de Reciprocis, ac ordine in declaratione Grammatica servando.

Accessit & ERASMI ROTERODAMI *de ratione studij paræneſis.*

Editio Novissima.

EDINBURGI,
Ex Officina Societatis Bibliopolarum *Anno Dom,* 1689.

SEBASTIANUS NOVIMOLA Duisburgenſis, Henrico Riſwichio præclaræ indolis adoleſcenti. S. P. D.

QUANTA, *optimæ ſpei adoleſcens*, Joannis Diſpauterij, *hac cauſa quod ſummam Grammatices carmine complexus eſt, ſit præſtantia, ac utilitas, omnium rectè inſtruendæ pubis artificum ſuffragia comprobant. At neminem, qui ejus opera vel unquam vidit, ignorare arbitror, quàm in oratione ſoluta obſervaverit Horatianum illud:* Quicquid præcipies, eſto brevis. *Quum autem tot Scholis ſit receptus, & vix ullus tum diſcipulus, tum etiam præceptor reperiatur, quin ex immodica commentariorum diffuſione nauſeam contrahat: diu ſummis deſideriis aliquem expectavi, qui Syntaxin diligenter acciſam in communem utilitatem exhiberet. Quod cum diu multumque expectarem, nec ullius induſtria aut labore voti redderer compos, exiſtimavi, quod ab alio expectabam, me poſſe. Æſopici ſegetum domini exemplo arrepta falce, tandem proprias manus operi admovi, ut ex horrida, in qua non ſine tædio quotidie verſarer, ſylva, ſpinas reſecarem; expeditioremque ſtudioſis ad metam properantibus pararem viam. Hunc noſtrum, mi Henrice, pro tua ſingulari modeſtia, boni conſule conatum, ac perge, quaſo, divina ingenii tui maturitate eniti, ut tuorum omnium de te expectationem reſpondeas. Vale Coloniæ ex Gymnaſio Montano.* Anno 1533. *decimo quarto Calendas Aprilis.*

GRAMMATICÆ Latinæ SYNTAXIS.

Quid ſit Grammatica, & quæ ejus partes.

GRAMMATICA eſt Ars recte loquendi, ſcribendique rationem tradens: quæ, quia à literis incipit, (quas Grammata vocant Græci,) ideo ab iis nomen habet.

Grammaticæ partes vulgo quatuor ſunt. Orthographia, qua recte ſcribere docemur: Proſodia. quæ ſyllabarum quantitates, carminum & accentuum notitiam tractat; Etymologia, quæ accidentia vocum explicat, potiſſimum ea quæ originem & flexionem notant: Syntaxis eſt congrua dictionum in oratione compoſitio, ad probatiſſimorum auctorum uſum & imitationem conformata.

Syntaxis eſt duplex: Perfecta vel juſta, quæ ſequitur communes regulas, & præcepta. Figurata, quæ à regulis communibus recedit: & anomala dicitur.

Perfecta Syntaxis duplex eſt: Intranſitiva, & Tranſitiva. Intranſitiva ſyntaxis eſt, quando una dictio concordat cum altera in accidentibus quibuſdam; cujuſmodi ſunt, Genus Numerus, Caſus, Perſona; & a Grammaticis concordantia vel convenentia appellatur.

Tranſitiva eſt, quando dictio regit certum caſum: Et dicitur exigentia, vel regimen, ut amo literas. Verbum activum vel tranſitivum hic regit accuſativum literas.

Omnes partes orationis regunt præter conjunctionem: ut Oculi Domini ſuper Juſtos. Hæc volucrum. Ama Deum. Satis vini, Amans Deum. Apud patrem. Heu me. Tres ſolum partes regunt & reguntur, Nomen, Pronomen, & Participium, quia caſus tantum regitur, Verbum ſolum habet ante ſe caſum. Sola conjunctio nec regit, nec regitur, ſuam naturam ſervans.

A fronte adſciſcit caſum pars unica, verbum
A tergo pars quæque regit: conjunctio. *nuſquam.*

Sed de regimine plura, poſt concordantiam.

Concordantia eſt triplex, Adjectivi & ſubſtantivi, Relativi & Antecedentis; verbi cum nominativo à fronte recto. In hac ultima concordantia, quæ etiam eſt regimen, de ea tractabimus in regimine nominativi.

NATIONAL LIBRARY OF SCOTLAND

GRAMMATICES DESPAUTERIANÆ

Liber Octavus in Methodum redactus, de Concordantia & Regimine.

Adjectivi & Substantivi Concordantia.

MObile cum fixo, genere & casu, numeroq; Conveniat: nomen sic vult cognomini adesse.

Adjectivum & substantivum esse debent ejusdem generis, casus & numeri: *Amicus certus in re incerta cernitur. Mali corvi, malum ovum.* Adjectivum est quod substantivo indiget ad sensum perfectum. Triplex est adjectivum: Nomen, ut bonus, Pronomen: ut meus, Participium, ut factus. Adjectivum vocavi mobile, quia de genere in genus movetur. Substantivum est, quod adjectivo substat, Id fixum vocatur, quia firmum est, nec movetur de genere in genus.

Annotatiuncula.

Pro fixo neutrum capitur cum mobile sæpe,
Abstractum Nomen, per Res, Pars atque resolve.

Quod dicit Cicero: *Omnium rerum mors est extremum*, id datam regulam non impugnat, quia adjectivum in neutro genere sæpe fit substantivum, & plerunque declaratur, vel per nomen Res. Virg. —— *Varium & mutabile semper Fœmina*, —— id est, res varia & mutabilis, vel per nomen Pars, ut frigidissimum hominis est cerebrum, id est, pars frigidissima, vel per nomen quod dialectici abstractum vocant. Servantissimus æqui, id est æquitatis. Huc pertinet illud.

Virg. *Fama malum, quo non aliud velocius ullum.* i. Res mala.

Et Ovid. *Turpe senex miles, turpe senilis amor* i. Res turpis.

Plura dabis fixo adjectivaque non sine nexu;
Pronomen, numerum, gentilia signaque deme:

Plura adjectiva non rectè uni substantivo tribuuntur, nisi interposita conjunctione. Vir bonus & sapiens. Nisi vel gentilia sunt: ut Cretenses omnes sunt mendaces, aut numeralia, virg. 3. Ecl. *Aurea mala decem misi, cras altera mittam.* Sic Pronomina, Rusticus ille tuus, & signa, cujusmodi sunt universalia, particularia, interrogativa, partitiva. Omnis avarus egit. solus sapiens est dives.

Tu debes fixo præponere mobile ferme,
Excipe gentile & cum transit, participiumve.

Adjectivum substantivo fere præponitur: ut dulce pomum. Excipe, si adjectivum sit gentile: ut *Buchananus Scotus.* 2. Cum transitionem habet annexam; *vir imperitus rerum.* 3. Cum adjectivum est participium: *Præceptor ambulans docet.*

(*Nomen sic vult cognomini adesse.*) Nomen & cognomen concordant in genere, casu & numero, sicut adjectivum & substantivum; ut Pontius Pilatus, Simon Petrus.

Item

Item de prænomine, & Agnomine dicendum eſt; ut Marcus Tullius Cicero, Publius Virgilius Maro, Scipio Africanus. Quatuor ſunt igitur propriorum nominum ſpecies, Nomen, Prænomen, Cognomen, Agnomen. Nomen eſt proprium ſingulorum vocabulum, ut Pontius, Tullius. Virgilius, Simon. Prænomen eſt, quod honoris vel diſcriminis cauſa præponitur: ut Publius, Titus. Cognomen eſt familiæ & cognationis nomen: ut Cicero, Maro, Naſo. Scipio, Nero, Pilatus, Cornelius. Agnomen eſt, quod ab eventu quodam acquiritur: ut Naſo à naſi magnitudine. Cæſar à cæſo matris ventre. Africanus, à divicta Africa: Agnomina ſæpe abeunt in cognomina, cognomina vero deinde in nomina. Præterea cognomen & cognomentum pro agnomine aliquando capimus. Cic. *Scipio ille cui Africano fuit cognomen.*

De cognominibus attribuendis, præceptum. 1.

Cognomina ſumpturus à locis, aut etiam aliunde dices. Terentius Afer, non de Africa. Neque præpoſitio de, additur cognomentis à loco originis vel dominii ſumptis. Sed ſi fieri poſſit, locum adjective efferimus, Baptiſta Mantuanus, vel à Mantua. Comes Fermilodunenſis vel a Fermiloduno. Siquidem Doctorum uſus præpoſitiones a, ab, è, ex, ad natale ſolum exprimendum recipit. Plaut. *Philocrates* ex *Aulide.* Terent. *Anus è Corintho*: *Theophraſtus à Lesbo*, vel *Lesbius.*

Præceptum ſecundum ex Eraſmo

Barbara & ſono abſurda vocabula, vel hominum vel locorum vel familiarum, aut Latinis, Græciſve vocibus reddenda ſunt, aut in Latinam faciem commodè deflectenda, ut cum pro Barbir, quod vulgo tonſorem ſonat, Barbirium dicimus: pro Buſſeid Buſſidium, pro Lang Langium, pro Deſpauter Deſpauterium.

Concordantia relativi & antecedentis.

Pone relativum cum præcedente, in eodem Et genere: & numero: nec non perſona in eadem

Relativum & antecedens concordant in genere, numero, & perſona: jucundiſſima voluptas eſt, quam rarior uſus commendat. Horat. *Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur, hora,* Poſui particulam in perſona; quia licet relativum per ſe nullius ſit perſonæ; tamen ſtatim ut cum antecedente ponitur, capit antecedentis perſonam. Et ita ſemper conveniet in perſona, ideo dices. Tu laudandus es qui ſtudes: non qui ſtudet; quia ſic vel Relativum ab antecedente, vel verbum à nominativo à fronte recto in perſona diſcordaret.

Annotatiuncula.

Tu bene præcedens taciturn' quandoque videbis.

Eleganter interdum antecedens intelligitur. Hor. l. 2. epiſt. 1.

Argentum & veſtes Getulo murice tinctas.
Sunt qui non habeant, eſt qui non cutat habere.

Juven. *Sunt quibus eſt ſola vivendi cauſa voluptas.*

Relativum quid ſit, & quotuplex.

Relativum eſt quod rem antedictam refert, id eſt repetit, ut qui, quæ, quod: duplex eſt Relativum, Subſtantiæ & Accidentis.

Relativum ſubſtantiæ quid, & quotuplex.

Relativum ſubſtantiæ eſt quod refert, antecedens ſubſtantivum.

Publ. *Homo qui in homine calamitoſo eſt miſericors meminit ſui.*

Duplex eſt Relativum ſubſtantiæ, ſimilitudinis, & diverſitatis.

Similitudinis eſt, quod idem cum ſuo refert antecedente, & ſunt hæc, qui, quæ, quod, is, hiç, iſte, ipſe ſui, ille, idem: ac de his ſolis intelligenda eſt hæç regula. Diverſitatis eſt, quod refert antecedens diverſum quidem a conſequente, cum quo concordat in genere, numero & caſu: ſed tamen ſub eodem genere, vel ſpecie naturæ comprehenſum: ut *Amo laurum & cæteras arbores*: hinc infertur laurum eſſe arborem, verum cæteris arboribus diverſam. Relativa diverſitatis ſunt, alius, alter, reliquus, cætera, cæterum, cæter aut cæterus non Dicitur. His relativis nunquam utimur, niſi oſtendere velimus, antecedens ejuſdem eſſe generis, vel ſpeciei cum eo quod conſequitur.

Cic. *Expertes rationis ſunt equi, boves, & reliquæ pecudes,*

Relativum accidentis quid.

Relativum accidentis eſt, quod refert antecedens adjectivum: ut ſum albus, qualis eſt pater. Hujuſmodi ſunt qualis, quantus, quotus, quotennis, quotuplus, quotuplex, cujus, cujas. Ponit hæc Priſcianus, quorum tamen quædam niſi apud Grammaticos nuſquam legi. Hic rurſum ſciendum eſt, relativa accidentis ad datam regulam non pertinere: quia ſemper cum Conſequente concordant in genere, numero & caſu: ut Catharina eſt pulchra qualis eſt ejus filius, vel quale eſt ejus mancipium. Idem faciunt relativa ſubſtantiæ diverſitatis, ut eorum definitio indicat, & unum ſimilitudinis SUUS: ut Virg. *Trahit ſua quemque voluptas.* Publius Mimographus. *Avarus ipſe miſeriæ cauſa eſt ſuæ.* Relativum & antecedens in caſu non conveniunt, niſi ab eodem verbo regantur, ut ſequitur.

De relativo regula oratoria prima.

Quando relativo præcedens ſubdis, eodem Ponatur caſu; quia verbo dantur eidem.

Quem ſcribo librum, bonus eſt: ornatius aio, Quam *librum quem*: nam raro reperimus in uſu.

Quando Relativum qui, quæ, quod, præponitur antecedenti ſic ut antecedens cum eodem verbo conſtruatur, Latinè & eleganter in eodem ponuntur caſu: ut quas ad me dediſti literas, fuerunt elegantes & jucundæ. Quam legis hiſtoriam, eſt lepida: Terent. *Quas credis eſſe has, non ſunt veræ nuptiæ.* Idem. *Populo ut placerent, quas feciſſet fabulas.* Quint *Non ſuſtineo eoſdem expetere, nec quos porrexerim cibos; venena fiant.* Si autem antecedens in eodem caſu præcedat, erit quidem oratio figurata, minus tamen elegans, & rarior apud probatos. Virg. Æn. *i. Urbem quam ſtatuo veſtra eſt.* Orator dixiſſet, teſte Valla, Quam urbem ſtatuo veſtra eſt. Plaut. *Naucratem, quem convenire volui, in navi non erat.* Hanc orationem, & omnes huc pertinentes ſic expone, per expreſſionem alicujus ſubauditæ particulæ. Quem Naucratem convenire volui, is in navi non erat. Idem *Patronus qui vobis fuit futurus, perdidiſtis.* Ordinato, qui patronus vobis fuit futurus, eum perdidiſtis. Iſtam ordinationem tradit Donatus.

De Relativo regula Oratoria ſecunda.

Si referens ponas inter generum variorum
Caſus, haudq; ſequens fuerit propriũ, dabis ut vis
Sin proprium fuerit, referens conforme ſit illi.

Quotieſcunque Relativum qui, quæ, quod, ponitur inter caſus diverſorum generum, & ſequens fuerit nomen appellativum, poterit concordare cum utro libet, ſi vero ſequens ſit nomen proprium, cum eo concordabit. Prioris partis exempla. Cic. primo de legibus. *Animal plenum rationis & conſilii, quem vocamus hominem.* Idem. *Quibus tandem gradibus Romulus in cœlum aſcendit?* Hiſne quæ iſti appellant bona; Ovid. 1. Met. v. 7. *Ante mare & terras, & quod tegit omnia cœlum, Unus erat toto naturæ vultus in orbe. Quem dixere chaos*, &c- Poſterioris partis teſtimonia. Saluſt, *Eſt locus in carcere quod Tullianum appellatur.* Cic. *Carcer, quæ Latumiæ vocantur.* Invenitur interdum relativum convenire cum præcedente, licet ſequens caſus ſit nomen proprium. Cic. *Propius à terra Jovis ſtella fertur, quæ Phaeton dicitur.* Notandum relativum in neutro genere totam orationem referre. Ter. *Quod beatum iſti dicunt, uxorem nunquam habui.*

De Conjunctionibus & Interrogativis.

Conſimiles optant caſus conjunctio, quærens,
Conſimileſq; modos, ſi non regimen varietur.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his etiam quatuor. Quam, niſi, præterquam, an, ſimiles caſus & modos copulant: Interrogativum etiam & reſponſivum in eodem caſu conveniunt. Vir bonus & ſapiens. Prefer & obdura. Nulli placet præterquam ſibi. Aliæ quædam voces eandem copulandi vim habent, tanquam, licet, ſicut, quaſi, velut &c. Amandus pater, licet difficilis.

De Interrogativis.

Cui præceptori operam dediſti? Eraſmo. Quo morbo fuiſti impeditus; Febriculâ. Signantur dictum, Si *non regimen varietur.* Quando enim dictio diverſos exigit caſus tunc regula locum non habet. Quanti emiſti librum? Aſſe & minoris. Cuja intereſt? Præceptoris. Verum ubi nullus eſt caſus, in caſu non conveniunt, quando vel per idem verbum reſpondemus, quo interrogamur, Ter. *An non dixi hoc futurum? Dixti.* Vel per adverbia. Etiam, ita eſt, Sic eſt, ſane quidem. Aliquando per verbum faciam vel factum. Terent. *Chærea tuam veſtem detraxit tibi? Factum, Et ea eſt indutus? Factum.*

Quid interrogativum.

Interrogativum eſt rei dubiæ vel tanquam dubiæ poſtulativum. Reſponſivum per quod ad interrogativum reſpondemus.

Regula apte reſpondendi.

Interrogativis danda ſunt debita reſponſiva: ut quis es? Petrus. quid es? Homo. qualis es? Albus, niger, doctus & ſimilia qualitatem dicentia. quantus es? Bipedalis, & cætera quantitatem continuam ſignificantia. quotus es? Primus, ſecundus, &c. quot ludunt? Tres, quatuor, &c.

qualem equum emisti (Valla dicit recte responderi) oblongum, lato pectore, brevi alvo, quia qualitas magis quam certa quantitas significatur. Interrogatus qualis es, si reddis homo, inepte loqueris.

De Regimine.

POst concordantiam de casuum Regimine agendum est, & quidem hoc ordine, ut, si qua dictio diversos regat casus, tota declaretur in priore casu, nec alibi reperitur, quo brevitati simul consulamus, & levemus ediscendi laborem. *Aspiret cœptis mitissimus DEUS noster JESUS CHRISTUS.*

Sex sunt casus, Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, & Ablativus. De Vocativi Regimine, quia a paucis regitur particulis, in constructione Nominativi obiter pauca dicemus, ubi de adverbiis & interjectionibus agetur, sunt qui ponunt septimum casum, is in ablativo comprehenditur: & octavum, is sub dativo continetur.

Regimen Nominativi.

Nominativus in oratione, vel regitur vel ponitur absolute ut *Dominus noster Jesus Christus, is est veritas.* Regitur autem Nominativus duobus modis. Figurate, & sine figura, Sine figura à fronte, & à tergo; ut *Deus regnat, vocor Joannes.* Figurate vero octo regitur modis, per Appositionem, per Evocationem, per Conceptionem, per Prolepsin, per Zeugma, per Antiposin, per Eclipsin, perSyn thesin raro utendam. Exempla videbuntur suo loco. Hæc præmittere placuit, quia præter alia commoda, rationem aperiunt ob quam hæ figuræ, à quibusdam ad finem Syntaxeos rejectæ in constructione Nominativi tractentur.

Regula Nominativi prima.

ANte capit rectum persona convenientem
Et numero, verbũ quod personale vocatur,
Nec non finitum. Rectum persæpe tacemus.
Sæpe loco illius quid pono. Ne puer uni
Pluralem dones sermonem, non honor est hic.
At de me solo numerus dicetur utervis.

Omne verbum personale finiti modi, regit ante se expresse vel subaudite, ejusdem numeri & personæ, nominativum, vel aliquid pro nominativo, ut Ego scribo, tu legis. Virg. *Fama volat.* Nos canimus. Ovid. *Tempora labuntur.* Pluit, tonitruat. Publius. *Deliberare utilia moratutissima est.*

Utiles annotatiunculæ in datam regulam.

Dixi personale verbum, quia impersonale ante se nominativum non recipit: ut statur, curritur, pœnitet me peccati.

Dixi finiti modi, quia infinitivus ante se non nominativum sed accusativum recipit, nisi poëtice vel historice pro præterito imperfecto indicativi modi ponatur. Ter. *Omnes mihi invidere, & mordere clanculum, ego autem floccipendere* t id est omnes mihi invidebant & mordebant clanculum, ego autem floccipendebam. Cicer. *Hic judices ridere, stomachari,*

atque

atque acerbe ferre, patronus causam sibi eripi. Dixi subaudite, quia tribus modis nominativus ante verbum intelligitur. Primo, in omni verbo primæ vel secundæ personæ potest nominativus intelligi.

Ovid. *Et si quid faciam nunc quoque quæris, amo.*
Idem *Venturæ memores jam nunc estote senectæ.*
Sic nullum vobis tempus abibit iners.

Raro exprimitur prima persona vel secunda, nisi fuerit emphasis aut discretio: Nos hominem accusavimus, vos damnâstis: Emphasis est figura altiorem præbens intellectum quam quem verba per seipsa declarant, ut Æolus ad Junonem. Virg. 1 Æneid.

Tu mihi quodcunque hoc regni, tu sceptra, Jovemque
Concilias; tu das epulis accumbere divûm.

Secundo, in verbis tertiæ personæ pluralis numeri intelligitur homines: veluti, Lolium, ut aiunt, facilè crescit, difficulter perit. Sic ferunt, perhibent. Ovid. *Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ.* Tertio in verbis exceptæ actionis intelligitur nominativus Deus vel natura: ut pluit.

Quid verbum exceptæ vel exemptæ actionis.

Verbum exceptæ actionis est, cujus actus Deo vel naturæ tribuitur: ut pluit, fulminat, quia solus Deus vere dicit, Ego pluo, fulmino, tono, hyberno, pro hyemem facio. Apud Poëtas nominativus aliquando exprimitur. Theocritus apud Philelphum.

Fidere Batte decet, melius cras forsan habebit.
Sperandum est vivis, non est spes ulla sepultis.
Nunc pluit, & clarus nunc Jupiter æthere surgit.

Hæc exempti actus impersonalia dantur.

Fulminat atque *tonat, ningit, pluit,* atque *coruscat.*
Vernat & *æstivat, gelat, autumatque, hyematque,*
Hybernat quandoque *tonitruat* atque *pruinat,*
Grandinat & *rorat, noctescit,* sive *diescit,*
Lucescit, simul *aurorat* conformia junges.

Postremo adjeci regulæ, vel aliquid pro Nominativo: Quinque enim modis ponitur aliquid loco Nominativi. Primo infinitivus, sine casu, Cato, *Legere, & non intelligere, negligere est.* Quicquid ponitur loco nominativi, est generis neutri. Persius. *Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter,* Secundo infinitivus cum accusativo ante se: ut Tyrannos vivere non expedit Reip: id Dialectici vocant dictum. Tertio, infinitivus cum aliquo casu post se. Pers. *At pulchrum est digito monstrari & dicier hic est.* Terent. *Seni verba dare, est difficile. Est pii patris pio succurrere gnato.* Quarto, appellatum ut quod studes est tibi conducibile. Appellatum est tota oratio nominativi & verbi, præcedente tali particula, quod, ve, ne, aut simili. Multo ornatius per dictum, quam per appellatum loquimur: Diligenter igitur discant pueri hoc in illud mutare hac via. Gaudeo quod tu bene vales. Gaudeo te bene valere. Quintò, quædam adverbia funguntur nominativi officio: ut partim virorum sunt occisi. Mart. *Cras te venturum, cras dicis, Posthume, semper: Dic mihi, cras istud, Posthume, quando venit?* Sunt qui dicunt dictionem technice, seu materialiter sumptam, pro nominativo poni: ut Amo est verbum, sed talis dictio est verum nomen indeclinabile neutri generis.

Unum pluraliter non esse compellandum.

Ne puer uni pluralem, &c. Uni honoris cauſa non eſt pluraliter loquendum: ut Rogote amice, venias ad prandium meum, non autem rogo vos amice ut venitis. Sed de ſeipſo poteſt quis tam pluraliter quem ſingulariter loqui. Quint. *Utinam hoc mihi fata præſtarent, ut reſiduum laborantis animæ in tuo ponneremus amplexu.* De his Eraſmus ſic ait. ſi probatos Grammaticos audimus. In primâ perſonâ, mutatur numerus perſæpe, aut modeſtiæ aut feſtivitatis, aut Euphoniæ gratia. In ſecundâ perſonâ nunquam, niſi cum genus ſignificamus, non perſonam. In tertiâ invidiæ cauſa raro. Exempla primæ perſonæ. Cic. ad Brutum. *Populo impoſuimus. & oratores viſi ſumus.* Virg. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit.* De ſecundâ, lepidum eſt apud Naſonem exemplum.

Ovid. Ep. 1. *Quæcunque æquor habet, quæcunque pericula tellus, Tam longæ cauſas ſuſpicor eſſe moræ: Hæc ego dum ſtulte meditor, quæ veſtra libido eſt. Eſſe peregrino captus amore potes.* Ad ſolum Ulyſſem ſcribens Penelope, taxat hic totum virorum genus. Exemplum tertiæ perſonæ. Ter. *Cum ad uxores ventum eſt, tum fiunt ſenes.* Nauſiſtrata unum Chremetem per invidiam ſenes appellat.

Appendix.

Imperat ille modus præponit qui ſibi quintum.

Vocativi (qui ſemper ſunt ſecundæ perſonæ) imperativis præponuntur. Virg. *Eripe nate fugam, finemque impone labori.* Aliquando ſubauditur. *Ferte citi flammas*, ſub; vos. Præterea quando uni loquentes, ad plures ſermonem dirigimus poteſt locutio eſſe pluralis. Virg. *Vos O Calliope precor adſpirare canenti.* Compellat Calliopen ad omnes muſas ſermonem dirigens, teſte Landino.

REGULA ELEGANTIÆ.

Rectos ſi binos numerum verbo variorum
Præponas, verbum quadrabit proximiori.
Omnia pontus erat*, dic &, *domus antra fuerunt.
At *veſtes ſunt lana*, feras: *eſt lana caveto.*

Verbum ſubſtantivum poſitum poſt duos nominativos diverſorum numerorum, elegantercontentit cum poſteriore nominativo. Ovid. *Omnia pontus erat.* Idem. *Domus antra fuerunt.* Singularis numeri eſt Domus. Terent *Amantium iræ amoris redintegratio eſt.* Ovid. *De arte amav.* lib. 3. v. 111. *Veſtes quas geritis ſordida lana fuit.* Hæc tamen elegantia ſæpè non obſervatur. Livius. *Captivi militum præda fuerunt.* (*At veſtes ſunt lana*, &c.) Si verbum ſubſtantivum ponatur inter duos nominativos diverſorum numerorum concordabit cum præcedente: ut *veſtes fuerunt lana*, non *veſtes fuit lana. Sermones ſummi Patris, ſunt meditatio juſti.* Aliquando fit contra. Lucan *Sanguis erant lacrymæ.*

Secunda regula principalis.

Cum ſubſtante, vocans, & vim quod ſervat eorũ
Si ſit res eadem, poſt ſe rectum retinebunt.

Verbum ſubſtantivum, verbumque vocativum, & eorum vim habentia, regunt

regunt poſt ſe nominativum, qui ſignificatur accipi pro eodem, cum nominativo præcedente explicite vel implicite. ut *Deus eſt omnipotens. Vocor Joannes. Cognominor Deſpauterius.* Ilaut *Hic vigilans ſomniat*, Poſterior caſus non ſignificatur accipi pro eodem: ut in his. *Gladius eſt Petri. Pater eſt Joannis.*

Annotatiuncula.

Ut verbum habet ante ſe aliquid vice nominativi, ita etiam poſt ſe: ut Furari eſt peccare, Cicer. *Magis iſti ſerviunt, ſi obſervare eſt ſervire*, id eſt ſi obſervatio eſt ſervitus.

Quid verbum ſubſtantivum & quot.

Verbum ſubſtantivum eſt, quod aliis verbis ſubſtat in conjugando vel reſolvendo; ut Lego, id eſt ſum legens. Legor lectus ſum in præterito. Sum unicum eſt verbum ſubſtantivum. Fio ſubſtantivum non eſt, ut nec exto, nec exiſto de quibus lege Laurentium Vallam.

Vim ſubſtantivi verbi habentia.

Triplicia verba habent vim verbi ſubſtantivi: primo, paſſiva, quorum activa regunt duos accuſativos pro eadem re acceptos: ut *Crederis dives* quia dicimus, credo te divitem: ſic habeor, judicor, æſtimor, fio doctus Saluſt. *Virtus clara æternaque habetur.* Ovid. *Quæritur Ægiſtus quare ſit factus adulter; In promptu cauſa eſt deſidioſus erat.* Secundo, multa verba neutra, veluti eundi, manendi, vivendi: ut *concedo domum potus.* i. e. eo. Ovid. *Victa jacet pietas.* Virg. *Aſt ego quæ divûm incedo Regina, Joviſque & Soror & Conjunx.* Incedere eſt cum faſtu & magno apparatu ire. Seneca. *Tenero ac molli paſſu gradum ſuſpendimus, nec ambulamus, ſed incedimus.* Sedes triſtis, curvus, & erectus. Vivo inops. Evado doctus. Dic etiam Evado in doctum virum. Tertio, plurima alia verba activa & deponentia, quorum non conſtat certa regula: ut *Audivi hoc puer. Feci invitus.* melius quam invite. *Nudus egreſſus ſum de utero matris, nudus revertar.* Hujuſmodi nominativi eleganter ponuntur pene pro adverbiis, Virg. 8. *Nec minus Æneas ſe matutinus agebat.*

Appendix.

Factus, habitus, creditus, & ſimilia ab hujus farinæ verbis participia, poſt ſe capiunt caſum quem ante ſe habent, adeo etiam ut ſi Vocativi caſus fuerint, vocativos caſus poſt ſe copulent.

Lectule divitiis facte beate meis.
Rufe mihi fruſtra nequicquam credite amice.

Appendix altera.

Quotieſcunque participium verbi ſubſtantivi, vocativi, vel vim eorum habentis, ponitur inter duo ſubſtantiva, concordabit cum præcedente: ut *Petrus eſt factus mancipium.* Si vero utrique poſtponitur conforme erit utriliber et. Livius 6. decad. 5. *Ludos Megaleſia appellatos.* Idem lib. 9. decad. 3. *Ludi fuerunt Megaleſia appellata.* Cicero. *Video amicitiam noſtram inimicitias modo factas.*

Quid verbum vocativum, & quot.

Verbum vocativum eſt quiddam generale, quod per rei nomen præſertim proprium, aliquando etiam commune determinatur, ut *vocor Joannes*, Quinque ſunt verba vocativa *Nuncupor, appellor, vocor, dicor, nominor*, Eorum activa regunt duos accuſativos, qui ſignificantur ad eandem rem pertinere, Publ. *Timidus vocat ſe cautum, parcum ſordidus.* Vocativorum

cativorum verborum Vim habent, *cognominor, agnominor, inſcribor, ſal tor, Baptizor, arguor,* &c. Ut *Cognominor, Scipio, Agnominor Afric nus,* Horat, in arte poet.

Deſcriptas ſervare vices operumque colores.
Cur ego, ſi nequeo, ignoroque, poeta ſalutor.

APPENDIX.

Septem modis poteris exprimere quis vel qui vocaris, vocor, dico nominor, appellor, nuncupor Petrus, eſt mihi nomen Petrus, eſt mih nomen Petri. *Plaut. Nomen Mercurii eſt mihi.* Eſt mihi nomen Petro hic eſt elegantiſſimus. Habeo nomen Petri Author Servius. Habeo no men Petrum. Idem author eſt. Sic dicimus facio, impono, indo n nomen Joannes, Joannis, Joanni, Joannem.

Appendix de infinitivo ESSE *& ſimilibus.*

I ſſe pares optat caſus. Sed non male dices, *Huic licet eſſe probum*: loquitur ſic Quintilianu

Eſſe, & alia à verbis utrinque Nominativum habentibus infinita, c pulant ſimiles caſus explicite vel implicite, qui ſignificantur accipi proc dem, De nominativo, ut *Petrus cupit eſſe doctus.* De dativo. *Nobis licet eſſe tam diſertus.* De accuſativo, *Apparet hunc eſſe ſervum Dom pauperis.* Cato *Sperne repugnando tibi tu contrarius eſſe.* Claud — *Na tura beatis omnibus eſſe dedit, ſi quis cognoverit uti*: Apud poëtas Nomin tivus pro accuſativo poſitus invenitur, Luc. *Tutumque putavit, Jambon eſſe ſocer.* Ovid. — *Sed enim quis rettulit Ajax, Eſſe Jovis pronepos*—

ANNOTATIUNCULA.

In dictis copulantur ſimiles caſus explicite, in ſequentibus nomina & accuſativi implicite. Ter. *Hei mihi! diſce eſſe Pater ab his qui verec unt. Tibi placet evaſiſſe divitem,* ſubauditur *te:* At ſi dicas, tibi pla evaſiſſe diviti, nihil ſubaudies. *Præſtat vivere pauperem, quam injus divitem*: venuſte ſubauditur generalis accuſativus aliquem.

De Nominativo & obiter de aliis caſibus figurate conſtructis.

Figura eſt ratio loquendi à vulgari ſermone & trito differens: quæ tione aliqua aut authoritate nititur, Virg. Æn. 1. *Miratur molem Æne Magalia quondam.* Figurate dixit. Virg. Dic *molem, quæ fuit Maga quondam.* Figura non erit, quia nihil arte novatum, nihil à commu ratione remotum.

Figura eſt triplex Dictionis, Locutionis, Conſtructionis.

Dictionis figura eſt, quæ fit in Dictione. Quatuordecim figurarum dictionis (ut ſummatim dicam) hæc natura eſt, ut dictionem vel augeat veluti Proſtheſis, Epentheſis, Paragoge. Ectaſis, Diæreſis: vel minuat ut Aphæreſis, Syncopa, Apocope, Syſtole, Synæreſis, Eclipſis, Synale pha: vel invertant ejus elementa: ut Antitheſis, Metapheſis. Und Græco nomine Metaplaſmi, hoc eſt, Transformationes vocantur. Ectaſ vero non auget dictionem ſyllaba ſed tempore. Ita Syſtole non minu dictionem, ſyllabam auferens, ſed tempus. Virg. *Obſtupui ſteteruntq comæ, & vox faucibus hæſit.*

In ſteterunt artificioſiſſim è penultimam corripuit, ut ſubitum terroren magis exprimeret. Figura locutionis eſt, quæ circa loquendi aliquem

mo

modum, non circa congruitatis regulam versatur: ut *sine Cerere & Bacche friget venus*; est Metonymia, quia Inventor pro invento capitur. Figura constructionis est quæ circa Grammaticas constructiones versatur: Et sunt novem; Appositio, Evocatio, Syllepsis vel Conceptio, Prolepsis, Zeugma, Antiptosis, Synthesis; Eclipsis, Synecdoche. De hac ultima in constructione genitivi, commodior erit dicendi locus.

APPOSITIO.

Apponens conjunge pari casu duo fixa, Esto res eadem; declaratumque præito.

Si duo vel plura nomina substantiva ad eandem rem pertinentia conjungantur sine conjunctione, erunt ejusdem casus per appositionem: ut *Fratres gemini, fluvius Rhenus, urbs Roma, arbor Morus, mensis Augustus. Marcus Tullius Cicero, Orator suavissimus.*

Quid Appositio.

Appositio est sine conjunctionis medio substantivorum ad eandem rem pertinentium, in eodem casu positio: ut *Urbs Roma.* Horat.

Et genus & formam regina pecunia donat.

Verum cum dico, fluvius & Rhenus, urbs & Roma, non est appositio. Notandum appositionem per omnes casus fieri, quia semper in casu conveniunt, licet genere & numero dissideant.

Ovid. 15 Mat. v. 116. *Quid meruistis oves, placidum pecus?* ——

Virg. *Ite meæ quondam fœlix pecus, ite capellæ.*

Substantiva in appositione duobus modis possunt esse diversorum numerorum: Priore, ubi alterum numero singulari caret: ut *urbs Athenæ, Pisces signum*, quoniam duo sunt.

Virg —— *Corydon ardebat Alexin, Delicias Domini,* ——

Posteriore, ubi alterum est collectivum. *Ovid.*

Turba ruunt in me luxuriosa proci Idem

Quid meruere boves animal sine fraude doloque?

Animal hic collectivum est, sic apud Juvenalem:

—— *Quanta est gula, quæ sibi totos*

Ponit apros, animal propter convivia natum?

Tribus de causis fit Appositio, primo, causa, restringendæ generalitis: ut *Urbs Gandavum, Arbor laurus, Mensis Junius.* Secundo, causa removendæ æquivocationis: ut *Leo signum ardet.* Plin. *Lupum piscem non vidit Italia.* Æquivocum est polysemum; hoc est, dictio diversa significatione, multa significans, ut *Canis.* Tertio fit causa attribuendæ proprietatis: ut *Plato homo doctissimus.*

Appositio declaratur per participium ens, licet parum fit in usu teste Prisciano: ut diligo Petrum, hominem justum, i. Petrum entem hominem justum. Occurrit etiam ubi alterum substantivorum ponatur in genitivo nempe quod specialius est: ut *oppidum Antiochiæ: urbs Patavi: terra Italiæ,* Et sic fit regimen.

EVOCATIO.

Si ternam primæ des, totum sit tibi primæ. Sique secundæ des ternam, totum esto secundæ.

Pauper ego canto. Luca vir maximus audi.

Quando immediate primæ vel ſecundæ perſonæ jungitur tertia, tota oratio eſt primæ vel ſecundæ perſonæ: ut *Ego pauper canto, tu dives trepida.* Dico immediate quia in Evocatione non poteſt intercedere conjunctio, eſtque hæc figura appoſitio quædam: exigit enim & perſonas ad eandem rem pertinentes, quarum evocans ab evocata declaretur, & præterea reſolvi poteſt per ens, ut appoſitio: veluti, *Ego pauper nil timeo, i. Ego ens pauper, aut qui ſum pauper. Defende me tu vir optimus. Tace tu homo imperitus*, ens, ſubintelligitur, teſte Valla, tertio elegantiarum libro.

Quid ſit Evocatio.

Evocatio eſt continua tertiæ perſonæ ad primam vel ſecundam reductio, ut *Ego Joannes ſedeo.* Virg. *Non omnia poſſumus omnes.* Quatuor ſunt neceſſaria in evocatione: perſona evocans, perſona evocata, abſentia conjunctionis, & verbum perſonæ evocanti conforme, perſona evocans eſt prima vel ſecunda perſona: Sola tertia eſt evocata. Duplex eſt evocatio, explicita & implicita. Explicita eſt ubi perſona evocans, cum evocata exprimitur - ut ego Petrus *ſcribo, tu Paulus ludis.* Tit. Liv. *Audite populus Albanus.* Implicita eſt ubi perſona evocans ſubauditur. Cicer. *Trahimur omnes laudis ſtudio. Ave Cæſar ſummus Imperator.* Horat. *Decipimur ſpecie recti pars maxima vatum.* Ovid. *Si qua voles apte nubere, nube pari. Omnes trahimur & ducimur ad ſcientiam, cupiditate gloriæ.* Perſona evocans & evocata tribus modis poſſunt eſſe diverſorum numerorum. Primo, ubi alterum ſingulari numero caret, aut ſaltem heteroclitum eſt: ut *Ego deliciæ tuæ canto.* Secundo, in collectivis, Ovid, — *Populus ſuperamur ab uno, vixque viro* —— Senſus eſt, nos populus superamur. Virg. *Nos tua progenies, cœli quibus annuis arcem Prodimus.* Tertio, in diſtributivis. Ovid. *In magnis læſi rebus uterque ſumus.* Perſona evocans (nos) intelligitur, quia ſenſus eſt: Nos uterque ſumus læſi.

Paraſceue ad conceptionem.

Quæ per &, aut ſocios jungo, dante rite valorem
Pluralem; ſic *cum* pro conjungente repoſtum.

Duo vel plura ſingularia copulata per conjunctionem, vel per præpoſitionem CUM, pro ET, valent ſæpè dictionem pluralis numeri: ut *Ego & tu*, i. *nos, tu & iſte*, i. *vos, Petrus & Joannes*, id eſt, *illi* Ideo verbum, vel adjectivum, aut relativum erit pluralis numeri: ut *Joannes & Petrus legunt, quos video. Virgilius & Ovidius ſunt docti.* Exemplum de CUM. Apuleius. *Poſtquam finitum eſt illud Paridis judicium, Juno quidem cum Minerva triſtes, & iratis ſimiles, à ſcena redeunt, indignationem repulſæ geſtibus profeſſæ.*

Ovid. *Ilia cum Lauſo de Numitore ſiti.*

Nota quod conjunctio aliquando intelligitur per Aſyntheton. Terent. *Dum ætas, mutus, magiſter, prohibebant,* Quandoque multiplicatur per Polyſyntheton: ut *Ego & Petrus & Paulus currimus.*

Conceptionis regula.

Perſonam arque genus ſemper dabimus magé digno.

Primo

Prima quidem reliquis præſtat, ternæq; ſecunda
Maſculeum reliquis præſtat, neutri muliebre.

Copulatum æquipollens uni plurali, eſt ejus perſonæ, aut generis, cujus eſt pars dignior, per conceptionem. Exemplum de perſonâ. *Ego & ſi primæ perſonæ*, quia eſt pars dignior ideo dicimus. *Ego & tu diſputamus*, Exemplum de genere: *Petrus & Anna eſt maſculini generis* cujus eſt pars dignior copulati, Petrus: ideo dicimus per adjectivum, maſculini generis Petrus & Anna ſunt pii.

(*Prima quidem reliquis præſtat*, &c.) Prima perſona dignior eſt ſecunda & tertia. Secunda vero ſolum tertia. Concipit ergo prima ſecundam & tertiam, ſecunda tertiam tantum. Tertia perſona, ut indignior nunquam concipit.

(*Maſculeum reliquis præſtat*, &c.) Maſculinum genus dignius eſt fœminino & neutro, quæ ab illo concipiuntur. Fœmininum ſuperat & concipit neutrum: ut *Lena & ſcortum ſunt impudicæ.*

Quid Syllepſis ſive Conceptio.

Conceptio eſt mediata indignioris ad dignius reductio: ut *Ego tuque damus*, quinque in conceptione ſunt neceſſaria: Dictio concipiens, dictio concepta, copula, verbum vel adjectivum, concordantia cum dictione concipiente, & non concepta. Concipere hic eſt dignius eſſe, & ad ſe trahere. Conceptionis quatuor ſunt ſpecies, perſonarum, generum, numerorum, caſuum.

Conceptio perſonarum.

Perſonalis erit ſyllepſis, ſi modo verbum
Rite coaptetur perſonæ nobiliori.

Conceptio perſonarum eſt, in qua perſona à perſona concipitur: ut *Ego & Cicero valemus.* Et eſt duplex directa & indirecta: Conceptio directa eſt, quæ fit ſine cum: ut *Tu & Petrus luditis*: Indirecta eſt, quæ fit per cum Præpoſitionem perſonæ concipienti adjunctam: ut *Tu mecum gaudemus.* Virg. —— *divellimur inde,*
Iphitus & Pelias mecum. ——

Conceptio Generum.

Tum generum fiet ſyllepſis, mobile quando.
Aut referens, generi reſpondet nobiliori.

Conceptio generum eſt, in qua unum genus concipit alterum: ut *Mars & Venus capti. Ptolemæus & Cleopatra ſunt reges, Pater & mater ſunt amandi, quos jubemur honorare.* Conceptio generum eſt duplex, explicita & implicita. Explicita eſt, in qua genus conceptum & concipiens exprimuntur, ut *Joannes ejuſque uxor ſunt pii.* De Syllepſi generum implicita ſunt verſus

Implicitam vocites generum Syllepſin, *uterque*
***Eſt probus*, at debent mas & fœmella notari.**

Conceptio generum implicita eſt, quando de viro, & fœmina loquimur, non expreſſis concipiente & concepto: ut *Uterque eſt probus*, de Petro ejuſque uxore. *Uter parentum tuorum eſt mortuus.* Semper oportet loqui de viro & fœminina, alioque eſſet figura. Geneſ. *Erat uterque nudus*, de Adam & Heva dicitur, Virg. de Cupidine & Venere Æn. 4.

Unâ dolo divum si fœmina victa duorum est. Ovid. Fast.
Nubere si voles, quamvis properabit is ambo.
Differ habent parvæ commoda magna moræ.

Conceptio generum implicita fit quinque modis. Primo per distributivum: ut *Uterque est probus. Nullus homo est Græcus*, Secundo, p particulare, ut alter horum loquitur. Tertio per Demonstrativum, ut *sunt Christiani*, Quarto, per quæsitivum: ut *quis horum mentitur sexu* Quinto, per substantivum: ut *Latona peperit geminos*, viz. *Appollin & Dianam.*

Conceptio casuum.

Syllepsis casus, per cum connectere verbo
Plurali primum casum solet, atque latinum.

Conceptio casuum est, in qua nominativus tertiæ personæ concipit ablativum mediante præpositione cum. Virg. 1. Æn. —— *Remo cum frat Quirinus Jura dabunt* —— i. Quirinus & frater Remus, in hujusmo orationibus qualis est, *Ego tecum ludimus*, magis est personarum concep tio, quam casuum: ideo dixi nominativus tertiæ personæ.

Conceptio Numerorum.

Posterior numerus vult dignior esse priore.

Conceptio numerorum est, ubi plurale concipit singulare: ut *Discipuli & præceptor studiis fatigantur. Milites & princeps sunt bellicosi.* Alda affirmat plurale debere præcedere: ut Virg —— *Sunt nobis mitia poma. C stanea molles, & pressi copia lactis.* Alioqui fieri Zeugma ait.

In conceptionem generum annotatiuncula.

Vix bene dicitur. Calamus & papyrus sunt studioso necessarii, quia conceptione generum, copulatum debet significare res animatas, sin minus; Adjectivum ei dabitur neutri generis, per regulam indifferentiæ.

REGULA INDIFFERENTIÆ.

Sint res absque anima, ponetur mobile neutrum.

Quotiescunque substantiva rerum inanimatarum cujuscunque generis conjunguntur ad adjectivum, vel demonstrativum, vel relativum pluralis ipsum erit neutri generis fere semper. Salust. *Nox & præda hostem remo ra a sunt.* Luc. —— *Serpens, situs, ardor, arenæ. Dulcia virtuti: Gau det patientia durus. Virga tua, & baculus, ipsa me consolata sunt*, Cicer *Eadem mente comprehendimus colorem, saporem, odorem, sonum, quam quam animus cognosceret. In promovendis, ætas, maturitas, gravitas, mo rum & literarum scientia sunt inquirenda.* Tit. Liv. *Lavor voluptasque dissimillima natura, societate quadam inter se naturali sunt innexa.*

Dixi Fere semper: quia quando res sunt inanimatæ, fit aliquando conceptio generum, sed rarissime, Luc. —— *Hinc leges & plebiscita coacti* Cicero in som. Scip. *Consilia cœtusque hominum jure sociati, quæ civitates appellantur.* Salust. *Fama atque fortuna eorum pars sunt.* Just. *Miseri dia in eo & perfidia pari jure dilecta.* Fit & implicite indifferentiæ regula veluti *Virumque est homini utile:* scilicet aqua & ignis. Similiter ubi non de multis loquimur, sed multa uni convenire significamus. Plaut. *Utrumque hæc multiloqua, & multibiba est Anus.*

PROLEPSIS.

In partes totum paritur rite Prolepsis,

Cum

Cum verbo positum, Tacitum quandoq; videbis.

Propter totum cum verbo vel adjectivo congrue constructum in partibus, verbum vel adjectivum eleganter intelligitur per Prolepsin: quæ Latinè Præsumptio dicitur. Terent. *Ambo desessi sumus, ego vapulando, ille verberando.* Li. *Duo Reges alius aliarius, ille bello, hic pace civitatem auxerunt. Vidi duos angelos sedentes, unum ad caput, alterum ad pedes eius.* Totum est dictio pluralis numeri, ut *homines*, aut copulatum, ut *Petrus & Paulus*, aut dictio collectiva: ut *Turba populus.*

Quid Prolepsis.

Prolepsis est attributio proprietatis toti diviso in suas partes, quæ totius proprietatem vario modo continent: ut *Omnes student, hic scientiæ, ille pecuniæ, alius veneri.* Totum est omnes, cui attribuitur proprietas student, quæ in partibus hic, ille, alius vario modo continentur. In Prolepsi sunt quinque necessaria, Totum, partes, determinationes partium, proprietas, & ordo. Proprietas, est verbum vel adjectivum, ordo in eo consistit, ut præcedat totum, & partes sequantur. Duplex est prolepsis, explicita & implicita: Implicitam indicat posterior versus, eámque vocat tacitam: Prolepsis explicita est, in qua totum & partes exprimuntur: ut Sal. *Exercitus hostium duo, unus ab urbe, alter à Gallia obstant.* Implicita est in qua totum intelligitur, vel partes in adjectivo continentur. Ter. *Curemus æquam uterque partem, tu alteram ego item alteram.* Totum nos intelligitur in curemus, & partes continentur in uterque: Ego & tu nempe. Salust. *Cæperunt se quisque magis magisque extollere.* Ovid. *Vestras quisque redite domos*, pro vos redite domos, tu tuam, alius suam.

ZEUGMA QUID.

Unius est verbi ad diversa reductio Zeugma, Aut Adjectivi. *Nihil hic, nisi carmina desunt. Iratus Rex est, Reginaque non sine causâ.*

Zeugma est unius proprietatis ad diversa reductio: ut *Carus est patri & vinum. Ego sicut fœnum arui.* Differt Zeugma à Syllepsi, In Zeugmate una proprietas diversis tribuitur, uni expressè, alteri subauditè: ut *iratus est Rex & Regina.* In Syllepsi proprietas pluribus tribuitur simul: ut *Rex & Regina irati sunt.* In Zeugmate quinque sunt necessaria, proprietas, duo substantiva, conjungens & concordantia proprietatis, cum uno expressè, cum altero intellectè. Tres sunt Zeugmatis species Protozeugma, Mesozeugma, & Hypozeugma: Latinè Zeugma à superiori, Zeugma à medio, Zeguma ab inferiori. Protozeugma est, in quo verbum vel adjectivum ponitur in principio. Virg. *Nunc silet omnis ager, pecudes pictæque volucres.* Mesozeugma est, in quo verbum vel adjectivum ponitur in medio. Corn. Tacit. *Mediocres poëtas nemo novit, bonos pauci.* Virg. *Caper tibi salvus & hœdi;* Cœli movendi sunt, & terra. Hypozeugma est in quo propretas in fine ponitur. Virg. —— *Nihil hic nisi carmina desunt.* Ter. *Utinam aut hic sidus, aut hæc nuta facta fit.*

Anti-

Antiptoſis, ſeu Caſûs Enallage.

Antip'ôſis erit, pro caſu ponito caſum.
Pars etiam mutata locum pro parte tenebit:
Pro genere adde genus, tum verbis nominibuſq
Perſonam pro perſona; pro tempore tempus,
Próq; modo ſuppone modũ, numerùmq; decen
Pro numero, tibi fiet Enallage rarior uſu. (ter

Antiptoſis quæ Enallages eſt ſpecies, eſt cāſus poſitio pro caſu. Hora. *Macte virtute eſto*, pro mactus. Duplex eſt Antiptoſis; Licita & illicita. Licita, ut *id genus*, pro *ejus generis*: *id ætatis*, pro *ejus ætatis*: id *tempus profectus eſt*, pro *eo tempore*, *quibus in extremis*, pro *in quorum extremis*, & quam plurimæ in orationibus etiam uſurpatæ. Illicita quæ notanda potius, quàm imitanda. Plaut. *Alienis rebus curas*, pro res alienas. Idem. *Quid tibi hanc rem curatio.* Terent, *Boni & liberalis viri officium functus es.* Pro officio. Enallage eſt permutatio, vel unius partis orationis pro aliâ, vel accidentis pro alio accidente. Sic nomen pro adverbio, *Libens faciam pro libenter.* Adverbium pro nomine. Ter. *Hinc illæ lachrymæ* pro ex hoc: Verbum pro nomine. *Velle ſuum cuique eſt*; i. Voluntas. Sic conjunctio pro adverbio, quidam pro certè. Et eâdem pane proprium pro poſſeſſivo: ut *Dardana ſuſcitat arma.* i. Dardania. Sic proprium pro adjectivo. *Hector uterque animo, Tullius eloquio*, pro fortis & diſertus. Accidentia pro accidentibus. Activum verbum pro paſſivo — *Nox humida cœlo præcipitat*, pro præcipitatur. Et Virg. *Pictis bellant Amazones armis*, pro bellant activo. Perſona pro altera. Ter. *Si quis me quærat Rufus præſto eſt*, pro præſto ſum: nam ipſe loquitur. *Diſcedant ſine me non moriatur ego.* Tempus pro tempore. Virg. 3. Æn. *Ni mea cura reſiſtat*, pro reſiſteret, vel reſtitiſſet.

Sic modus pro modo: quieſcas pro quieſce: ut ſæpe infinitivus pro præterito imperfecto indicativi. Ter. *Facile omnes perferre ac pati*, pro perferebat & patiebatur. Saluſt *Romani feſtinare*: pro feſtinabant.

Numerus etiam pro numero. *Dedimus operam*, pro dedi. Cic. *Si tempus eſt ullum, jure hominis necandi, quæ multa ſunt*, pro tempora ---- *Medióque ex hoſte recipit*, pro hoſtibus.

SYNTHESIS.

Syntheſis haud vocem. ſed cernit ſignificatum,
Rem magis aſpiciunt, quàm vocem ſæpè poetæ.

Syntheſis eſt figura in quâ conſtructio refertur ad ſenſum & intellectum non ad vocem, ut 1. Æneid. *Pars in fruſtra ſecant, verubuſque trementia figunt.* 1. aliqui. Hanc figuram apud oratores vix unquam reperies, ſed familiaris eſt poëtis & hiſtoricis, præcipuè tamen poëtis. Syntheſis eſt triplex, adjectivi & ſubſtantivi, Relativi & antecedentis, Nominativi & verbi. Syntheſis inter adjectivum & ſubſtantivum, Relativum & antecedens; quinque fit modis, primò ratione diſcernendi

ſexus

ſexus. Plaut. *Audivi ſæpè hoc vulgo dicier, ſolere elephantem gravidam perpetuos decem eſſe annos.* De relativo ut ſi quis dicat, *Anſer, quæ incubat ovis.* Secundò, ratione ſubaudi:ionis: ut --- *Præneſte ſub ipſa*, ſubaudi urbe *Rex eſt Carnoti, quæ eſt pulchra*, ſcilicet urbs. Tertiò. ratione collectivi. Corn. Tac. *Magna pars ſaucii, aut palantes in montem Vocetium perfugere.* Apu. *Vulgus ignobile quos, &c.* Quarto ratione diſtributionis. Ovid. lib. 2. remed. *Utraque formoſæ Paridi potuere videri.* Ter. *Scelus, poſtquam eſt ludificatus virginem ad rem reſpexit, teſte Donato.* Idem. *Ubi illic ſcelus, qui me perdidit*, i. plurimum ſceleſtus. Syntheſis in nominativo & verbo fit duobus modis, priore, ratione collectionis. Stat. *En utraque gentis turba rogant.* Poſteriore, cauſa diſtributionis, Sal. *Uterque inſaniunt.* Ovid. *Quo ruitis? Veſtras quiſque redite domos.*

ECLIPSIS.

Multa per Eclipſin ſæpè intellecta tacentur.
Dictio namque regens caſum, vel dictio recta
Sæpè deeſt, ſupplenda tamen cum poſtulat uſus,

Dictio ſæpè regens caſum, aliquando etiam dictio recta eleganter ſubauditur. Difficilia quæ pulchra, ſubaudi, ſunt. Ter. *Ubi ad Dianæ venerus* Cic. *Quod in tabulis quæ ſunt ad Opis patebat.* Tit. Liv. *Linteis libris ad Monetæ inventis:* ſubaudi, templum.

Ecliplis eſt prætermiſſio neceſſariæ dictionis ad rectam orationis ſtructuram, quæ in omnibus orationis partibus locum habet & gratiam: quam eruditè & copiosè, ſicuti & reliquas figuras tractat Linacer.

Adverbia & interjectiones.

En, ecce, hem, primum, quartúmve aliquando requirunt. (vum.
Heu petit & quintum, velut *o*, *hei væque* dati-
Proh, primum, quartum, quintumque notatur habere.

Hæc adverbia demonſtrandi, en ecce, hem, petunt poſt ſe nominativum vel accuſativum. Cic. *Ecce tibi ſtatus noſter.* Ter. *Hem aſtutias!* Hem comicum eſt, non oratorium. En ſæpe exprobrantis ponuntur & ſine caſu, & tunc ecce fere utimur, ubi quid ex improviſo fieri ſignificamus.

(*Heu petit & quintum, velut O*) Heu, & O, petunt poſt ſe nominativum, accuſativum, & vocativum. Plin. *Heu dementia. Allatoris adventus ſemper eſt gratus.* Cic. *O variam volucrémque fortunam!* Item. *O magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiam, contráque fictas omnium inſidias, facile ſe per ſeipſam defendit?* O ſervit omni affectui, teſte Valla, & pulchrè ſubauditur, quando affectus eſt parum vehemens. Cic. in Anto *Indignum facinus, & hominem nequam.* Hui, levioris caloris eſt interjectio petens accuſativum. Ter. *Hui tam graves raſtros, quæſo.*

(*Hei væque dativum*) Duæ interjectiones, *hei* & *væ*, regunt dativum poſt

poſt ſe. Virg. *Hei mihi qualis erat.* —— Matt. *Væ tibi cauſidice.* Væ quæ cum accuſativo antiqui poſuerunt,

(*Proh primum*, &c) Proh interjectio dolentis, indignantis, & aliquando admirantis conſtruitur cum nominativo, accuſativo, & vocativo: ut *Proh dolor.* Plaut. *Proh ſancte Jupiter, quid video?* Terent. *Proh Deûm, atque hominum fidem.*

Junguntur verbis adverbia, nominibuſque,
Participiiſque, aliis conſtructa adverbia cernes.

Exempla regulæ: *bene audit*, *temerè judicans*, *Vix vir*, *Valde bene*. Cætera huc pertinentia vivâ voce diſcipulis ſunt tradenda.

REGIMEN GENITIVI.

Regula Prima.

SI duo continuè jungantur fixa, nec una
Sit res, in patrio rectè caſu dabis unum.

Omne nomen ſubſtantivum regit alterum ſubſtantivum in genitivo, ſi ipſa pro diverſis ſignificantur accipi, conjunctione nec explicitè nec implicitè intercedente: ut Ager Petri. Facundia Ciceronis. Biantis dictum. Valere corpore, naturæ munus eſt: Divitiæ dantur à fortunâ. Sapientia animi bonum eſt. Summa ſummarum, apud Plin.

Elegantiæ Regula.

Quoties loquendum foret per quis, quæ, quod, multus, is, minor, tantus, quantus, & alia nonnulla adjectiva, venuſtè adjectivum in neutro genere ſubſtantivum efficimus, mutando prius ſubſtantivum in genitivum. Quæ cauſa, quid cauſæ: multa pecunia, multum pecuniæ. Nullus in nihil vertitur ut Nullus locus, nihil loci. Plaut.

Neque habet plus ſapientiæ quam lapis. Juven. Sat. 3.
Quantum quiſque ſuâ nummorum ſervat in arcâ;
Tantum habet & fidei. —— —— Horat.
Sed tacitus paſci ſi poſſet corvus, haberet
Plus dapis, & rixæ multò minus invidiæque.

Pleráque adjectiva neutra pluralia regunt genitivum ſingularem, Acuta belli, Aperta Oceani. Vel pluralem ſæpius, Arma acurarum: Ardua montium: incerta caſuum: anguſta viarum: ubi rectio ponitur pro convenientia, pro amaras curas, anguſtas vias, &c. Pulcherrimum eſt id temporis pro eo tempore: id ætatis pro eâ ætate: id locorum pro eorum locorum. Neque hoc regimen ſolum in nominativo aut accuſativo fit. Valer. Max. *Fuerat eodem loci.* Idem. *Multo jam noctis ſervum auxilium venit.* Nomen ſubſtantivum regit genitivum primitivi pronominis: Arma illius. Quia primitiva capiuntur ſubſtantivè, & à ſubſtantivis pendent.

Appendix.

Inſtar **amat patrium, quandoq; notabis *adinſtar***

De Mei, Tui, Sui, Noſtri, Veſtri,

REGULA SECUNDA.

Poſſeſſum ſpernit patrium, quo paſſio fertur,
***Filius* ergo *mei*, ne dixeris: at *meus* inque.**

Nomen ſignificans rem poſſeſſam, non poteſt pro poſſidente vel habente regere genitivos primitivorum paſſivè ſignificantes, mei, tui, ſui, noſtri, veſtri: ſed pro iis ſumit poſſeſſiva. Filius mei, non dicitur, ſed meus: nec pater noſtri, ſed noſter: quia mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, non ſignificant poſſeſſorem, ſed paſſivè rem acceptam: ut Amor tui, quo amaris. Deſiderium mei, quo ego deſideror. Amor tuus, quo tu alterquem amas. Deſiderium meum; quo ego deſidero. Siquidem meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, activè ſignificant, & cum ſuis ſubſtantivis conveniunt, ſicuti genitivi primitivorum reguntur ſolùm à nominibus ſubſtantivis.

Poſſeſſiva tenent patrios pronomina quinos.

Pronomina poſſeſſiva quinque, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter Genitivos quintuplices adſciſcunt. 1. Numerorum cardinalium: Noſter duorum eventus oſtendit. utra gens ſit bello melior. 2. Univerſalium & particularium. Cic. *Voluntati veſtræ omnium parui.* Idem. *Qui veſtris paucorum laudibus reſpondent.* 3. Adjectivorum: unius, ipſius, ſolius. Cic. *Solius enim meum peccatum corrigi non poteſt.* Idem. *Ex tuo ipſius animo conjecturam feceris.* 4. Participiorum. Ovid. 1. Amor —— *Sæpè rogabis, Ut mea defunctæ molliter oſſa cubent.* —— *Noſtros vidiſti flentes occellos.* 5. Subſtantivorum. Cicero *Tuum hominis ſimplicis pectus vidimus.* Genitivi noſtrum & veſtrum parisivè capiuntur, & iis eandem Syntaxin habent: uterque noſtrum, nullus veſtrum.

REGULA TERTIA.

Temporis, atq; loci, quantiq; adverbia quædam,
Exoptant patrium: dic *venimus illius ergo.*

Quædam adverbia temporis, loci, quantitatis, regunt genitivum. Temporis, *In Eſaia*, tunc temporis, tum temporis, interea loci, id temporis, pridie illius diei. Poſtridie abſolutionis. Cic. Dicimus etiam pridie Calendas, poſtridie Nonas, pridie Idus, & tunc intelligi videtur præpoſitio ante vel poſt, cujus virtute accuſativum habent. Loci, ubivis gentium nuſquam gentium, unde gentium, ubi terrarum in quibus gentium & terrarum, ſolum ornatûs gratia ponuntur. Cicer. *Tu autem abes longè gentium.* Cicer. *Eo diſcordiæ ventum eſt;* valde elegans locutio, pro ad eam diſcordiam. *Quo miſeriæ venimus?* Perſius. *Huccine rerum venimus?* Quantitatis? *Satis loquentiæ.* Affatim lignorum, partim hominum. Ovidiana Helena ad paridem: *Nec tibi plus cordis ſed magis oris ineſt.* Plaut. *Virtute ambire oportet, non fautoribus: Sat habet fautorum ſemper qui recte facit.*

Cave dicas parvum vini, ſed Parum: nec magnum oris, aut majus oris, ſed multum, & magis. Ubi enim adverbia ſunt quantitatis, nominibus neutri generis genitivum vix damus. Ergô aliquando adverbium eſt cum genitivo. Virg. 6. Æneid. —— *Illius ergô Venimus, & ingens Erebi tranavimus amnes.*

REGULA QUARTA.

Quævis proprietas aut pars cui mobile jungis,
Laudem ſignificans, aut vituperamen, habeto
Aut patriũ aut ſextũ; ceu *vultus fœmina pulchri*,
Aut *vultu pulchro*. Quandoq; Synecdoche habebit.
Ritè locum quarto aut ſexto: ceu *candida collum*
Aut *collo*: *miſerè doleo cor*, *corde ve* dices.

Subſtantivum ſubjecti, aut totius, regit dictionem proprietatis, aut partis cum adjectivo laudis vel vituperationis, in genitivo vel ablativo, proprietatis, ut vir ſummæ virtutis, vel ſumma virtute. Plin. *Ariſtoteles vir immenſæ ſubtilitatis.* Cicer. *Non multi cibi hoſpitem accipies, ſed multi joci.* Terent *Homo antiquâ virtute & fide.* Partis, Populus duræ cervicis, vel durâ cervice. Herba magnæ radicis, vel magna radice, Paraſitus avidiſimæ gulæ, vel avidiſſima gula. Terent. *Virgo rufa, exſia, ſparſo ore, adunco naſo.* Subjectum eſt, cui aliquid accidit: ut Homo ſubjectum eſt ſcientiæ, proprietas eſt res quæ accidit: ut ſcientia eſt proprietas, quia accidit homini.

Synecdoche quando fiat.

(*Quandoque Synecdoche habebit*, &c.) Nomen adjectivum aut cum participio verbum paſſivum, aut neutrum, ſignificans proprietatem aut accidens in parte rei, poteſt illius partis dictionem in accuſativo vel ablativo regere per Synecdochen: ut Æthiops albus dentes vel dentibus. Doleo caput vel capite. Frangor brachium vel brachio. Fractus membra vel membris.

Synecdoche quid.

Synecdoche eſt, quando adjectivum vel verbum conveniens cum toto, regit partem totius in accuſativo vel ablativo: ut Puer bonus indolem vel indole. *Ennius ingenio maximus, arte rudis.*

Synecdoche fit vel per { Adjectiva, vel Verba vel } { Nominal. puer bonus indolem vel indole: Participialia, Vir vulneratus caput vel capite. Neutra. Petrus rubet faciem vel facie: Paſſiva, Petrus truncatur manus, vel manibus.

Hæc figura tantum ad animi & corporis qualitatem pertinet, nihil ad externa reſpiciens, proinde Synecdoche non eſt. Potens divitiis. Gravis pietate. Præditus dignitate. Sed in hoc Martialis diſticho in Zoilum.

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læſus.
Rem magnam præſtas, Zoile ſi bonus es.

Synecdoche dividitur in directam & indirectam. Directa eſt, in qua veræ partis dictio in accuſativo vel ablativo regitur: ut Nuda pedem vel pede. Indirecta Synecdoche eſt, in qua non vera pars, ſed pro parte adjacens quidpiam reperitur. Virg. 1 Æneid. *Perfuſus ſanie vittas* ——

In Synecdoche conſtructionis tria ſunt neceſſaria: Totum, pars, proprie-

tas

tas. id est verbum vel adjectivum. Constructionis synecdoche poëtis maximè licet uti, proximè deinde historicis, oratoribus vix unquam.

Regula quinta, Opus. Usus.

Poscit *opus* sextum, tolerans quandoq; secundū:
Ut *mihi libro opus est*, *at opus dux*, Tullius inquit.
***Est nobis.* Ut *opus* Plautus sic utitur usus**

Opus substantivum regit ablativum cum dativo intercedente verbo sum: habet quoque sed rarissimè genitivum pro ablativo. Cic. *Authoritate tuâ nobis opus est, & consilio, & etiam gratia.*

Ovid. *Non minor est virtus, quam quærere parta tueri.*
Casus inest illic, hic erit artis opus.

Salust. *Priusquam incipias, consulto, & ubi consulueris, mature facto opus est.* Hic ablativi participiorum neutri generis elegantèr ponuntur pro infinitivis consulere & facere (*At opus dux, Tullius*, &c.) *Opus* pro necessario interdum adjectivè indeclinàbile convenit cum substantivo, in genere, casu, & numero. Cicer. *Dux nobis & auctor opus est.* Idem. *Dices nummos mihi opus esse ad apparatum triumphi.* Cæsar. *Respondit, si quid à Cæsare opus esset, sese ad eum venturum fuisse.* Sic dicimus: opus est mihi consilio à te. (Ut opus Plautus sic utitur usus) Usus capitur aliquando pro opus, & regit similiter ablativum cum dativo intercedente verbo substantivo, præsertim apud Plautum in Asinaria. Viginti jam usus est filio argenti minis. Menedemus apud Ter. Mihi sic est usus, tibi ut opus est facto, face. *Ch.* An cuiquam est usus homini, se ut cruciet? *M.* Mihi est.

Regula de adjectivis verbalibus.

Activè signans verbale dabit genitivum
Mobile: ceu quædam, quorum vix scitur origo.

Adjectivum verbale & participiale activè significans, regit genitivum: ut quædam adjectiva, de quibus an verbalia sunt ambigitur: ut Amans vini: Patiens frigoris: Consultus juris Memor beneficii: Compos voti. Ut plurimorum nominum ad hanc regulam pertinentium vis liquescat, opus est sequentem annectere differentiam.

Amans vini & amans vinum, sic differunt: Amans vini est qui multum vinum cupit, & ex consuetudine amat: nec præsens tempus hîc magis significatur quàm præteritum: est enim Amans nomen comparabile. Amans vinum est, qui jam amat vinum, & participium est. Sic patiens frigus, qui patitur Patiens frigoris, qui per multam consuetudinem frigus facilè tolerat, & multos videas patientes frugus, minimè patientes frigoris. Doctus Grammaticam, qui Grammaticam didicit, etiam si neglexerit, participium est. Doctus Grammaticæ, qui multo usu grammaticam callet, nomen est: Ita dices in reliquis.

Undecuplicia adjectiva nomina regunt casum hujus regulæ.
primo in ans & ens.

Amans, fugiens, patiens, fugitans, potens pro potentiam habens, nam pro abundans etiam ablativum habet. Virg. de Italia *Terra antiqua potens armis, atque ubere glebæ.*

Sen. *Amantes tui ama.* Sal. *Catilina patiens inediæ, algoris, vigiliæ, ſu*
præquam cuiquam credibile eſt. Tac. *Vulgus capiens voluptatem.* Juven
Metuens virgæ jam grandis Achilles. Saluſtius *proprietatum in verbis re*
nentiſſimus, conſuetudini conceſſit.

Secundo in tus, ſus, è præteriti temporis participiis.

Doctus, indoctus, profuſus, peritus, imperitus, inſuetus, ſuſpen
Saluſt. *Alieni appetens, ſui profuſus.* Horat.

Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis.
Indoctuſque pilæ diſcive trochive quieſcit.
Ne ſpiſſa riſum tollant impuné coronæ.

Tertio in ivus.

Cometes eſt belli ſignificativus. Plin. Imitativus juris, multis ſic utu
tur medici: ut, Herba expulſiva veneni. Vinum incentivum libidini
ſic virtus ſui diffuſiva, lapis conſtitutivus ſanguinis. Potio opitulativa al
lta apprehenſivus, penetrativus, &c.

Quarto in idus.

Avidus, cupidus, trepidus, validus, impavidus. Plin. *Natura hom*
num eſt novitatis avida. Plaut. *Leno auri cupidus.*

Ovid. —— *Cupidus ſtudiorum quiſque ſuorum.*
Tacit. *Animi validus, & corpore ingens.*

Quinto in ax.

Rapax, capax, ferax, fugax, ſagax, pervicax. Quint. *Natura tar*
diſſimi ſumus eorum, quæ rudibus annis percipimus.
Tacit. *Opum contemptor, recti pervicax.* Ovid. 15 Metam.
Tempus edax rerum, tuque invidioſa vetuſtas,
Omnia deſtruitis.—— Idem de ſeipſo, lib. 3 Triſt.
Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori.
Solicitæque fugax ambitionis eram.

Sexto in oſus.

Ambitioſus dignitatis, ſtudioſus, curioſus, incurioſus. Cicer. de am
Pilæ ſtudioſi fuerunt. Phileph. *Quid enim earum rerum ſumus curioſi, qu*
animæ curas non adimunt, ſed augent? Olus, peroſus, & exoſus, mo
nomina ſunt activè ſignificantia, cum genitivo: ut exoſus vitæ, perol
ridendi: ſed paſſivè capta cum dativo: ut Epictetus Diis haud eſt exoſu
Modò ſunt participia accuſativum regentia, licet verba exodi & però
non ſunt in uſu. Columella. *Immundam ſegnitiem peroſa eſt.* Ovi

Ille peroſus opes, ſylvas, & rura colebat.

Septimo in ius.

Dubius, nuncius, ſcius, præſcius, conſcius, neſcius, innoxius, o
noxius. Virg. Fama eſt.

Tam ficti pravique tenax, quam nuncia veri. Idem.

Æn. 10. *Neſcia mens hominum fati, fortiſque futuræ,*
Et ſervare modum rebus ſublata ſecundis.

Auſon. *Quænam ſumma boni? mens quæ ſibi conſcia recti.*

Octavo, in ilis.

Docilis, ſuſceptibilis, penetrabilis, mutabilis. Ovid.
——*Pravi docilis Romana juventus.* Plin.
Luſcinias Græco atque Latino ſermone dociles, Hic docilis ablativum ha
bet. Valer. Max. *Alexandri pectus inſatiabile laudis.* Non

Nono in rus.

Avarus pecuniæ: maturus, ſecurus, gnarus, ignarus. Tacit. *Famæ nec curioſus, nec venditator, pecuniæ alienæ non appetens, ſuæ parcus, publicæ avarus.*

Virg. 1 Æneid.

Clam ferro incautum ſupera, ſecurus amorum
Germanæ. —— Horat.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Muſa loqui, laudem præter nullius avari.

Decimô in gus.

Prodigus pecuniæ. Belli præſagus. Virg. de Drance,
Largus opum & linguâ melior, ſed frigida bello *Dextra.*

Undecimo, plurima diverſæ terminationis nomina.

Rudis, compos, impos, memor, immemor, fœlix, infœlix, æmulus: Multa puer ſimilia obſervabis crebrà lectione. Cicer. *Græcarum literarum rudis.* Plaut. *Ita me Rex Deorum atque hominum faxit patriæ compotem.* Saluſt. *Laudis avidi, pecuniæ liberales erant.*

Claud. *Munificus laudis, ſed non eſt prodigus auri.*

Oriundus rariſſimè habet genitivum, frequenter vero ablativum, cum præpoſitione à vel ab, vel ſine præpoſitione.

REGULA SEPTIMA.

Affinis, ſimilis, communis, par, propriuſque
Finitimus, fidus, conterminus, atque **_ſuperſtes,_**
Conſcius, & ſocius, conformis, ſive **_propinquus,_**
Et **_vicinus, amicus_**, avet jungi his **_alienus:_**
Hæc caſum ternum donabunt, ſive ſecundum,
Cætera queis damnum ſignabitur, utilitàſve,
Cum terno Pones. **_Armis_** fer, & **_aptus ad arma,_**

Quædam adjectiva regunt genitivum vel dativum, frequentius tamen dativum: ut affinis ſenectutis vel ſenectuti. Similis patris plerumque dicitur de moribus, ſimilis patri de figurâ. Commune omnium vel omnibus. Par tui vel tibi. Par odio, importuna benevolentia. Finitimus fluvii vel fluvio. Cicer. *Eſt finitimus oratori Poëta.* Fidus amici vel amico. Conterminus fontis vel fonti. Superſtes dignitatis paternæ, vel dignitati Conſcius deliciarum, vel deliciis. Socius belli, vel bello. Conformis imaginis. vel imagini. Propinquus, vicinus urbis vel urbi. Eraſmus. *Aurora Muſis amica eſt, & apta ſtudiis.* Quintil. *Sicut aves ad volatum, equi ad curſum, ad ſævitiam feræ gignuntur, ita nobis propria eſt mentis agitatio atque ſolertia.* Idem. *Rationem nobis præcipuam dedit, ejuſque nos ſocios eſſe cum diis immortalibus voluit.* Ovid. *Mala ſunt vicina bonis.* Alenus conſilii, conſilio, & à conſilio. Terent. *Homo ſum, humani à me nihil alienum puto.*

(*Cætera queis damnum*, &c.) Cætera adjectiva quibus ſignificatur cuipiam utilitas vel damnum, regunt dativum, & ſunt quintuplicia.

Primo

Primo, adjectiva adversitatis sive contrarietatis.

Hyems est nobis gravis. Infestus hosti, id est valde molestus. Infestus discipulo, i. valde iratus. Ovid.

Qui color albus erat, nunc est contrarius albo. Plaut.

Opulento homini haud magis servitus dura est,
Hoc magis miser est divitis servus.

Hoc modo constructur plurima contrarietatis, seu repugnantiæ verba de quibus agemus in constructione dativi.

Secundo, adjectiva proximitatis.

Confinis, intimus, familiaris adjectivum.

Cato *Proximus ille Deo qui scit ratione tacere.*

Reducuntur huc multa proximitatis verba: propinquo, adhæreo, proximo. Solini verbum proximo, quod, ut alia, pro dativo, potest habere accusativum cum præpositione ad, Solin. *Geloni ad hos proximus.*

Tertio, verbalia in bilis passivè significantia.

Auson. *Multis terribilis, caveto multos.*

Horat, *Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi.*

Idem. *Nulli flebilior quam tibi Virgili.*

Virg. *Nec visu facilis, nec dictu affabilis ulli.*

Quarto, verbalia in dus.

Ovid, *Sæpè tibi pater est, sæpè legendus avus.*

Horat. *Pauper amet cautè, timeat maledicere pauper,*
Multaque divitibus non patienda feras.

Idem. *Si vis me flere, dolendum est —— primum ipsi tibi.*

Sed hoc magis est gerundium nominativi casus. Legendus nomen, id est Legi dignus, aut qui debet legi. Legendus participium, id est Qui legetur. Ita dicas de reliquis.

Quinto, varia.

Plurima dativum adsciscunt. de quibus non datur certa lex, quæ semper ex se, vel ex adjuncto, commodum vel incommodum, damnum vel utilitatem imporant: ut Gratus, ingratus, jucundus, injucundus, fidelis, fidus, perfidus, infidus, dulcis, amarus, congruus, prosper, jucundus, dexter, obnoxius, pestifer, exitialis, odiosus, malus, nequam, &c. *Sapiens.* Qui sibi nequam, cui bonus? *Publ.* O vita misero longa, felici, brevis. *Senec.* Cunctis esto benignus, nulli blandus, paucis familiaris, omnibus æquus. *Plin.* Fidelissimi ante omnia homini, canes & equi. Cato. *Somno ne deditus esto,* Absonus fidei, apud Liv. id est infidelis. *Absonus voce* cui inepta vox est. Cicer. *Sunt quidam animo linguâ ita hæsitantes, aut voce absoni.* Absonus à voce, id est discordans.

Armis fer, & aptus ad arma.) Quædam pro dativo possunt accusativum habere cum præpositione ad. Horat. *Infirmo capiti fons aptus, idoneus alvo.* Plaut. *Tot quidem non potuisti adducere homines, magis ad hanc rem idoneos.*

REGULA DE PARTITIVIS.

Partitiva volunt genitivum: ut signa, graduſq; Pronomen, numerus duplex, adverbia quædam.

Dictio partitiva postulat genitivum pluralem nominis non collectivi,

vel ſingularem collectivi: ut quiſque hominum. Partitivum eſt, quod partem multitudinis indicat, ſive ſigillatim multa ſignificat, ut aliquis, quidam, nullus, neuter.

Quintuplices dictiones regunt genitivum, per regimen partitionis. Primò, ſigna univerſalia quædam: ut Quicunq; hominum peccaverit, punietur. Particularia verò, ut Surripuit commilitonum aliquis librum meum. Interrogativa, ut quis horum mecum ibit? Uter veſtrum ſcit latinè? Secundò, caſum hujus regulæ petunt gradus comparationis. Poſitivus quidem. Plin. *In capite paucis animalium niſi volucribus apex.* Idem. *Lanarum nigræ nullum colorem bibunt.* Comparativus; ut Fortior manuum eſt dextra. Superlativus: doctiſſimus Poëtarum, optimus plebis.

Tertiò, omne fere pronomen regit genitivum hujus regulæ: ut hæc volucrum, illa ſororum. In Ethicis Ariſtotelis. *Laudamus quidem juvenum eos, qui ſunt verecundi.*

Quarto, duplex numerus regit caſum hujus regulæ, numerus cardinalis, i. principalis, quo vulgò numeramus, duo, tres, quatuor. quinque: ut Duo iſtorum, Centum virorum. Et numerus ordinalis, quo ordinem indicamus: ut primus hominum. Octavus ſapientum. Unus, numeri principium, & ſolus, pro quo unus eleganter ponitur, hunc caſum regunt Plin, *Calvitium uni tantum animalium homini ineſt*, Idem ſolus animalium. Quot, tot, quotus, ultimus, ad numeros pertinent. Ideo genitivum partitive regunt. Terent. *Quot hominum iſtic litigant.* Juvenal.

——— *Regum ultimus ille bonorum.*

Quinto, adverbia quædam regunt caſum hujus regulæ, ubique locorum, nuſquam ſcripturarum. Omnium dulciſſimè canit philomela. Plin. *Lynces clariſſimè omnium quadrupedum cernunt.*

ANNOTATIUNCULA. 1.

Pro genitivo hujus regulæ, licet interdum ponere caſus per quos declaratur, nempe, accuſativum cum inter, aut ablativum cum de, vel ex, vel pro inter: ut unus iſtorum, id eſt inter iſtos, vel de vel ex, vel in iſtis. Sueton. *Verbum M. Catonis eſt, unum ex omnibus Cæſarem ad evertendam Rempublicam ſobrium accesſiſſe.*

ANNOTATIUNCULA. 2.

Subſtantiva partitive non regunt, niſi per ſubauditionem adjectivi partivè poſiti. Plin. *Quadrupedum, alpus viſus non eſt*, ſubaudi ſolis. Sciendum eſt etiam nomina quædam ſub prædictis non comprehenſa, partivé conſtrui: ut medius & dimidius. Horat. *Virtus eſt medium vitiorum.* Idem. *Dimidium facti qui bene cæpit habet.* Porro adjectivum partitivum debet eſſe ejuſdem generis cum genitivo quem regit, ut ſequitur.

Sit conforme genus, partitio quando notatur
Ni collectivum, vel vox heteroclita detur:
Rectè etiam dices, *Quid agis dulciſſime rerum?*

Adjectivum partitivum convenit cum genitivo in genere: ut quiſque virorum, quæque fœminarum. Tres ſunt ab hac regula exceptiones, prima, in collectivis: ut optimus plebis. Secunda, in heteroclitis, ut infimum cœlorum lunam continet. Tertia, ubi adjectivum præcedens reſpicit.

ſpicit. Terent. *Eſt genus hominum qui ſe primos omnium rerum eſſe vol*
Horat. *Quid agis dulciſime rerum?* Boet. *Confitemur Deum omnium rum eſſe præſtantiſſimum.*

De Comparativis & Superlativis partitivè ſumptis.

Res ſimilis generis medius gradus, atq; ſuprem
Poſcunt: ille duas, hic plures uſque duabus.

Comparativus & ſuperlativus, ut regant genitivum per regimen pa tionis, requirunt comparationem inter res ejuſdem generis, vel natu Comparativus inter duas, Superlativus inter plures duabus: ut dextr fortior manuum, pollex eſt fortiſſimus digitorum, Ideo malè dici Hector eſt fortiſſimus Græcorum, quia non fit comparatio inter ea q ſunt ejuſdem generis: cum Hector non ſit Græcus, ſed Trojanus: E ejuſdem generis nihil eſt aliud, quàm quando excedens & quod exce tur, ejuſdem ſunt naturæ & conditionis.

Regula Comparativi.

Sin minus iſta aderunt, medio gradui dato ſext

Ubi comparatio non fit inter duo ejuſdem generis, comparativus ha ablativum, qui per quam exponitur: ut doctior illo, vel doctior ill Hector fuit fortior quovis Græco;

Horat. *Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.*

Menſuræ ſextus medio ſuperadditur atque.

Additur comparativo ablativus menſuram exceſſus ſignificans: ut ſu longior te quatuor digitis. Item hi ablativi opinione, fide, juſto, æqu ſolito, dicto, & ſimiles rem exceſſam non ſignificantes. Cicer. *Majore opinione hon inum cepi dolorem.* Juven.

Ponamus vimios gemitus, flagrantior æquo.
Non debet dolor eſſe viri, nec vulnere major.

Caſum imi medius poſcunt gradus atque ſupremus.

Comparativus ac ſuperlativus regunt etiam omnem caſum ſui poſitiv ut plenior rimarum, pleniſſimus rimarum: quia plenus rimarum di mus. Sic gratus Regi, gratior Regi, gratiſſimus Regi.

Ponitur in neutro medius, ſed non minus aptè.

Comparativus in neutro genere elegantiſſimè ponitur: ut ornatius di ris: nihil tuo patre generoſius: Nihil Virgilio ſuavius, Nihil matre tua ſtius, quàm, Nullus patre tuo generoſior. Nemo Virgilio ſuavior. Nu matre tuâ caſtior.

REGULA NONA.

Dat patrium aut ſextum tibi *copia*, ſicut *egeſta*
***Plenus*, *inops*, *ſaturat*, cum tratribus *implet*, *bundat*.**
Atque *egeo*, *careo*, teſtes: quibus adjice *ſanu*
Et *miſer*, & *dignus*, cum pluribus, & bene mul

Verba: velut *crucio*, cum *pendeo*, *lætor*, & *ango*; *Decipio*, *abſtineo*, *potior*, ſic, ponis *aloque*, *indoleo*, *recreo*: quæ pluraque proſa recludet.

Adjectiva & verba quædam copiæ & egeſtatis, cum nonnullis aliis, regunt genitivum vel ablativum: ut plenus rimarum ſum, ſinum lacte plenum, inops conſilii ſum, inops ſermone, potior regni.

Virg. *Auro vi potitur, Quid non mortalia pectora cogis, Auri ſacra fames?* Ter. *Quaſi tu hujus indigeas patris.* Valer. *Malo virum pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentem.* Jam latè omnia declarabo.

Adjectiva genitivum vel ablativum regentia.

Genitivum vel ablativum indifferenter habent. Plenus, locuples, ſatur, dives, abundans, refertus, fœcundus, egenus, indignus, immunis, pauper, & plura, ſi doctiſſimorum uſum diligenter rimemur. Virg.

Deſpectus tibi ſum, nec quis ſim quæris Alexi.
Quam dives pecoris, nive quam lactis abundans.

Hic abundans nomen eſt, teſte Priſciano, quia verbum abundo rariſſimè genitivum regit. Horat. De arte

Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.

Lucan. lib. 1. *Fœcunda virorum paupertas fugitur.*

Plaut. *Amor, & melle & felle eſt fœcundiſſimus.* Ovid.

Quis matrem niſi mentis inops, in funere nati
Flere vetat? ———

Cicer. Inops verbis, Sæpiùs genitivum regunt ſterilis, vanus, expers, inanis, & alia nonnulla. Plautinus Sofia, ipſe dives operis, & laboris expers. Quodcunque homini accidit, liberè patiatur: Æquum eſſe putat, non reputat laboris quid ſit. Perſius.

O curvæ in terris animæ, & cœleſtium inanes.

Ablativum ſæpiùs habent quàm genitivum, truncus, oneratus, orbatur, orbus dignus, indignus, viduus, vacuus, contentus, ſaucius, lapſus, miſer, ſanus; & plura ſi doctorum ſcripta diligenter evolveris. In ſacris: Dignus eſt mercenarius mercede ſuâ Captus oculis, auribus, pedibus, mente, membris, id eſt, carens horum uſu, captus avaritiâ, amore, i. detentus. Captus amœnitate loci, i. delectatus Quædam habent etiam ablativum mediante præpoſitione. Saluſt. *Omnes homines, qui de rebus dubiis conſultant, ab odio, amicitia, ira, atque miſericordia, vacuos eſſe decet.*

Verba genitivum vel ablativum regentia.

Licitè genitivum vel ablativum regunt egeo atque indigeo: at reliqua hujus regulæ verba ſæpius ablativum, ut impleo, compleo, ſaturo, abundo, potior, pendeo, lætor, &c. Id ſemper obſervandum eſt, ut oratio noſtra varietate delectet citra affectationem. Sunt quæ variant conſtructionem: ut affluis, abundas amore, vel affluit, abundat tibi amor. Pub. *Negandi cauſa avaro nuſquam deficit.* Participo te auro vel auri. Participo pœnam, id eſt in pœnâ fio particeps. Cicer. *Qui alteri exitium parat, hunc ſcire oportet ſibi paratam peſtem, ut participet parem.*

Dat patrium aut quartum *faſtidio*, ſed mage quartum.

Faſtidio hanc rem nunc dicimus. Olim etiam faſtidio hujus rei: Lucil. *Triſtes, difficiles ſumus, faſtidimus honorem.*

Sic plures antiquorum, teſte Nonio.

REGULA DECIMA.

Dic *ſatago rerum*, patrium aut dantem *miſereri*,
Sed mage vult patriũ. *Dominor* dat ritè dativum
In ſacris etiam patrium, velut *auxiliari*.
Grammaticæ leges plerumque Eccleſia ſprevit,
Tu vivendo bonos, ſcribendo ſequare peritos.

Satago exigit genitivum rerum. Terent. Is quoque rerum ſuarum ſatagit. Miſereor vult genitivum vel dativum, ſed meliùs genitivum. Huic ſynonymum miſereſco eoſdem petit caſus. Virg. 8. Æneid. *Arcadii quæſo, miſereſcite Regis.*

Boet. *Dilige jure bonos, & miſereſce malis.*

Virg. Ecl. 2. *Nil noſtri miſerere, mori me denique cogis,*

Miſereor tutiùs dicitur regere ſolùm genitivum, nam exempla prodativo ſunt corrupta. Miſereor ſemper habet accuſativum, & differt à miſeror. Miſereri paſſivum affectum habet: eſt enim corde anxium ex alicujus miſeriâ: Miſerari vero activum eſtque verbis, lachrymis, aut ope, dolorem, quem ex miſeriâ vel noſtrâ vel alienâ habemus, oſtendere. Ab illo fiunt miſericors & miſericordia; ab hoc miſerator & miſeratio: quæ nomina eodem modo diſtinguuntur. Cic. *Miſericordia eſt ægritudo ex miſeriâ alterius.* Sed ad rem. (*Dominor dat ritè dativum*, &c.) Dominor & auxilior dativum poſtulant, ut Sapiens dominabitur aſtris. Auxilior miſeris, in ſacris etiam cum genitivo leguntur: Quis dominatur tui in Diis Domine? Hier. in Eſaia. *In die ſalutis auxiliatus ſum tui.* Cæterum ſi rectè vivere velimus, ſanctos imitabimur, etiam indoctiſſimos; ſi venuſtè cupiamus ſcribere aut loqui, linguæ Latinæ peritos imitari ſtudebimus, licet Nerone pejores. Præter dictos caſus, Dominor etiam habet accuſativum mediante præpoſitione, aut ablativum. Cicer. *Fœlix ſenectus, ſi uſque ad ultimum ſpiritum dominabitur in ſuos.* Saluſt. *Fortuna in omni re dominatur.*

REGULA UNDECIMA.

***Accuſo*, *damno*, *moneo* contraria *laudo*;**
***Criminis* aut *pœnæ*, vel *laudis* habento ſecundum**
Aut ſexti Sed Valla dedit tantummodo ſextis,
***Altero & ambobus*, *neutro*, vel *utro*, vel *utroque*.**

Verba accuſandi, damandi, monendi, laudandi, & his contraria: ex-

cuſandi

cuſandi, abſolvendi, viturperandi, regunt genitivum vel ablativum criminis, pœnæ, admoniti, laudis, vituperii, Omnia fermè genitivum frequentiùs habent quàm ablativum: dempti*s* quinque ablativis, altero, ambobus, neutro, utro, utroque; per quorum genitivos hic loqui non licet, teſte Valla: ut Utro accuſatus es? Furti an homicidii? non utrius.

ACCUSANDI VERBA.

Accuſo, incuſo, ago, poſtulo, arceſſo, inſimulo, arguo, noto, defero, alligo, aſtringo, criminor, & ſimilia: ut Accuſo illum furti vel furto, incuſo illum negligentiæ. Plaut. *Qui alterum incuſat probri, ipſum ſe intueri oportet.* Cicer. *Ne quem unquam innocentem judicio capitis arceſſas.* Terent. Si *herum inſimulabis avaritiæ malè audies.*

Ovid. ——*Utinam temeraria dicar.*
Criminibus falſis inſimulaſſe virum.

Terent. *Hic furti ſe alligat.* Plaut. *Furti ſe aſtringit.* Hier. *Qui alterum mendacii criminaris, deſine ipſe mentiri.*

EXCUSANDI VERBA.

Excuſo, purgo, expurgo, me parricidii vel parricidio.

DAMNANDI.

Damno, condemno, multo, admulto, punio, plecto, convinco, redarguo. Ad accuſationem vel damnationem pertinent etiam teneo, interrogo, cado, periclitor, perdo, do pœnas, ſatiſdo, ſuſpectum habeo; ut Qui ſuſtulit rem ſacram de profano: furtine tenetur, an ſacrilegii, an utroque? Horat. *Damnatus longi Siſyphus laboris.* Cic. *Capite damnatos morte multavit.* Idem. *Si iniquus es in me judex, condemnabo eodem ego te crimine.* Idem. *Meipſum inertiæ, nequitiæque condemno.*

ABSOLVENDI.

Abſolvo, libero, &c. ut Abſolutus eſt parricidii vel parricidio.

MONENDI.

Moneo, admoneo, commoneo, commonefaceo te debiti. Livi. *Adverſæ res admonuerunt religionem.* Commemoro pro admoneo, raro eſt cum genitivo.

LAUDANDI.

Laudo, miror, probo, commendo: ut commendo te pietatis aut pietate. Servius figuram Græcam hic eſſe putat.

Vir Trojane, quibus cœlo te laudibus æquem? Virg. Æn. 11.
Juſtitiæne prius mirer, belline laborum? Id eſt causâ vel gratiâ juſtitiæ.

VITUPERANDI.

Vitupero, corripio, reprehendo, increpo, increpito te negligentiæ malè geſtæ rei.

APPENDIX.

Junge his interdum ſextis & præpoſituram:
Et do cauſatum, crimen, quarto, admonitumque.

Ablativo hujus regulæ apponitur interdum præpoſitio; ut ago te repetundarum, repetundis, aut de repetundis, Cic. *Lex vetat eum qui de pecuniis repetundis damnatus ſit, in concione orationem habere.*

Ponitur interdum crimen in accuſativo. Cic. *Inertiam accuſas adoleſcentem.* Sic quoque admonitum, laus, vituperium, cauſatum. Ter. *Ridiculum eſt te iſtud me admonere, Clitipho,* Luc.—— *Littuſque malignum excuſat.* Eodem modo dicimus, Littus malignum cauſatur. Cauſatur morbos, id eſt in accuſationem adducit.

Ovid. *Tunc agitur censura, & sic exempla parantur.*
Cum judex, alios quod monet, ipse facit.

REGULA DUODECIMA.

Verba volunt sexto pretium. Ponas sine fixo
In partio *pluris*, *tanti*, *quanti* atque *minoris*:
Cum fixo in sexto: Raro quartum *valeo* vult.
Vilius & *melius*, *pejus* vel *carius emi*,
Valla negat recte dici per nomina posse.

Omne verbum, cujus actus aliquo pretio constat, potest regere posi nomen pretii, vel valoris in ablativo: Emi abs te equum decem aure Excipiuntur quatuor nomina, tanti, quanti, pluris, atq; minoris cum compositis tantilibet, tantidem, quantivis, & similibus, quæ sine sub stantivis in Genitivo ponuntur: at cum substantivis in Ablativo: ut Quan ti pransus es, aut quanto pretio? Quanticunque locabis præstaret do mum vendere. Valeo huc pertinet: ut Tanti res valet quanti potes vendi. Aliquando hoc verbum regit pretium in accusativo. Varr *Denarii dicti, quod denos æris valebant, quinarii quod quinos* (*Vilius & me lius*, &c.) In quibusdam solùm adverbialiter loquendum est, teste Valla. Ut Emo vilius & melius. id est quod Barbari dicunt, pro meliore form Latini; Emo minoris, Emo pejus aut carius, id est pluris.

Verba hujus regulæ.

Emo, comparo, mercor, vendo, venundo, distraho, væneo, loca conduco, taxo, liceo, addico, metior, fœneror, paciscor, mutuor, sto, consto, sum, redimo, ædifico, implèo, calceo, doceo, ago, &c. Emi tanti, quanti voluisti: Pulchrè subauditur vendere.

Virg.

Hectoris exanimum corpus vendebat Achilles Auro ——

Terent. *Quid agas? nisi ut te redimas captum quam queas minimò, & si nequeas paululò, ac tanti queas.* Plin. de Pamph. Pictore. *Docuit nemi nem minoris talento, quam mercedem & Apelles, & Melanthius ei dedere.* Quanti stat, quanti constat, idem sunt. Senec. *Parvo fames constat, ma gno fastidium.* Livius. *Multo sanguine, ac vulneribus ea Pœnis victoria stetit.* Terent. *Quanti est sapere*, id est valet. Plaut. *Pluris est oculatus testis unus, quam auriti decem.*

ANNOTATIUNCULA.

Tanti, quanti, pluris, minoris, sunt hic substantiva, teste Lanc. Præ tereo ejusmodi orationes, qualis est hæc Plauti. *Mortuus pluris pretii est quam ego.* Et Terent *Meam herus operam deputat parvi pretii*, pertinent ad regulam quartam genitivi, & in posteriore subaudiendum est, *esse*.

Regula decima tertia. De verbis æstimandi.

Æstimo, *curo*, *puto*, *facio*, cum *consulo*, *duco*,
Pendo, *habeo*, *refert*, *est*, *inter* & *est* bene jungo,

An-

Antè dabunt dictos patrios, cum *plurimi* & *æqui*
Et parvi, nihili, nauci, floccique, bonique.
Magni, infiniti, majoris, maximi, & *assis*,
Et minimi, multi, Quædam benè ponito sexto.

Verba æstimandi, ut æstimo, existimo, curo, puto, facio, consulo, duco, pendo, habeo, sum, & de quibus sequitur peculiaris regula, interest ac refert, præter genitivos tanti, quanti, pluris, minoris, regunt etiam genitivos, plurimi, æqui, parvi, nihili, nauci, flocci, boni, &c. quibus additur genitivus pili, & forsan plures. Pro quibusdam possunt habere ablativum: ut æstimo te assis vel asse, Existimo te magni vel magno. Valer. Max. *Magno ubique pretio virtus æstimatur.* Senec. *Data magno æstimat, accepta parvo.* Cicer. *Gloriosa sapientia non magno æstimanda est* Exempla de genitivo. Terent, *Quid de me fiat, parvi curas* Plaut. *Respicio vos nihili meam gratiam facere.* Nihili vel pro nihilo hunc habeo librum; i. contemno, non autem possideo. Plaut. *Qui homo timidus erit in rebus dubiis, nauci non erit.*

Ovid.

Pluris opus nunc sunt, quam prisci temporis annis.

Boni consulo, id est in bonam partem accipio. Consulo te, id est consilium à te peto. Consulo tibi, id est do consilium. Consulo honori aut famæ, id est provideo.

Regula Decimaquarta.

Pauca recordandi patriũ, quartumve requirunt,
Ut *memini, memoror*, sic *obliviscor* habetur.

Verba memoriæ & oblivionis: ut Recordor, memini, memoror, deponens, reminiscor, recolo, obliviscor, regunt genitivum vel accusativum. Cicer, *Proprium est stultitiæ, aliorum cernere vitia, oblivisci suorum.* Virg *Quisquis es, amissos hinc jam obliviscere Graios.* Plaut. *Facinus ut hujus, dicì, locique, meique, semper meminerit, qui mihi in cursu obstiterit.* Cicer. *Illud semper memento, qui ipse sibi sapiens prodesse nequit, nequicquam sapit* Memini pro mentionem facio, respuit accusativum, postulatque solum genitivum vel ablativum, cum præpositione de: ut Meminit tui, vel de te. Sic dices etiam recordor, cogito de hac re. Cicer. *Obliti salutis meæ, de bonis ac de liberis vestris cogitate.*

APPENDIX.

Huc pertinet, Venio in oblivionem, Venit in mentem illius diei, vel venit in mentem ille dies. Subit cogitationi, vel subit animum cogitatio. Fugit, latet me hæc res, id est rem ignoro, aut non recordor. Lucanus per dativum ait: —— Tu mihi causam lates. *Cic.* Cui nostrum latere arbitraris. Vossius ait, lateo cum accusativo esse constructionem Græcam.

Regula Decima quinta

Refert, inter & *est, est*, signans commoditatem,
Ot-

Officiumve, petit quoſvis patrios, niſi ſeptem.
Refert, inter & eſt, noſtraque, meaque, referto,
Cum reliquis. Capiet *cuja* vel *cujus* utrumque
Eſt *noſtrum, veſtrumq;, meumq;, tuumq;, ſuumq;*.

Hæc tria verba, Refert, intereſt, & eſt; ad alicujus vel commoditatem vel utilitatem, vel officium pertinentia, regunt quoſvis genitivos præter ſeptem primitivæ ſpeciei: Mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, noſtrum & veſtrum: pro quibus refert & intereſt, regunt ablativos, Meâ, tuâ, ſuâ, noſtrâ, veſtrâ, quibus jungitur cujâ. Eſt vero caput nominativos Meum, tuum, ſuum, noſtrum, veſtrum: ubi officium intelligitur.

Exempla de Genitivis.

Uxoris refert quid rerum gerat maritus noſſe. *Cicer.* Intereſt omnium rectè agere *Idem.* Adoleſcentis eſt majores natu vereri. *Plaut.* Eſt miſerorum, ut malè volentes ſint. atque invideant bonis.

De Ablativis CUM INTEREST, & REFERT.

Terent. Tuâ quod nihil refert, percunctari deſinas. *Sueton. de Julio Cæſare.* Ferunt dicere ſolitum non tam ſuâ, quàm Reipub. intereſſe, uti ſalvus eſſet. Dices cujus, vel cuja intereſt.

De Nominativis CUM EST.

Cicer. Neque enim meum eſt contra authoritatem ſenatûs dicere. *Idem.* Tuum eſt conſulere temporibus & incolumitati, & vitæ, & fortunis tuis.

APPENDIX.

Intereſt & refert, habent etiam genitivos æſtimandi: videlicet, tanti, quanti, magni, parvi. In reliquis ſæpiùs habent vel nomina vel adverbia: Multùm, plùs, plurimùm, nihil, aliquid, quid, & ſi qua ſunt ſimilia: ut magni meâ intereſt. *Cic.* Permagni intereſt, quo tempore hæc epiſtola tibi reddita ſit. *Valer. Max.* Nihil intereſt an humi, an ſublimè putreſcam Juven. *Plurimum enim intererit quibus artibus, & quibus hunc tu Moribus inſtituas.*

Minimùm intereſt, id eſt paululùm. Minimè refert, id eſt nihil. *Terent.* Quid tuâ (malum) id refert; reſpondet alter, magni. Malum eſt interjectio, Notandum eſt, hos genitivos addito ſubſtantivo in ablativum mutari. Juvenal.

——————*Parvo diſcrimine refert,*
Quo geſtu lepores, aut quo gallina ſecetur.

REGULA XVI. *Pathetica.*

Pœnitet & tædet, miſeret, pudet, & piget, optant Accuſativum patientem cum genitivo.

Hæc quinque impersonalia activæ vocis, pœnitet, tædet, miſeret, pudet, piget, regunt accuſativum patientis rei, cum genitivo agentis, cujus loco interdum habent verbum infinitum: ut Pœnitet me peccati vel pœnitet me peccaſſe. Tædet me vitæ vel tædet me vivere. Miſeret CHRISTUM peccatoris. *Plaut.* Aliorum te miſeret, tui, nec te miſeret. nec pudet.

dudet. Sub miſeret, comprehenditur miſereſcit, ſub aliis, compoſita: ut pertædet, diſpudet. *Col. de Euripide* Matrimonii pertædebat.

Cor. Nepos in vita Attici. Nulquam ſuſcepti operis cum pertæſum eſt. Sic in præteritis dicimus. Miſertum eſt Virginis, puditum eſt Concilii. *Cic.* Pertæſum eſt levitatis.

REGULA XVII.

De tenus ac obiter de aliis præpoſitionibus.

Sæpè *tenus* patriũ numero præeunte carentem,
Aut res ſignantem geminas, vult Valla tenere.
Vult *ad* cum ſociis quartũ, velut *abſque* Latinũ.
***Sub, ſuper, in, ſubter*, caſui junguntur utrique**
In vario ſenſu: facilis docet omnia proſa.

Tenus præpoſitio petit genitivum pluralem, res geminas, ut Valla notavit, ſignificantem, aut numero ſingulari carentem, alioqui vult ablativum, in plurali etiam quandoque genitivum. Exemplum ubi res ſunt geminæ.

Virg. 3. Georg. —— *Optima torvæ*
Forma bovis, cui turpe caput, cui plurima cervix,
Et crurum tenus à mento palearea pendent.

De Genitivo ſingulari numero carente. Cœlius. *Illi rumores, de cognitiis Tranſpadanorum, cumarum tenus caluerunt.* De ſecundo genitivo. *Olympus attolitur nubium tenus.* De ablativo ſingulari. Virg. 2. Æneid. —— *Lateri capulo tenus abdidit enſem.* Hinc hactenus, quatenus, eatenus, quæ plerumque adverbia ſunt. (*Vult ad cum ſociis.*) Ad apud, &c. quæ ſimul triginta & una ſunt; regunt accuſativum caſum: ut ad patrem. Apud villam. His valla *verſus* addit, quod ſemper poſtponitur. Saluſt. *Ægyptum verſus.* (*Velut, abſque Latinum*) A, ab, abs, quæ ſedecim ſunt, regunt Latinum, qui ablativus eſt: ut A domo, ab homine. (*Sub, ſuper, in, ſubter*) quatuor ſunt præpoſitiones, accuſativum vel ablativum regentes: In, ſub, ſuper, & ſubter, ſed plerumque in diverſo ſenſu: ut ſum in templo: vado in forum. Utrique interdum caſui ſerviunt clam, & procul, præpoſitionibus annumeranda. Curt. *procul muro.* Liv. *procul muros.* Sed hæc ſine caſu adverbia ſunt.

Ovid.
Sint procul à nobis juvenes, ut fœmina, compti,
Virg. *Clam ferro incautum ſuperat.*

De præpoſitionibus accuſativum petentibus.

Annotatiuncula.

A D & A P U D *differunt*

Ad tam motûs, quam quietis verbum admittit: ut Samnites ingrediuntur ad Curium ſedentem ad focum. Apud, ſolùm quietis verbum deſiderat, aut ſaltem non exterioris motûs Sedeo apud Petrum Ad pro circiter ponitur. Cic. *Dormit ad horas tres.* Elegantiam habent. Omnes ad unum periêre: i. nullo excepto. Ad amuſſim, ad unguem, i. exactiſſimè

actissimè, exquisitâ diligentiâ. Ad tempus. Item ad habet vim similitudinis. Terent. *Pulchra quidem, sed nihil ad nostram hanc.*

APUD & PENES *distinguntur.*

Apud, locum aut personam innuit: ut vidi te apud forum. Cœnavi apud Pompeium. Penes personam, dominium ac potestatem. Janus apud Ovidium.

Me penes est unum vasti custodia mundi. Horat.
Multa renascentur, quæ jam cecidere cadentque,
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus.
Quem penes arbitrium est, & vis & norma loquendi.

ANTE & POST.

Præposituræ, sint sine casu, adverbia sunto.

Ante & post, ubi accusativus abest, adverbia sunt, pro antea, postea, Virg. *Longo post tempore venit.* Et dicimus, multò antè vel pòst. aut antè vel pòst multò. Item pòst paulò, vel paulò pòst, contra indoctos. Sic omnes præpositiones absente casu adverbia fiunt. Persius. *Nec te quæsiveris extrà.* Plaut. *Veniam adversum tempori*, id est, obviam tempestivè.

CIS, CITRA, *cum contrariis.*

Cis & citra quibus opponuntur trans, & ultra, nihil differunt, nisi quod cis antiquius est magisque nominibus montium vel fluviorum præponitur. Cis Rhenum. Et cis aliquando pro ultra ponitur, teste Marcello. Citra ponitur etiam pro minus quàm: Ultra pro magis quàm. Citra naturæ leges. i. minus quàm naturæ leges patiantur. Item citra, i. sine. Senec. *Ede citra cruditatem, bibe citra ebrietatem.*

CIRCA, CIRCITER, ERGA.

Circa ad locum & tempus refertur: ut Circa forum: Circa horam tertiam. Circiter ad tempus numerumque. Plaut. *Redito huc circiter meridiem.* Curt. *Circiter duo millia desiderati.* Aliquando etiam locum dicit, & sæpè adverbiascit, ut Lapis circiter in medio quadratus. Erga ad personam refertur. Corn. Tacit. *Erga populum superbum. Erga principem contumeliosum.* Quint. *Pleraque contra frigus ex suo corpore vestiuntur, & arma iis ingenita quædam; & ex obvio fere victu; circa quæ omnia multus hominibus labor est.*

INTER, INTRA & EXTRA.

Inter innuit medians aliquid. *Ut multa cadunt inter calicem supremaque labra* Intra, certos loci, temporis, aut alterius rei fines demonstrando significat, habetque contrarium extra. Horat. *Iliacos intra muros pugnatur & extra.* Intra triduum: Intra tamam, id est citra opinionem.

INFRA, SUPRA, SUPER, SUBTER

Infra ad dignitatem refertur: ut Intra omnes infimos es homo nequissime. Et ad locum, habetque relativum supra, cum quo res plerunque significat interjecto spatio distantes. Ut Intra tectum es, si foco assideas. Nubes supra nos pendent.

Virg.

Tum mihi cæruleus super caput adstitit imber,
Noctem hyememque ferens & inhorruit unda tenebris.

Eodem modo subter & super relativa sunt, nec distantiam, quemadmodum

modum, illa, ſed rerum contractum frequenter ſignificant. Sedeo ſuper lapidem. Urinator mirificè ſubter aquam durat.

JUXTA, PROPE.

Pro eodem accipiuntur Juxta & Prope: Juxta autem adverbium apud eloquentiſſimos ſæpè ſignificat ſimiliter, eodem modo, æquè. *Saluſt.* De inertibus. Eorum ego vitam, mortemque juxta æſtimo, quoniam de utraque ſiletur. *Eraſmus Roterodamus* In aliorum pulchrè ac turpiter factis, quid deceat, quid non, juxta videmus.

OB & PROPTER.

Cauſam innuunt ob & propter: veluti, ob virtutem amandus es. *Cic.* Is denique honos mihi videri ſolet, qui non propter ſpem futuri beneficii ſed propter magna merita claris viris defertur, & datur. Propter etiam prope ſignificat. Virg.

Et viridi in campo templum de marmore ponam,
Propter aquam ——— Ob interdum ſignificat antè.

Livius. *Fœda mors ob oculos erat.*

SECUNDUM, SECUS.

Caper negat rectè dici, Secus te ſedeo, quia dicendum eſſet, inquit. Secundum te ſedeo. Variat autem ſecundum ſignificationem. *Cic.* Proximè autem & ſecundam Deos, homines hominibus maximè utiles eſſe poſſunt. Hic poſt & quaſi ſecundo loco ſignificat: Item. ſecundum te judico: id eſt pro te. Secundum quietem tua imago mihi obverſata eſt, id eſt in quiete. Vulgare eſt ſecundum: id eſt juxta Solonem cecinit Ovidius.

——— *Ultima ſemper*
Expectanda dies homini eſt, dicique beatus,
Ante obitum nemo ſupremaque funera debet.

USQUE:

Uſque ſine aliâ præpoſitione appoſitâ, gaudet plerumque poſtponi: ut Romam uſque iter habeo. Additâ præpoſitione tranſit in adverbium. *Cic.* Uſque ad Numantiam miſit. *Terent.* Ex Æthiopiâ eſt uſque hæc. Uſurpatur etiam quando adverbium eſt pro aſſiduè, diu, ſemper. *Plaut.* Valuiſtin, uſque?

Præpoſitiones ablativi caſus.

A, ab, abs, idem ſignificant, ſed à ſolùm conſonantibus jungitur, ab vocalibus: rarò autem aliis conſonantibus quàm conſonanti j. & liquidis l. & r. ut ab Jove, ab lege, ab Rege.

Ovid. 1. Met. *Vivitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpite tutus:*
Non ſocer à genero; fratrum quoque gratia rara eſt.

Abs, vix aliter utimur quam ante q; & t. Abs Tito.

Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere gaudeas.*

A vel ab, pro poſt, ornatè ponuntur, Perſ.

O Jane, à tergo quem nulla Ciconia pinxit.

Item defenſionis vim habent. Cic. *M. Cælius talis Tribunus fuit, ut nemo contra civium perditorum popularem, turbulentamque dementiam à Senatu, & à bonorum causâ ſteterit conſtantius*, i. pro partibus Senatûs, pro partibus bonorum. Ab epiſtolis, à rationibus dicitur, qui epiſtolis, rationibus præeſt. A ſecretis, i. ſecretarius, ſecretorum ſocius. Ab re, i. præter rem, indecens, inutile. Liv. *Haud ab re duxi.*

CUM.

Cum aliquando Euphoniæ causâ necessariò postponitur; ut Mecum tecum, secum, nobiscum, vobiscum. Quacum, quocum, quibuscum melius quàm, cum qua, cum quo, cum quibus. Cic. *Quid dulcius quam habere, quocum omnia audeas loqui, ut tecum?*

CORAM. CLAM. ANTE. PALAM.

Coram, adversatur clam, & differt ab ante. Nam ante oculos, long intelligi potest: Coram, proximitatem significat. Terent. *Qua mi ante oculos coram amatorem adduxti tuum?* Differt quoque coram, à P lam. Coram ad certas personas pertinet, Palam ad omnes, & fere adve bium est, pro manifestè. Teren. *Quæ vera audivi taceo & contineo optim Sin falsum, aut vanum, aut fictum est, continuò palam est.*

DE. E. EX.

De ab à differt. De materiam significat, quemadmodum è, & ex, nunquam materiam innuit, sed efficientem causam Plin. *Liber ta ineptus, ut non de puero sed à puero factum esse credas.* Diversa sunt igitu Hoc de te audio & hoc audio à te, hîc enim est causa efficiens; illic m terialis. E. & ex idem significant sed è consonantibus tantum jungitur ut è jure, è Republicâ, id est ad utilitatem Reipublicæ Ex tam vocal bus quam consonantibus: ut ex arbore, ex dignitate, i. pro digni tate, vel ad dignitatem E renibus laboro, id est, morbum patior in re nibus. Ex sententiâ aliquid habere, id est ad votum & desiderium no strum. Ex composito, id est deditâ operâ. Ex Amphitheatro venit, q in illo fuit. Ab Amphitheatro venit, qui in loco fuit illi proximo.

Comes facundus in viâ pro vehiculo est, i. vehiculi vice. Sto pro tu ribus, pro Joanne, i. ut turres, ut Joannem defendam. Pro viribus, pr virili, vulgaria sunt. Pro foribus, id est ante fores. Pro rostris, pro tri bunali, id est in rostris, in tribunali.

PRÆ.

Præ significat ante, ut præ cunctis est honorandus. Et propter vel ab Terent. *Ut sit misera præ amore!* Comparationis præterea vim habet. Ider *Hic ego illum contempsi præ me.*

Præpositiones communes.

IN *cum Accusativo.*

In accusativo servit, quoties motum ad quamvis rem significamus, mo tum dico, vel manifestum, ut redeo in gratiam.

Horat. *In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.*

Vel latentem, ut *Avaritia crescit in horas.*

Martial. *Hesterno fatere mero qui credit Acerram,*
Fallitur: in lucem semper Acerra bibit.

Virg. *Scinditur incertum studia in contraria vulgus.*

In pro contra ponitur: ut Crudelis in privignos Noverca. Invehor Æmulum. Virg.

Quid meus Æneas in te committere tantum?
Quid Troes potuere? Item in pro erga —— Idem.
——*Imprimis Regina quietum*
Accipit in Teucros animum, mentemque benignam.

IN & SUB *cum Ablativo.*

Cum in loco, ut aliâ re, quid fieri significamus, & in sub ablativum postulant

poſtulant: ut verſor in foro, ſub dio, ſub nocte. *Cic.* Verum decus in virtute poſitum eſt, quod maximè illuſtratur magnis in Rempub. meritis.

Virg

Ædibus in mediis, nudoque ſub æthere axe,
Ingens ara fuit.——Ovid.
Scilicet ut fulvum ſpectatur in ignibus aurum,
Tempore ſic duro eſt experienda fides.

In pro inter ponitur. Virg. —— *cadit & Ripheus juſtiſſimus unus,*
Qui fuit: in Teucris, & ſervantiſſimus æqui.

SUB *cum Accuſativo.*

Sub accuſativum habet, ubi motus fit ad rem: ut Eo ſub tectum.

Virg.——*Poſteſque ſub ipſos, Nituntur gradibus* ——

Item ſub pro paulò antè, vel circa. *Eraſmus.* Sub cœnam pauliſper inambula, cœnatus idem facito. Sub ſomnum exquiſiti quippiam, ac dignum memoriâ legito. Et pro ſtatim poſt: ut ſub hæc verba. *Cicero Planco.* Sub eas ſtatim recitatæ ſunt tuæ.

SUPER & SUBTER *cum Accuſativo.*

Super quando adverſatur præpoſitioni ſubter, cum accuſativo ſæpiùs legitur: ut Super aëra æther eſt. Similiter quoties ultra ſignificat: ut Virg.

——*Super Garamantas & Indos,*
Proferet imperium.——

Et præter. *Sueton.* Super cætera flagitia. Sic ſubter ſive quies fuerit, ſive motus, accuſativum fere ſemper habet: Poëtice interdum ablativum. Virg. 9. Æn. *Subter denſa teſtudine.*

SUPER *cum Ablativo.*

Super pro de poſitum, habet ablativum. Virg.

Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa.

Præterea pro in, aut propter. Virg. *Fronde ſuper viridi.*
Non moveor ſuper hac re, i. propter hanc rem.

REGULA XVIII.

De genitivo, & obiter de aliis caſibus pro adverbiis loci.

Quæſtio ſi fiat per ubi, nomenque prioris,
Sit numeri, & propriũ, ceu primæ ſive ſecundæ:
In patrio dabo, quando locum deſigno minorem
Militiæ, belli, atque *domi,* ſic ponis *humique,*
Addimus interdum dictis, *terræque, togæque.*

Propria nomina pagorum, & oppidorum (quæ minora loca dicuntur) primæ vel ſecundæ declinationis, ſingularis numeri, & appellativa, Militiæ, belli, domi, humi, terræ & togæ cum quæſtio fuerit per UBI, apponuntur verbis vel participiis in genitivo; pro adverbiis loci: ut ſi quæratur: ubi eſt Papa? optime reſpondebis, Eſt Romæ. Ubi ſtuduiſti? Studui Gandavi. Ubi eſt ſegnis? Domi. Ubi agit temerarius? Militiæ. Sic poma jacent humi. Condo corpus terræ, i. in terra. Gratus principi belli, togæque. Hoc per ablativum dicere poſſes. *Plin.* Dubium eſt togáne an bello præſtantior fuerit. Humi conſtruitur etiam cum verbo motûs ad locum.

Virg.

Nec prius abſiſtit quam ſeptem ingentia victor,
Corpora fundit humi. ——— Idem.
——— *Procumbit humi bos.*

Si ternæ nomen fuerit, numerive ſecundi,
Cùm *ruri* dabitur terno aut ſexto, magè terno,

Nomina propria oppidorum aut pagorum tertiæ declinationis, aut p
ralis numeri, cum quæſtio fiet per UBI, ponuntur pro adverbiis loc
dativo vel ablativo: elegantius autem in dativo cum appellativo ruri:
Terentius natus eſt Carthagine, vel natus eſt Carthagini. Tarquinius v
Gabiis. Studes Athenis. Ruri Philoſopharis. Dices & rure per abl
ſum. *Liv.* Scipio vitam Linterni egit ſine deſiderio Urbis: morien
rure, eo ipſo loco ſepeliri ſe juſſiſſe ferunt. Per dativum locutionem
lepidiorem innuit Servius: nec deſunt apud Latinos ſcriptores teſtimo
Cicer. Convento Antonio Tiburi, quæ Romæ, quæque Carthagini ad

APPENDIX.

Non ſolùm pro adverbiis localibus quidam dativi ponuntur, ſed in
niuntur etiam pro adverbiis temporis poſiti, aut veriùs adverbia ſunt
tempori, luci, veſperi quibus addi poteſt ſorti, i. per ſortem. Virg
Georg. de apibus loquens.

Sunt quibus ad portas cecidit cuſtodia ſorti.

Terent. Nunquam tam manè egredior, neque tam veſperi domu
vertor, quin te in fundo conſpicer fodere.

Tu ſextum calum, ſi quando per *unde* rogar
Aut *quâ*, reſponde. Si per *quo*, ponito quart
In propriis: quibus uſq; cupit *rus* cũ *domus ad*

Nomina propria oppidorum, aut pagorum, ubi quæſtio fieret per
aut per *qua*, ponuntur pro adverbiis loci in ablativo ſine præpoſitione,
duobus appellativis rus & domus. Unde venis? Venio Româ. Ti
domo. Terent. *Timeo ne pater jam rure redierit.* Quâ ibis Rom
Coloniâ, Sed hic per præpoſitionem ſæpiùs loquuntur propter Amp
logiam vitandam: ut per Coloniam proficiſcor Romam verſus: (*S
quo ponito qartum*) Nomina propria oppidorum vel pagorum, ubi qu
fieret per *quo*, ponuntur ſine præpoſitione in accuſativo, cum appell
rus & domus: ut Quo vadis? vado Gandavum, Brugas, Pariſios, Te
Ego cum filio rus ibo.

Virg. *Ite domum ſaturæ, venit Heſeperus, ite capellæ.*

Barbarus haud fies apponens præpoſituras.

Si quis dictis nominibus Præpoſitionem interdum adjiciat, non c
bitur Barbarè locutus. Quintil. *In domo furtum factum eſt ab eo qui
fuit.* Liv. *Legati ab Ardeâ veniunt.* Cic. *Ad Capuam, vel ad Lu
am iturus putabatur.* Maximè autem uti licet ad, ubi locum proxi
ſignificamus, ut Hoſtes venerunt ad Gandavum, i. in locum Gan
vicinum.

APPENDIX.

Accedentibus adjectivis, vix abeſſe poteſt præpoſitio propter. *Magnum iter ad doctas proficiſci cogor. Athenas.*

Excipiuntur meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, & alienus. Dicimus enim: ſum domi meæ, tuæ, &c. Cic. *Malo eſſe cum timore domi meæ, quam cum periculo domi alienæ;* dicendum eſt igitur, verſor in domo amplâ, magnificâ, regiâ: non autem verſor domi amplæ, magnificæ, regiæ. At Livius ait: *Capuam flectit iter luxuriantem longâ felicitate ac indulgentiâ fortunæ.* Sic & alii interdum. Ovid. *Atque aliquis doctas jam nunc eat, inquit, Athenas.* Eodem quoque modo majorum locorum nomina ſine præpoſitione adverbialiter poſita invenies, licet aliter Grammatici præcipiant, ut ſub notabimus.

Virg. 1. Æneid. *Italiam fato profugus, Lavinaque venit*
Littora.——

Annotatiuncula generalis.

Diximus ubique propria oppidorum & pagorum nomina, quia propriis aliorum locorum, ut Regionum, Inſularum, Montium, Fluviorum, præter dicta, appellativis omnibus adhæret præpoſitio, ſive actio fiat in loco, de loco, per locum; ſeu denique ad locum. Plancus Ciceroni. *Ab Iſara caſtra movi, pontem tamen quem in Iſara feceram, caſtellis duobus ad capita poſitis reliqui.*

Virg. 1. Æneid.
Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum.
Tendimus in Latium —— Horat.
Impiger extremos currit mercator ad Indos.
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.

De Adverbiis localibus.

Ubi, quò, quà, unde, quorſum, & quouſque, de loco quærunt, ſi nec relativè, nec infinitè ponantur. Quæcunque autem nomina ad hæc prima quatuor diximus reſpondere, eadem ad quorſum, & ad quouſque in accuſativo reddi poſſunt, adjecto verſus, quando per illud, & uſque & quando per hoc facta eſt quæſtio: ut Quorſum tenes iter Ænea? Carthaginem verſus Quouſque te fata trahunt? In Italiam uſque.

Hoc tamen ſæpè intelligitur, teſte vallâ: Sed de nominibus ſatis. Tribuuntur etiam ſingulis ſua adverbia, de quibus nunc agendum eſt.

Adverbia in loco.

Ad *ubi* reſpondent hìc, illìc, iſtìc, ubi, alibi, alicubi, ibidem, ubique ubilibet, ubivis, ſicubi, necubi, nuncubi, paſſim, vulgò, inibi, uſquam, nuſquam, peregrè, alicubi, intus, foris, ſuperiùs, inferiùs, ſuprà, infra.

Adverbia ad locum.

Ad *quò* reſpondent, Huc, illuc, iſtuc, intrò, foras, eò, eodèm, aliò, aliquò, quoquò, quolibet, quovis, quodàm, quopiam, ſiquò, nequò, ultro, citrò, utròque, neutrò, peregrè, uſquam, nuſquam, quocunque, ſuprà, infrà; vel ſuperiùs, inferiùs: invenies interdum, hòc, iſtò, illò, pro huc iſtuc, illuc.

Adverbia per locum.

Ad *quà* reſpondent, Hàc, illac, iſtac, uſquam, nuſquam intus, foris, eà, eàdem, quàquà, quacunque, qùaque, qualibet, ſiquà, nequà, aliquà, alià, utràque & rectà. Terent. *Cur non rectà introîſti?* Cic. *rectà venit ad me.*

Ad-

Adverbia de loco.

Ad *unde* reſpondent, Hinc, illinc, iſtinc, intus, foris, utrinqne, undique cominus, eminus, intrinſecùs, extrinſecùs, utrinſecus, forinſecus, nu quam, inde, peregrè, ſupernè, internè, ſtirpitus, humanitus, radicitu cœlitus, unde-unde, undecunque, undelibet, aliunde, alicunde, cunde, &c. Dehinc non loci, ſed ordinis adverbium eſt, pro poſthà Abhinc temporis eſt, pro ab hoc tempore.

Adverbia locum verſus.

Ad *Quorſum* reſpondent, Horſum, iſtorſum, illorſum, ſurſum, deorſu antrorſum, dextrorſum, lævorſum, ſeorſum, ſiniſtrorſum, retrorſum, a orſum, quoquoverſus, vel quoquoverſum.

Adverbia uſque ad locum.

Ad *quouſque* reſpondent, Hucuſque, iſtucuſque, illucuſque, haſt nus, &c.

Annotatiuncula generalis.

Hîc, illic, iſthîc, &c eodem modo differuut, quo pronomina hi iſte, ille. Hic pronomen pertinet ad primam perſonam, & me ſignifica aut meum, aut quod eſt ubi ego ſum vel habito, aut de quo loquor. Is refertur ad ſecundam, & ſignificat te aut tuum, aut quod eſt, ubi hab tas, vel de quo loqueris Ille ad tertiam pertinet & neutrum prædictor ſignificat, ſed tertium quiddam. Haut. *Quis eſt quem videmus venie tem pannoſum ac ſqualidum? Illene eſt noſter Syrus?* Is refertur ad abſen tem. Hic adverbium ſignificat in loco ubi ego ſum: iſthic in loco ubi tu es. Illic in loco, ubi eſt de quo loquimur. Huc, id eſt ad hunc locum Iſthuc, id eſt ad iſtum locum in quo tu es. Illuc, id eſt ad illum locum in quo nec ego ſum, nec tu. Sic dices de aliis.

Ille quidem laudat, contemnit & *iſte* viciſſim. Reſpicit *hic* propius, ſed quod magis *ille* remot

Ille in oratione emphaſin ſæpè habet, & ob eminentiam, rem quam o nibus notam ſignificare volumus, denotat. Alexander ille magn Conjungitur etiam alicui perſonæ *Ille ego qui quondam*. Virg. *Tunc Æneas*? Iſte cum rem aliquam cum ſtomacho aut contemptu indicam Terent. *Iſte Chærea, iſte Ephebus frater Phædriæ.* Sic cum duo an dicta referuntur hic & ille, hic ad propius & poſterius, ille ad prius remotius refertur. Auſon.

Quis neget Æneæ natum de ſtirpe Neronem!
Suſtulit hic matrem, ſuſtulit ille patrem.

Aliquando fit contrà. Ovid. lib. Triſt. El. 2.

Quocunque aſpicio, nihil eſt niſi pontus; & æther.
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.

Et Livius. lib. 30. *Melior certiorque eſt tuta pax, quàm ſperata victori hæc in tuâ, illa in Deorum manu eſt.*

REGIMEN DATIVI.

REGULA PRIMA.

Fixa dabunt ternum, ſubſtantivo mediante
Verbo: quod per *habet* contingit ſæpè reſolvi

Omne nomen ſubſtantivum poteſt regere dativum mediante verbo ſubſtantivo, quod exponitur per *habeo*: ut Mihi liber eſt tibi pecunia, id eſt ego librum habeo, tu pecuniam Virg. *Sancta probis pax eſt.*——
Idem. *Ludite ſecurè quibus æs eſt ſemper in arcâ.*
Dic etiam Mihi benè eſt; id eſt, benè habeo, benè valeo, Sunt qui dicunt hujus regulæ dativum a nomine regi mediante verbo ſubſtantivo. Alii dicunt regi ab ipſo verbo. Suum cuique relinquo judicium.

REGULA SECUNDA.

Ternum pro quarto aut ſexto cum præpoſituris
Ponimus, it *clamor cœlo*, pro more poetæ.
Cur tibi deſpicior? Nunc omnibus itur ad aurum,

Dativus ponitur ſæpè pro accuſativo vel ablativo cum præpoſitione: ut *It clamor cœlo.* i. ad vel in cœlum. *Inferretque Deos Latio.* —— i. in Latium. Deſpicior tibi, i. à te. Curritur omnibus ad aurum, i. ab omnibus. Tu es mihi viſus. Pub. *Mora omnis odio eſt, ſed facit ſapientiam.*

Gemini Dativi.

Sunt quædam geminos verba admittentia ternos.

Sunt qui præter dativum antedictæ regulæ alium admittunt dativum: ut Filia eſt mihi curæ. Sum tibi auxilio, præſidio, conſilio, commodo. Ter. *Sunt hæ tibi nuptiæ cordi?* Horat. *Nec timuit ſibi ne vitio quis verteret olim.* Sic do tibi hanc rem doti, vel dotem. Sum tibi documento vel documentum. Plaut. *Eſt ager hic nobis ſub urbe quem dabo dotem ſorori.* Idem. *Nemo id probro ducit Alomenæ.* Cic. *Habeat me ſibi documento*; i. meo exemplo faciat.

REGULA TERTIA.

Acquiſitivè ſi ponas verba. dativum
His dato. Communis fermè omnibus eſto dativus.

Omne verbum acquiſitivè poſitum regere poteſt dativum rei acquirentis, in cujus honorem, vituperationem, utilitatem, damnum, lætitiam, jucunditatem, favorem, petitionem, & ſimilitudinem, aliquid fieri ſignificamus. Doce mihi prolem. Cic. *Non omnibus dormio.* Virg.

——*it haſta Tago per tempus utrumque.* Idem. Æn. 2.
——*ubi templum illi, centumque Sabæo*

Thure

Thure calent aræ. —— Perſ. ad deſidem.
—*tibi luditur, effluis amens, Contèmnere.* —Horat.
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum. Ovid.
Caſus ubique valet, ſemper tibi pendeat hamus:
Quo minimè credis, gurgite. piſcis erit.

Cum dativo accuſativum regentia.

Hæc caſum ternum cum quarto verba requirunt *Comparo, do, reddo, jubeo,* contraria *narro, Subjugo* cum variis, quæ lectio multa docebit.

Decuplicia verba dativum cum accuſativo regunt. *Primò, verba comparandi.* Comparo, compono, confero, aſſimulo, accomodo, æquo, exæquo, adæquo, poſtpono, poſthabeo, antepono, antefero: ut comparo Virgilium Homero: vel ablativum. cum Homero. Horat.

Interdum vulgus rectum videt, eſt ubi peccat,
Sic veteres ita miratur laudátque Poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet, errat.

Cic. ad Lepid, Hoc eſſe animo ſcito omnes ſanos, ut mortem ſervituti anteponant. Confero to Joanni, i. comparo. Confero tibi vel in te beneficium, id eſt do. Confero me ad villam, i. eo.

II. *Dandi vel reddendi.* Do, dono, impertio vel impertior, partior, impendo, divido, diſtribuo, præbeo, lego legas, exhibeo, concedo, mutuo, commodo, fœneror, ſtipulor, adhibeo, adjicio, adjungo, admoveo, addo, & ſimilia. *Reddendi:* Reddo, reſtituo, reſigno, retribuo, rependo, repono, refero, reſolvo, &c. ut par pari refero. Plaut. *Do tibi operam. ſi quid eſt quòd me velis.* Horat. *Quis ſcit an adjiciant hodiernæ craſtinæ vitæ tempora dii ſuperi?* Dicimus, dono tibi equum: & dono te equo. Dono te civitate, i. efficio te civem, impertio vel impertior tibi ſalutem; vel impertior te ſalute.

III. *Jubendi & prohibendi.* Jubeo, præcipio, mando, impero, injungo, committo, edico, &c. *Prohibendi* verò, prohibeo, nego, denego, interdico, &c. Jubeo tibi hanc rem: & aliquando jubeo te hanc rem cum duobus accuſativis. Cicer. *Non quia aliquid juberem,* ſubaudiri videtur *facere.* Prohibeo, interdico tibi domum, vel prohibeo, interdico te domo. Plaut. *Damna multa mulierum me uxore prohibent.* Interdico ſæpiùs invenies cum dativo & ablativo: ut interdico tibi domo meâ. Per eoſdem caſus & imperſonaliter lepidè loquimur. Cic. *Malè rem gerentibus patribus bonis interdici ſolet.* Paſſivè dices interdicor aquâ aut igne, aut aqua aut ignis interdicuntur mihi: huc pertinet temporo, & moderor. Plaut. *Linguis tempera.* Tempero iram, & ab irâ: moderor tibi & te. Verſus.

Interdico tibi carnem vel carne latinum eſt.

IV. *Nunciandi, indicandi, declarandi.* Indico, nuncio, declaro, annuncio, inſinuo, manifeſto, revelo, recludo, refero, patefacio, aperio, monſtro, oſtendo, ſignifico, lego, interpretor, ſuggero, dico, prædico, exprimo, narro, enarro, memoro, recenſeo, recito, repeto, refero, reſpondeo, fari loqui, &c. Indico tibi veritatem: primæ conjugationis ſecundam

ſyllabam

ſyllabam corripit. Indico ventri bellum; i. denuncio, tertiæ, & ſecundam producit. Dico tibi diem, id eſt tempus conſtituto, refero tibi hanc rem; i. narro. Refero ad te; id eſt in conſultationem fero. Quintil. *Non retulit ad matrem, non propinquos conſuluit, non amicos. De his referam ad Senatum*, potius quàm, *hæc referam ad Senatum.* Refero tibi acceptum; id eſt fateor me accepiſſe abs te. Cicer. *Vitam acceptam refert clementiæ tuæ.* Reſpondeo quæſtioni & ad quæſtionem. Structuram perpendiculo, vel ad perpendiculum; reſpondere oportet, id eſt convenire. Virg.

Illa ſeges demum votis reſpondet avari
Agricolæ; id eſt, ſatisfacit.

V. *Vendicandi.* Vendico, aſcribo, uſurpo, occupo, addico, acquiro, adipiſcor, &c. non idem, ſed ſimile quid ſignificantia: ut vendico mihi hunc librum: Aſcribo tibi honorem.

VI. *Mittendi.* Mitto, tranſmitto tibi literas. Sæpiùs mitto ad te, ſcribo ad te, quàm tibi dicimus. *Legavit Rex ad nos decem Oratores.* Deſtino tibi literas, promitto, rarò legitur, ſed proprié ſignificat aſſigno, delibero, conſtituo.

Virg. ——*Me deſtinat aræ.*

VII. *Opponendi.* Oppono, objicio, offero, offundo, &c. Cicer. in Salluſt. *Ego meis majoribus virtute mea præluxi: Tu tuis, vitâ tuâ, quam turpiter egiſti; magnos offudiſti tenebras: quare noli mihi antiquos viros objectare.*

VIII. *Promittendi* ſpondeo, deſpondeo, promitto rogatus, polliceor ultrò, pollicitor, recipio: ut Redde quæ coram recepiſti mihi; i. promiſiſti. Recipio te, notum eſt. Do tibi fidem; i. ſanctè promitto: Habeo fidem; i. credo.

IX. *Verba Subjugandi*, ſubjicio, ſubmitto, ſupero, debello: ut Rex ſubjugavit ſibi hoſtes. Horat.

——*Mihi res, non me rebus ſubmittere conor.*

X. *Varia verba*, de quibus non eſt certa regula, dativum & accuſativum poſtulant: ut Minor, interminor, debeo, invideo. Plin. *Neque ego, ut multi, invideo aliis bonum, quo ipſe careo.* Debeo tibi vitam. Aſſueſco pro aſſuefacio: nam alioqui ſolùm dativum habet. Quint. de puero. *Non aſſueſcat, nedum infans quidem eſt, ſermoni qui dediſcendus ſit.* Suadeo, perſuadeo. Plaut. *Odi ego aurum, multa multis ſæpè ſuaſit perperam.* Impono urbem monti. Impono tibi; i. decipio te. Commendo te Regi; i. amicè committo. Commendo te apud Regem, i. laudo, fido, confido, committo. Terent. *Ah ſceleſte! ovem lupo commiſiſti.* Dico etiam fido, confido hac re. Formido, metuo, timeo te, ne quid mali mihi facias. Publ. *Inimicum quamvis humilem docti eſt metuere;* formido, metuo, timeo tibi, ne quid mali tibi contingat: ut *Metuo tibi infortunium.*

Annotatiuncula generalis.

Quemadmodum dativus ſæpè ponitur pro accuſativo aut ablativo cum præpoſitione, ita viciſſim quandoque accuſativus aut ablativus mediante præpoſitione, verbis adhæret loco dativi: hinc variam conſtructionem multa verba ſortiuntur: ut Loquor tibi, vel ad te, vel loquor tecum. Miſceo aquam vino, vel cum vino. Nitor haſtæ, vel haſtâ, vel in haſtam, ſed peculiare eſt. Nitor ad rem. Fabius. *Altius ibunt qui ad ſumma nituntur.*

nituntur. Huc plurima ſanè pertinent verba, quæ diligenti lectione obſervanda ac uſu, qui ubique multùm poteſt, diſcenda cenſeo.

Verba dativum ut propriumcaſum regentia.

Tertius eſt verbis proprius natis, *fore, ſum, fit,*
Aq;manente *facit*:Poſcunt hunc ſæpè per *ob, con,*
Ante. ſub, inter, ad, in, poſt, præ, conjuncta:Quibus
Occurro, faveo, ſtudeo, medeorq; & *adulor*, [do
Auxilior, famulor, noceo: ſed dat *juvo* quartum.
Pareo, præſideo, pugno, cum parcere, grator.
Quæque frequenter erunt impersonalia junge
Contingit, reſtat, placet, evenit, accidit, & *fit,*
Sufficit. & *conſtat, libet*, & *liquet*, & *dolet*, adde
His vacat. & *conducit*; & *expedit*, & *licet* atque
Convenit & *præſtat*, ſed dicito, *pertinet ad me*:
Attinet & *ſpectat* rectè conjungimus iſti.
Multa regunt ternũ, quibus haud eſt regula certa.

Dativum ut proprium caſum regunt verba undevigecuplicia.

Primò. Compoſita à *Fore,* dativum ſibi proprium exigunt: ut Spero hæc mihi profore. Utinam Joannes adforet nobis. Cic. Sulpitio. *Major mihi ratio adfore nulla poteſt, quam conjunctio conſuetudinis, ſermonumque noſtrorum*

II. Compoſita à ſum: ut Adſum, deſum, obſum, proſum, abſum, inſum, Publ. *Luxuriæ deſunt multa, avaritiæ omnia.* Aſin. Pollio. Cicer. *Neque deeſſe, neque ſupereſſe Reipublice volo*; id eſt ſuperſtes eſſe Superſum labori: i. vinco laborem. Quædam pro dativo vel accuſativum vel ablativum additâ præpoſitione ſortiuntur. Dicimus enim, adſum pugnæ, adſum in pugnâ vel adſum ad pugnam, proinde puer fac memineris jam datæ annotatiunculæ.

III. Compoſita à *Facio* & *Fio*: ubi facio non mutat *a* in *i*: ut Satisfacio tibi, ſatisfit tibi. Malefacio, benefacio patri. Salluſt. *Pulchrum eſt benefacere Reipublicæ.* Brut. Cic. *Cui regratias vix referre poßum, huic verbis non patitur res ſatisfieri.*

IV. Cum præpoſitionibus quibuſdam compoſita. Verba plurima cum his præpoſitionibus, Ob, Con, Ante, Sub, Inter, Ad, In, Poſt, Præ, compoſita dativum poſtulant.

OB. Occumbo, obluctor, obrepo, obgannio, obmurmuro, occino, obturbo. Virg. —— *in utrumque paratus.*

Sen

Seu verſare dolos, ſeu certæ occumbere morti.

Idem, ——*genibuſque adverſæ obluctor arenæ.*

CON. Condormio, conſono, colludo, convivo. Commorior tibi, vel tecum. Cic. *Omnis oratio moribus conſonet.* Terent. *Ex Andro commigravit huic viciniæ.* Et nomina quædam à Con compoſita, dativum habent: ut concolor corvo cognominis Paulo.

ANTE. Antecello, antecedo, anteeo, anteſto, anteverto illi vel illum doctrinâ. Gic. pro Arch. *Antecellere omnibus ingenii gloria contingit.* Flaut. *Virtus omnibus rebus anteit* Terent. *Miror ubi ego huic anteverterim*; i. hanc præceſſerim. Sueton. in Aug. *Magnificentia omneis antecesſit.*

SUB. Succedo tibi, ſubjicio, ſubjaceo, ſuboleo; ut pecunia fortunæ ſubjacet. Virg. *Noſtris ſuccede penatibus hoſpes.* Plant. *Subolet jam uxori, quod ego machinor.*

INTER. Interſero, interſono, intervenio, interſum, intermiſceo, intermico: ut Lupus intervenit fabulæ. Claud.

——*Rutilum ſquamis intermicat aurum.*

AD. Arrideo, acclamo, aſto, acquieſco, aſſideo, adhæreo, appropinquo, allabor, admolior, adigo: ut Lucretia adegit cultrum cordi. Horat. *Parcus ob hæredis curam, nimiumque ſeverus, Aſſidet inſano* —— Virg. —— *Antiquis Curetum allabimur oris.*

IN. Impendo, inſurgo, inſuſurro, inhio, innitor, immoror, inhæreo, inſideo ſaxis. Cic. *Omnibus quorum mens abhorret a ratione, ſemper aliquis aliis dolor, aliis terror impendet.* Virg. *Vela cadunt, remis inſurgimus.* Immineo, inceſſo, immitto illi vel illum. Ovid. *Imminet exitio vir conjugis, illa mariti.* Cic. *In noſtras fortunas imminent.* Virg. *Regibus inceſsit magno diſcordia motu.* Sed inceſſo, & alia nonnulla ab *in* compoſita, accuſativum quoque exigunt ſine præpoſitione, per regulam quintam conſtructionis accuſativi. Licet inceſſo aliquando habeat accuſativum cum *in*. *Liv.* Inceſſit morbus in caſtra. Intendo vires; extendo. Intendo animum ſtudiis; i. do operam ſtudiis. Horat. lib. 1. Ep. 2.

Invidiâ vel amore vigil torquebere ſi non,
Intendas animum ſtudiis, & rebus honeſtis.

Virg. *Incubuitque toro, dixitque noviſsima verba.*

POST. Poſtpono famam pecuniæ, poſthabeo; poſthabui tamen illorum mea ſeria ludo.

PRÆ. Præpondero, præniteo tibi fide. *Cic.* Suis majoribus virtute præluxit. Præcurro, præeo, præcedo, præſto omnibus vel omnes. *Plaut.* Veſtræ fortunæ meis præcedunt. *Cæſar.* Helvetii reliquos Gallos virtute præcedunt. *Cic* Hoc præſtat amicitia propinquitati, quòd ex propinquitate benevolentia tolli poteſt, ex amicitiâ non poteſt. *Quint.* præſtat ingenio alius alium.

V. Verba occurrendi dativum habent. Perſ. *Venienti occurrite morbo.* Sic obvio, obſto, obſiſto, occurſo. Virg.

Occurſare capro, cornu ferit ille, caveto. Ovid.
Principiis obſta ſerò medicina paratur,
Cum mala per longas invaluêre moras.

Obvius nomen, & obviam adverbium, ſimiliter dativum regunt: ut Sum tibi obvius: venio tibi obviam. Sic prævius.

Ovid. *Prævius auroræ lucifer ortus erat.*

VI. Verba favendi: ut faveo amico. Sic annuo, arrideo, ſubſcribo, conſentio, aſſentio, vel aſſentior, hæreo, adhæreo, adſtipulor, concino, ſuffragor, accedo, benè volo, benè cupio, benè opto, &c. Virg. *Jupiter omnipotens audacibus annue cæptis.* Cic. *Senatus mihi aſſenſus eſt.* Aſſentior quandoque regit accuſativum cum dativo. Cic. Primo de Oratore, *Cætera aſſentior Craſſo.* Idem. *Quare tibi, Antoni, utrumque aſſentior.* Virg: *Aſpirat primo fortuna labori*; i. favet, auxiliatur. *Cic.* Ad hanc laudem aſpirare non poſſunt; i. de hac laude acquirendâ, ne ſperare quidem poſſunt. Accedo tuæ ſententiæ; i. aſſentior. Novum plerunque infortunium novo accedit dolori, ſive ad novum dolorem; i. adjungitur.

VII. Verba *ſtudendi, & diligentiam adhibendi.* Studeo, incumbo, incubo, attendo, indulgeo, inſiſto, inſto, inhio, inſudo, invigilo, innitor, vaco, inhæreo, operam do, impendo, navo, adhibeo operam: ut ſtudeo Grammaticæ, invigilo pecuniæ. *Cic.* Quantùm quiſque Reipub: ſtuduit, tantùm mihi fuit aut amicus, aut adverſarius. Studeo pro vehementer cupio, aut volo, regit accuſativum. *Idem.* Unum ſentitis, unum omnes ſtudetis. Dicimus incumbo laudi, & incumbo ad vel in laudem. *Tullius.* Mi Plance, incumbe toto pectore ad laudem. *Idem.* Incumbe, per Deos immortales, in eam curam & cogitationem, quæ tibi ſummam dignitatem & gloriam afferat. Illud autem *Virg. Incubuitq; thoro, dixitq; noviſſima verba.* Pertinet ad compoſita ab IN. Attendo juri vel jus. Inſiſte negotio ſapienter; i. da operam. Inſiſte bonorum veſtigiis, i. innitere. Habet etiam accuſativum. Virg. *Nulli fas caſto ſceleratum inſiſtere limen.* Inſto operi, i. diligenter inſiſto: inſto opus; i. aggredior, facio opus. Tibi multa bona inſtant à me, i. futura ſunt. Virg. lib. 8.

Heu quantæ miſeris cædes Laurentibus inſtant!

Vaco proceſſo aut careo, capit ablativum cum â vel ab: ut vaco à labore, â ſtudio, i. non laboro non ſtudeo. Cicer. *Vacare à culpa magnum eſt ſolatium.* Quandoque præpoſitio omittitur. Idem. *Nullum eſt tempus quod juſtitia vacare debeat.* Hujus conſtructionis caſum require in regula nono genitivi.

VIII. Medendi, medeor & medicor, & ſi qua ſunt his ſignificatione conformia. Virg. *Senibus medicantur anhelis.* Lact. *Circumſpice conſcientiam tuam, & iniquitatum medere vulneribus*: Legitur etiam utrumque cum accuſativo.

IX. Adulandi verba: Adulor, blandior, aſſentior, applaudo, lenocinor, palpor: ut adulor diviti, blandior matri, aſſentior nobili. Indocti applaudet plebecula. Cicer. *Tibi ſerviet, tibi lenocinabitur.* Plaut. *Obſervatote quàm blandè mulieri palpabitur.* Palpo palpas, idem quod palpor accuſativum regit, aut dativum.

X. Verba auxiliandi. Auxilior, ſubvenio, ſuccurro, adminiculor, opitulor, patrocinor, commodo, ſubeo, proſpicio, provideo, caveo, conſulo, de quo dictum eſt latiùs: ut auxilior tibi, ſubvenio pauperi. Caveo tibi; i. proſpicio. Lege cautum eſt; i. proviſum eſt. Cavet periculum; i. fugio. Caveo te, vel à te; i. provideo ne mihi noceas. Plaut. *Qui cavet ne decipiatur, vix cavet, quem etiam cavet.* Conducit, confert huic rei, vel ad hanc rem; i. utile eſt. Juvo accuſativum habet, olim etiam dativum.

XI. Verba famulandi: ut famulor diviti. Sic ancillor, ſervio, inſervio,

vio. Eraſm. *Nil magis optandum, quam ut Sacerdos immunis a conjugio, liber, ac totus ſerviat Domino.*

XII. Nocendi verba: Noceo, reſiſto, inimicor, reluctor, obnitor, inſidior, obloquor, detraho, ſuccenſeo, indignor, iraſcor, derogo, obtrecto, incommodo, afficio, renitor, injurior, adverſor, obſiſto, obſto, renuncio, diſſentio, refragor, invideo, malevolo: ut noceo nemini: Deus ſuperbis reſiſtit. Horat. *Eutrapelus cuicunque nocere volebat veſtimenta dabat prætioſa.* ——*Terent.* Senex de Davo. Quem ego credo manibus pedibuſque obnixè omnia facturum, magis id adeo mihi ut incommodet, quàm ut obſequatur gnato. Derogo, & detraho tibi vel de te. *Cic.* Indignum eſt de lege aliquid derogari, aut legem abrogari. *Idem.* Ille in Achaiâ non ceſſat de nobis detrahere. Æmulor illi, i. invideo. Æmulor illum, i. imitor. Illudo, inſulto illi vel illum. Aliquando Lædo illi per dativum veteres dixêre: nunc verò lædo illum.

XIII. Verba parendi ſive obediendi, pareo, obedio, obtempero, acquieſco, morigeror, obſequor, geniculor, ſupplico, audio, auſculto, cedo, concedo, ut pareo magiſtro, obedio patri.

Tibul. *Longa dies homini docuit parere leones.*

Audio tibi, vel audio te, id eſt obedio. Cic. *Si me audies, vitabis inimicitias.* Audio cum dativo rarius eſt. Audiens dicto, ſæpiſſimè legitur: ſed hîc audiens nomen eſt, teſte Diomede. Auſculto autem pro obedio, Plerumquè dativum habet. Davus apud Terent. *Nec quid agam certum eſt, Pamphilumne adjutem, an auſcultum ſeni.* Cedo, concedo tibi, id eſt locum do. Ovid. *Cedit amor rebus, res age, tutus eris.*

Cedunt mihi hæc bona, id eſt, in jus meum veniunt. Concedo fato, id eſt morior.

XIV. Verba præſidendi: ut præſideo, præſum, &c. Cic. *Debeo ſperare omnes Deos, qui huic urbi præſident, mihi ac mereor relaturos eſſe gratiam.*

XV. Pugnandi verba poëticè dativum regunt, apud Oratores & hiſtoricos ablativum habent intercedente *cum*, elegantiſſimè accuſativum etiam cum præpoſitione *in*: Pugno tibi vel tecum, vel in te: ſic Certo, digladior, concurro, congredior, &c. Virg. *Montibus in noſtris ſolus tibi certet Amyntas.* Cic. *Æquitas, temperantia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes, certant cum iniquitate, luxuria, ignavia, temeritate, cum vitiis omnibus.* At rebello, repugno; & quædam alia, nuſquam non dativum habent. Plin. *Difficilius eſt voluptati repugnare quàm iræ.* Ovid. ——*Ignavis precibus fortuna repugnat.* Sunt item quæ accuſativum habent ſine præpoſitione, veluti debello, & expugno.

XVI. Verba parcendi, & veniam dandi, ut parco, ignoſco. Pub. *Bonis nocet, quiſquis perpercit malis.* Plaut. *Stultitiæ adoleſcentiæque ejus ignoſcas.* Ignoſco poteſt habere accuſativum cum dativo. Idem. *Nunc hoc mihi ignoſcas quæſo.* Sic parco pro conſervo. Virg. *Multa talenta gnatis parce tuis.* ——

Parce lacrymis, injuriæ, vindictæ, metui, i. abſtine â lacrymis, ab injuria, &c. Virg. *Parce metu*, pro metui, antiquus Dativus eſt. Dicimus etiam per infinitivum, Parce lacrymari. Virg.

Parce pias ſcelerare manus.——

XVII. Verba gratulandi. Gratulor & grator poëtis hiſtoriciſque proprium. Ovid. *Gratulor huic terræ quòd abeſt regionibus illis.* Virg. *Inveni,*

veni, germana, viam gratare sorori. Dicimus gratulor tibi hanc re hac re, & de hac re. Cicer. *Gratulor tibi victoriam. Idem.* Quod mih de Italiâ gratularis, agnosco humanitatem tuam; His cognata sunt gr deo, gratificor, & gratum facio. *Cic.* Tibi gratulor, mihi gaudeo.

XIII. Quædam verba cum infinitivo impersonalia, sine eo persona (sed rarò aliter quàm in tertiâ personâ) regunt dativum: ut Contin restat, & reliqua versibus comprehensa, quibus cognitis, non erit labor nonymorum, & contrariorum constructionem perspicere, qualia si obtingit, obvenit, perplacet, displicet, superat, supersest, reliquum c collibet, sedet, patet, &c. De impersonalibus exempla.

Horat. *Non cuivis homini contingit adire Corinthum.*

Ovid. *Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.* De personalibus. Hor. *Q satis est cui contingit, nihil amplius optet.* Publ. *Cui plus licet quam par plus vult quam licet.* Stat & præstat impersonalia rarò dativum habe expressum. Virg. *Stat casus renovare omnes.* Sallust. *Nonne emori virtutem præstat, quam vitam per dedecus amittere?* Pertinet, attin spectat ad me, dicendum est, non autem mihi.

XIX. Multa regunt dativum, de quibus certa non constat regula: Sto judicio, Cano receptui, ut milites à pugna redeant. Cano progred ut ad pugnam progrediantur. Intercedet mihi tecum amicitia. Dati interdum solius festivitatis causâ verbis appingitur: ut Suo sibi hunc gulo gladio. Horat. *Quid mihi Celsus agit?*

Ex adjectivis, quæ ternum jure requirunt; Derivata leges constructa adverbia terno.

Adverbia quædam admittunt dativum nominis adjectivi, unde ded sunt: ut prodire alicui obviam, canit similiter huic. Fecit inutiliter Propinquiùs tibi, proximiùs illi, Congruenter naturæ, obvius enim, milis, inutilis, &c. Gaudent Dativo. Horat.

Vivere naturæ si convenienter oportet.

REGIMINIS ACCUSATI

REGULA PRIMA.

ANte volunt quartum verba infinita, suor Post casũ. Præ nulla supina gerundia nu Dant casum, dabitur verbi pòst casus agentis, Ni sit in *u*: post nil capit hoc, vult mobile præ Post etiam sequitur sua participans benè verb Nam regimen fit idem, si significatio par sit.

Omne infinitum verbi personalis potest ante se regere accusativ post se autem casum verbi à quo descendit: ut Hominem parere æquum est. *Terent.* Meum gnatum rumor est amare. *Idem.* Qui

quam audiêrat filio ſuo non datum iri uxorem, *Cic.* Hanc ſibi rem præſidio ſperant futurum. Hic non repeto nominativum verbi finiti, rejectis particulis, quod, ut, aut ſimili, in accuſativum ante infinitivum mutari, proinde refer animum ad ſyntaxin nominativi, ubi & alia de infinitivo dicta invenies, in regulâ *Ante capit rectum, &c.*

Gerundiorum & ſupinorum conſtructio.

Præ nulla ſupina gerundia nulla, &c. Nec ſupinum, nec gerundium regit ante ſe ullum caſum: ſed poſt ſe regit caſum verbi activæ ſignificationis: & ſicut dicimus, lego hiſtoriam, ita venio cauſâ legendi hiſtoriam, vado lectum hiſtoriam.

ANNOTATIUNCULA.

Caſum dico verbi activæ ſignificationis: quia ubi gerundium & ſupinum paſſivè capiuntur, non admittunt ablativum verborum paſſivè, ſignificantium: ſed ponuntur abſolutè, teſte Valla: ut malè dicitur, liber eſt difficilis ad intelligendum à nobis. Non venio vapulatum à te, Omitti enim debet ablativus iuxta probatorum conſuetudinem. Virg.--*--Alitur vitium, creſcit que tegendo.* Idem. *Uritque videndo fœmina.* Quint. *Memoria excolendo, ſicut omnia alia, augetur:* i dum tegitur, videtur, excolitur, Refragantur Vallæ, Sulpitius & Calepinus, verum ipſi exempla fingunt, nulla è doctis afferunt.

Gerundiorum caſus.

Quatuor ſunt gerundiorum caſus: Nominativus in *dum*: ut petendum. Genetivus in *di*. ut petendi. Accuſativus in *dum:* ut petendum: Ablativus in *do*, ut petendo. Solvendo non ſum, dubitari poteſt (inquit Valla) dativus ſit, an ablativus: utcunque eſt, gerundia dativi caſus fariſſimè invenies apud probatos ſcriptores. Jungimus ſolvendo dativum. Quint. *Pauperi ſolvendo non ſumus.*

De Gerundio Nominativi caſus.

Finitis in *dum*, *fuit*, *eſt*, *erit*, adjiciatur: (vo.)
Quando neceſſe notant, ferme comitante dati-

Gerundium nominativi caſus verbo ſubſtantivo adhæret? cum quo neceſſitatem quandam indicat. Juvenal. *Vivenaum eſt recte.* Horat. *Sivis me flere, dolendum eſt primum ipſi tibi.---* Ovid. *Utendum eſt ætate, cito pede labitur ætas.* Cic. *Iterandum eadem iſta mihi*, ſubauditur *eſt.*

De gerundio genitivi caſus.

In *di* adjectivis, aut junge gerundia fixis.
Juncta leges patrio plurali nomine quarti.

Gerundia in *di* (quæ ſæpiſſimè capiuntur activè: ut cauſa diſcendi iſtuc venio, i. ut diſcam. Paſſivè raro: ut miſi filium Coloniam erudiendi cauſa, i. ut erudiatur. *Juſt*, Athenas erudiendi gratia miſſus, quanto doctior majoribus ſuis, tanto & gratior populo fuit.) Junguntur nominibus ſubſtantivis amor, cauſa, occaſio, tempus, locus, ratio, gratia, opportunitas, & ſimilibus: ut Amor habendi, cauſa pereundi, tempus tabendi.

Ovid. *carpe cibos digitis, eſt quidam geſtus edendi; Ora nec immunda tota per-*

perunge manu. Junguntur etiam in *di* adjectivis: ut Certus eundi, peritus navigandi, Notandum hic est, infinitivum pro Gerundio capi hujusmodi nominibus appositum.

Virg. *Sed si tantus amor casus cognoscere nostros, Et breviter Trojæ supremum audire laborem, Incipiam.*---Amor cognoscere & audire, i. cognoscendi & audiendi, sive ut cognoscas & audias. Ovid. *De juventute & senectute Hæc dare consilium, pugnare paratior illa est: Hæc ætas bellum suadet, at illa gerit.* Paratior dare consilium, i. ad dandum consilium. Sic pugnare, pro ad pugnandum. Habent interim in *di* gerundia genitivum pro accusativo præsertim in plurali, licet Valla neget vitio carere; ut Composui hunc librum instituendi puerorum gratiâ: Plin. *cum illorum videndi gratia me in forum contulissem. illorum*, pro *illos* dixit.

De gerundio Accusativi casus,

In *dum* quod finit, gaudet præponere *ad inter*, Rarius *ante*, vel *ob*, vel *circa* jungitur illi.

Gerundia in dum (quæ sæpissimé significant active: ut Inter legendum hoc notavi, id est dum legerem, passivé vero raro, ut Perfic carmen ad inteliigendum est difficile.) Ponuntur cum ad, ob, circa, propter ante & inter. virg.——

---Ante domandum Ingentes tollunt animos,--- Erasm Ne *præceps sit ad loquendum,*

De gerundiis ablativi casus.

In *do*, præcedunt *in*, *ab*, *ex*, *cum*, *de*, similesque. Atque etiam dices, *scribendo scribere discs.*

Gerundia in do (quæ aliquando activé significant; ut Hos occidendo, illos accusando, totam civitatem labefactasti. Aliquando capiuntur passivé: ut Memoria excolendo augetur.) Apponuntur dictionibus quæ ablativum requirunt: ut Ex defendendo, quam ex accusando uberior gloria comparatur. Quint. *Ratio recte scribendi, junctè cum loquendo est,* Interdum absolute ponuntur: ut Scribendo discet scribere,

Gerundiva nomina.

Ornatius per gerundiva loquimur, quam per gerundia: Conveniunt autem gerundiva cum dictionibus per gerundia rectis, in genere, numero & casu: ut Causa habendæ pecuniæ tibi famulor, per gerundium diceris, causâ habendi pecuniam. Sic per gerundium dicimus, petendum est pacem: Per gerundivum. petenda est pax,

Gerundivorum Nominum casus.

Gerundiva in vocativo vix unquam reperiuntur. In nominativo rarò sunt absente verbo substantivo, Equale est hoc virg.---*Volvenda dies attulit ultro;* i. quæ volvitur, Gerundivorum obliquis sæpé utimur. Ovid. *Nunc fœcundus ager, pecoris nunc hora creandi, Nunc avium ramo tecta laremque parat.* virg. *Tamus amor florum, & generandi gloria mellis.* De dativo. Vacò agro colendo, vineæ pastinandæ, nemori succidendo, De accusativo. Cic. ad Catilinam. *Vivis & vivis, non ad deponendam, sed ad confirmandam audaciam,* De ablativo. *Laboravi colendo*

colendo agro, in conficienda Epistola, Cicer. *Orationem autem Latinam profecto legendis nostris effieies pleniorem.*

APPENDIX.

Verbis quæ motum signant, prius adde supinũ

Supina in *um* apponuntur verbis aut participjis motum significantibus: ut eo venatum, Vel clam indicantibus motum: ut Do filiam nuptum. Plaut, *Heu senex! pro vapulando herclè ego abs te mercedem petam. coctum ego, non vapulatum, dudum conductus sui.* Horat, *Spectatum admissi risum teneatis amici.* Supina in *u* elegantissimè construuntur cum adjectivis sine ullo regimine, *Plin.* Accipenser piscis rarus inventu. *Cic.* Non facile est dictu, quantopere conciliet amicos comitas, affabilitasque sermonis. Ovid.

Turpe quidem dictu, sed si modo vera fatemur.
Vulgus amicitias utilitate probat.

(*Post etiam sequitur sua participans*, &c.) Omne participium regit post se casom verbi sui, ut sicut dicimus: Amo DEUM: ita amans DEUM, & amaturus DEUM; ut amor a DEO: ita amatus & amandus à DEO: sic serviens DEO, Vapulans á magistro. Verborum communium in *us* & *rus* participia, regunt aecusativum patientem, in *dus* ablativum agentem mediante præpositione In *tus* utrumque admittunt casum, accusativum in significatione activâ, ablativum in passiva,

Dum mutat regimen, fit participians tibi nomen:
Comparat, & tempus, dum perdit significatum:
Adde his compositum, dum simplex sit tibi verbum.

Participium transit in nomen quinque modis; Constructione, cum alium quam Verbum regit casum. Ut scitus vadorum, acceptus tibi, Comparatione: ut Amans nomen est, cum facit comparativum amantior. Compositione, quoties aliter componitur quam verbum: ut illæsus, innocens, nomina sunt, quia non dicimus illædo, innoceo Amissione temporis ut *Palleat omnis amans.* Beatus pro divite. Amissione significationis, ut indictus pro non dictus, quia indico minimè significat non dico: sic ingenitus pro non genitus, amandus pro amari dignus,

(*Nam regimen sit idem, &c.*) Cur Gerundia, Supina, & participia, regant casus verborum suorum, ratio hæc est. Ubi significatio est eadem, idem erit & regimen,

APPENDIX.

Per eandem rationem nomina quædam pro participijs posita vèrborum casus regunt: ut præscius futura, populabundus agros. Justin. *Gratulabundus patriæ expiravit.* Itidem & verba neutra pro activis, habent activorum casus, ut Amo regit Accusativum, ergo etiam ardeo pro vehementor amo,

Virg. *Formosum pastor Corydon ardebat Alexin.*

Sic pereo, depereo puellam. Huc pertinent acculativum proprii actus regentia, veluti curro longum cursum. Vivo vitam Gaudeo gaudium. Servo miseram servitutem, Cic. *Rideamus gelota sardonion;* i. risum sardonium. Juvcn. *Qui curios simulant, & Bacchanalia vivunt*

Præterea verba ad ſenſus pertinentia ſæpè pro activis ſumuntur: u
---nec vox hominem ſonat; id eſt, ſono exhibet, *Olet unguenta. Orati*
Demoſthenis olet lucernam. Sapit vas. Sapit aduſtionem, Dicimus etia
pluit ſanguinem, & ſanguine, vel ſanguis pluit.

Appendix altera.

Permultis verbis infinitivis adhæret.

Infinitivus aliquando finiti modi verbo adhæret: ut cupio ſcire, ve
or dicere. *Regula Accuſativi ſecunda.*

Omne dat activum. tolle *interdicere*, quartum. Hoc verbum ſextum pro quarto ſæpius opta

Omne verbum activum regit poſt ſe accuſativum rei patientis, q
in oratione paſſivâ fit nominativus: ut Amo Deum, Deus amatur à
Aras terram, terra aratur à te. Puer oſculatur matrem, mater oſcu
tur à puero. A regula excipitur interdico, quia pro accuſativo ſæpi
ablativum habet, ut diximus: Potes etiam excipere jubeo & invide
ut Jubeo & invideo tibi, tu juberis & invideris à me. At á multis p
ſivis abſtinendum eſt, teſte Diomede, quia venuſtius per imperſon
dices jubetur & invidetur mihi.

ANNOTATIUNCULA.

Activum verbum igitur hic voco, quod ab aliis tranſitivum dicitu
& differt á verbo activi generis: Verbum activum eſt quod in
deſinens accepta *r* facit ex ſe paſſivum, præter facio, cujus paſſivu
eſt fio. Verbum activum eſt quod agere ſignificat, ſive in *o*, ſive in
deſinat, ante ſe regens nominativum agentem, poſt ſe vero accu
vum patientem: ut Diligo, oro, operior, criminor, Horat.

Sedulitas autem, ſtulte quem diligit, urget. Idem.
Nec tardum operior. nec præcedentibus inſto.

Pertinent igitur ad hanc regulam non ſolum verba activi ge
verum etiam neutra, deponentia & communia. Hic notabis obi
quod quæcunque neutra accuſativum patientem regunt, tertiam
beant paſſivi generis perſonam, & quatuor participia: duo in ſig
catione activa, ut ſeminans, ſeminaturus: duo in paſſivâ, ut ſemin
& ſeminandus.

REGULA TERTIA.

Celo, rogo, doceo, geminant, ut *veſtio*, quart
Diverſos: dices *veniam* quoque *poſcimus abs*
Induo veſte patrem, dic: aut *veſtem induo pat*
Rem tibi, vel *de re te celo*, dicimus apte.
Te doceo de Grammatica, tu dicito parce.

Celo. cum verbis rogandi, docendi, veſtiendi, regit duos accu
vos pro diverſis acceptos: ut Celo te arcana mea. Doceo diſcip
poëſin. Rogo magiſtrum veniam. induo te tunicam. Sed rogandi
precandi, & interrogandi verba admutunt quandoque ablativum

altero accuſativorum : ut a nemine perconteberis ea, quæ tua non interſunt. Virg.

Ipſum obteſtemur, veniamque oremus ab ipſo.

Cicer. *Legem ſibi indicunt innocentiæ, virtutum omnium, qui ab altero rationem vitæ repoſcunt.* Supplico ſemper dativum habet, Teren. *Ipſum hunc orabo, huic ſupplicabo.* Verba veſtiendi mutant interdum accuſativum perſonæ in dativum: ut Induo tibi tunicam: Rei vero in ablativum, ui induo te tunica. Ovid.

Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis.

Perſonam hic voco, quicquid patitur: *Rem*, quod neque agit, neque patitur. Eodem plane modo variat celo: ut Celo tibi conſilium meum. Sed hoc ablativo rei dat præpoſitionem. *Cic.* Baſſus noſter de hoc me libro celavit. Cælo pro ſculpo huc non pertinet. Quamvis invenitur Doceo te de hac re. Saluſt. *De itinere hoſtium Senatum doceo,* Non tamen libenter dicerem. Doceo te de hac re; Inſtituo, imbuo, & inſtruo, exigunt ablativum, ſine præpoſitione: *Interereit multum quibus moribus pueruum in ſtituas.* Horat.

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem Teſta diu. ——————

Cato. *Si tibi ſunt nati nec opes, tunc artibus illos Inſtrue.*——————

ANNOTATIUNCULA.

Dixi duos accuſativos pro diverſis acceptos; quia duos accuſativos ad eandem rem pertinentes, aut qui ſignificantur ad eandem rem pertinere, benè regunt alia verba: Voco te hominem, *Circe fecit homines lupos & leones,*

APENDIX.

Quorú activa duos varios jungunt ſibi quartos,
Illorum paſſiva rei quartum modo poſcunt,

Paſſiva verborum duos accuſativos diverſos regentium, priore accuſativo in nominativum mutato, poſteriorem admittunt, qui fere eſt rei inanimatæ: ut Rogo te veniam, Tu togaris à me veniam. doceo diſcipulos Grammaticen, diſcipulus docetur Grammaticen, non Grammatice docetur diſcipulum.

Virg. 2. Æn. 505.

Arma diu ſenior deſueta trementibus ævo
Circundat nequicquam humeris, & inutile ferrum
Cingitur.——————

REGULA QUARTA.,

Delectat, decet atq; juvat, da quarto & oportet.

Hæc quaruor verba, Delectat, decet, juvat, oportet, accuſativum, poſt ſe capiunt, & cum infinitivo impersonalia dicuntur, cum nominativo ante ſe, perſonalia: ut Delectat me ſtudium. Decet ſacerdotem caſtè vivere, aut decet ſacerdotem caſta vita. Juvat nos aſpicere arva, aut juvat nos âſpectus arvorum, Dubium videri poteſt an *oportet* accuſativum habeat. Si enim dicas: Oportet te ire, *te* non regitur ab oportet. Sane ubicunque hoc verbum perſonaliter invenitur, poſt ſe nuſquam habet accuſativum, cum quo alia tria paſſim occurunt. Horat, *Quem*

res plus nimio delectavere ſecundæ. Mutatæ quantient. Idem. Parvula *parva decent.* Ovid. *Scilicet interdum. miſcentur triſtia lætis; Ne populum toto pectore feſta juvant,* Dedecet, oſtendit, lædit, & aliâ non nulla cum infinitivo imperſonaiium quoq; naturam accipiunt: ut *Illi dulgere Baccho offendit cerebrum.* Antiqui decet ponebant cum dativ more Græcorum. Ter. in Adel. *Ut vobis decet.*

REGULA QUINTA.

Compoſitum quandoque dabit ſibi præpoſitum Caſum: Quocirca quartum, ſextumque dat *exit* Sæpè quidem docti repetunt benè præpoſitura

Verbum compoſitæ figuræ regit aliquando caſum præpoſitionis cu quâ componitur: ut Adeo Petrum, Circumſiſtimus magiſtrum. Plau *Me miſerum! ad hunc modum decies die uno ſæpè extrudit ædibus.* Hor *——Deus immortalis haberi Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Æt nam Inſiluit.* ——Idem —— *Hæres hæredem alterius, velut unda ſuperv undam.* Dicimus Exeo & egredior domo vel domum, quia è, ex, & tra in compoſitione idem valent. Sæpè præpoſitio repetitur, ut Egredi templo. Cic. *Extra cancellos egredi conabor.* Ter. *In amore hæc om inſunt vitia: injuriæ, ſuſpiciones, inimicitiæ, induciæ, bellum, pax rurſu* Verum nequis in repetitione præpoſitionis pleonaſmum committi pat ſequens notanda eſt regula.

Æquivalens geminis, harum ſi jungitur uni Dictio, pro reliqua tantummodo debet hab

Quoties dictio æquivalet duabus dictionibus in ſignificando, ſi altera illarum jungatur, capitur ſolùm pro reliquâ; ut Inſum in lectio id eſt ſum in lectione: Opuſculum ſignificat parvum opus, at ſi par apponatur, habetur pro primitivo. Cic. in Paradox. *Accipies igitur parvum opuſculum.* Sed hoc modo diminutivis utimur ob vehemen rem rei depreſſionem. Huc non reſpexerunt, Lancil. Perot. & Be mates, qui negant nemo idem ſignificare, quod nullus homo, quia vius ſuperfluè dixiſſet, Nemo hominum, & Ter. *Hominem callidi vidi neminem quàm Phormionem.* Sed certè in his & ſimilibus, ne ſolùm, pro nullus ponitur. Quòd verò idem Livius ait: Nemo D rum: & Virg. *Turne, quod optanti divum promittere nemo Auderet, venda dies en attulit ultrò.* Tolerabilis Acyrologia eſt, teſte Servio. autem Etymologia implicat nemo ad homines peculiariter pertinere, ſtat enim à *ne* & *homo*, ut cum Servio, Pompeius Feſtus teſtatur.

RGULA SEXTA.

Quàm poſcendo *diu*, quartum vel ponito ſextu Cum quovis verbo: ſecùs ablativus adeſto

Omne verbum regere poteſt accuſativum vel ablarivum temporis, præpoſitione, aut accuſativum cum præpoſitione *per*, ubi queſtio, fi per *quamdiu* & *quandudum*, aut per *quampridem* de longiori tem quærens. Quamdiu habitaſti Lutetiæ? Tres annos, vel tribus an

vel per tres annos. Quamdiu obiit pater tuus? Ab hinc tres dies, vel tribus diebus. Cic. ad Attic. *Quod quæris quamdiu hîc?* paucos dies: ſed certum non habeo quamdiu. Virg.

Noctes atque dies patet atri janua Ditis.

Cic. *Tenuiſti provinciam per decem annos* Suet. de Caligula. *Vixit annis 29. imperavit triennio, & decem menſibus, diebuſque octo.* Venuſtiùs tamen tempus continuum per accuſativum effertur. Plaut. *Quaſi claudus ſutor domi ſedet totos dies.* (*Secus ablativus adeſto*) At quæſtione facta per *quando*, aut *quanto tempore*, pro intra quantum tempus, ſolus ablativus datur. Quando veniſti? Horâ tertiâ. Ovid. *Menſe malum Maio nubere vulgus ait.* Quanto tempore hæc ſcripſiſti? Tribus horis. Ovid.

Si quoties peccant homines, ſua fulmina mittat
Jupiter exiguo tempore inermis erit,

Id eſt intra exiguum tempus.

REGULA SEPTIMA.

Quantum ſit ſpatium, quarto vel dicito ſexto:
Aſt ubi quid factum, ſexto tantummodò prome.

Verbum eundi & diſtandi regit accuſativum vel ablativum diſtantiæ aut ſpatii, ut ambulavi ſeptem millia, vel millibus. Colonia abeſt hinc iter vel itinere quatuor dierum. Plaut: Euclio. *Si hercle tu ex iſthoc loco digitum tranſverſum, aut unguem latum exceſſeris, continuo herelè ego te dedam diſcipulam cruci.*

ANNOTATIUNCULA.

Diſtantiæ caſus aliquando ſubauditur. Cicer. *Nos properabimus in caſtra, quæ aberant bidui.* Cum dicimus, ivi duo millia, ſubauditur genitivus (paſſuum) quia milliare continet propriè mille paſſus, continet autem paſſus quinq; pedes.

Mart. *Te tamen ut videam, duo milia non piget ire:*
Ut te non videam, quatuor ire piget.

(*Aſt ubi quid factum ſexto*, &c.) Ubi quid factum ſit, eloquemur ſolum per ablativum: ut Captus eſt latro ſexto ab urbe lapide, non ſextum lapidem. Sed opus eſt ut nomen diſtantiæ ſit, alioqui præpoſitio adderetur: *Joannes Baptiſta decollatus eſt in carcere.*

Ut propius ſic proximè amat ſibi jungere quartum,
Proximus at propior poſcunt ſibi nomina ternum.

REGIMINIS ABLATIVI.

REGULA PRIMA.

NAturâ faciens regitur ſine præpoſiturâ
In ſexto, à verbis permultis, mobilibuſque.
Sic dabis efficiens quodcunq;, modò benè poſſis
Hoc *per*, *præ*, *propter*, referare: *Pudore tacemus.*
Te virtute colo. Tardus ſenio. Gravis ære.

Rex

Rex dono Christi: *divino numine præsul.*

Omne ferme verbum & plurima adjectiva regere possunt ablativum causæ efficientis, præcipuè naturalis & internæ: qui ablativus declaratur per præpositionem, *per*, vel *præ*, vel *propter*. Exempla de verbis; Taceo pudore, rubesco ignorantiâ. Hic stupet vitio. Pingueſcit glis somno; feci amore tui, id est propter pudorem, ignorantiam, &c. aut præ pudore, &c Cicer. ad Pætum. *Mirificè capior facetiis, maximè nostratibus.* Ambros. *Peccator quamvis foris abundet, & deliciis fluat, odoribus fragret, in amaritudine animæ suæ vitam exigit.*

Horat. —— *Hic murus aheneus esto, Nil conscire sibi nulla pallescere culpa.* Idem. *Imberbis juvenis, tandem custode remoto, Gaudet equis canibusque, & aprici gramine campi.* Exempla de adjectivis: Pallidus morte, albus frigore, tardus senio, gravis ære, superbus honore, id est propter mortem, frigus, &c. Plin. *Utica Catonis morte nobilis.* Quintil. *Aristotelem dubito scientiâ rerum, an scriptorum copiâ, an eloquendi suavitate, an inventionum acumine, an varietate operum clariorem putem.* Quædam substantiva, ut dignitatum nomina, regunt ablativum efficientis, ut Dei gratia Rex. Divino auxilio Papa.

REGULA SECUNDA.

Materies ex quâ raro sine præpositurâ Ponitur: ut *Fulvo nummos cudit faber auro.*

Materia ex quâ aliquid fit, in ablativo exprimitur sæpiùs cum præpositione *de*, *e*, vel *ex* ut Faber facit ex auro calicem. Homo factus est de limo terræ. Aliquando præpositio subauditur, sed fere apud Poëtas, ut apud Virg. *Ære cavo clypeus.*

—— *Sectáque intexunt abiete costas.*

Quin tu aliquid saltem potiùs, quorum indiget usus,
Viminibus, mollique paras detexere junco?

REGULA TERTIA.

Materiam circa quam proprietas habet *esse*, Mobile cum verbo sexto capit: *auctus honore*, *Lacteque distentus*. Sic adjectiva dabuntur Plurima cum verbis *fungor*, *vescor*, *fruor*, *utor*, *Victito*, *fraudo*, *beo*, *dono*, *afficio*, *colo*, *sterno*, Cum multis junges, quæ prosa recludet abunde.

Plurima adjectiva & verba regunt in ablativo materiam circa quam proprietas versatur. De adjectivis, ut auctus muneribus. Uber distentum lacte. Duplex auro. Vir duplex animo. Præditus virtute, Cic. in Verrem *Homo singulari cupiditate, audaciâ, scelere præditus, lentus gradu, dulcis eloquio, benignus natura, promptus linguâ, tardus manu.* Licet hîc sit materia, circa quid inhæret, tamen dici quoque potest materia circa quam fit aliquid.

Exempla de verbis: fungor, defungor magistratu; vescor carne, fruor

fruor amici conspectu. Utor, abutor nummo. Victito lactè, colo te modico munere, sterno lectum taperis, prosequor te Laude, id est, laudo re. Sic prosequor te odio, amore, benevolentiâ. Pascor herbis, passivi generis est, Pascor herbas deponens est, digno te laude id est, dignum judico, Virg.

——*haud equidem tali me dignor honore,*
Mutat aurea æreis.

Horat, *Diruit ædificat, mutat quadrata rotundis.*

Tempero me vino, vel à vino. Conficior mœrore, senectute, tristiâ. Frustro, aut frustror te spe, id est decipio, frustro expensas, id est frustra ago. Multa tamen nomina quàm verba huc referri possunt, quibus ex ordine instituto, nona in constructione genitivi data est regula. Fungor, vescor, fruor, utor, inveniuntur etiam cum accusativo. De impertior & dono, latius in dativo dictum est; in regulâ *Acquisitive si ponas verba. &c,*

REGULA QUARTA,

Forma modusve datur per casum rite Latinum

Nomen formæ vel modi regitur in ablativo à verbo & adjectivo nomine, aliquando etiam à substantivo, quotiescunque apta fieret interrogatio per *quomodo*; ut si quis quærat, quomodo cantabimus? apte respondebis, submissâ voce, gravi accentu. Sic aspicio te torvis oculis. Facies miris modis pallida. Ovid. 1. Epist *Tres sumus imbelles numero:* Nomine Petrus, Cognomine Paulus, Nomine Grammaticus, re Barbarus. Præceptor consiliis. Rex titulo

Virg. ——*Trojanus origine Cæsar.*

Non injuria id feci. More meo doceo, jure meo hoc mihi vendico. Recito dulci prolatione.

REGULA QUINTA.

Mobile vel verbum mensuram dat sibi quarto Vel sexto *longus tries ulnas*, vel *tribus ulnis.*

Adjectivum nomen vel verbum regit mensuræ nomen in accusativo vel in ablativo: ut hic pannus est longus tres ulnas, vel tribus, ulnis. Pl. de Babylone. *Muris ducentos pedes altis quinquagenos latis.* Plaut. *Comesse panem tres pedes latum potes.* In sacris erat autem Ninive magna itinere trium dierum.

Persi——*Nugaris cum tibi, calve,*
Pinguis æqualiculus propenso sesquipede extet.
Adjectiva quibus dimensio significatur.
Sunt longus, latus, crassusque, profundus. & altus.

REGULA SEXTA.

Mensuram, excessus verbum vel mobile sexto Optat: ut *excedo digito*, *pede longior uno.*

Dictio significans excessum regit ablativum, qui significat excessus quantitatem certam vel incertam, ut sum te longior capite. Hoc lignum excedit illud digito. Sum te modico doctior, multo fortior.

Juvenal

Juvenal dixit de Pygmæis.

——*tota cohors pede non eſt altior uno.*

REGULA SEXTA.

Paſſivis ſextum dabimus cum præpoſitura *A* vel *ab*. *Accipiens;* ſic, *do, diſtans removenſque* Sic *alius* ponas, & quæ conformia nôris.

Omne verbum paſſivum poteſt regere poſt ſe ablativum intercedente præpoſitione à vel ab, ut amor à Petro, liber legitur à Magiſtro, vapulans à præceptore, Inſans oculatur à matre. Horat.---*Laudatur ab his culpatur ab illis.* Quintil. *Fabricius reſpondit ſe à cive ſpoliari malle quam ab hoſte venire.*

Annotatiuncula de conſtructione impersonalium in *tur*. Paſſivum verbum hic voco, non ſolum quod eſt paſſivi generis ſed quodcunque pati ſignificat, ſive in *o* ſive in *or* deſinit. Et adduntur paſſivæ voces impersonalia, licet activè ſignificent, quæ præter ablativum poſt ſe regunt caſum ſuorum verborum: ut tibi reclamatur ab omnibus, Cicer. *Nihil eſt a me inſervitum tempori.* Sed cavendum, ne eis quæ veniunt ab activis & a neutris accuſativum regentibus, accuſativum apponas: non enim ſic loquetur, à me legitur Matthæum à te aratur terram, ſed perſonaliter, à me legitur Matthæus vel lego Matthæum, à te aratur terra, vel tu aras terram.

(*Accipiens ſic do diſtans, removenſque,*) Verba accipiendi, diſtandi & removendi, regunt ablativum cum præpoſitione *á* vel *ab*. *Accipiendi*, ut Accipio, recipio, audio, diſco, quæro, habeo, intelligo, conduco, ſpero, expecto, naſcor, &c.) *Binas a te recipi literas*: Terent. *Diſce ab his qui vere ſciunt*, Publ. *ab alio expectes alteri quod feceris* Tacit. *Naſci a principibus fortuitum eſt.* Fœnero vel fœneror tibi, id eſt pecuniam ad uſuram do. Fœnero vel fœneror abs te, id eſt ad uſuram accipio, Contra Vallam. teſte Mancinello.

Diſtandi & removendi: ut diſto, refero, abſum, abeo, recedo, diſcedo, alieno, amolior, divido, segrego, arceo, abhorreo, averto, auferor &c. ut Longe diſtat, á nobis India. Abſum ab Italia. Suet. *Nec abhorret a veritate*, Horreo, abhorreo, hanc rem, id eſt, abominor, exhorror, aut formido. Auter à nobis domine iniquitates. Averte iram tuam à nobis. Superſedeo ſæpius legitur cum ablativo quam accuſativo. Cic. *Superſedeas hoc labore itinere*, id eſt omittas venire.

Annotatiuncula generalis.

Verbis hujus regulæ aliquando datur ablativus omiſſâ præpoſitione. Suet, in Domitia: *Pholoſophos omnes urbe Italiaque ſubmovit*

Horat.---*Aliorum opprobria ſæpe Abſterrent vitiis,*

Idem. *Vivere ſi recte neſcis, diſcede peritis.*

(*Sic alius ponas*) Quædam adjectiva regunt ablativum cum *a* vel *ab*, ut alius ab illo. Sic alter, diverſus & primus à Rege. Secundus à Principe, integer a vitiis. Caſtus à venere. Romulus oriundus eſt Troiâ, vel à Troia. De vacuus & alijs quibusdam dictum eſt in conſtructione genitivi.

REGULA OCTAVA.

Instrumenta dabis sextis sine præpositurâ,

Quodvis verbum potest regere instrumentum in ablativo, cui nullo modo addi potest præpositio: ut Scindo panem cultro. Cædo ferulâ. Impuli te pugno, Peto te stricto gladio. *Concordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur.*

Horat. *Reges dicuntur magnis urgere cullulis.*
Et torquere mero, quam perspexisse laborant.

Virg, *Nullus ubique potest fœlici ludere dextra.*

ANNOTATIUNCULA.

Ubi non Instrumentum significamus, sed comitem, quem modum actionis vocant, licet præpositionem addere, teste Vallâ: ut Acceptus est à nobis cum honore: Magnâ cum benevolentiâ scripsit. Cum mirâ affabilitate me alloquutus est

REGULA ULTIMA.

Absque regente, duos sextos benè pone sequelæ. *Discunt discipuli, me Præceptore docente*

Quoties duæ orationes nominativi & verbi sic se habent: ut alteri apponatur talis particula dum, quando, postquam, aut similis: lepidè priorem mutamus in duos ablativos, qui non reguntur, sed ponuntur, absolutè: ut pro, dum magister legit, pueri scribunt, eleganter dicitur magistro legente pueri scribunt. Sic. *Magi apertis thesauris obtulerunt munera. Augusto regnante natus est Christus, Tiberio imperante crucifixus* Ter. *Me impulsore, non fecit.* Horat. de Sene. *Laudator temporis acti Se puero,* id est est cum ipse esse puer.

ANNOTATIUNCULA.

Dicitur ablativus sequelæ sive consequentiæ, quia aliquid ex alio denotatur sequi: ut Sole lucente evanescunt tenebræ; Dicitur absolutus quia non regitur.

In postremum hunc locum (ne quid transmutasse dicamur) pauncula explicatæ Syntaxi, de gradibus comparationum recte statuendis, & legitimâ adverbiorum, & coniunctionum cum verborum modis consensione, operæpretium subiicere duximus ut hisce adminiculis, promptius & purius adiuti adolescentes orationem formem Latinam.

Valde, apprimè, unice impensè, abundè, admodum, perquam cum primis, imprimis, sanè, oppido, tam, quam, & quæ in *um* desinunt, parum, multum, nimium, quantum, aliquantum, aliaque id genus positivis fere adhærent Cic, *Socer hujus vir multum bonus.* Plaut *Timida es aliquantulum ad rem avidior.*

Comparativis apponuntur plerumque hæc, Paulo, nimio, aliquanto, tanto, quanto, quo, eo vel hoc, multo modico, longe, Cic, *Paulo deterius valeo quam soleo.*

Virg. *At pedibus longe melior Lycus.*——

Adduntur superlativis sæpius, multo, longe, facile, cum, haud dubie significat: quam pro valdè, quam pro quantum, verbo possum junctum, Tam quam, dum se mutuo, consequuntur, pro, ut, ita,

Saluſt. *Quam quiſque peſſime facit. jam maxime tutus eſt*, Sic tanto q
to, apud Cat.

Tanto peſſimus omnium Poëta,
Quanto tu optimus omnium Patronus.

De quorundum adverbiorum modis.

Indicativum petunt. { Ut pro poſtquam. Ter, *Ut ventum eſt in urbem.*
Dum Idem. *Dum ætas tulit*, pro quamdiu,
Donec. Ovid. *Donec eris fœlix.*

Subjunctivo adhærent. { Ne prohibentis. Ne facias, aliquando imperativo jung
Ne ſævi tantopere.
Dum pro dummodo. Ter. *Dum proſim tibi.*
Quaſi, ceu, tanquam, perinde, ac ſi, haud ſecus.

Indicativis gaudent { Quum proprium ſuum verbum habet. Tanquam fe
ipſe aliquid: *Quaſi non norimus nos inter nos*, alite
pulat,
Antequam, priuſquam. Ter. *Priuſquam pereo.* Næ, pro
Vel. { fecto, pronominibus præpoſitum: Næ ego ſum h
infelix.

{ Similitudinis adverbia, quemadmodum, ut, utcunque, ſi
Ut ſementem feceris, ita & metes.

TEMPORIS.

Subjunctivis. { Simul, ſimulac, ſimulatque, quum, antequam, ubi, poſtqu
quam. Ter. *Priusquam pereo.* Dum, & donec, quo
vel quouſque.

Poſt has voces, adeo, ita, ſic, talis, tantus, tot, non ponitur q
ſed *ut*, cum ſubjunctivo. *Cic.* Adeone ignarus es, ut hæc neſcias?

Aliter, ſecus, contra, aſciſcunt ac, atque, quàm, Ter. *non ſecu*
ſi meus eſſet frater. Idem. *Neque aliter contra quam cenſeo loquor.*

Perinde & proinde, quod idem ſignificat. aſciſcunt à tergo, at
ut, quaſi, ac, acſi. Plaut. *Perinde res omnes ſunt, ut eas magni fa*

Plus & amplius, junguntur nominativo & accuſativo, ſed quam
auditur. Terent. *Plus quingentos colophos infregit.* Cic. *Amplius*
ſunt menſes, Vi ſuâ regunt ablativum ut caſum proprium: plus anno. *P*
plius tribus digitis.

NEDUM.

Nedum ſecundam in clauſula partem tenet, In oratione affirma
jungitur rei minoris momenti. Effunderem pro te ſanguinem, ne
pecuniam. In oratione negativâ jungitur rei majoris momenti.
funderem pro te pecuniam, nedum ſanguinem.

Non ſolum, non tantum, non modo, priorem ſenſum occupant
firmando cum eo quod minus eſt, Non ſolum pro te non moriar,
nec pugnem.

De modis quos expetit Conjunctio.

Indicativum poſtulant quanquam, etſi, in principio ſtatim ſenten
in medio etiam ſubjunctivum. *Cic.* Etſi vereor, judices.

Quando, quandoquidem, quatenus pro ſiquidem, quoniam.

Quippe cum proprium habet verbum. *Danda illi venia, quippe q*
tat: ſi addideris, qui, quæ, quod, fere ſubjunctivo adhæret. *Non*
illi venia danda, quippe qui pejeravit antea. Niſi in principio ſententi

Ne, an, num, interrogandi particulæ. Terent. *Num cogitat, quid dicat.*

Siquis, siquis adest. Mirum, ni, Subjunctivis adhærent sæpius, Quamvis, licet: Ni, quod pro ut, Utqui, utpote qui, quippe qui. Quo pro ut causali, Cùm pro quamvis vel quoniam: ut pro quamvis. *Servi ut taceant, jumenta loquentur.* Ne dubitantis pericula. Ter. *Timet ne deseras se.*

Aliquando Indicativum; aliquando Subjunctivum amant.

Tametsi, etiamsi, nisi, si, siquidem, quia & quod, causam notans.

Ut gaudet Indicativo pro
- quàm. Plaut. *Ut nunc malè cum metuo miser,*
- postquam. Virg. *Ut Regem vidit.*
- nota interrogandi. *Ut vales?*
- particula admirantis. Virg. *Ut vidi, ut perii?*

Ut Subjunctivum postulat cum.
- pro quamvis: *Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.*
- Imprecationi servit: *Ut te dii perdant.* Cum causam finalem notat, *Orat ut ad se venias.*
- Post verba, timeo, metuo, vereor, eleganter ponitur ut, pro ne, vel ne non. *Metuo ut substet hospes.*

Conjunctiones geminatæ.

Cùm præcedens. tum sequens indicativum poscunt, sed cùm præcedit cum minore, tum sequitur cum majore, Odit cùm literas. tum virtutem. Et &, tum tum, nec neque, paria vel imparia connectunt, *Vir tum doctus, tum pius.*

AUTEM VERO.

Autem sequitur particulam non, vel porro, non autem, porro autem. Verò sequitur has particulas, Nec, neque, tum. ne, sanè, jam, at, enim, quasi, nunc. Item pronomina, Ego, tu, ille.

Ergo & igitur brevioribus conclusionibus serviunt: Quare & quamobrem longioribus, cùm conjunctiones sunt.

FINIS.

GRAMMATICÆ DISPAUTERIANÆ *LIBER IX.*

De ordine declarationis Grammaticæ, & de Syntaxi reciprocorum.

Ordo Grammaticæ declarationis.

OPrandi debent adverbia sive vocandi
Sumere principium: veluti interjectio sæpe,

Ecce, *Age*, & *heus*, Poſt hæc caſum decet addere quintum.

Hinc rectum ſequitur verbum. Tibi ſit generalis
Regula, quæ à tergo regitur, vult dictio cuncta
Poſtponi: Si quid declarat, juris idem ſit.
Si quid ſit tacitè poſitum, ſupplere jubebo.

Regulæ in ordine Grammaticæ declarationis obſervandæ ſunt ſeptem. Prima regula. Excitandi particulæ; ut adverbia optandi, vocandi, demonſtrandi, hortandi, & reſpondendi, & interjectiones plerumque ſumunt principium in ordine Grammaticæ declarationis. Secunda. Poſt hæc ſequitur vocativus. Tertia. Poſt vocativum ſequitur Nominativus à fronte verbi rectus Quarta Poſt nominativum ſequitur verbum perſonale finiti modi. Semper intelligo ſi fit in oratione, nam ſi hæc abfuerint, ab impersonali incipimus: ut *Tædet animam meam vitæ meæ*. Quinta dictio recta à tergo ſequitur dictionem regentem. Itaque poſt verbum perſonale aliquando ſequitur nominativus: ut Sum homo: aut genitivus, ut miſerere tui: aut dativus, ſervio Deo: aut accuſativus, ut Amo Deum: vel ablativus, ut careo nummis. Sexta. Declarans declarato poſtponitur, ut adjectivum ſubſtantivo, adverbium verbo, infinitivus finito Item Infinitivus & ſupinum, & gerundium poſtponuntur adjectivo; ut Certus mori, aut moriendi; turpe dictu. Præpoſitio cum ſuo caſu poſtponitur verbo per hanc regulam: quia ipſa cum caſu declarat ſignificationem verbi: ut adeo ad forum. Septima. In declaratione orationis diligenter videndum eſt an aliquid ſubaudiatur, quia hoc ſuppleri debet: ut *Miſeram me! vereor*, ſubauditur *ô* vel *heu*. Unde mihi lapidem. Hebræi ſum & ego.

Sex à dictis regulis exceptiones.

Quod *rogat* atque *refert*, & habet quod vim referentis.

Ut quod verba petit ſemper duo, *dum*, *quia*, *donec*.)

Atq; *negans*, prætit Ob Logicã mutabitur ordo
Præcedens ſemper præponitur & referenti.

PRIMA EXCEPTIO.

Interrogativum ſemper præcedit, ideo ab obliquo vel adverbio ſæpè i choamus ordinem: ut, quem quæritis? Ubi vidiſtis hominem? Quæ tædet viti?

SECUNDA.

Nomen relativum, & hinc adverbium, præcedit dictionem à quâ gitur: ut, Hic eſt quem videre cupivi. Vidi campum ubi Adam bitavit, Vi

Virg. —— *O terque quaterque beati,*
Queis ante ora patrum, Trojæ ſub mœnibus altis
Contigit oppetere——.

TERTIA.

Dictiones vim relativam habentes, ut quæ ad ſenſus perfectionem plura verba petunt, debent in declinatione Grammaticâ præcedere. Tales dictiones ſunt nomina vel adverbia infinita, cum, deinde: deinceps, ſic, ſicuti, dum, quando, quis, quoniam, licet, poſtquam, quàm, quamvis, & ſimilia his quamplurima.

QUARTA,

Dictio negativa debet præcedere: ut, Neutiquam faciam. Neminem video. Adverbium prohibendi etiam negandi vim habet, ergo præcedit: ut Ne feceris.

QUINTA.

Propter Dialecticorum præcepta oportet interdum contra dictas regulas partes orationis ordinare: ut *cuique homini anima eſt. Aliquo homine ditior ſum. Hominem cognoſco.* Et ſimilia, quæ tamen à doctis interim ſpernuntur. *Sonorum alius vox, alius non vox.*

SEXTA.

Relativum neceſſariò poſtponitur antecedenti, ideo obliquus contra dictas regulas aliquando præponitur nominativo aut verbo: ut *Ciceronis indiget ſuus filius, Patrem ſequitur ſua proles.*

DE RECIPROCIS.

REciprocum eſt relativum reflexivum. quod ad id unde prodiit revertitur, ut primitivum ſui, & derivativum ſuus, velut, iſte amat ſe: ecce, hic amor reflectitur ad amantem. Sic iſte diligit filium ſuum; hîc dilectio tendit in rem diligentis. Ut autem facilè pateat ad reciprocorum notitiam iter, ante omnia diligenter conſiderandum eſt principale ſuppoſitum, ad quod fieri debet reciprocatio: ut *Superbus eſt ſui laudator.* Publ. *Avarus ipſe miſeræ cauſa eſt ſuæ.* Expectat te Joannes ut ſe juves principale ſuppoſitum eſt Johannes. Sic in omnibus orationibus de ut, & ne, principale ſuppoſitum, eſt ſuppoſitum prioris orationis: v. luti, Magiſter præcepit ut ad ſe venirem, Joannes timet ne ſibi noceam. Joannes diligit petrum & fratrem ſuum, de fratre Joannis intelligitur, Joannes diligit Petrum & fratrem ejus, de fratre Petri intelligitur: quia hîc ad obliquum, illic ad principale ſuppoſitum fit relatio. Ideo in Evangelio benè dicitur; *Surgens accepit puerum & matrem ejus nocte. Et vocabis nomen ejus JESUM. Ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum a peccatis eorum.* *Eorum* dixit, non *ſuis*, ne de peccatis JESU, quæ nulla fuere loqui videatur. Vertit autem interpres *eorum* pro *ejus*, Mathæus enim Græcus pluralem Genitivum *autôn* habet.

ANNOTATIUNCULA.

IN Reciprocis multi errârunt, aut ipſi ex induſtriâ abuſi ſunt, ut *Laur. Vallæ* oſtendit: ſed cautè videndum eſt ad quid fiat relatio; ne non ille, ſed noſtra erret cenſura: ut apud Horatium.

Aut famam ſequere, aut ſibi convenientia finge.

Georg. Vallavult *ſibi* pro ei poni, quod verum non eſt quia ſibi ad famam non refertur. Sed ſenſus eſt, *finge convenientia ſibi*, id eſt, ea quæ

ſibi

sibi ipsis non adversantur? verùm inter se aptè cohæreant, ne monstrum nascatur tale ut nec pes, nec caput uni reddatur formæ.

FINIS.

DES ERASMI ROTERODAMI,

De ratione studii, ad Christianũ Lubecensem Epistola Paræneticа

CUm te incredibili quodam ardore literarum flagrare minime dubit rem, Christiane, non vulgaris amice, hortatore nihil op esse putavi, sed ejus quam ingressus esses, viæ, duce modo, ac tantu Indice. Id quod mei officii esse judicavi, videlicet ut tibi homini non mo do multis modis copulatissimo, verum etiam jucundissimo, vestigia, qu bus ipse à puero essem ingressus, commonstrarem. Quæ sit tum pari cu accipies, quâ ego dicturus sum, futurum confideo, ut neque me monu se, neque te patuisse pœnituerit. Prima igitur cura sit, ut Præceptorem bi deligas quàm eruditissimum: neque enim fieri potest, ut is rec quenquam erudiat, qui sit ipse inerudituus Quem simulatque nactus fueri fac modis omnibus efficias, ut ille patris in te, tu filii vicissim in illum i duas affectum, Ad quod quidem cum ipsa honesti ratio nos debet adho tari; quod non minus debeamus iis, a quibus rectè vivendi rationem quàm à quibus vivendi initia sumpsimus: tum ista mutua benevolenti tantum ad discendum habet momenti, ut frustra sis literarum Præcep torem habiturus, & micum. Deinde ut te illi & attentum, & assidu præbeas. Contentione enim immodicâ nonnunquam obruuntur inge discentium: assiduitate vero & mediocritate tua perdurat, & quotidiu incrementis majorem opinione acervum accumulat. Satietate, cum omnibus rebus, tum in literis, nihil perniciosus. Laxanda est igitur aliqu ties illa literarum contentio, inter miscendi lusus, sed liberales & lite digni & ab his non nimis abhorrentes: imo mediis ipsis studiis perpet quædam voluptas est intermiscenda, ut ludum potius discendi, quam l borem existimemus. Nihil enim perquam diu fieri potest, quod non gentem aliqua voluptate remoretur. Optima quæque statim ac primu disce. Extremæ est dementiæ discere dediscenda Quod in curando s macho solent præcipere Medici, idem tibi in ingeniis servandum pu Cave ne aut noxio aut immodico cibo ingenium obrues, utroque nim juxta offendiculi. Ebrardum, Catholicon, Brachylogon, cæter que id genus quos percenseri neque possunt, neque operæ pretium est relinquito, quos Barbariem immenso labore discere juvat. Initio n quam multa, sed quam bona percipias refert. Sed jam rationem cipe, quâ possis non solum rectius sed etiam facilius discere. H enim in homine artifice præstare solet aris ratio ut tandem ope cum rectius expeditiusque, tum leviùs etiam efficiat. Diem tibi in o ras partire, id quod & a *Plino* secundo, & apio Pontifice Maximo vi præstantissimis factitatum legimus. Principio, quod caput est, Præce torem interpretantem non attentus modo, sed & avidus auscult Non contentus impigre sequi differentem, aliquoties prævolare co tende. Omnia illius dicta memoriæ, præcipua etiam literis mandab

fic

fideliſſimis vocum cuſtodibus. Quibus rurſus ita confidas cave, ut dives ille ridiculus apud Senecam. qui ſic animum induxerat, ut ſe tenere erederet, quicquid ſervorum quiſquam meminiſſet. Noli committere, ut codices habeas truditos, ipſe ſis ineruditus. Audita ne effluant: aut cum aliis retracta, nec his contentus, aliquam temporis partem tacitæ cogitatione tribuere memento, quam unam D. Aurelius tum ingenio, tum memoriæ imprimis conducere ſcripſit. Conflictatio quoque & tanquam palæſtra ingeniorum, nervos animi præcipuè tum oſtendit, tum excitat, tum adauget. Nec ſciſcitari, ſi quid dubitabis; nec caſtigari, ſi quid errabis, ſit pudor.

Nocturnas lucubrationes, atque intempeſtiva ſtudia fugito: nam & ingenium extinguunt & valetudinem vehementer offendunt. Aurora Muſis amica eſt, apta ſtudiis. Pranſus, aut lude, aut deambula, aut hilarius confabulare. Quid quod inter iſta quoque ſtudiis locus eſſe poteſt? Cibi non quantum libidini, ſed quantum valetudini ſatis ſit ſumito. Sub cœnam pauliſper inambula: cœnatus idem facito. Sub ſomnum exquiſiti quippiam, ac dignum memoriâ legito. De eo cogitantem ſopor opprimat: id experrectus à teipſo repoſcas. Plinianum illud ſemper animo inſideat tuo: Omne perire tempus quod ſtudiis non impertias. Cogita juventa nihil eſſe fugacius, quæ ubi avolârit ſemel, redit nunquam. Sed jam horator eſſe incipio, indicem pollicitus. Tu ſuaviſſime Chriſtiane, hanc formam, aut ſi quam poteris meliorem, ſequere, ac bene Vale.

RATIO STUDII.

Quis ſit modus repetendæ Lectionis.

QUibuſdam primæ, ac unica fere cura eſt ſtatim ad verbum ediſcere; quod quidem non probo. Eſt enim magni laboris, tum fructus propè nullius. Quorſum enim attinet, Pſittaci more, verba non intellecta reddere. Commodiorem igitur viam accipe, Lectionem quidem auditam continuo relege; ita ut univerſam ſententiam paulo altius etiam animo infigas: Deinde à calce rurſus ad caput redibis, & ſingula verba excutere incipies: ea duntaxat inquirens quæ ad Grammaticam curam attinent. Videlicet, ſi quod verbum obſcurum; aut ancipitis derivationis: ſi Heteroclitæ conjugationis, quod ſupinum, quod præteritum faciat, quos habeat majores, quos nepotes, quam conſtructionem, quid ſignificet & hujusmodi nonnulla.

Hoc ubi egeris, rurſum de integro percurrito ea jam potiſſimum inquirens quæ ad artificium Rhetoricum ſpectant. Si quid venuſtiùs, ſi quid elegantiùs, ſi quid concinnius dictum videbitur annotabis indice, aut aſteriſco appoſito. Verborum compoſitionem inſpicies, orationi

tionis decora ſcrutabere, authoris conſilium indagabis, quâ quis que ratione dixerit. Ubi quid te delectaverit vehementius cave præter caſam (quod aiunt) fugias, fige pedem, ac abs te ipſo rationem exige, quare tantopere ſis eâ ratione delectatus, cur non cæteris quoque parem ceperis voluptatem. Invenies te acumine aut exornatione aliquâ oratoriâ, aut compoſitionis harmoniâ, aut ne omnia perſequar, ſimili quapiam cauſâ commotum fuiſſe. Quod ſi aliquod adagium, ſi qua ſententia, ſi quod adverbium vetus, ſi qua hiſtoria, ſi qua fabula, ſi qua ſimilitudo non inepta, ſi quid breviter, acutè aut alioquin ingeniosè dictum eſſe videbitur, id tanquam theſaurum quendam animo diligenter reponendum ducito ad uſum, & ad imitationem. His diligenter curatis, ne pigeat quarto iterare Nam hoc habet eruditorum virorum ſummo ingenio, & ſummis vigiliis lucubrata ſcriptio, ut millies relecta magis magiſque placent ſemperque admirationi ſuo novum miraculum oſtendant. Id quod tibi in tabulâ tuâ ſæpe numero; nec ſine cauſâ laudatâ evenire ſolet, quod antea non animadverteſſes: idem tibi multò amplius in bonis auctoribus evenient.

Releges igitur quarto, ac quæ ad philoſophiam, maximè verò Et hic cen. referri poſſe videantur, circumſpicies: ſit quod exemplum quod moribus accomodari poſſit. Quid autem eſt ex quo non vel exemplum vivendi, vel imago quædam, vel occaſio ſumi queat? Nam in aliorum pulchrè aut turpiter factis quid deceat: quid non, juxta videmus. Hæc ſi facias, jam vel edîdiſceris, quanquam aliud egiſti. Tum demum ſi libet, ad ediſcendi laborem accedito, qui tum aut nullus erit, aut certè perquam exiguus. Quid deinde? Reſtat ut cum ſtudioſis congrediaris tuas annotationes in medium proferas viciſſimque aliorum audias, alia laudabis, alia reprehendes, tuas partim defendes, partim caſtigare permittes. Poſtremò quod in aliis laudaſti, tuis in ſcriptis imitari conaberis. Secreta ſtudia à doctis laudantur: at ita ut poſtea è lateribus in aream prodeamus, virìumque noſtrarum periculum faciamus. Id quod ſapientiſſimè à Socrate eſt dictum. Experiamur utrum partus ingeniorum vitales ſint, nimirum obſtetricum induſtriam imitati. Quare alternatim utrilque utetur, qui non vulgariter volet evadere doctus. Vale.

FINIS.

JOAN:
DESPAUTERII
NINIVITÆ

ARTIS VERSIFICATORIÆ
Compendium.

Acceſſit appendix de Accentibus.

Item de Figuris Liber.

Prioribus editionibus longè emendatior.

Editio Noviſſima.

EDINBURGI,
Ex Officina Societatis Bibliopolarum *Anno Dom*, 1689.

DE PEDIBUS METRICIS.

Pyrrhichius geminis brevibus fluit, & ſa
acer.
Spondeum longis liquet & conſtare duabus.
Syllaba longa brevi ſubjecta vocatur *Iambus*.
Quòd ſi longa brevem præcedat, habeto *Tr*
chæum.
Dactylus ingreditur longâ, brevibuſque duabu
At geminis tertur brevibus longaque *Anapeſt*
Tres brevians *Tribrachys* rapido volat oci
Euro.
Vult *Proceleuſmaticus* brevibus conſtare qu
terris.
Longa, duæque breves, & longa, creant *C*
riambum.

ARS VERSIFICATORIA.

LIBER X

Carminis, & metri, ſeu verſus definitio.

QUID eſt carmen? Oratio ſtrictiore pedum lege coërcita, & ornatiſſimum dicendi genus. Unde dicitur carmen? A canendo, quod ſit apud cantibus. Non, quod lenocinio vocis cantanda ſint carmina, ſed cum quadam gravitate pronunciandà. Nam autore Cæſare, qui benè legit carmina, benè cantat: qui vero bene cantat, male legit. Quomodo aliter dicitur carmen? *Metrum*, ex eo quod certâ pedum menſurâ carmen metiri ſoleamus. Quomodo aliter? *Verſus*, quod tam diu verti debeat, quo ad recte conſtituatur: vel quod uno verſu finito ad principium alterius vertamur.

De pede,

Quid eſt pes? Syllabarum diſpoſitio certo numero definita, Dicti autem ſunt pedes, quia quemadmodum pedibus incedere videntur: vel quia per eos veluti ſcalarum gradus carmina ſcandimus. Quid eſt ſcanſio? Legitima metri per ſingulos pedes diſtinctio. Dic aliquot ex vulgatioribus carmina, *Hexametrum, Pentametrum, Sapphicum, Aſclepiadæum, Phaleucium.* Habeſne ſuper his regulas? Habeo. Oſtende.

De Hexametro Verſus.

Hexametrum ſenis carmen pedibus fit: & apté
Dactylus eſt quintus: ſextam ſibi vult, regionem
Spondeus: reliquisque locis ſit uterlibet horum.

Dic ſenſum. Carmen Haxametrum ſex pedibus conſtat: quorum quatuor primi ſunt Dactyli vel Spondei: quintus tantum Dactylus, ſextus vero Spondeus. Quid eſt Dactylus? Eſt pes conſtans tribus ſyllabis, quarum prima eſt longa, & duæ ultimæ breves: *Ut ſcribite, carmina.* Quid eſt *Spondeus*? Eſt pes conſtans duabus ſyllabis longis: ut *Dantes, ſcribunt.* Affer exemplum carminis Hexametri? *Virg. Æneid.* 1.

Arma virumque cano, Trojæ qui primus ab oris.

Scande: *Arma vi* Dactylus, *rumque ca* Dactylus, *no Tro* Spondeus, *jæ qui* Spondeus, *primus ab* Dactylus, *oris* Spondeus. Scande, i. diſtingue pedes? metire carmen, &c. Cur dicitur *Hexametrum?* Quia ſex pedum ictibus ipſum metimur: ab hex, i. ſex, & metron, i. menſura, Quid in id annotari præcipit Deſpauterius, Hæc ſequenti regulâ contenta.

Pedes nothi, ſive illegitimi in Hexametro.

Hæc te legitimè docui; nam ſæpé Poetæ
Iſta minus ſervant. Tu quanta licentia cautus
Eſt permiſſa vide, ne quando turpiter erres:

Namque rei gravitas quinta in regione locav
Spondeum: veluti, *Magnum Jovis increment*
Darque pedes alios Maro: tu puer elige lege

Explica. Heroici versus pedes legitimi, i. ex carminis lege debiti, Dactylus & spondeus: admittuntur tamen nothi, i. illegitimi, per p cam licentiam, quam cavebis, quia raro occurrit, nec nisi in mag peribus eorum Poëtarum qui extra omnem invidiæ aleam positi sunt, tæ itaque in quintâ regione sæpè spondeum locant. ubi rei gravitas & jestas significatur, aut mœror & languor: tamen id raro est facien

Virg. *Chara Deum soboles, magnum Jovis incrementum.*

Idem *Tune ille Æneas Dardanio Anchisæ*
Alma Venus Phrygii genuit Simoentis ad undam?

Et iterum de Sinone maximam tristitiam, languoremque simul

Virg. *Constitit atque oculis Phrygia agmina circumspexit.* Hi versu *daici* dicuntur Quandoque sexto loco est Dactylus; sed vix, nisi h meter locum habeat, & una syllaba redundet.

Virg. *At tuba terribilem sonitum procul excitat horrida,*

Ob eam rem tales versus *Dactylici* appellantur. Reperiuntur peregrini pedes in diversis locis hexametri, qui sunt Anapæstus, Proc maticus, nisi cæsuræ licentiam esse velis. Tu licentiam cavebis tantus fueris, quanti hi, apud quos ea licentia reperitur, & tum ita & ita parcè licentia utêris, ut veteres. Qui sunt hi pedes quorum meministi? Iambus est pes constans duabus syllabis, priore brevi, longâ: ut Doces. Anapæstus pes constans tribus syllabis; quarun primæ sunt breves, & ultima longa.

Virg. *Proluit insano contorquens vortice sylvas*
Fluviorum Rex Eridanus: camposque per omnes
Cum stabulis armenta tulit.———

Proceleusmaticus, pes qui constat quatuor syllabis brevibus, ut te: & vertitur in Dactylum per synerasin, quasi vocalis fiat conson

Virg. *Hærent parietibus scalæ postesque sub ipsos.*
Nituntur gradibus.———————

Est autem synæresis duarum syllabarum in unam propter v contractio. Subiice reliqua.

Ultima versus anceps.

Ultima cujusque est communis syllaba versi
Ne credas esse in sexta regione trochæum.

Ultima syllaba cujuscunque versus est anceps: id est, commun arbitrio componentis.

Penthemimeris cum aliis cæsuris.

Per *Penthemimerim* brevis est producta licer

Penthemimeris, est ubi post duos pedes manet syllaba partem ora finiens: veluti *Omnia vincit amor.*——hic post duos pedes. *Omni*

it a, manet ſyllaba *mor*, finiens hanc orationis partem, *amor*, cujuſmodi ſyllaba invenitur licenter produci ratione cæſuræ, cum naturaliter ſit brevis, ne dicatur tertio loco eſſe Iambus quem non recipit heroicum. Cæſura vel ſectio eſt ſyllaba reſidua in fine dictionis poſt pedem abſolutum, quæ, ſi brevis ſit, licentiâ extenditur. Quatuor ſpecies habet. *Triemimerim*, ubi poſt unum pedem manet ſyllaba dictionem finiens. Virg.

Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.

Penthemimerim, ubi poſt duos Pedes ſyllaba manet. Virg.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Hephthemimerim, ubi poſt tres pedes. Virg,

Dona dehinc auro gravia, ſectoque elephanto.

Enneemimerim, ubi poſt quatuor pedes. Virg. Ecl. 6.

Ille latus niveum molli fultus hyacintho.

Pentametrum carmen.

Pentametum vult quinq; pedes: pes tertius eſto
Semper *ſpondeus*: quartus quintuſque *anapæſtus*:
In reliquis *ſpondeus* erit vel *dactylus*, ut vis.

Pentameter verſus conſtat quinque pedibus, quorum tertius ſemper ſpondeus eſt; quartus & quintus anapæſtus. reliqui ſpondei aut dactyli, vel hi mixti, ut vis, Semper autem adſit Penthemimeris, ſive cæſura:

Exemplum, *Omnibus invideas Livide, nemo tibi.*

Metire; *omnibus*, dactyl. *invide*, dactyl. *asli*, ſpond. *vidi ne*, anapæſt. *me tibi*, anapæſt. Alii ſcandendo poſt duos primos pedes faciunt cæſuram, deinde duos dactylos ſumunt cum alterâ cæſurâ: ſic,

Arte leves currus, arte regendus amor.

Arte le, dactyl. *ves cur*, ſpond. *rus*, cæſura *arte re* dactyl. *gendus a* dactyl. *mor* cæſura. Unde dicitur Pentameter? A pente, i. quinque, & metron, menſura: quia quinque habet menſuras ſeu pedes. Pentameter verſus cum hexametro junctus facit carmen Elegiacum, miſeriis, aliis etiam rebus ſcribendis aptum, quale eſt Auſonii.

Fortunam reverenter habe, quicunque repente
Dives ab exili progrediere loco.

Et debet cum eo ſenſum concludere, aut ſuſpendere; ita ut in ſequentibus duobus penitus abſolvatur. Aliquando tamen ſententia protrahitur in multò plures verſus, quod rarum eſt.

Aſclepiadæum carmen.

Vult *Aſclepiadis* verſus *ſpondeon* habere
Principio: binos hinc rite capit *Choriambos*,
Pyrrhichius ſequitur, quo non velocior alter.

Aſclepiadæus verſus conſtat Spondeo, duobus Choriambis & Pyrrhichio: ut

Horat. Od. 1.

Mæcenas atavis edite Regibus.

Diſtingue pedes, *Mæce* ſpondeus, *nas atavis*, choriambus, *edite re*, choriambus *gibus* Pyrrhichius. Alii ſic, *Mæce* ſpondeus, *nas ata*, dactylus *vis* cæſura; *edite*, dactylus,

dactylus, *Regibus* dactylus. Quis pes Choriambus? Qui conſtat quatu
ſyllabis, quarum prima eſt longa, ſecunda brevis, tertia brevis, quar
longa: ut *Nobilitas*. Quis pes *Pyrrhichius*? Qui ex duabus brevibus co
ficitur: ut *Deus*, unde dicitur verſus *Aſclepiadæus*? Ab Aſclepiade inve
tore. Dicitur & *Choriambicum*. Sunt & alia duo Choriambicorum gene
de quibus conſule Buchanani Proſodiam.

Sapphicum Carmen.

Quinque pedes Sapphûs carmen capit. eſ
trochæus
Vult primus, quartuſq; & quintus: tertius autem
Dactylus: ipſe locum ſumes *ſpondee* ſecundum
Hoc carmen poſt treis verſus ſibi jungit *A don*
Metrũ: quod ſic fit, *ſpondeum Dactylus* antei

Carmen *Sapphicum* conſtat trochæo, ſpondeo, dactylo, duobus tr
chæis; veluti, *Ut queant laxis reſonare fibris.*

Metire, *Ut que* trochæus, *ant la* ſpondeus, *xis reſo* dactylus *nare* tr
chæus, *fibris* trochæus. Catullus ſæpè duos trochæos primos ponit, que
imitatur Buchananus, *Pſal* 90.

Mox humi comis jacet arefactis.

Huic carmini poſt tres verſus ſubditur *Adonicum*, ſic dictum ab Ado
inventore, dactylo & ſpondeo conſtans: ut apud Severinum Boëthium
Nubibus ariis, condita nullum, &c. Nomen habet à Sappho puella primu
hoc genere apud Græcos uſâ. Quid eſt *trochæus*? Pes qui ex longâ
brevi conſtruitur: ut *Solve.*

Phaleucium carmen.

Quũ facies carmen, quod cõpoſuiſſe *Phaleuci*
Dicitur; in primâ *ſpondeus* erit regione:
Dactylus inde datur, triplicẽ cui junge *trochæu*

Phaleucium conſtat ſpondeo, dactylo, & tribus trochæis; ut apud C
tullum,

Paſſer deliciæ meæ puellæ.

Scande. *Paſſer* ſpond. *delici* dactyl. *æ me* troch, *æ pu* troch, *ellæ*, troc
Nomen accipit a Phaleuco inventore, & dicitur alias *hendecaſyllabu*
quod ſine Synalœphâ & Eclipſi undecim eſt ſyllabarum, Catullus in p
mâ regione uſus eſt promiſcuè Jambo & Trochæo, de quo vide Bucha
ni Proſodiam. Quæ ſunt figuræ ſcanſioni potiſſimum deſervientes? S
nalæpha, Eclipſis, Synæreſis, Diæreſis; Profer de his regulas.

Eclipſis & Synalœpha.

M necat *Eclipſis*, ſeu vocalem *Synalœpha*:
Dictio dum ſequitur, quæ á vocali incipiatur.

Ecl

Eclipſis eſt (m) literæ cum ſuâ vocali detractio, quoties dictio aliqua in m) literam deſinit, & dictio ſequens à vocali inchoatur, ut in hoc verſu.

Virtutem primam eſſe puta compeſcere linguam.

Scand. *Virtu* ſpond. *tem pri* ſpond, *neſſe pu* dactyl. (*a* & *m* detractis) *ta com* ſpond. *peſcere* dactyl. *linguam* ſpond.

Virg. —— *Multum ille & terris jactatus & alto.*

Scanditur ſic, *Multil, let rer, ris ja, ctatus & alto.*

Aliquando tamen non interimitur. Ennius.

Hic ubi cæſa fere ſunt millia militum octo. Priſcianus.

Et formam contra poſitarum imagine coni.

S quoque ſola aliquando interimitur. Lucretius.

Arboribus veteres decidere falcibus ramos.

Aliquando cum vocali præcedente. Virg.

Aut ovium fœtus, aut urentes culta capellas. ſic ſcanditur.

Aut ovi dactyl. *um fœ* ſpond. *taut u* ſpond. *rentes* ſpond. *culta* ca dactyl. *pellas* ſpond. Idem.

Inter ſe coiiſſe viros, & decernere ferro. ſic ſcanditur.

Inter ſpond. *ſe coi* dactyl. *iſſe vi* dactyl. *ret de* ſpond *cernere* dactyl. *ferro* ſpond.

Synalœpha, eſt vocalis detractio, quoties dictio in eam deſinit, & ſequens à vocali exordium ſumit: ut,

Sera nimis vita eſt craſtina, vive hodie. Scande.

Sera ni, mis vi, teſt cra, ſtina vi, v'hodie.

Quod ſi verſus finiatur in (*m*) vel in vocalem, & ſequens à vocali incipiatur, nulla erit eclipſis aut ſynalœpha, præterquam in paucis verſibus, qui dicuntur *hypermetri*, ubi in verſu finito manet ſyllaba, in (*m*) vel in vocalem deſinens, quæ à principio alterius verſûs detrahitur, qui à vocali incipere debet: ut, Virg.

Sternitur infelix alieno pulvere, cœlumque
Adſpicit, & dulces moriens reminiſcitur Argos.

Idem. *Aut dulcis muſt: Vulcano decoquit humorem,*
Et foliis undam tepidi deſpumat aheni.

Vocalis non detracta, ſed correpta tantùm.

Non perimens longam raro breviare Poeta
Conſuevit: veluti *ſunt inſulæ ore canendæ.*

Vocalis ante vocalem non ſemper detrahitur, ſed aliquando longa ſolùm corripitur, quod notandum magis quàm imitandum. Virg.

Et longum formoſe vale, vale, *inquit Iola.*

Credimus? an qui *amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt?* Priſc.

Nunc magno nobis ſunt inſulæ *ore canendæ.*

Vocalis ante vocalem immutata.

Id mirare magis, vocalem nil variatam
Interdum cernes: velut *Ionio Immenſo.*

Aliquando vocalis manet invariata: ſed id quoque magis notandum quam imitandum.

Ovid. *Jactari quos cernis in* Ionio *immenſo.*
Veſus eſt ſpondaicus, Virg.
Et ſuccus pecori *& lac ſubducitur agnis.*

O. & H E U.

Heu, o non perimes: at *o* interdum breviabis.

O & Heu, ante vocales integræ manent. Ovid.
O utinam tunc cum Lacedæmona claſſe petebat.
Obrutus inſanis eſſet adulter aquis. Virg.
Florentem cytiſum ſequitur laſciva capella;
Te Corydon, O Alexi: Trahit ſua quemque voluptas.
Ubi, O etiam corripitur: Ovid.
Heu ubi pacta fides? ubi quæ jurare ſolebas? &c.
In his ergo Synalœpha nihil juris habet.
Vocalis ante vocalem in eadem dictione abſumpta.

Vocalem perimunt plerumq; in nomine eodem
Sic Maro docte refers, *alvearia vimine texta*

Synalœpha fit nonnunquam in eâdem dictione. Virg.
Seu lento fuerint alvearia *vimine texta.* Scande alvaria.
Propert. *Eoſdem habuit ſecum quibus eſt elata capillos.*
Scande, *oſdabu, it ſe*, &c. Hæc contractio fit plerumque in poſſeſſivis in (*reus*) finitis. Ovid. 12. Metamorph.
Barba erat incipiens, barbæ color aureus, aureaque
Ex humeris medios coma dependebat in armos. Propert.
Ferreique *Eumenidum thalami* —— Sic contrahuntur. Apud poëtas ablativi *eadem & eodem.* Virg. in Bucol.
Uno eodemque igni. ——Propert.
Hac eâdem *rurſus Lygdame curre via.*

Synæreſis nulli vitanda.

Omnibus iſta licent, *huic, cui, dii, diis*, quoqu
debinc, dein,
Proin, deeſt, ſemianimis, prout, deorſum, pr
hendere, ſeorſum,
Sic *ii*, ſic *iiſdem.* Quæſam diviſa leguntur.

Synæreſis eſt duarum vocalium naturaliter diverſarum in unum co tractio, ut Theſi pro Theſëi. Phæton pro Phaëton: auris pro aureis. Virg. 1 Æneid *Fit ſtrepitus tectis vocémque per ampla volutant*
Atria, dependent lychni laquearibus aurîs.

In ſequentibus ſolet eſſe licentia in carmine, *huic, cui, dii, diis, debin dein, proin, deeſt, ſemianimis, ſemiuſtus, ſemihomo, prout, deorſum, ſeo ſum, prehendo, ii, iiſdem*: ut
Huic *conjux Sichæus erat.*
Cui *pendere ſua patereris in arbore poma.*

Quæda

Quædam diviſa leguntur.) Nam *huic* diſyllabum eſt Sidonius
Aſſurrexit huic *coxit quot torrians Auſter.*
Albinus. *Ille* cui *ternis capitolia celſa triumphis.*

DIÆRESIS.

Scandere ſi bene vis, cognoſce Diæreſin aptè,
Ex unâ per quam duplex fit ſyllaba ſemper:
Sic *ſyliæ* vates Lyricus triſſylabon effert,

Diæreſis eſt unius ſyllabæ in duas diviſio: ut *ſylvæ* diſyllabum eſt, ſed vates lyricus Horatius per tres ſyllabas ſylüa dixit: ideo notitia hujus figuræ ad ſcanſionem neceſſaria eſt. In verbis Volvo & Solvo frequens eſt diæreſis apud Poëtas. Catul: de paſſere. *Quod zonam* ſolüit *diu ligatam.*
Ovid. *Debuerant fuſos* evolüiſſe *ſuos.*
Diæreſis, id eſt diviſio, Diaireo, id eſt divido.

I vocalis ubi putatur eſſe conſonans.

Nominibus Græcis non conſonat I. ſed Hebræis:
Quapropter dices *Iacobus*, *Iambus*, *Iaſpis*:
Profer *Iulus*, *Iapys*, *Ioannes* & *Iaſon*:
Suaveque ab indoctis laniatum nomen *Ieſus*,

I litera nunquam in Græcis, ſed ſæpè in Hebræis eſt conſonans, unde Iacobus quatuor ſyllabarum eſt. Iambus, Iapſis, Iulus, Iapys, Iaſon, &c. trium. Ieſus autem triſyllabum eſt,

Quot ſunt regulæ generales quantitates ſyllabariæ? Duodecim. Cedo quæ? Prima Poſitione.

Dum poſtponuntur vocali conſona bina,
Aut duplex; longa eſt poſitu. Quod ſi duo ſubſint
Finali, raro poſitu producitur illa.

Vocalis naturaliter brevis, quam duæ conſonantes continuò ſequuntur, ita ut una conſonantium in eâdem dictione ipſi vocali adhæreat: aut vocalis quam in eâdem dictione ſequitur duplex x, & z: vel j conſonans in medio dictionis non compoſitæ, inter duas vocales poſita: ut Maja, producitur ea vocalis poſitione, ſive poſitu conſonantium, vel duplicis. Excipe in nominibus bijugi, trijugi, multijuges, &c. Cur dixiſti *vocalis*? quia omnis ſyllaba gratiâ vocalis quanta dicitur. Cur dixiſti, *ita ut una conſonantium; &c.* Quia non oportet ſemper utraque in eâdem ſyllabâ locari ſed una poteſt eſſe in fine unius dictionis, & altera ſtatim in principio alterius dictionis ſequentis: verbi gratiâ (*a*) in *at* corripitur, eadem, ſi conſonans in principio ſequentis dictionis ponatur, producitur.
Virg. 4. Æneid.
At Regina gravi jamdudum ſaucia cura.
Exempla regulæ ſunt, Tempus, annus, luſtrum dixerunt, azymus, aio, &c. Conſonans bis poſita pro duabus habetur ut, prima in an-

nus, &c. Declara illud, (Quod si duo subsint finali rarò, &c.) Hoc est, Oportet ex ijs consonantibus alteram semper esse junctam cum vocali. Nam siqua dictio terminatur in vocalem brevem, & huic subjicio in versu dictionem, in cujus initio sunt duæ consonantes: fallor si puto illam vocalem finalem brevem posse produci positione, quanquam hoc factum aliquando reperiatur: ut apud Juven.

Occulta spolia, & plures de pace triumphos.

se *Occul* spond. *ta spoli* dact. hîc *ta* longa est positione consonantium, sed quod tam rarum est, non est trahendum in exemplum.

Regula secunda de liquescentia.

Cum mutâ liquidam scribens in syllabâ eâdem
Ancipitem ponas vocalem, quæ brevis esset;
Hanc tamen in prosâ semper breviare jubemus.
Sunt *l*, *r*, liquidæ: queis rarò jungimus *n*, *m*,

Quando vocalem naturâ brevem sequuntur muta & liquida, eandem cum sequente vocali constituentes syllabam, ita tamen ut præcedens vocalis in eâdem dictione ponatur, ipsa est anceps in versu, in prosâ vero semper correpta. Mutæ sunt b, c, d, f, g, k, p, q, t: Liquidæ l, r aliquando n, m.

Ovid. *Et primo simili volucri, mox vera volucris,*
Virg. *Albanique patres, atque altæ mœnia Romæ.*
Ovid. *Tempus, Atla veniet, tua cùm spoliabitur auro Arbor,* ——
Sic ibidem. *Ia metuens solidis pomaria clauserat Atlas,* &c.

De *n* & *m* rariora sunt exempla: ut Arithmos, id est numerus: & cygnus, quæ corripiuntur. Horat.

Donatura cygni si libeat, sonum.

Versus est Asclepiadæus. Cur dixisti in regulâ *vocalem naturâ brevem*? Quia quæ sine positione producitur, nullâ liquescentiâ potest corripi: *Prima.* in Matrimonium.

Cur dixisti eandem cum sequente, &c. Quia alioqui liquescentia cum non haberet: ut abnuo, obruo, &c.

Regula tertia de Diphthongis.

Diphthongum produc in Græcis atque Latinis
In Græcis semper: verum subeunte Latinâ
Vocali, brevio: veluti *præit*, atque *præusti*

Omnis diphthongus naturaliter producitur tam in Græcis quam in Latinis: ut Musæ, cœna, audio, euge. In Græcis quidem etiam subest vocali: ut Æacus, OEagrus: In Latinis vero tum corripitur sæpius præesse, prehendo, & omnia à præ composita, sequente vocali. Virg.

Stipitibus duris agitur, sudibusque præustis. Ovid.
Raptaturque comis per vim nova nupta prehensis.

Quid est diphthongus? Duarum vocalium vim suam retinentium eâdem syllabâ complexio. Unde dicitur? A diis, i. bis, & phthongos, quasi duarum vocalium sonus.

Quot ſunt diphthongi? Sex, æ, œ, au, eu, ei, yi, ut Sæpè, fœnum, aula. Euterpe, treis, Harpyia.

Regula quarta de vocali ante vocalem.

Vocalis brevis ante aliam manet uſque Latinis

Vocalis ante vocalem in Latinis dictionibus corripitur: ut Marius, Maria, Lucius, Lucia.

Sex Exceptiones.

Ni capit *r*, *fio* produc: & nomina quintæ
E ſervant longum, ſi præſit *i*; ceu *ſpeciei*,
Anceps *ius* erit patrio; dic ſemper *alîus*:
***Alterius* brevio tantum: commune ſit *ohe*;**
***Caîus* & *Cai* produc: conformia junge**
***Dianam* varia: longa *aër dius*, & *eheu*.**
Et patrius primæ, cum ſeſe ſolvit in *ai*.

Exceptiones ſunt ſex. *Prima*, fio producitur ubi abeſt *r*. ut fiebam fiam. ubi verò adeſt *r* corripitur, ut fieri, fierem. *Secunda*; nomina quintæ declinationis producunt *e* ante *i* in genitivus dativiſque ſi præcedat *i*: ſicut ſpeciei: ſecus corripiunt: ut fidei, rei. *Tertia*, pronomina ſecundæ declinationis, & nomina habentia ſecundam declinationem pronominum variant *i* ante *us*, ut unius, illius; quæ in proſâ tantûm producuntur. Alius in genitivo tantùm producitur: Alterius ſolùm corripitur. *Quarta*, ohe interjectio exclamantis, & ſatiati, variatur. *Quinta*, Pompei, Cai, Vultei, ſimileſque vocativi producuntur, & ubicunque *j* conſonans in vocalem vertitur, ut fit in Caius triſyllabo. *Sexta*, Diana primam habet communem. Aër, dius, & eheu, & genitivus primæ, cum ſolvitur in ai longam.

De vocali ante vocalem Græcis.

Hîc Græci variant, nec certâ lege tenentur.

Græcorum quædam producunt vocalem ante vocalem: ut Aër, latria Quædam corripiunt: ut ſophia, de quibus non poteſt dari certa regula.

Regula quinta de derivativis.

Derivata patris ſervabit dictio normam,
Conſona ſi patris maneat: docet iſtud *aratrum*.
Multa tamen tolli vatũ monumenta docebunt

Syllaba tanta eſt in derivativo, quanta fuit in eâ primitivi parte unde immediate derivabatur, ſi conſonans primitivi maneat in derivativo: ut Legi præteritum priorem producit: ergo etiam legeram, legerim, legiſſem, legero, legiſſe, quia à legi formantur. Lego autem priorem corripit, ergo etiam legebam, legam, legerem, &c. Item ſupinum *aratum* producitur: ideò etiam quod ab illo fit *aratrum* non poſitu tantum, ſed natura ipſa

ipſa. Cæterum multa contra primitivorum regulas aut producunt corripiuntur, quæ uſu & lectione auctorum obſervabis.

Regula ſexta de compoſitione.

Simplicis obſervat menſuram compoſitivum
Quamvis diphthongus vel vocalis varietur.
Hanc legem ſpernunt *dicus* à *dico*, *innubus* at
Pronubus, *ambitus*, *nihilum* cum *ſemiſopit*
Pejerat à *juro*, cum *dejerat*, *agnitus* & *co*
Connubium, varies ab *itum*, *comitia* dicas.

Compoſitum ſequitur ſimplicis regulam, & contra: etiam dipht aut vocali mutatâ; ubique tamen ſunt regulæ obſervandæ poſit & vocalium ante vocales; ut ludo colludo; lædo, illido, amicus, cus, tabeo, contabeo; taceo, reticeo: facio, reficio. Sic per han lam præpoſitiones in compoſione quantitatem priorem ſervant. U adamo, ſubeo, evoco, deduco, amoveo, &c.

Hanc legem, &c. Ab hac regulâ demuntur à dico nomina in *di* Cauſidicus, maledicus. &c. A nubo, pronuba, innuba. Co um variatur, Ambitus, tu, tum, participium ab ambio, ambis, citur. Ambitus nomen ſemper corripitur. Nihilum à ni, i. non lum res nullius pretii, utpote fabæ nigrum quod producitur: n autem corripitur. Terſ. Sat. 3. —— *gigni.*

De nihilo nihil, in nihilum nil poſſe reverti.

Sopio primam producit, & ſemiſopitus eandem corripit: Cæte patent, præter comitium, quod à ſimul itando dictum volunt, ducit primam etiam, nempe com: licet eadem in coeo brevietu erat comeo, i. ſimul eo: ſed fecit euphonia coeo. Præterea co antepenultimam producit, hoc eſt illud *i* ante *t*, cum idem ſit coitum, & in ſimplici itum.

S E & D I.

Se produc & *di*: præter *dirimo* atque *diſerti*

Se & *di* præpoſitiones Latinæ inſeparabiles producuntur; ut ſ diduco, &c. Corripiuntur tamen dirimo, diſertus.

R E.

Eſt *re* breve: at *refert* à *res* producere deb
Rejicit & *rèicit*: Nam quæ *jacio* tibi forma
I prius interdum tollunt, ut corripiantur:
Addit, vel demit metri gravitate Poeta.

Re præpoſitio inſeparabilis corripitur; ut Redeo, reditus pr proventu, renuo. *At refert*, &c. Refert à res compoſitum proc alioqui corripitur. Rejicio à re & jacio producitur poſitu; quia i bo j conſonans eſt; ubi autem corripitur j conſonans abjicitur

etiam contingit in aliis compositis à jacio: ut adjicio, vel adicio: abjicio vel abicio: subjicio vel subicio, &c. Ea abjectio in prosâ barbarismum facit: in carmine in his compositis à jacio omnibus licet Poëtæ profecto plerumque metri gratia aliquid addunt aut demunt, id in prosâ esset barbarismus, præterquam fortè in paucis jam olim in prosa admissis.

P R O.

Est *pro* breve in Græcis: *pro* longum ritè Latinis.

Pro, Græca præpositio pro *ante*, semper corripitur: ut prolepsis, prologus, Propheta, &c. *Pro* Latina præpositio producitur: ut prodo, proficio, &c.

P R O *Correptum.*

Corripias *proncpos profugat, profugit, proficiscor*
Et *procio* peto significans: cui junge *procello*,
Atq; *profana professa profunda profesta, profari*
Sunt contra patrem correpta *profecto, protervus*
Propino vario, *procuro*, junge *profundo*.
Sic benè docte locas *propello, propago*, Lucreti.

Dictiones textui insertæ corripiunt *pro*, inter quas propino, procuro, profundo, propello, propago, propagas verbum variant. Propello quidam & propago apud Lucretium potissimum.

I *&* O *in compositis.*

Pars si componens fini prior *i* vel *o* donat,
Sit breve: *cunctipotens* & *Timotheus* manifestant
Quod si non semper manet *i*, producito semper.

Habet hæc regula partes duas, quarum prior est, Dictiones compositæ, sive Latinæ sive Græcæ, terminantes in *i* primam partem compositionis, breviant *i*: ut Bisidus, trisidus, sesquipes, semivir, vitisator, &c. Posterior, Dictiones Græcæ terminantes in *o* primam partem compositionis, breviant illd *o*: ut Dorothea, Samothracia, Timotheus. *Quod si non*, &c. Hoc si ex declinatione tantum proveniret, producerctur: ut Tantidem, tanticunque. Sic si partes compositionis dividantur, & legantur seorsum; ut magni pendo. Vide plura in octavâ Buchananeæ Prosodiæ regulâ.

Exceptio.

A *quotus* atque *dies* rectè variato: at *ibidem*
Et *tibicen* erit longum, cui jungis *ubique*.
Protrahit Ausonius *matricidam* gravitate,
Lagopus, *geolophus*, atque *Theophila* produc.

Cùm

Cum *Leucopetrâ*: *Geometra* jungitur aptè.
Quod *medius* facit atque *dies*, producito ſemper.

A quotus & dies fit *quotidie*. Et hinc *quotidianus*, & variari poteſt utrumque. At *ibidem*, *tibicen* ubique producunt *i*, ſcilicet ſecundo loco poſitum. Auſonius metri gratia producit *matricida* in Monoſtichis Cæſarum.

Matricida Nero proprii vim pertulit enſis.

Alii *Matriquecida*, ſic corripiunt.

Lagopus avis leporino villo pedes habens, *Geolophus*, i. terræ tumulus. *Theophilus*, *Theophila* propria: *Leucopetra*, loci nomen, & interpretatur alba petra: *Geometra*, notæ ſignificationis producuntur. *Meridies*, quaſi medius dies, producitur ſemper: cui junge *pridie* & *poſtridie*.

Regula ſeptima de præteritis diſſyllabis.

Præteritiva tenent primam diſſyllaba longam,
Tolle, *bibit*, *ſcidit* & *fidit*, ac *tulit* ortaque *do ſto*.

Præterita diſyllaba producunt priorem ut Veni, feci, vidi, &c. Tolluntur ſex, bibi, ſcidi, fidi, tuli, dedi, ſteti, quæ brævant.

Regula octava de geminatis præteritis.

Corripiunt binas geminantia: ceu *cecidêrunt*.
Tolle *ceciderunt* à *cædo*: à *pedo pepedi*.

Præterita geminantia principium, primam & ſecundam ſyllabam corripiunt, niſi poſitio impediat: Ut Tetigi, peperi, pepuli, tutudi. Incidi verò à cædo, & pepedi, prima tantum corripitur: ideo excipiuntur.

Regula nona de Supino diſſyllabo.

Cuncta ſupina tenent primâ diſſyllaba longâ:
Præter nata *ſero*, *cieo*, *lino*, *ſto*, *ſino*, *ſiſto*,
Do, *ruo*. cum *queo*, *eo*, *reor*, At *ſtaturus* atum dat.

Supina diſſyllaba producunt priorem ſyllabam: ut viſum: luſum. &c. *Præter nata ſero*, &c. Eximuntur *ſatum* à ſero, *citum* à cieo, *litum* à lino *ſtatum* a ſto & ſiſto, *ſitum* à ſino, *datum* à do, *rutum* à ruo, *quitum* à queo, *itum* ab eo, *ratum* à reor. *Staturus* contra primitivi naturam primam producit.

Regula decima

Præ tum vocalem de *vi*, reliquis dabo longam.

Omne ſupinum non dictum, mutans *vi* ſyllabam in *tum*, producit vocalem ante *tum*: ut expeditum, petitum, &c.

Regula undecimâ, de verborum crementis.

A in crementis verborum.

A creſcens produc: niſi cremento *dare* primo.

Crementum verbi eſt ubi exceditur ſecunda perſona ſingularis numeri;

Præ-

præſentis temporis, indicativi modi activæ vocis: quæ ſi defuerit, qualis foret oſtenditur: ut *Amamus* creſcit, quia, excedit hanc perſonam *amas*, *Oſculaꝛus* creſcit, quia ſi ſecunda perſona activæ vocis foret, ipſa eſſet *oſculas*. Vocalis in primo crementò eſt, quæ erat ſecundæ perſonæ ultima: Reliquæ in ſecundo crementò eſſe dicuntur: *a* igitur in omni crementò producitur, ut amamus, legebamus, Excipitur in primo crementò *do*, *das*, *dare*, cum ſuis primæ conjugationis compoſitis: *Venundabam*, *peſſundabam*, &c.

E *in crementis.*

Ni ſubit *r*, produc *e* ſemper: cum dubit *r*, do
Cum ſocio ternæ breve præſens: protrahe *reris*.
Semper E corripitur præ, *ram*, *rim*, *ro*, *beris* adde;
In reliquis produc: quamvis *ſteterunt* Maro dicat.

E in utroque crementò producit: Amemus, amaremus, docemus legebam, niſi poſtponatur *r* nam tunc corripitur omne præſens tertiæ conjugationis: ut Legor, legeris, legere, legeremus legerem, (*Cum ſocio.*) Id eſt præterito imperfecto ſubjunctivi modi. Re ante re vel ris producitur: ut Legereris, Legerere: E ante ram, rim, ro, ſemper corripitur: Ut Legeram. legerim legero. Sic amaveram. Beris vel bere coripitur: Ut amaberis, amabere. Cætera producuntur: Ut Steterunt, legerunt, qualia Virgilius, & plures licenter corripuere, nos non imitabimur: Ut.

Obſtupui, ſteteruntque comæ, & vox faucibus hæſit.

I O *&* U *in crementis verborum.*

I produc primo crementò, dummodo quartæ
Eſt verbum: debet ſemper producier *ivi*.
Corripe præteritis *imus* undique: *venimus* edit
In ſubjunctivo *rimus*, *ritisque* licenter
Invenies, dices *nolito*, *velimus*, & iris,
Et *ſimus*, *ſitis* produc: Etit U breve, non O.

I in primo crementò verbi quartæ conjugationis ſemper producitur; ut audimus, auditis, audire, audirem &c. Ibam, ibo, &c. Item præteritum in *ivi* producit ubique *i* ante *vi*: ut Perivi, peiveram, *Imus* in omni præterito, corripitur: ut Venimus. Audivimus Niſi in ſubjunctivi præterito, in quo *rimus* & *ritis* licenter producuntur. Aldus ait *rimus* & *ritis* ubique corripi in præterito: In futuro, in proſâ produci, in verſu vero variari. Crementum per *i* in verbis ſum, nolo & volo, cum compoſitis producitur ut Sitis: velitis, poſſimus. &c. O in crementò producitur, ut Amatote? U vero corripitur: ut Volumus: Cætera nota ſunt.

Re-

Regula duodecima, de nominum crementis.

A longũ, Eque ſcies, ſimul O: ſic profer *earum, Muſarum. rerum, dominorum*, ſicque *dierum.* U brevis Iq;manet, *verubus. gravibuſq;* notabunt

Crementum nominis, pronominis & participii, eſt exceſſus obliqui in ſyllabâ vel ſyllabis, ſupra nominativum ejuſdem numeri, ut Puer, pueri, qui, quorum. In crementò autem plurali, *a, e, o,* producuntur; ut Harum, rerum, horum, *i* & *u* corripiuntur; ut artibus, artubus. Prima declinatio in ſingulari non creſcit niſi pro æ dicatur *ai* de quo ſatis dictum eſt. Nec quarta niſi in dativo ubi eſt vocalis ante vocalem, ut dictum eſt. Ergo à ſecundâ auſpicabimur.

Crementum ſecundæ declinationis.

Quæ ſequitur primam, tantùm producit *Iberi.*

In ſecundâ declinatione unica producit penultimam genitivi, Iber Iberi, & ejus compoſitum, Celtiber, Celtiberi.

Tertiæ Crementum A *&* O.

Dic *atis*: *onis* ab *o* fer: *inis* breve: protrahis *enis.* *On* ſi vertis in *o*, menſus ſit, qui fuit ante.

A corripitur, ut poëma poëmatis, ab o producuntur onis & enis; ut Cato Catonis. Anio, Anienis In is ab o corripitur: ut Virginis, &c. Si Græca in on amittant *n* ſervant in obliquis quantitatem quam habuerunt: ut Agamemnon Agamemnonis: Briton, Britonis. Sic Brito, Britonis. Saxo Saxonis, Macedo Macedonis, &c. quæ corripiuntur.

C.

Dices *halecis*: nec ſpernes *Melchiſedecis.*

Halec halecis: Melchiſedec Melchiſedecis, producunt penultimam genitivi.

D.

Davidis à *David* dices, *Bogudis Bigud* optat.

Duo in *d* corripiunt, Davidis, Bogudis. *Buchan* Pſal. 132.

Davidis eſto memor ———

L.

Maſculeum dat *alis*: neutrum formatur in *alis* *Elis* cum *Solis* produc: reliquis breviatis.

Al *alis* maſculini generis corripit penultimam: ut Sal ſalis, Hanibal, Hanibalis. Neutra producuntur: ut capital, capitalis, &c. Sic Michaelis, Danielis, &c. Et Sol, ſolis. Reliqua corripiuntur.

N.

On nimis incertũ eſt. *En inis* dat: cætera produc.

En inis corripitur: ut Nominis. Cætera producuntur: ut Pæanis, Sirenis, Delphinis, &c. De *on* nequeo dare certam regulam, nam multa producuntur: ut Babylon Babylônis, Cytheron Cytheronis, &c. Multa cor-

corripiuntur: ut Canon canonis, Dæmon, Dæmonis, Memnon, Memnonis.

R.

Aris produco neutris. *Nectar, jubar*, aufer,
Protrahe *Nar, naris, furis, veris, Recimeris,*
Byzer, Ser, & *Iber*: In *ter* Græcum, *æthere* dẽpto
Oris, ab *or* produc; cum neutris corripe Græca:
Arboris & *memoris* brevies indictaque cuncta.

Aris ab ar neutri generis producitur: ut laquearis, &c. Tolluntur nectaris, jubaris, & quædam propriâ Hamilcar, Hamilcaris, &c. *Protrahe Nar*, &c. Producuntur quæ sequuntur in literâ: Nar naris fluvii nomen. Fur furis, Ver veris, Ricimer Ricimeris viri proprium: Byzer Byzeris populus: Ser Seris, populus à Serâ urbe, apud quam sunt lanigeræ arbores, unde serica vestimenta conficiuntur. Iber Iberis, Hispanus.

In *ter Græcum*, &c. Græca in ter producunt penultimam genitivi: ut Crater crateris; Character characteris: Excipitur Æther ætheris.

Oris ab or produc, &c. Produc oris ab or: ut amoris, &c. Sed corripe neutra, ut Marmoris, &c. Et Græca: ut Castoris, Hectoris, cum memoris, arboris, & cum omnibus non dictis: ut mulieris, gutturis, martyris, &c.

A S.

Atis ab as produc. Ab *anas anatis* breviato,
Cætera corripies, nisi *vasis*: dico *vadis vas*.

As atis porrigit: ut Pietas pietatis, &c. Demuntur Anas, anatis, avis, &c. Et mas maris. Vas vadis; & Græca mittentia genitivum in adis, ut Palladis, &c.

E S.

Es breviat, nisi cum *locuples merces*que *quies*que,
Sic *hæres*: Græcum jungo quod præbuit *etis*.

Es breviat penultimam genitivi: Miles militis; Interpres interpretis, Ceres Cereris, &c. Producuntur verò Locupleslocupletis, Merces mercedis: Quies quietis, Hæres hæredis: & Græca quæ habent in genitivo etis: ut Magnes magnetis, Tapes tapetis, Lebes lebetis, &c.

I S.

Is breviat. Tollo *glis gliris*, quodque dat itis:
Et *Psophis, Crenis Nesis*: Græcum quod in *n* fit.

In is corripiunt penultimam genitivi: ut Lapidis, Isidis, cineris, &c. Sed porrigunt Glis gliris: Et quæ habent itis: ut Dis ditis: Sic Samnis, Quiris, Lis & Psophis, Idis urbs: Crenis Crenidis, Nymphæ nomen, Nesis, Nesidis, Insula adjacens Campaniæ. Adde Græca in is, quæ per etiam finiuntur, ut Salamis Salaminis, Trachys Trachynis.

O S.

Protrahit *os*, Tria corripiunt, *bos*, *compos*, & *impos*

Os in obliquis penultimam producit: ut Rhinoceros, Rhinocerotis, Custos custodis, flos, floris. Tros Troïs, Heros Heroïs, Tria, Bos bovis, compos compotis, impos, impotis corripiunt.

U S.

Us breviat. Tollas præ *dis*, *ris*, *tis*, quod habebit U: præter *pecudis*, *Ligurisque*, *intercutis* addo. At *melius melioris* habet: conformia junge.

Us penultimam genitivi corripit: nt Corporis, Velleris. Tripodis, Oedipodis, &c. producunt quæ habent utis, udis, aut uris: ut virtutis subscudis, juris: sic in cudis. Corripiuntur pecudis, Ligutis à Ligus, & intercus intercutis. Comparativa producuntur: ut Melioris, &c.

BS. PS. MS.

Consona cũ præit *s*, patrii penultima curta est. Hinc *Cyclops*, *seps*, *gryps*, *conops* *cercops* removeto Plebsq; *Europs*, *hydrops*. Fuge *Cyclopis*, atq; *Dolopis*.

Nomen in S præcedente consonante: ut *bs*, *ms*. *ps*, penultimam genitivi corripit; Lælaps Lælapis, nomen canis. Producuntur *Seps*, Sepis, serpens. Gryps gryphis animal; Conops conopis, id culex, Europs Europis proprium regis. Hydrops hydropis aqua intercus. Cercops cercopis, populus Jove in simias conversus. Ovid.

Quippe deûm genitor fraudem, & perjuria quondam
Cercopum exosus.------

Adde plebs plebis, id est vulgus.

(*Fuge Cyclopis, &c.*) Cyclops tantum producitur contra Sulpitium, Dolopis vero, corripitur, Cyclops, gigas unoculus

X

Præ *gis* vocalem brevio. Producito *lex*, Rex, Ex *icis* abbreviat, *vibex* nisi. Cætera produc. Præter *abax*, *similax*, *atrax*, cũ *dropace*, *Candax*, *Fax*, & *Athax*, *Pharnaxq*; *panaxq*; *storaxq*; *Colaxque*, *Pix*, & *onyx*, *illix*, *bistrix*, cum *mastiche*, *varix*, *Coxendix*, & *Eryx*; *fornixque*, *calixq*; *Cilixq*; Dic *silicem*, *salicem*, *laricem*, *natricemq*; *nivemq*;

Cap.

Cappadocem, brevibus cum *præcoce* ſubjiciamu
Dux, *trux*, *nux*, *crux*, atq; *volux*. Variabo *Syphacem*,
Et Bebrycem, raro nomen producimus iſtud.

Vocalis ante g corripitur: ut Remex remigis, Grex gregis, Phryx phrygis, &c. Sed producuntur lex legis, Rex regis.

Corripe item icis ab ex, ut vertex verticis, &c. Unum producitur, vibex vibicis. Cætera producuntur in i obliquis: ut Myrmex myrmecis: Halex, halecis, &c. Quæ ſequuntur in textu Breviantur; ut Abax abacis, menſa numeratorum. Similax ſimilacis, ſpecies hederæ. Atrax Atracis, fluvius. Dropax dropacis unguenti genus. Candax inſula, vulgo Candia: Fax facis. Athax Athacis, fluvius, Pharnax viri proprium, panax panacis herba, quæ dicuntur etiam panaces, & panacea. Storax ſtoracis, genus aromatis: Colax colacis, paraſiti nomen, Pix picis, Onyx Onycis, unguis & lapillus pretioſus: Illix Illicis, id eſt fraudulentus. Hiſtrix hiſtricis, erinaceus. Maſtix maſtichis, melius maſtiche, reſina lentiſci arboris corripitur. Maſtix maſtigis vel maſtigos, flagellum, producitur. Hinc maſtigia, id eſt verbero verberonis. Varix varicis, plus æquo intumeſcens vena, Coxendix, Coxendicis, coxa: Eryx Erycis, urbis montiſque nomen. Fornix fornicis, arcus lapideus: Calix notum: Cilix Cilicis, populus. Filix herba Salix, Larix, laricis arbor. Natrix natricis, ſerpens. Nix nivis. Cappadox, Cappadocis, quiſpiam in Cappadocia natus. Præcox præcocis, præmaturus. Dux, trux trucis, crudelis. Nux, crux, volux. Syphax, proprium viri, variatur, & Bebryx, populus raro producitur.

De primis regulæ generales,

A ſolum trahit l, quodq; & diſſyllaba *mamnas*.
E, diſſyllaba d, ſimul l, tardant: ſed & ns:
T que, vel v, conſo. Cætera corripiunt.
I tardant d, vel l, n, & s, ſeu conſonitans v,
M, vel r, in diſſyl. Cætera corripiunt.
O *bogomoſo*, diſſyllaba d, modo tradant:
U, rapiunt, b, l, p, polyſyllaba t, neq; ſolum u.

A in prima corripitur ante omnes conſonantes ſimplices: præterquam ante *l*, & diſyllaba *mamnas*. id eſt ante *m n s*. E corripitur ante omnes conſonantes ſimplices in primis præter diſſyllaba *d* & *l*. & præterquam ante *n s t & v* conſonantem. I quoque corripitur præterquam ante *d l n s* & *y* conſonantem, & præter diſſyllaba in *m & r*. O corripitur niſi ante *b g m s*, & diſſyllaba ante *d*. Ú vero producitur niſi ante *b l p*: & polyſyllaba in *t*, ante *v*. cum aliâ literâ ut pluvia, nam ſi ſola ſit producitur, ut una.

De medjis.

A tardant g, vel v, mediis: ſed cætera curtant,

E, c, d, tardant l, m, n, t, vel u. mihi ſola.
I, niſi ſit ſuper v, vel q, poſcit breviari.
O, medio tardant s, t, ſed cætera currant.
U, currant b, vel f, l, p, ſeu conſonitans v.
Dum ſubſunt mediis: cætera longa dabis.
Excipienda ſuæ ponuntur in ordine normæ:
Nunc ſatis eſt primam ſignificaſſe viam.

A in mediis producitur an e *g* & *v* conſonantem, ante cæteras corripitur. E producitur in mediis ante *e d l m n t* & *v* conſonantem, ante cæteras corripitur. I corripitur in mediis ante omnes, præter quam ante *q* & *v*. O producitur in mediis ante *s* & *t*, ante cæteras corripitur, U corripitur ante *f l p* & *u* conſonantem, ante cæteras producitur Exceptiones quærendæ ſunt in codice *Deſpauteriano* majore, ubi omnia fuſiſſimè explicantur. Hic enim ſatis eſt velut quoquo modo viam indicaſſe.

De ultimis. A *terminali.*

A declinatum brevia. Sed protrahe ſextum,
Et quintum, cujus rectus producitur, & *Mna.*
Producunt noſtri quædam muliebria Greca
In recto, ut *Tegea*: ſine teſte nihil volo tale.
Non declinatũ produc. *Ita* cum *quia* demptis.
Et *puta* non verbo. *Gnta* melius loco longum.
Poſtea, & *ultra* leges cum *contra*; curta licenter,
Eia rapit Flaccus: Sidonius *Halle que luja*.

Ultima ſyllaba noſcitur poſitu; ut poſt, aſt, eſt, amant. Diphthongo, ut Heu, muſæ. Regulâ; ut A declinatum corripitur, Muſa, Anna, nominativi & vocativi caſus. Loquimur de declinatis per caſus, non per tempora.

Sed protrahe, &c. Ab hac regula tolluntur ablativi, quia producuntur: Ut Muſâ, meâ, lectâ, & vocativi à nominativis productis; veluti Ænea, Anchiſa, Atla. *Mna* monoſyllabum cujuscunque caſus producitur; quia fit ex mina per ſynæreſin.

Producunt. A in nominativo Græco fœminini generis, à noſtris corripitur: Licet illi producant, veluti Scylla, Medea, Lerna, Quoſdam tamen nominativos noſtri produxerunt ad imitationem Græcorum, ſic tamen ut aliqua cæſurarum locum habeat, ideo nihil tale producemus ſine authoritate idque faciemus rariſſimè: Quia potuerunt in E terminari, ut Tegea vel Tegee, &c.

Non declinatum, &c. A in omnibus per caſum non declinatis producitur

ur: Ut clama, fruſtra, præterea, ſupra, &c. Corripiuntur autem *ita*, *quia*, & *puta* adverbium. Numeralia in *ginta* producuntur; ut trigynta. roduc quoque præterea, interea, poſtea, contrâ, ultra, quæ interim corripiuntur; Eia Valerius Flaccus corripit. Halleluja Sidonius. Laudate Dominum.

E in ultimis

E brevia. Primæ produc, & nomina quintæ
Cum natis. addes pluralia cuncta Secundæ
Junge *doce* & ſocias, Monoſyllaba longa repono,
Inclinativas præter. *Male* cum *bene* demptis,
Omnia produces adverbia ſiqua ſecunda
Præſtiterit, ſummiq; gradûs adverbia quævis.
Sunt *ferme* atq; *fere* producta; quibus dabis *obe*.

E corripitur, ut docere Ganimede, Hercule, Achille, & ſimiles Vocativi, & ablativi tertiæ.

Primæ produc, &c. E in primâ & quintâ declinatione in quocunque caſu reperitur ptoducitur; ut paraſceue, vocativi & ablativi, ſpecie, die, re, hinc hodie, pridie, poſtridie, quotidie, quare: Sic fame, quia aliquando quintæ fuit. Produc quoque pluralia in *e* ut cete, Tempé.

Secundæ, &c. Producitur omnis ſecunda perſona vocis activæ, ſingularis numeri, præſentis temporis ſecundæ conjugationis, imperativi modi: Ut doce, Mone. Monoſyllaba producuntur: ut Me, te, ſe, de. Hinc demuntur conjunctiones Enclitlcæ que, ve, ne, & in compoſitis: quiſque, nonne, &c. Producuntur adverbia in E ab adjectivis ſecundæ declinationis, ſive coomparantur ſive non; ut piè, egregiè, æquè, doctè, &c. Corripiuntur tamen benè & malè, atque mage pro magis. Adverbia ſuperlativi gradus undecunque fiunt producuntur; ut Maximè, minimè, &c. Produc etiam fere, ferme, & Ohe

I finale.

I longum pono. Vocitantem contraho ternæ;
Sæpeque Græcorum ternum, *Minoidi* teſtis.
Sed *niſi*, ſive *quaſi*, *mihi*, *ibi*, *ſibi*, *ubi*, variabis
Et *tibi*: junge *cui*, tantum breve *moly* locatur.

I producitur, Corripitur Vero cunctus tertiæ vocativus; ut Alexi, Amarylli, Philli, &c. Dativus quoque tertiæ Græcus corripi invenitur; ut Pallidi, Minoidi &c. Papin. 1 Achil.

Pallidi littoreæ celebrabat Cyros honorem Forte diem.---

Sed niſi. Variabis literâ poſitâ, inter quæ *niſi*, & *quaſi*, rectius corripiuntur. *Cui* ſæpius eſt monoſyllabum. *Moly* tantum breve, herbæ nomen.

O infine.

O cõmune datur. Produc monoſyllaba jungens

Cum

Cum terno ſextum, atq; adverbia nomine nata
At variabo *cito*, cum *ſedulo*, *mutuo*, *crebro*,
Seroque: Sit curtum *modo* ſolum: ſed breviari
Ergo pro cauſâ non vult. Produco qua erno
In caſu nomen, fit cujus in ûs genitivus.
O parrii produc, variaque gerundia verba.

O variatur, ut Cato, Leo, Apollo, *&c.* Producuntur tantum monoſyllaba: ut ſto, flo, *&c.* Producuntur tantum dativi & ablativi; ut Domino, meo, amato, *&c.* Producuntur tantum & adverbia ex nominibus ducta, ut tanto, quanto, falſo, primo, *&c.* Variantur autem cito, ſedulo, mutuo, crebo, ſero, modo, adverbium pro ſolum corripitut Ergo pro cauſa producitur. Produco Græcum in *o* faciens genitivum in *us*; in nominativo, dativo, accuſativo, & ablativo, ut Dido, Clotho, Argo, Clio, Sappho, *&c.* Genitivus in *o* producitur tantum, ut Apollos Appollo, Androgeos Androgeo, *&c* Variaque gerundia verba: ut Virg.

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, Tibul.
Aufer & ipſe meum pariter medicando dolorem.

U & B.

U ſemper produc; *B* contrahe: Barbara deme.

U produc, ut JESU. B corripitur: ut ab, ob, demuntur Barbara in B, quia producuntur: Job, Aminadab, Jacob, *&c.*

C in ultimis.

C produc: præter *nec*, *donec* Sed variabis,
Hic bene pronomen: *fac* verbum jungimus iſti

C producitur, ut Sic, corripiuntur nec, donec. Hic adverbium producitur: pronomen variatur, et Fac verbum.

D breve ponatur, ceu *t*; niſi ſynocpa fiat.

D corripitur, ut Apud, Bogud ſic finita in T, ut caput, amat, docet: niſi aliquando per ſyncopen producantur: ut Fumât pro fumavit: obiit pro obivit.

L

L breve ſit: cum *ſol*, *ſal*, *nil*, tolluntur Hebræa

L corripitur, ut Hannibal, Hiempſal, mel, fel. Producuntur Sol, nil & ſal. Hebræa quoque producuntur, ut Michael, Raphael, *&c.*

N

N produc Demas *an*, *in*, & prolem, *tamen*, atq;
Forſitan, & *forſan*, *viden*, huic conformia junges.
Quod dat *inis* curtũ eſt velut *on*, quod tertia neſcit
Corripitur quartus quando brevis ultima recti
eſt,

N.

N producitur, ut Hymen, Titan, Delphin. Et omnia nomina tertiæ in *on*. ut Agamemnon. Tolluntur à regula *an*, *in*, cum prole, *dein*, *ſubin*, *proin*, *tamen*, *attamen*, *forſitan*, *viden'*; & quæcunque per Apocopen *n* habent: ut men' pro mene, ten' pro tene, egon' pro egone, &c.

Quod dat. Corripe *n* habens *inis* in genitivo; ut pecten, crimen, &c. Corripitur quoque in *on* nomen ſecundæ declinationis, quod Latini in *um* vertere ſolent: ut Ilion. Pelion, &c. Corripitur ſimiliter Accuſativus, cujus nominativi ultima corripitur; ut Medean, Maian. Accuſativi à nominativis productis producuntur tantum; ut Æneas, Anchiſen.

R.

R brevies. Produc cujus dat patrius eris:
Addito *Iber*, *aer*, *æther*. Sit *Celtiber* anceps,
Vir, *cor*, non longum melius. Producito tantum.
Cur, *far*, *lar*, *nar*, *par*, *fur*. Vix prolem breviabo.

R corripitur, ut mulier, pater, mater, &c. Producuntur nomina in *er*, habentia *ris* penultima longa in genitivo; ut Crater, character, clyſter, ver, &c. Iber, aër, æther adduntur. Celtiber variatur, ut vir.

Ovid. *De grege nunc tibi vir, & de grege taurus habendus.*

Et cor quod tamen melium corripitur: producuntur tantum cur, far, lar, &c. Et par cum compoſitis impar, &c. quæ non omnino rectè breviantur quandoque.

A S.

As produc: Sed *adis* quæ dat patrio, breviantur:
Et ternæ quartus: vates novus Elias inquit

As producitur; ut foras. Corripiuntur tamen omnia nomina tertiæ, quorum genitivus in *adis* vel *ados* deſinit, ut Arcas. Ovid.

Quatuor autumnos Pleias orta facit.

Corripe quoque accuſativum pluralem tertiæ in *as*; ut Rhetoras, &c. Baptiſta Mantuanus corripuit Elias.

E S.

Ponitur *es* longum. Pluralia corripe Græca
Quæ creſcunt, velut *es* de *ſum*: *penes inquies* adde
Cum neutris; & ſi patrio eſt penultima curta
Ternæ Tolle *Ceres*, *aries*, *paries*, *abies*, *pes*.

Es producitur, ut Anchiſes, Dares. Corripiuntur autem omnia Græca pluralis numeri tertiæ declinationis creſcentia in ſingulari, veluti Dæmones, Vaſcones, Britones, pæanes, delphines, crateres, caſtores, gigantes, pyxides, & quàm plurima alia. Es à ſum corripitur, ab edo producitur, & penes præpoſitio, & inquies nomen. Corripitur nomina neutri generis;

neris; ut Hippomanes, Cacoëthes. Juven.

——— *tenet insanabile multos*
Scribendi cacoethes, & ægro in corde senescit.

Corripiuntur nomina tertiæ in *es* penultimam genitivi corripientia: utpote quæ itis, etis, aut idis penultima brevi obtinent: ut Miles, teres, deles, &c. Producuntur solum Ceres, aries, &c. Pes apud Poëtas anceps est. Auson. in Gryph. de numero ternario scribens.

Qui bipes, & quadrupes, mox & tripes omnia solus.

I S.

Is brevio. Verum plurales protraho casus:
Isque **quod in patrio mutatur in *itis* & *inis*,**
Aut *entis*, *Tethys* vatio, *glis*, *vis* quoque nomen
Cum verbo longum est: veluti persona secunda
Prorrahit *is* quoties *itis* plurale reponit.
In subjunctivi *ris* est commune futuro.

Is corripitur, ut inquis, quis, &c. Producito dativos & ablativos plurales in *is* ut queis plurale. Dominis, &c. Item treis, omneis. &c. Producunt etiam nomina in *is* qua penultimâ longâ faciunt genitivum crescentem in itis vel inis; ut Lis, Dis, Samnis, Salamis: Aut in entis, ut Symois, Pyroos &c. Tethys variatur. Produc ad hæc glis, vis, sive nomen sive verbum cum sis; ut sis pro sivis, quamvis, utervis, &c. Producuntur etiam secundæ personæ singulares; quando plurales habent itis penultimâ longâ, ut velis, nescis Futurum in subjunctivo anceps est.

Horat. *Dixeris egregie, notum si callida verbum*
Reddiderit junctura novum.------- Ovid.
Da mihi te placidum, dederis in carmina vires.

O S.

Os **Produc. Parrius brevis est. & *compos*, & *impos*.**
Osque ossis **præbens. Rectos breviato secundæ.**
Os recti produc, quoties tibi partius *o* dat.

Os producitur; ut Flos, nepos, &c. Corripitur quicunque genitivus in *os*: ut Pallados, Tydeos, &c. Et *compos* & *impos*, *os ossis* breviantur, Os oris producitur: Omne nomen in *os* secundæ declinationis: ut Samos synodos. &c corripitur

Producuntur & nomina quæ per quartam declinationem Atticam faciunt genitivum in *o*: ut Athos, Androgeos, &c.

Us correpta datur. Monosyllaba cum genitivis
Ternæ vel quartæ produc numerique secundi
In quartâ primum, quartum, quintumq; & in *uris*

Dum-

Dumve *utis* patrius vel in *udis* & *untis odisve* eſt
Autquintus ſit in *u* longus tum rectus habetur,
Ergo produces venerabile nomen JESUS.

Us corripitur: ut tempus pecus, *&c.* Producuntur vero monoſyllaba: ut pus, thus, rus, *&c.* Et Genitivi tertiæ: Chius, Didus, *&c.* Et genitivi quartæ. & in plurali ejuſdem declinationis nominativi, accuſativi, & vocativi: ut viſus, manus: *Et in uris &c.* Producitur us in nominativo ſingulari ubi genitivus terminatur in uris & utis, vel udis: ut Tellus, virtus, palus, Horat. palus in arte poëtica corripit.

Regis opus: ſterilisque diu palus aptaque remis.

Simile eſt, ubi genitivus deſinit jn untis: ut Ceraſus ceraſuntis, opus opuntis, *&c.*

Græca quoque à pus producuntur: ut Shiopus, Melampus, *&c.* Produc quoque ubi vocativus in n deſinit: Panthus, quia vocativus eſt Panthu. Sic, quia per *ou* diphongon ſcribitur, doctiſſimi produci teſtantur, adorandum Domini & Dei noſtri nomen JESUS.

De decem vitiis in carmine vitandis.

Barbara nulla inerit vox, aut incongrua metro,
Nulla redundabit nulla intergritate carebit.
Nill tranſponetur, nil confundet malè ſenſum.
Nec rapies longam nec produces breviandam.
Nec poſt vocalem, nec poſt *m* verſu in eodem,
Partibus a variis vocalis rite ſequetur,
Syllaba ni pereat præcedens, ut modo dixi.
Nec ſuccuſſantes, nec pones mollè crepantes.
Nec paucis numeris tibi multa licere putabis.
Nec tibi propones niſi ſũmos quoſq. imitandos.

Monemur vulgata decem vitia in carminibus contexendis vitare, Primo, ne Barbarum vel incongruum quicquam admiſceamus. Secundo, ne quid redundans aut deficiens ſit ut qui, quoque, aut alias particulas propter metrum duntaxat, ingerunt. Qui pedum nimis, aut non ſatis ponunt; qui ſenſum non explent aut fruſtra repetunt. Tertio, ne quid malè tranſponatur. Quarto, ne ſenſus confundatur. Quintò. Syllabarum quantitas non violabitur. Sextò nec poſt vocalem, nec poſt *m* ponetu in eodem verſu dictio incepta à vocali, niſi fiat Eclipſis aut Synalœph Septimò, non ponemus ſuccuſſantes literas, ſyllabas aut pedes: ut

O Tite tute Tati tibi tanta Tyranne tuliſti.

Octavò, ne quid ſit affectate nimis, turgidè aut molliter ſonans. Nonò. tabitur in parvo poëmate magna licentia. Et decimo, cavebimus ne probati authoris carmina imitemur.

BREVIS ACCESSIO DE VARIA *Carminum apud Poetas nominatione.*

1. NOnnunquam Carmina ab Inventoribus ſua nomina ſortita ſunt aut ab iis qui plurimum ea uſurparunt, *Sapphicum*, *Aſclepiadeum*, à Sappho puellâ, & Aſclepiade medico inventoribus: *Archilochium*, *Hipponacticum*, quod id genus metri frequentius uſurparunt Archilochius, Hipponax.

2. Nonnunquam à pede prædominante, ut *Iambicum*, *Dactilicum*, in quibus verſibus Iambus. & Dactylus potiores & primas partes occupant.

3. Sæpè à ſcanſione, & pedum numero. *Monometrum*, quod duos pedes habeat, quale eſt Adonicum: *Demetrum*, quod quatuor pedes: *Trimetrum*, quod ſex: *Tetrametrum*, quod octo: A monos unicus, dis, bis, treis, tres, tetras, quatuor, & metron menſura: ſiquidem perpetuo in Iambicis, Trochaicis, & Anapeſticis, duo pedes unam ſolummodo menſuram ſive metrum conſtituunt: cum in reliquis carminum generibus ſinguli per ſe pedes ſingulas ſuas menſuras expleant.

4. Nominantur etiam à verſuum numero. *Monaſtichon*, ubi unus eſt verſus: *Diſtichon*, ubi duo: *Tetraſtichon*, ubi quatuor: *Hexaſtichon*, ubi ſex: *Ogdoaſtichon*, ubi octo: *Decaſtichon* ubi decem, *&c.* Pro verſuum numero. A monos unicus, dis, bis, tetras, quatuor, hex, ſex, ogdo, octo, deca, decem, & ſtichos verſus.

5. Sic ab argumento *Epithalamium*, carmen nuptiale: *Epicedium*, *Epitaphium*, emortuale carmen. Ab epi ſuper & thalamos thalamus, cedos funus, & taphos ſepulchrum *Genethliacon*, natale carmen: à genethle ortus. *Bucolicum* Paſtorale, quod hoc ornamenti ſibi peculiare habet, quod quam ſæpiſſimè, ſi commodè fieri poſſit, quarto loco Dactylum requirat. A Buculos buculus. *Georgicon*, quod de agricultura tractat. A georgos agricola. *Heroicum*, quod heroum res geſtas enarrat.

6. A ſyllabarum numero. *Hendecaſyllabum*. quod undecim ſyllabas habeat, ut *Phaleucium*, vulgo ſic κατ' ἐξοχὴν i. per eminentiam vocatum, & Sapphicum. Ab hendeca undecim, & ſyllaba. *Pentaſyllabum* quod quinque ſyllabas habeat: ut Adonicum. A pente id eſt quinque, & ſyllaba.

7. Alquando à ſyllabarum defectu, vel redundantiâ *Acataléctitum*, quod ſuis abſolutum numeris in nulla redundat aut defecit, ab a, i. ſine & catalego deſino. *Catalecticum*, quod unâ ſyllaba deficit; à catalego *Brachycatalecticum*, cujus fine deeſt pes integer. A brachys brevis & catalego. *Hypercatalecticum*, in quo una redundat ſyllaba. Talis verſus in Heroico eſt Hypermeter, ubi ſyllaba illa reſidua principiô ſequentis verſus inter ſcadendum conjungitur. Ab hyper ſuper, & catalego.

8. Sæpe à miſturâ carminum diverſorum. *Monocolon* uniforme eſt, ut Heroicum. *Dicolon*, bimembre eſt, ut Eligiacum. *Tricolon* habet tria genera commiſta, ut Aſclepiadeum, cum Pherecratio Heroico, & & Glyconico. Horat. lib. 1. Od. 1. 14. 21. *&c.* *Dicolon diſtrophon*; quod ex duobus diverſis compoſitum carminibus, & poſtea eadem uſque genera reperit. *Dicolon tetraſtrophon*, cum poſt tres ejusdem generis verſus, ad primum reditur, ut Sapphicum cum Adonico Dimetro. *Tricolon tetraſtrophon*, cum poſt tres diverſi geners verſus ad primum reditur. Ut eſt Od. 16. lib. 1. & paſſim alibi apud Horat. & Buchan. A colon membrum

brum, & ſtrepho verto. Quin & quælibet etiam genera ſuas habent variationes multiplices, ut in Hexametro videre eſt, cujus ſpecies 47. literatores obſervarunt. Alius enim eſt Heroicus reciprocus, ut.

Muſa mihi cauſas memora, quonumine læſo. Retrogradus ſic,

Læſonumine quo memora cauſas mihi Muſa.

Alius eſt recurrens, qui metro ſtante, neque literis loco motis, ut ab exordio ad finem, ſic à fine ad exordium relegi poteſt ut hoc Hexametrum.

Si bene te tua laus taxat ſua laute tenebis.

Et hoc Pentametrum.

Roma tibi ſubito motibus ibit amor.

Aliquando Reciprocus mutat ſenſum. ut hic Philelphi in *Pium ſecundum.*

Laus tua, non tua fraus: virtus, non copia rerum,
Scandere te fecit hoc decus eximium.

Convertitur hunc in modum.

Eximium decus hoc fecit te ſcandere, rerum
Copia, non virtus, fraus tua, non tua laus.

Correlativus, qui correlationes habet.

Paſtor, arator. eques, pavi, colui, ſuperavi,
Capras, rus, hoſtes. fronde, ligone, manu.

Cui ſimilis hic Glaſcuenſi Prætorio inſculptus.

Hæc domus odit, amat, punit, conſervat, honorat,
Nequitiam, pacem, crimina, jura probos.

Quem ſic reſoves, *Hæc domus odit, nequitiam, amat pacem, punit crimina, conſervat jura, honorat probos.* Et ſic de cæteris.

FINIS.

DE

DE ACCENTIBUS EX PROSODIA

Georgii Buchanani.

ACcidunt & ſyllabis toni tres: acutus, qui eas attollit, ut Dominus Gravis, qui deprimit, ut in ſyllabis *mi* & *nus*. Circumflexus, qui & tollit & deprimit, ut *mos*, Sed corruptus pronunciandi uſus fere acutum cum circumflexo confundit.

Regula prima.

Monoſyllaba omnia attolluntur, & quæ longa naturâ ſunt circumflectuntur, ut *Lâus frâus*,

Excipe.

Tres particulæ quæ vocantur enclicitæ, quod accentum præcedentis dictionis ad ſe trahant, ac ſic eleganter tanquam pars ejus eſſent. Hæ enim non ſecus atque in una dictione adjectione ſyllabæ mutant accentum, ut

Corpora corporáque, ſic *homines hominéſque.*

Virg. 3. Georg. ----*tectúmque larémque,*
Armáque, Amyclæúmque canem, Creſſámque phartram.

Regula Secunda

In diſſyllabis penultima habet accentum, ut in *bónus, rárus pânis.*

Regula tertia

In polyſyllabis è tribus ultimis una ſemper attollitur, nec ultima unquam. Si in polyſyllabis penultima longa ſit, ea attollitur, ut *Românus, ſenêſco.*

Si penultima brevis ſit, quæ eam præcedit attollitur, ut *Dóminus, Virgílius, Virgílii, corpóribus, córpori.*

Hæc eſt vera accentum ratio: cui qui plura adiiciunt, mihi videntur timuiſſe, ne hæc pars abſque magiſtri operâ comprehendi poſſet, ideoque rem per ſe facilem objectis tenebris obſcurare voluiſſe. Eorum errorem vir doctiſſimus Julius Scaliger ſatis luculenter in libro de cauſis Gtammatices redarguit

DE

DE FIGURIS. LIBER XI.

Figuræ definitio.

ARte novata aliquâ dicendi forma figura eſt
Sunt ejus ſpecies, *Metaplasmus, Schema, Tropuſque;*
Quas manifeſtatis vitiis referabimus amplè.

Figura eſt arte aliqua novata, forma dicendi. Figurarum notitia eſt Poëtis, Oratoribuſque neceſſaria.

Figuræ ſpecies ſunt tres: *Metaplasmus, Schema, Tropus.*

Cæterum fuerit operæprætium vitiorum naturam antè manifeſtare, ut ea à figuris ſeparare ſciamus.

De vitiis

Vitia orationis generalia ſunt tria. Barbarum, obſcurum, inordinatum. Barbaræ orationis ſpecies ſunt duæ, *Barbariſmus, Solœciſmus:* Ejuſmodi vitia utpote in primis vitanda declarabuntur.

Barbarus eſt quiſquis ſcribendo, ſive loquendo
Verbum corrũpit: peregrinũ eſt *Barbara lexis:*

Barbariſmus eſt unius dictionis corruptio, ſcribendo aut loquendo commiſſa, ut tollero cum duobus ll. Buſiris penultimâ coreptâ. *Barbara lexis* eſt dictio peregrina, ut guerra, bladum, ſtuſa, fardellus, charteria, *&c.* *Barbariſmus* dicitur à Barbarus id eſt diſſonans, quia à vera Latinitate diſſonat, & diſſidit. Barbariſmus in proſa nomen ſuum retinet, apud Poëtas Metaplasmus & Pathus nuncupatur. Ideo licet ex poëtis depromantur Barbariſmi exempla, ne credas ipſos locutos eſſe barbarè, ſive (ut Veteres ſæpius dicebant) ruſticè ſed intelligas Barbariſmum fore, ſi quis ita loqueretur in proſa. Itidem cenſendum eſt de Solœciſmo, cui Schemati apud Poëtas nomen eſt

Eſto *Solœciſmus*, vitioſa oratio quævis.

Solœciſmus, eſt impar & inconveniens compoſitura partium orationis: ut *Acuta gladius. Salvete reverende Magiſter.*

Veteres, Solœcum dixerunt potius, à quò Solœciſſo ſolœciſſas, i. incongruè loquor.

Obſcuræ ignobileſque orationis ſpecies.

Obſcuræ ignobileſque orationis ſpecies ſunt octo: Acyrologia, Pleonaſmus, Periſſologia, Amphibologia, Tautologia, Macrologia, Ecclipſis cum Apoſtopeſi, Ænigma.

Impropriè ſumptum verbum dicatur *Acyron.*

Acyrologia, eſt impropria dictionis uſurpatio: *Spero* pro *timeo. Accede ad hunc ignem*, i. and hanc meretricem. Acyrologia vertitur impropria locutio, ab acyros, i. improprius, & logia, i. locutio.

Omne ſupervacuum P*leonasmus* ritè vocatur.

Pleonaſmus, eſt adjectio ſupervacua ad plenam ſignificationem, ut---*ſicore loquuta eſt. Vidi his oculis.* Et interpretatur ſuperabundantia, a pleonazo: i. plus quàm oportet facio aut dico.

Eſt

Eſt *Periſſologus* tibi ſermo ſuperfluus omnis.

Periſſologia, eſt adjectio ſuperflua ſine ſullâ vi rerum: ut *Ibant quâ poterant, quâ non poterant, non ibant. Vivat Rex, & non moriatur* Transfertur Periſſologia ſuperflua locutio: à periſſas, i. ſuperfluus, & eſt penè eadem quæ Pleonaſmus,

Amphibolon dubius Romanis ſermo feretur.

Amphibologia eſt vitio compoſitionis ambiguè poſita ſententia, ut *Aio te, Æacida, Romanos vincere poſſe.* Et fit ab amphibolos, i. dubius. Rectius dicitur *Amphibolia.*

Tautologos verbis variis rem ſignat eandem,

Tautologia, eſt diverſorum verborum aut orationum eandem rem ſignificantium inculcatio; ut *Ipſe egomet venio, exultans redeo, gaudenſque revertor.* Tautologia dicitur à tautotes, i. indentitas, & logia locutio.

Macrologos ſermo nimium prolixus habetur.

Macrologia eſt longa ſententia res non neceſſarias comprehendens. Virg. *Poſtera jam ſummo ſpargebat lumine terras,*
Orta dies Cum primum alto ſe gurgite tollunt
Solis æqui, lucemque elatis naribus efflant.

Satis fuerat dixiſſe, *orta dies*: Macrologia, traducitur longus ſermo ſine neceſſitate: à macros, id eſt longus.

Eclipſis verbum: *Reticentia* verba ſubaudit.

Eclipſis unicum verbum, i. dictionem ſubaudit. *Reticentia* verò, i. apoſiopeſis, plures dictiones ſubtrimit. Ecliſis, i. defectus ſeu defectio. *Terris jactatus & alto,* ---deeſt, *in.* Terrent. *Quem ego, ſi ſenſero,* deeſt *machinari fallaciam, & acerrimè puniam.*

Eſt *Ænigma* gravis nimiùm tibi ſermo ſolutus.

Ænigma, eſt obſcura ſententia per obſcuram ſimilitudinem rerum: *Mater me genuit, eadem mox gignitur ex me* Significatur enim aquam in nivem converti, & ex eadem rurſus effluere. Diomedes. *Mare concretum in cretâ ligneo in campo, ubi caro humana oſſibus ludebat*; quo ſignificatur ſal in creraceo ſalino, ſuper menſam in quam manus talos jactabat. Ænigma dicitur ab ænittomai, i. obſcurè loquor.

Inordinatæ orationis ſpecies.

Inordinatæ orationis ſpecies quinque: Tapinoſis, Æſchrologia, Cacophaton, Cacozelia, Cacoſyntheton.

Magna *Tapinoſis* tenui ſermone recludit.

Tapinoſis, eſt humilitas magnæ rei, non id agente ſententiâ quod demonſtrat; apud Virg. *Dulichias vexaſſe rates.* ——

Pro atroceſſimè raptaſſe, ac laniaſſe; à tapinos, i. humilis.

Æſchrologus nobis obſcœna oratio fertur.

Æſchrologia, eſt vitio compoſitionis inverecunda oratio, aut compoſitio verborum obſcœnæ ſignificationis, *&c.* aut obſcœna pronunciatio, ab aiſchros, i. turpis.

Eſt *caco* ritè *phaton*, quicquid ſonat haud benè nobis.

Cacophaton, aut *cacephaton*, eſt obſcœna pronunciatio, vel in compoſitione, vel in uno verbo. *Arrigere* apud Poëtas obſcœnè capitur; ut *Arrige aures Pamphile*. Cacon, i. malum, phaton, dictum, hoc eſt malè ſonans dictum.

Eſto *Cacozelon* prava affectatio nobis,

Cacozelia, eſt per affectationem decoris corrupta ſententia cum eo ipſo dedecoretur oratio quo illam voluit author ornare, ut

Aereus axis erat, temo aureus, aurea ſumma,
Curvatura rota, radiorum argenteus ordo. &c. Cacozelon, i mala affectatio, à cacos malus, & zelus affectatio.

Haud benè compoſitũ *Cacoſyntheton* eſto Latinis.

Cacoſyntheton, eſt vitioſa dictionum compoſitio, vel indecens ſcriptura; ut,----*verſaque juvencum Terga fatigamus haſta.* Cacoſyntheton transfertur malè compoſitum. A cacos malè, syncon, theton poſitum.

Dictio tranformata Poëtæ fit *Metaplaſmus*.

Metaplaſmus, eſt Transformatio quædâm recti ſolitique ſermonis in alteram ſpeciem metri, ornatus neceſſitatiſve cauſa; ut *cælicorum induperator*: à meta, i. trans, & plaſma, i. figmentum.

Metaplaſmi ſpecies ſunt quatuordecim: Proſtheſis, Epentheſis, Paragoge, Aphæreſis, Syncope, Apocope, Ectaſis, Syſtole, Diæreſis, Synæreſis, Eclipſis, Synalœpha, Antitheſis, Metatheſis.

Adjice principio quicquam, ſic *Proſtheſin* edes.

Proſtheſis, eſt appoſitio quædam ad principium dictionis literæ vel ſyllabæ: ut gnate pro nate: retulit pro tulit: aſtat pro ſtat. Dicitur à pro. i. ad, & theſis poſitio, hoc eſt appoſitio.

Adjice quid medio, ſic fiet *Epentheſis* apte

Epentheſis, eſt appoſitio quædam ad mediam dictionem literæ vel ſyllabæ: ut Reliquias. gemino ll, pro reliquias alituum pro alitum Epentheſis dicitur ab epi & en, quæ conjuncta ſignificant inter, & theſis poſitio, ut ſit interpoſitio.

Adjice quid fini, pulchram facies *Paragogen*.

Paragoge, eſt appoſitio quædam ad finem dictionis: ut poteſtur pro poteſt: à para, i. ad: & agoge, i. ductio, hoc eſt adductio. Lucret. *Quod tamen expleri nulla ratione poteſtur.*

Aufert quid Capiti Vatès, ut *Aphæreſin* edat.

Aphæreſis, eſt ablatio de principio dictionis literæ vel ſyllabæ contraria Proſtheſi: ut *pone metum*; pro depone: ab aphaireo, i. aufero.

E medio quicquam tollas, ita *Syncopa* fiet.

Syncopa, eſt ablatio de mediâ dictione literæ vel ſyllabæ contraria Epentheſi: ut audacter pro audaciter: à ſyn, i. con, & copto, incido. Eſt enim conciſio: ut dixti, commorat, pro dixiſti, commoverat. *&c.*

Eſt

Eſt A*po* nempe *cope* quicquam de fine recidens.

Apocope, eſt ablatio dè fine dictionis, literæ vel ſyllabæ contraria Paragogæ : ut Achilli pro Achillis; ex apo, i. ab, & capotoſcindo,

Ectaſis **extendi tibi jure puer breviandam.**

Ectaſis, eſt extenſio ſyllabæ contra naturam verbi : ut Italia prima producta, quæ naturâ alioqui corripitur. Dicitur ab ecteino, i. produco. Eadem Diaſtole vocatur.

Producenda foret, quam *Syſtola* corripit ipſa.

Syſtole, eſt correptio ſyllabæ contra naturam verbi facta, contraria Ectaſi: ut Aquoſus Orion, primà brevi, pro Orion, primâ longâ. Syſtello. i. corripio.

Syllaba per binas diviſa, *Diæreſis* eſto.

Diæreſi, eſt diviſio unjus ſyllabæ in duas : ut Aulai pro aulæ : à diaireo, id eſt divido.

Syllaba de binis eſt facta *Synæreſis* una.

Synæreſis, eſt conglutinatio duarum ſyllabarum in unam, contraria Diæreſi. ut phæton diſſyllabum pro Phaeton triſſyllabo : à ſynaireo in unum contraho, quaſi diverſorum conjunctio,

M, necat *Eclipſis*, ceu vocalem *Synalœpha*.

Ellipſis vel *Eclipſis*, eſt *m* literæ cum ſuâ vocali ante vocalem eliſio. *Synalœpha*, eſt vocalis ante vocalem interemptio in diverſis dictionibus. *O curvæ in terris animæ, & cœleſtium inanes!* *Eclipſis* ab ec, & leipo, deficio, Latinè eliſio. ſynalœpha, i. colliſio : à Synaleipho, i. conjungo.

Antitheſis **fiet tibi, litera ſi varietur.**

Antitheſis, eſt literæ pro litera poſitio; ut Olli pro illi : ab anti, i. pro, & theſis poſitio, quaſi unius pro alio poſitio.

Eſt *Meta* nempe *theſis*, ſi tranſponas elementum.

Metatheſis, eſt literarum in alium locum transformatio, nullâ literâ dictione ſublatâ : ut Evandre, Tymbre, pro Evander, Tymber : à meta id eſt trans, & theſis poſitio quaſi tranſpoſitio.

Præpoſitura quidem mutata, *Parallaga* fiet.

Protheſeon parallaga, aut parrallage, eſt præpoſitionum mutatio cum altera pro alterâ ponitur : ut Æneiad. 6. *Cui deæte tantum licuit*, q. pro in te. Protheſeôn parallage transfertur præpoſitionum mutatio, à pro, præ, antè, & theſis poſitio.

De Schemate.

Schemata **dant ſpecies tibi *Lexeos*, & *Dianææ*.**

Schema, eſt quicquid à ſimplici atque in promptu poſito dicendi modo, vel poëtice vel oratorie mutatur.

Schematis ſpecies ſunt duæ : *Dianææ*, i. mentis, vel ſenſus, vel ſententiarum. *Lexeos*, i, dictionis, verborum, ſermonis, orationum.

Schematis autem Lexeos ſpecies multæ ſunt, ſed neceſſariæ traduntur per quas ſimiles colligentur, Prolepſis, Zeugma, Hypozeuxis, Syllepſi

Aſytheton ſeu Dialyton, Polyſyntheton Anadiploſis, Anaphora, Epanalepſis, Epizeuxis, Paronamaſia, Scheſis onomaton, Paromœon, Polyptoton, Hyrmos, Climax.

Schema transfertur cultus, figura, habitus. *Dianæa*, i ſententia, *Lexis*, dictiõ

Per partes reſerat totum, aut poſt facta *Prolepſis*.

Prolepſis eſt præſumptio rerum ordine ſecutarum, vel cum numerus antè verbo redditur, quam perſonæ definiantur: ut

Interea Reges ingenti mole Latinus
Quadrijugo vehitur curru. &c.
---bigis it Turnus in albis
Tum pater Æneas, Romanæ ſtiripis origo,
Et juxta Aſcanius magnæ ſpes altera Romæ,
Procedunt caſtris, &,

Prolepſis item eſt, quum id quod poſterius accidt, ante tempus adſcribitur: 1: Æneid.---*Lavinaque venit*
Littora----Lavinum enim nondum erat, quum ad Italiam venit Æneas. Et ita Prolepſis reſerat poſt facta, i, quæ poſteà contigerunt.

Et dicitur prolepſis, a pro, id eſt ante, & lepſis ſumptio-

Verbo uno plureis ſenſus per *Zeugma* recludo.

Zeugma eſt unius verbi concluſio, diverſis clauſulis aptè conjuncta: ut *Adverſatur libidini caſtitas, aværitiæ liberalitas, mediocritati luxuria, modeſtiæ ſuperbia, ſtrenuitati acedia.* Zeugma interpretatur adjũctio, à zeugnyo jungo

Jungit *Hypozeuxis* ſua rebus verba quibuſque

Hypozeuxis, eſt figura zeugmati contraria, ubi ſuum cuique clauſulæ redditur verbum. Virg. *Regem adit, & Regi memorat nomenq; genuſque. Quidque petat quidve ipſe ferat.*

Verbo uno varia eſt *Syllepſis* clauſula nexa.

Syllepſis, eſt diverſarum clauſularum per unum verbum conglutinata conceptio, veluti. Virg. *Hic illius arma, hic currus fuit.*----A ſyn, i. con, & lepſis captio: ut ſit conceptio.

Copula ſupprimitur, quó fiat *Aſyntheton* aptè.

Aſyntheton, eſt oratio ſine conjunctionibus neceſſario ſubauditis; ut *Dum ætas, metus, magiſter prohibebant*; a privativa particula a ſine, ſyn, i. con, & theton id eſt poſitum, quaſi incompoſitum

Copula multiplicata facit *Polyſyntheton* uſque:

Polyſyntheton eſt oratio multis nexa conjunctionibus. Virg.

——*Athamaſquo Thoaſque,*
Pelideſque Neoptolemus, primuſque Machaon.

A poly, i. multum, & ſyntheton, i. compoſitum, quaſi multipliciter compoſitum.

Eſt *Anadiploſis*, repetunt ubi carmina finem,

Anadiploſis, eſt verſus finis, in principio alterius repetitio: ut,

------ſequitur pulcherrimus Aſtur,
Aſtur equo fidens, & verſicoloribus armis.

Ab ana id eſt re, iterum, & diploſis duplicatio.

Principiũ ſit idem nonnunquam verſibus aptè.

Anaphora, eſt relatio verbi ejuſdem, aut ſimilis per principia complurium verſuum ? ut,

Nate meæ vires, magna potentia ſolus.
Nate patris ſummi. &c.

Ab ana, i. re iterum, & phora latio,

Principio & fini reperitur verſus eodem.

Epanalepſis, eſt cum eadem dictio, & principium verſus & clauſulam tenet; ut,

Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa.

Et transfertur re acceptio ſive replicatio; ab epi & ana quæ conjuncta ſignificant, re iterum, & lepſis acceptio.

Dictio format *Epizeuxin* cum vi Geminata.

Epizeuxis, eſt ejuſdem dictionis ſine medio geminato cum impetu pronunciationis; ut, *Meme, adſum qui feci, in me convertite ferrum O Rutuli, &c.* Transfertur conjunctio aut combinatio.

In ſimili verbo ludit quandoque Pœta.

Paronomaſia eſt veluti quædam denominativo, vel quoties aliud nomen efficitur de alio, ut Næ iſthæc incœptio, eſt amentium haud amantium; à para, id eſt juxta, & onomaſia denominatio.

Mobile cuique ſuum fixo connectitur aptè

Scheſis onomaton, eſt cum ſingulis nominibus epitheta connectuntur.

Marſa manus, Peligna cohors, feſtina virum vis.

Componitur ex nominativo ſcheſis, i habitus, & genitivo onomaton, i. nominum quaſi habitus habitudo nominum.

Principiis eadem eſt *Paromœon* litera multis.

Paromœon eſt quando ab eiſdem literis diverſæ dictiones ſumunt initium *Machina multa minax minitatur maxima muris.* Paromœo, ſimile, a para, *i.* juxta, & homoios ſimilis.

Verborum ſimilis ſic finis Homœoteleuton.

Homœoteleuton, eſt quum ſimili modo plurimæ dictiones finiuntur: ut *Bella horrida bella.* Dicitur ab homoios, i. ſimilis & teleutos, *i.* finitum.

Caſus *Homœoptoton* erit ſimilis tibi multus.

Homœoptoton eſt oratio uno ſimiliquè caſu compacta, & excurrens in eoſdem & ſimiles caſus. Ennius, Mœrentes, flentes, lacrymantes ac miſerantes: ab homoios, i. ſimilis, & ptoſis caſus.

Bella *Polyptoton* varii ſit clauſula caſus.

Polyptoton, eſt oratio caſuum varietate diſtincta, aut clauſula varios caſus retinens.

Littora littoribus contraria, fluctibus undas:
Imprecor arma armis.

Et dicitur a polys, id eſt multus; & ptoſis, *i*, caſus.

Ser-

Sermonis ſeries, prælonga vocabitur *Hyrmos*.

Hyrmos, eſt ſeries aut conſtructio orationis continuæ, tenorem ſuum in multos verſus protendens Virg. 6. Æneid.

Principio cœlum ac terras, camposque liquentes.
Lucentemque globum Lunæ, Titaniaque aſtra,
Spiritus intus àlit.

Et dicitur Hyrmos, quaſi ſyrmos, *i.* tractus, a ſyro, *i.* traho.

E verbo in verbum *Clymax* it pulchra figura.

Clymax, eſt de verbo in verbum gradatio, quæ dicta repetit & priuſquam ad aliud deſcendat in prioribus reſiſtit: ut *Africano virtutem induſtria, virtus gloriam, gloria æmulos comparavit.* Tranfertur ſcala vel gradatio.

De Tropis.

Vertit ad impropriũ *Tropus* omnia ſignificatũ

Tropus eſt verbi vel ſermonis à propria ſignificatione in aliam cum virtute mutatio: ut Vulpes pro aſtuto. Bacchus pro vino. Dicitur a trope, i. verſio vel mutatio.

Tropi ſpecies ſunt tredecim; Metaphora, Catachreſis, Metalepſis, Metonymia, Antonomaſia, Epitheton, Synecdoche, Onomatopœia, Periphraſis, Hyperbaton, Hyperbole, Allegoria, Homœoſis.

Propter rem ſimilem pro verbis verba repones.

Metaphora, eſt rerum verborumque per ſimilitudinem tranſlatio; ut *rident prata*, meraphorien, , transferre.

Eſto *Catachreſis* bona vocis abuſio nobis

Catachreſis, eſt uſurpatio nominis alieni: ut parricidam matris quoque, aut fratris interfectorem dicimus: quum proprie ſit patris, â cata, i. contra, & chreſis, i. uſus, quaſi contra uſum.

At *Metalepſis* erit tranſumptio facta gradatim.

Metalepſis, eſt trânſumptio gradatim facta; cum dictio aliud à ſua propria ſignificatione ex his quæ præceſſerunt denotat; ut

Poſt aliquot mea regna videns mirabor ariſtas. Virg. Ecl. 1.

Poſt aliquot ariſtas, ergo poſt ſegetes, & hic poſt æſtates, & deinde poſt aliquot annos: à meta, i. trans, & lepſis ſumptio vel acceptio.

Dico *Metonymiam*, *Bacchũ bibo*, *Vina coronant*

Metonymia, eſt nominum tranſmutatio, quoties pro inventore inventum, pro continente contentum, pro efficiente effectum, pro poſſeſſo poſſeſſorem, aut contra capimus. Metonyma transfertur nominis tranſmutatio: à meta, i. trans & onoma nomen,

Appellativum proprii vice ſæpè locatur.

Antonomaſia eſt vocabulum quod ſine nomine poſitum proprio ejus loco fungitur: ut Magnanimus Anchiſiades, pro Ænea, Saturnia pro Junone. Transfertur pronominatio aut pronomen: ab anti id eſt pro, & onoma, id eſt nomen.

Exornat carmen fixo benè mobile quadrans.

Epitheton, eſt appoſitum nomini adjectivum, perpetuam ferme naturam rei indicans: ut *Alma Ceres, pulchra Venus, triſtia bella*: ab epi, id ad, & theton poſitum: quaſi appoſitum.

Cum pars pro toto contràve, *Synecdoche* habetur

Synecdoche, eſt figura cum à parte totum intelligitur, aut contra: numeruſque pro numero ſumitur: ut.

Da requiem puppi veniet cum frigidus annus.

Pro navi & hyeme. Transfertur comprehenſio.

Sæpè ſonus cauſam fingendi nomina præſtat.

Onomatopœia, eſt dictionis ex ſono confictio: ut Mugio, pipio, hinnio: ab onoma, id eſt nemen, & poieo, id eſt fingo: Unde eſt nominis fictio.

Rem circũloquimur fit quando *Periphraſis* aptè

Periphraſis, eſt circumlocutio quædam, cum id quod uno aut paucioribus verbis dici poteſt, pluribus explicatur. Virg.

Et jam prima novo ſpargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens aurora cubile.

Id eſt oriebatur, dicitur à peri, id eſt circum, & phraſis locutio; ut ſit circumlocutio.

Valde turbatus vocum ſit *Hyperbaton* ordo.

Hyperbaton, eſt tranſcentio quædam verborum ordinem perturbans. Virg. Æneid. 12. 161.

Interea Reges; ingenti mole Latinus
Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radii fulgentia cingunt:
Solis avi ſpecimen. Bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato crispans haſtilia ferro.
Hinc pater Æneas Romanæ ſtirpis origo.
Sydereo flagrans clypeo, & cœleſtibus armis,
Et juxta Aſcanius (magnæ ſpes altera Romæ)
Procedunt caſtris.----

Hyperbaton, verbi tranſgreſſio transfertur, ab hyperbaino, id eſt tranſcendo. Cujus ſpecies ſunt quinque; Hyſterologia, ſive Hyſteron Proteron, Anaſtrophe, Parentheſis, Synchyſis, Tmeſis.

Hyſteron eſt *proteron* poſtponas ſi ante locanda.

Hyſteron proteron eſt ſententiæ cum verbis ordo mutatus.

Virg. *Et torrere parant flammis, & frangere ſaxo.*

Prius enim frangunt ſaxo quam torrent. Alii nolunt eſſe Hyſterologiam. Hyſteron, id eſt ultimum vel poſtremum, proteron, id eſt prius. Hyſterologia, præpoſtera locutio.

Ordo inverſus erit tibi *Anaſtropha* præpoſituræ.

Anaſtropha, eſt verborum tantum ordo præpoſterus; ut *Italiam contra, maria omnia circum*. Anaſtrophe eſt everſio vel inverſio ab anaſtrepho.

Interjecta *Parentheſis* eſt ſententia quævis.

Parentheſis, eſt interpoſitio diverſæ ſententiæ, ut

Æneas (neque enim patrius conſiſtere mentem Paſſus

Passus amor) *rapidum, ad naveis præmittit Achatem.*
Transfertur interpositio.

Synchysis est prorsum vocum, aut confusio sensus

Synchysis est hyperbaton obscurum, & omni parte confusum;

Tres notus abreptas in saxa latentia torquet.
Saxa vocant Itali, mediis quæ in fluctibus aras.

Synchysis est confusio: a syn, id est con. & chysis fusio.

Quoquam interpositio per *Tmesin* verbula scindo

Tmesis est unius, compositi vel simplicis sectio, unâ dictione vel pluribus interjectis: veluti,

Est Borex, regio septem subjuncta Trioni.

Tmesis dissyllaba dictio est idem significans quod sectio; a temno, *i.* scindo. Eadem vocatur Diacope, *i.* intercisio.

Excessus fidei manifestus *Hyperbola* fertur.

Hyperbole est oratio excedens fidem, augendi, vel minuendi causâ: Augendi, ut Nive candidior: Minuendi, ut vix ossibus hærent? ab hyper *i.* super, & bole vel bolos, *i.* jactus.

Dic *Allegoriam*, sensu si verba repugnent.

Allegoria, est tropus quo aliud significatur, aliud dicitur, & ita verba sensu, *i.* sensui repugnant.

Virg. 2. Georg.

Sed nos immensum spatio confecimus æquor:
Et jam tempus æquum fumantia solvere colla.

Id est, quæ tractanda fuerunt, affatim explicuimus. Dicitur ab allo & agoreuo, *i.* ab aliud agendo.

Illudens sermo rectè *Ironia*, feretur.

Ironia, i. dissimulatio aut illusio qua contraria ostenduntur sensui, quam verba præse ferunt: ut

Egregiam vero laudem & spolia ampla refertis,
Tuque puerque tuus, magnum & memorabile nomen,

Et dicitur ab eironeuomai, quod est dissimulo, & cavillatoriè decipio.

Antiphrasis verbum fit per contraria dictum.

Antiphrasis est unius verbi Ironia: ut bellum, qnod minimè bellum: sic & lucus quod minimè luceat. Antiphrasis est per contrarium locutio: ab anti id est contra, & phrasis locutio.

At *Charientismos* tibi molliet aspera dictu.

Charientismos, est tropus quo dura dictu gratius proferantur: ut si interroganti. *Num me quæsivit quisquam?* Respondebis, *Bona fortuna*, i. nemo. Charientismos, i. gratificatio & urbanitas.

Sermo procul notus, festivo *Paræmia* fertur.

Paræmia, est accomodatum rebus & temporibus proverbium: *Lupus est in fabula*, i. adest is cujus in præsentiâ loqui vetimur: à para, i. juxta & oime, i. cantus vel cantilena, quasi juxta omnium cantilenam.

Sar-

Sarcaſmos nobis hoſtilis riſio habetur.

Sarcaſmos, eſt plena odio atque hoſtilis deriſio, ut Pyrrhus ad Priamum.

——*Referes ergo hæc, & nuncius ibis*
Pelidæ genitori, illi mea triſtia facta.
Degeneremque Neoptolemum narrare memento.

A Sarcazo, diducto ríctu, & carne nudatis dentibus irrideo, quod à ſarx caro.

Simplicitas, *Aſteiſmos* erit, ſi ruſtica deſit.

Aſteiſmos, eſt tropus multiplex, numeroſæque virtutis. Nam eſt quicquid ruſticâ ſimplicitate caret, & facetâ ſatis urbanitate exprimitur: ut apud Virgilium in Bucol.

Qui Bavium non odit, amet tua carmina Mœvi?
Atque idem jungat vulpes. & mulgeat hircos.

Dicitur ab Aſteios, i. urbanus.

Nota parum demonſtrat *Homœoſis* magè notis.

Homœoſis, eſt rei minus notæ per ſimilitudinem ejus, quæ magis nota eſt demonſtratio. Cujus ſpecies tres ſequuntur. Icon, Parabola, Paradigma: ab homois, i. ſimilis,

Fit *Icon* quoties formæ benè confero formam.

Icon, eſt perſonarum inter ſe, vel eorum quæ perſonis accidunt, comparatio: *Os humeroſque Deo ſimilis.*-- Icon iconis, i. imago vel ſimilitudo.

Jure diſertus erit quiſquis rem comparat aptè.

Parabola, eſt rerum genere diſſimilium comparatio; ut

Quales mugitus, fugit cum ſaucius aras
Taurus: & incertam excuſſit cervice ſecurim.

Parabola dicitur adjectio: à para, i. juxta, & bole jactus, à ballo, jacio: ut ſit adjecta cuique rei comparatio.

Exemplum facti vel dicti ſit *Paradigma*.

Paradigma, eſt exempli hortantis vel dehortantis enarratio. Hortantis,

Antenor potuit mediis elapſus Achivis.
Illyricos penetrare ſinus, &c. Dehortantis.
At non ſic Phrygius penetrat Lacedæmona paſtor,
Ledeamque Helenam Trojanas vexit ad urbes.

Paradigma eſt exemplum: à Paradignyo, i. exemplifico à para i. juxta, & digma, i. ſignum.

Miſcellanea reliquarum figurarum declaratio.

Multa figurarum deſcriptio nomina ſumit.

Figurarum deſcriptiones variis é rebus varia ſortiuntur nomina; ut deſcriptio Temporis, *Chronologia*; Loci, *Topographia*, Natalis, *Genethliacon*, Pugnæ, ut *Monomachia*, duorum ſingulare certamen: *Naumachia*, pugna navalis.

Invenies verſum repetitum ſæpè decentur.

Epimone, eſt ejuſdem verſus frequens repetitio. Virg.

Incipe Mænalios mecum mea tibia, verſus, In-

Intercalaris verſus dicitur. Interpretatur perſeverantia & inſiſtentia: ab epimonôs, i. conſtanter.

Reſpondere ſolent ſcriptores objiciendis.

Anthypophora eſt ad objicienda reſponſio: ut

Sum pius, heu doleo, nam mihi ſæpè nocet.

Poſſet queri, Cur doles te pium eſſe? Huic tacitæ quæſtioni ſic occurritur, nam mihi ſæpè nocet. Anthypophora eſt ſolutio, Hypophora namque objectio dicitur: ab anti, i. contra & hypophora quaſi contra objectionem.

Quas tibi declarat *Syntaxis* non repetemus.

De appoſitione, evocatione, conceptione. prolepſi. zeugmate, antiptoſi. ſynthecſi, & ſynecdoche, *&c.* quæ in Syntaxi dicta ſunt. haud operæ precium fuerit hîc repetere, itaque illis ſuperſedendum cenſeo.

Rem nimis ut noram ferimus nos ſæpè tacere.

Paraſiopeſis, eſt quum aliquid nos reticere dicimus, utpote omnibus nòrum: ut ſuſpicionem excitare majorem reticendo poſſimus: quale eſt eſt illud, *In preſentiâ, judices, injuſſu populi quis improbiſſmè geſſerit, reticebo.* Dicitur à para, i. apud, ad, præter, & ſiope, i. ſilentium.

Fingere perſonam res eſt percrebra Poetæ

Proſopopœia, eſt perſonæ fictio, quoties inanimatum, ad animatum loquitur, aut contrà animatum ad inanimatum. Ovid.

Parve, nec invideo ſine me liber ibis in urbem.
Hei mihi quòd domino non licet ire tuo!

Et apud eundem in Metamorph. ubi terra loquitur. Dicitur à proſopon, i. perſona, & poieo, facio vel fingo.

Laudatur verbi repetitio facta decenter.

Epanodos, eſt cum decore dictionis repetitio, ſive regreſſio plerumque cum negatione, & interdum ſine ea ſit; *Principatus bonus eſt, &c. Non bonus autem, qui in tyrannidem convertitur.* Fit ex epi & ana, quæ conjuncta iterum vel retro indicant, & hodos via, quaſi in priorem viam regreſſio, ſed omittitur aſpiratio in compoſione.

Virtutum vitiis interdum nomina dantur.

Paradiaſtole eſt cum rem noſtram dilatamus per interpretationes: ut, Cum aſtutum ſapientem vocamus, prodigum liberalem, temerarium fortem. Componitur ex para, id eſt juxta, & diaſtole, i. dilatatio.

Hendiadyn facies ſolvens in mobile fixum.

Hendiadys, eſt figura cum reſolvitur ſubſtantivum in adjectivum: ut —*Chalybem frænoſque momordit*, pro chalybeos frænos. —*Pateris libamus & ouro*, pro aureis pateris.

Ab hen, id eſt unum: & dia, id eſt per: & dyo, i. duo, quando unum per duo dicitur.

Quando pati quod agit fero, contràve *Hypallage* habetur.

Hypallage, eſt figura, cum verbum per diverſum intelligitur, quam quod

quod patitur, agere dicitur, aut contrà; ut, *Trade rati ventòs*, pro trade ratim ventis. Ex hypo, i. ſub; & allage, i. mutatio.

Liptote erit quoties plus ſignificans minus aio.

Liptote, figura eſt qua minus dicimus quàm ſignificamus, ut haud parum doctus, i. multum à leipomai. i. deficio. Rectiùs dicitur Litotes, i. tenuitas; à litos tenuis: nam liptote eſt vox tantùm ex eo corrupta: ſed verſus non admittet litotes.

Antitheton fiet quoties contraria nectes.

Antitheton, eſt figura qua contraria, contrariis opponuntur; ut

Frigida pugnabant calidis humentia ſiccis.
Mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus.

Antitheton, i. contra poſitum; ab anti, contra, theton poſitum.

Quæſtio *Erotema* eſt inter numerata figuras.

Erotema, eſt interrogatio ut,

Quis furor, O Cives? Quæ tanta licentia ferri.
Gentibus inviſis Latium præbere cruorem?

Ab Erotao, i. interrogo.

Dicta prius declarat *Epexegeſis* apertè.

Epexegeſis, eſt antè dictorum expoſitio vel declaratio: ut

Tolle fugà Turnum, atque inſtantibus erîpe fatis.

Dicitur ab epi, i. ſuprà & exegeſis. i. expoſitio.

Emphaſis eſt ſenſus major quàm verba recludãt.

Emphaſis, eſt figura altiorem præbens intellectum, quàm verba ipſa declarant: ut Juven. Sat. 1.

Semper ego auditor tantum? nunquámne reponam,
Vexatus toties rauci Theſeide Codri?

In *ego* eſt emphaſis apud Juvenalem. Emphaſis transfertur ſignificatio: ab Emphaino, i. demonſtro.

Quod nihil ad ſenſum facit, eſto P*arelcon* ubiq;

Parelcon, eſt dictionis aut ſyllabæ nihil ad ſenſum facientis adjectio: ut *Adeſdum*, *paucis te volo*. *Dum* parelcon eſt, ſyllabica adjectio. Dicitur à parelco, i. produco.

Ob pulchrã vocem quid factum E*uphonia* fertur.

Euphonia, eſt mutatio quædam venuſtioris gratiâ ſoni; ut redeo pro reeo; ab eu, i. benè. & phone vox, quaſi bona vox.

Verſus ad abſentem dicitur A*poſtropha* ſermo.

Apoſtrophe, eſt ad abſentem ſermonis converſio, *Te nunc appello Africane*, &c. ab Apoſtrepho, i. averto.

Dic A*lloeotheta* contra artem quid variatum.

Alloeotheta, eſt accidentium contra artem mutatio; ut 1 Æneid.

Pars in fruſta ſecant, [illegible]que trementia figunt.

Continet enim ſub ſe antip[illegible], Syntheſin, & plures alias figuras: Et vertitur aliter poſita; ab alloios [illegible], & varius, & theton, i. poſitum, theſis, poſitio.

DE
PROSODIA
LIBELLUS
AUTHORE,
G. BUGHANANO
SCOTO.

EDINBURGI,
Ex Officina Societatis Bibliopolarum,
Anno Dom. 1689.

TYPOGRAPHUS LECTORI.

HAbes, *Lector*, *breviter & perſpicue expoſita quæ* G. Buchananus *tyronibus ad Poetices rudimenta cenſuit neceſſaria. Ille enim non doctrinâ modò, ſed judicio vir incomparabilis, nullam hinc ingenii laudem (quam ex aliis ſcriptis, literatorum omnium judicio, ſatis amplam conſequutus eſt) affectare voluit: verùm ad captum puerorum quibus ſolis hæc ſcripta ſunt, ſe totum accomodavit. Quod ſi tanto viro, per occupationes, & graviora ſtudia licuiſſet reliquas Grammaticæ partes pari facilitate ſtrictim percurriſſe, Deus bone! quanta inde utilitas ſtudioſæ juventuti acceſſiſſet?*

Vale.

DE PROSODIA
LIBELLUS.

VETERES Latini ſeptemdecim Characteribus Literarum erant contenti, *a b c d e f g i l m n o p r ſ t u*.

Adjecta eſt *h*, quæ formam literæ, vim aſpirationis haberet, *X y* & *z*, peregrinæ ſunt; *q* & *k* non neceſſariæ. Nam, *c q* & *k* eundem ſonum redunt. *X* ad pingendi modum compendium facit pro *es* vel *gs*; pro *necs* & *legs*, ſcribatur *nex* & *lex*.

Y, ad ſonum Græcarum vocum exprimendum eſt neceſſaria.

Loco *Tov z* veteres duplex *ſs* ſcribebant: pro *Patrizo Patriſſo*.

Dividuntur literæ in vocales & conſonantes.

Vocales, *a e i o u*

Conſonantes, *b c d f g l m n p r ſ t*.

Dividuntur conſonantes in mutas, & liquidas.

Mutæ, *b c d f g p t*. Liquidæ, *l m n r*.

Ad vocales adjicunt *y* Græcum, medium inter *i* & *u*, Nam ù Latinum reſpondet *ov* Græcorum diphthongo.

Vocales autem ſunt dictæ, quod ſingulæ per ſe ſyllabam & ſonum perfectum faciant: ut *Eoa*, *Io*, *urit*.

Conſonantes, quod perfectum ſonum; niſi cum alio junctæ, non edant,

Mutæ vocantur, quod earum ſonus obtuſius, quam aliarum conſonantium, feriat aures.

Liquidæ autem, quod ſubjectæ Mutis curſum orationis minus remorentur: & vocalem brevem præcedentem non neceſſarió faciant longam.

Liquidæ etiam dici poſſunt, qua ratione liquidam vocem dicimus: quod earum frequentia orationem non modo minus languidam, quam mutæ; ſed etiam grandiorem & ſonantiorem reddat: ut Virg. 8 Æneid.

——*Rauco ſtrepuerunt cornua cantu*, Lucan. lib. 1.

Pompejana reum clauſeruut ſigna Milonem.

Quam ob cauſam reor eaſdem etiam Semivocales appellatas, quaſi medio inter mutas & vocales ſono.

Duæ vocales, quoties in unam ſyllabam coaleſcunt, diphthongum efficiunt: ut *æs*, *Eurus*, *aulæ*, *fœtus*, eſt enim diphthongus duarum vocalium in unâ ſyllabâ ſonus.

In hac tamen vocalium conjunctione *j* & *v*, ambiguam vim habent: nam cum prior in vocalem ſequentem incumbit, vim conſonantis induit: ut in *Juno*, *Venus*, *Jovis*.

I autem inter duas Vocales interjecta, pro duplici conſonante accipitur, ut in *ajo* & *jovis*.

Sunt & aliæ duæ duplices, *x* & *z*: de quibus ſuperius eſt dictum.

Ut è literis ſyllabæ, ita é ſyllabis pedes, è pedibus fiunt verſus.

Hic ordo naturæ poscere videtur, ut primùm de syllabis, mox de pedibus, ultimo loco de versu dicatur: verùm ordo resolutionis hoc loco mihi videtur commodior quàm compositionis. Quare à versu incipientes, eum in suà membra resolvemus. Versus unde dictus videtur, quòd, cum cursus orationis ad certum numerum syllabarum venerit, iterum alium ordimur: ut

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit ——

Is ex pedibus componitur sic.

- *vv* | - *vv* | - *vv* | - - | *vv* | --
Optima | *quæque di* | *es misе* | *ris mor* | *talibus* | *ævi.*

Hanc dimensionem versuum per pedes vulgò scansionem appellant; eamque commodè ad captum puerorum. in sinistræ manûs digitos collocant.

Genus versuum maximè vulgatum est, quod â materiâ *Heroicum*, à numero pedum *Hexametrum* dicunnt.

Pedes unde versus componuntur dissyllabi sunt quatuor.
Pyrrhichius è duabus brevibus, ut *Deus*, *vv*
Spondæus è duabus longis; ut *Harpax*, - -
Iambus è brevi & longâ; ut *erunt v-*
Choreus è longa & brevi; ut *ardor* -*v*
Hunc postremum vulgò *Trochæum* vocant.

Trium syllabarum octo.

Tribrachys è tribus brevibus, ut *ruere vvv*
Molossus è tribus longis, ut *fecerunt* - - -
Dactylus è longa & duabus brevibus, ut *omnibus* - *vv*
Anapæstus, ex duabus brevibus & longa: ut *homines vv-*
Bacchius è brevi & duabus longis, ut *parentes v*——
Antibacchius è duabus longis & brevi, ut *mentiris* - -*v*
Amphimacer è longa, brevi & longa, ut *sordidi-v-*
Amphibrachys è brevi, longa & brevi, ut *amare v* - *v*

Cæteri pedes Oratoribus, quam Poëtis sunt usitatiores: præter *Proceleusmaticum* è quatuor brevibus, qui loco *Dactyli* vel *Anapæsti* interdum ponitur. *Choriambum* ex *Choreo* & *Iambo* compositum, qui sui generis carmen *Choriambicum* facit.

Animadvertendum non omnes pedes supra enumeratos in omnium carminum genera convenire, sed alios aliis esse familiares *Hexameter* versus, qui & *Heroicus* vocatur, recipit in quatuor primis locis *Dact.* vel *Spond.* vel *solos*, vel mixtos, quinto rarò *spondæum* in sexto raro *dactylum*.

Ennius — *At tuba terribilem sonitum tarantatara dixit*
Virg. 1. Æneid. — *Luctantes ventos, tempestatesque sonoras*
Imperio premit. ——
1 Æneid. — *Musa mihi causas memora, quo numine læso.*
Eclog. 1. — *Sylvestrem tenui musam meditaris avena*
Ovid 13. Metamor. — *Longus in angustum quà claditur Hellespontus.*
Inseritur vero ex fœtu nucis arbutus horrida;
Virg. 1. Georg. — *Et steriles platani malos gessêre valentes.*

Observanda sunt in versibus dimetiendis figuræ. Nam ultima

tima ſuperioris dictionis vocalis à primâ ſequentis elidi-
tur.

Admovêre oculis diſtantia ſidera noſtris, Ovid.
Ætheráque ingenio ſuppoſuêre ſuo. Faſt.

Item *m* cum ſua vocali eliditur: ut

Et mortem & nomen Druſo Germania fecit. Ovid.

Item in verſu *Hypermetro*. qui unâ ſyllaba juſto eſt longior, Faſt.
ultima vocalis verſûs: aut *m* cum ſua vocali à primâ vocali ſequentis verſûs eliditur;

Aut dulcis muſti Vulcano decoquit humorem Virg.
Et foliis undam tepidi deſpumat aheni. geor.
Sternitur infelix alieno vulnere, cœlumque Virg. 10.
Adſpicit: & moriens dulces reminiſcitur Argos. Aeneid.

Item ſyllabæ plures in unam coaleſcunt; ut

Vnius ob noxam & furias Ajacis Oilêi, Virg. 1.
Notus amor Phœdræ, nota eſt injuria Theſêi. Ovid. 6.
——*Quin protinus omnia* Faſt.
Perlegerunt oculis—— Virg. 6.
Quique fluat multo non deerit vulnere ſanguis. Æneid.
Vnus ſæpè tibi tota denarius arca, Ec. lib. 4.
Denariis tamen hanc non emo, Baſſe, tribus, Lib. 1.
Seu lento fuerint alveâria vimine texta. Epig.
Dum Papa omnipotens Capitolii immobile ſaxum Virg. 4.
Accolet, imperiumque pater coleatus habebit. Geor.

Eſt præterea quædam licentia poetica, non illa quidem penitus rejicienda ut quâ uſi ſunt Poëtæ doctiſſimi; ſed non permittenda tyronibus donec ſint firmiori judicio, & ſcribendi exercitatione aliquam facultatem ſint conſequuti: cujus generis ſunt hæc, quod vocalem aut diphthongon longam non elidunt, ſed ancipitem faciunt: ut Bucha. in franciſca. uo.

Inſulæ Jonio in magno, quas dira Celæno, Virg. 3.
Harpyiæque colunt aliæ.—— Æneid,
Victor apud rapidum Simoenta ſub Ilio alto, Virg. 5.
Tunc ille Æneas, quem Dardanio Anchiſæ Æneid.
Alma Venus Phrygii genuit Simoentis ad undam? Virg. 1.
Outinam tunc cùm Lacedæmona claſſe petebat, Æneid.
Obrutus inſanis eſſet Adulter aquis. Ovid. Ep.
Te Corydon, ô Alexi: Trahit ſua quemq; voluptas. ad Tene-
Credimus? an qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt? lopen
Aut cum ſyllaba ſolvitur in duas: ut *terrâi frugiferai* pro Virg. 2.
terræ, frugiferæ; Metico, Suſſetico, pro *Metio, Suſſetio.* Ecloga.
Miſit infectas Troia ruinas. Virg. 8.
Interim ſyllaba adjicitur: ut, Ecloga.
Romanus Graiuſque; ac Barbarus Induperator. Fa lib. 1
——*viamque Indugredi ſceleris*—— ex Enn.
Pro ingredi. *Conſilio induforo* pro in foro. Seneca 10
Interim in omnibus cæturis, ſyllaba brevis pro longâ po Juve ſat.
nitur: ut, Luc. lib. 1.
—— *Pecudimque reclusis* En apud
Gell. lib.
12. cap. 4.

Pecto-

Virg. 4. *Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.*
Æneid. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*
Virg. *Dona dehinc auro gravia, ſectoque elephanto.*
Eclo. 10. *Ille latus niveum molli fultus Hyacintho.*
Virg. 3. Hæc licentia videtur durior in aliis verſuum generibus.
Æn. *Fortis Heroïs, Erato, labores Differ.*——
Vir. Ec. 6.
Stat. ſyl. 4.

De Syllabis.

SYllabæ accidunt tempora & toni. Longa ſyllaba duo habet tempora, brevis unum. Tempus enim nihil aliud eſt, quam mora in ſyllaba proferendâ, quam Muſici vocis tractu. aut inſtrumenti percuſſione longiore vel breviore metiuntur.

Cognoſcitur autem ſyllabæ quantitas, aut exemplis, aut regulis: Exempla è Doctorum poëtarum ſcriptis petenda ſunt.

E regulis prima ſit hæc

Vocalis etſi naturâ ſit brevis, tamen poſitione fit longa, ſequentibus eam aut duabus conſonantibus, aut unâ duplice, in eadem cum vocali ſyllaba: ut *eſt*, *ſunt*, *nex*, *nox*, aut diverſis, ut *artis*, *partis*. *gaza*, *major*: aut in diverſis dictionibus, modò altera ſaltem conſonans adhæreat vocali. *Orandum eſt ut ſit mens ſana in corpore ſano.*

Juven. Sat. 10. In hoc verſu, *ut*, *ſit*, *in* ſyllabæ breves, propter conſonantes ſequentes, pro longis habentur.

ADMONITIO.

VOcalis naturâ brevis, ſequente muta & liquida, non eſt neceſſario longa: dicimus

vv- v--

Ovid. Epiſt. Deuniræ èenim *tenebræ*, *& tenebræ.*

v

Virg. 8. Æn. *Hercule ſuppoſito ſidera fulſit Atlas.*
——*Electra. Atlantide cretas.*

SECUNDA REGULA.

VOcalis ante vocalem in Latinis dictionibus eſt brevis ut *Deus*.

Excipe *aër*: ut

Lucan. lib. 1. ——*Dum terra ſretum, terrâmque levabit*
Aër. & longi volvent Titana labores.

Et *dius*: ut

Petſ. Satyr. 1. ——*Ecce inter pocula quærunt*
Romulidæ ſaturi, quid dia poemata narrant

Martia. lib 12. Epig. 94. Fio cum non habet *r* primam habet longam, ut
Dic mihi ſi fias tu leo, qualis eris?
Alias brevem: ut
Pars fieri potuiſſe negat——

Ovid. 12. Metam. Genitivi pronominum exeuntium in *ius*: item nomina ſimiliter declinata penultimam habent communem; præter *alterius*,

alterius, quod penultimam ſemper habet brevem, & *alius* quod genitivi penultimam ſemper habet longam. Virg. 1. æn. Virg. 1. æn.

Unius ob noxam, & furias Ajacis Oilei.

Navibus (infandum) amiſſis unius ob iram
Prodimur ——

Quæ regio Anchiſen? Quis habet locus? Illius ergo
Venimus —— Virg. 6. Æneid.

Cum ſubit illius triſtiſſima noctis imago Ovib. 1. Triſt. Eleg.

Diana primam habet communem.

Item Genitivi & Dativi quintæ declinationis penultimam habent longam.

Non radii ſolis, neque lucida tela diei
Diſcutiant ——

Excipe *fidei*, *ſpei*, *rei*, quanquam in hoc Lucretius *Re* facit longam: Lucret. lib. 1.

Genitivus primæ declinationis, cum diphthongus æ in *ai* ſolvitur penultimam habet longam, ut

Aulai in medio libabant poeula Bacchi. Virg. Eclog. 2.

Eheu primam habet longam: *Ohe* communem.

Eheu! quid volui miſero mihi? Virg. Ec. log. 2.

– – ∪ ∪ – – ∪ – – ∪

Ohe jam ſatis eſt, ohe libelle. Mar. lib. 4. Epig. 9.

—— *huc appelle; trecentos inſeris: ohe*
Jam ſatis eſt —— Horat. lat. 5. lib. 1.

TERTIA REGULA.

DIphthongus omnis longa eſt: interim ſequenti vocali fit brevis; ut, Virg. 7. Æneid.

Stipitibus duris agitur, ſubdibuſque præuſtis. Ovid. 12. Metam.

Raptatùrque comis per vim nova nupta prahenſis.

QUARTA REGULA.

PRæterita diſſyllaba priorem habent longam, ut. Virg. Eclo. 8.

Ut vidi, ut perii, ut me malus abſtulit error!

EXCIPE.

∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪

Dedi, tuli, bibi, ſteti, ſcidi, fidi.

QUINTA REGULA.

SUpina diſyllaba habent priorem longam; ut Horat. lib. 1. Satyr. 8.

Luſum it Mæcenas, dormitum ego Virgiliùſque

EXCIPE.

∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪

Datum, ſatum, ſtatum, ratum, itum, quitum,

∪ ∪ ∪ ∪

litum, citum, à cieo, ſitum à ſino, rutum à ruo in compoſitis.

SEXTA REGULA.

DErivata naturam ſequuntur originis; ut

∪ ∪ ∪ ∪ – –

Lego, legam, lege, legerem. legi, legeram,

– – – –

legerim. legiſſem, legero, legiſſe.

EX-

EXCIPE.

Lucerna, laterna, tegula, regula, cum paucis aliis, quæ usus docebit.

Mar. in Apo.
Dux laterna viæ clausis feror aurea flammis.
Et tuta est gremio parva lucerna meo.

SEPTIMA REGULA.

PRæpositiones in compositione servant quantitatem quam seorsum habebant, ut *abeo adamo, deduco amoveo.*

EXCIPE.

Pro, in compositione interim brevis est ut in *profiteor, profugus, profugio, proficiscor procio, profari, procello, protervus, pronepos, profanus profestus.*

Communem habent primam syllabam, *procuro, profundo prepello, propago.*

Virg. 7. Æneid.
Di & *se* Præpositiones inseparables, longæ sunt
Diditur hic subito Trojana per agmina rumor.

Virg. 1. Æneid,
Est in secessu longo locus, insula portum
Efficit.——

EXCIPE.

Dirimo & disertus, quæ primam corripiunt.

Reliquæ præpositiones ferè corripiuntur. *Aperio* ab *ad* potius quam ab *á* compositum videri potest.

Refert autem pro *interest* non à præpositione *re*, sed à nomine *re*, componi arbitror: quia priorem habet longam.

OCTAVA REGULA.

COmpositæ à verbis secundæ conjugationis qualia sunt *liquefactus, tepefactus*, secundam habent communem: Cætera quæ ex corruptis, aut ex corrupto & integro componuntur, si prior pars in *e* vel in *i* exeat, eam vocalem corripiunt: ut *terrifico, causidicus, nefas, nefastus.*

EXCIPE.

Nequicquam & *pridie*, quæ primam: *veneficus* & *meridies*, quæ secundam producuut: *quotidie*, secundam habet commnnem: *tibicen* longam.

NONA REGULA.

MEdiæ verborum syllabæ, ex conjugationibus cognoscuntur.

De ultimis Syllabis

Ultima cujusque versus est communis.

A in fine.

A in fine brevis est: ut
Arma virumque cano.---

Horat. lib. 1. Stat. 9. Virg. 3. Æneid,
Excipe imperativos primæ conjugationis: *ama*. Ablativos primæ declinationis: ut.
Ibam forte via sacrd.
Item numeri nomina indeclinabilia: ut
Triginta capitum fœtus enixa jacebat.
Manilius tamen hanc syllabam sæpè facit brevem.

Item

Item *supra, ultra, contra, citra, frustra, infra, intra, circa, præterea, interea, antea, postea*, quæ interdum corripiuntur.

Quos ultra citràque nequit consistere rectum, Horat.
Postea mirabar cur non sine litibus esset lib. 8.
Prima dies,--- E in fine. Satyr. 1.

E in fine brevis est: ut Ovid. 1.
Sæpè pater dixit, studium quid inutile tentas? Fast.

EXCIPE.

Ablativos quintæ declinationis: ut *fide, spe, re*, Item *Fame* (nam *fames* antiquis fuit quintæ declinationis) & pluralia in *e*: ut *Cete, Tempe.*

Item imperativos secundæ conjugationis: ut *dote, mone.* Item adverbia ab adjectivis secundæ declinationis facta; ut *sanctè, sanctissimè.*

Benè tamẽ & *malè* ultimas habẽt breves, *fermè* & *ferè* longas,

Mobilis & varia est fermè natura malorum,
Cùm scelus admittunt. Juven.
Satyr. 1.

Item monosyllaba, *me, te, se, de è*, & *ne* prohibendi, longa sunt.

I in fine.

I in fine longum est; ut *domini, servi.*

Communem habent ultimam; *mihi, tibi, sibi, nti, ubi, ibi*, & ab eis composita.

Græcorum dativi & vocativi sunt breves, ut

Palladi littoreæ celebrabat Syrus honorum Stat. in.
Forte diem. Achil.
Dux Pari Priamide damno formosetuorum. Ovid. Ep.

Sed dativi interim latinis producuntur; ut Laod.
Qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo. Catull.

O in fine. Virg.

O in fine commune est ut *amo, quomodo.* Ecloga, 8.
Item voces Gerundii in *do*, quanquam vim ablativi habeant. Tibul.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. Lib. 8.
Aufer & ipse meum pariter medicando dolorem. Eleg. 6.

Dativi & ablativi producunt *o*, item *adeo, ideo falsò* & *io* cum similibus: *modo* & *imo* brevem semper habent ultimam.

Monosyllaba omnia producuntur; ut *do, sto, pro.*

V.

V in fine semper longum est; ut *cornu, gelu.*

B. D. T.

B, d, t, corripiuntur; ut *ab, ad, at.*

C.

In *C* finita, longa sunt; ut *dic, duc.*

EXCIPE.

Fac, nec, & *donec*, brevia, *hic* pronomen anceps.

L in fine.

L breve est; ut *nihil.* Excipe. *sol, sal*, & *nil*, quæ longa sunt.

N.

N breve est; ut *nomen, numen.*

EXCIPE.

Ren, splen, lien, quin, sin, an, non, & Græca multa; ut *Titan, Paan, Iræen, Salamin, Delphin, Pandion, Actæon*, & similia.

Item accusativos primæ declinationis à nominativis in *as* & *es* ; ut *Anchisen*, *Æneam*.

R.

R in fine brevis est, cum quavis vocali ; ut *vir*, *uxor*.

EXCIPE.

Par, *impar*, *compar*, *nar*, *lar*, *far*, *ver*, *cur*, *fur*, & quædam Græca tertiæ declinationis ; ut *Aër*, *æther*

Celtiber, ultimam habet communem.

As

In *as* longa sunt ; ut *atas*. Excipe accusativos Græcos tertiæ declinationis Latinorum ; ut *Troadas* ; & nominativos fœminini generis ; ut *Pallas*

Es.

In *es* producunt ultimas ; *paries*, *pes*, *aries*, *abies*, *locuples*, & *Ceres*.

EXCIPE.

Reliqua quibus genitivi crescunt. ut *miles*, *hospes*, *eques*. Item Græca nominativi pluralis ; ut *Troades* ; & neutra singularis numeri, ut *Cacoëthes* : & *es* verbum & *penes* præpositionem.

Is.

In *is* brevem habent ultimam : ut *finis*, *funis*.

EXCIPE.

Pluralia in *is*, *dominis*, *bonis*, *quis*, *vobis*, *vis*, nomen & verbum cum compositis, ut *quidvis*. Item secundas personas verborum quartæ conjugationis ; ut *scis*, *audis* : & secundas personas subjunctivorum, ut *possis*, *velis*, *nolis* : & quæ habent in genitivo *iris*. vel *itis*, ut *glis*, *lis*, *Samnis*. Item in secundis personis singularibus futuri subjunctivi ; ut *dixeris*, *miscueris*, *is* est ambiguum.

Os.

Os longum est ; ut *dos mos*.

Excipe *os ossis*, *compos*, *impos*, & Græca quædam neutri generis ; ut *Chaos*, etiam masculini & fœminini ; ut *Atticos*, *Delos*, *Ilios*, & genitivos Græcos, ut *Pallados*.

Us.

Us breve est, ut *tempus*, *unus*.

EXCIPE.

Monosyllaba, ut *pus*, *rus mus*, & fœminina, quæ crescunt in genitivis, ut *salus*, *tellus*. Item genitivos singulares, nominativos & accusativos & vocativos plurales quartæ declinationis, ut *fructus*, *lusus*.

Ys.

Græca in *ys* brevia sunt, ut *Capys*

Toni seu Accentus.

Accidunt & syllabis toni tres, acutus qui eas attollit, ut *dóminus* : gravis, qui deprimit, ut in syllabis *mi* & *nus* ; circumflexus, qui & tollit & deprimit, ut *mâs*. Sed corruptus pronunciandi usus ferè acutum cum circumflexo confundit.

REGULA PRIMA.

Monosyllaba omnia attolluntur, & quæ longa naturâ sunt, circumflectuntur, ut *laûs*, *fraûs*.

EXCIPE.

Tres particulas, quæ vocantur *Encliticæ*, quòd accentum precedentis dictionis ad se retrahant, ac sic legantur, tanquam pars ejus essent. Hæ enim, non secus atque in unâ dictione adjectione syllabæ, mutant accentum, ut *córpora corporáque* sic *hómines hominésque*.

tellu-

——*tectúmque, larémque, Amyclaúmque canem,*
Creßámque pharetrum.

SECUNDA REGULA.

IN diſyllabis, penultima habet accentum. ut in *bónus, ràrus pánũ.*

REGULA TERTIA.

IN polyſyllabis, è tribus ultimis una ſemper attollitur, nec ultima unquam. Si in polyſyllabis penultima longa ſit, ea attollitur, ut *Románus, ſenéſco.*

Si penultima brevis ſit, quæ eam præcedit, attollitur, ut *Dóminus Virgílius Virgilii, corpóribus córpori.*

Hæc eſt vera accentuum ratio, cui qui plura adjiciunt, mihi videntur timuiſſe, ne hæc pars abſque Magiſtri operâ comprehendi poſſet, ideoque rem per ſe facilem objectis tenebris obſcurare voluiſſe. Eorum errorem vir doctiſſimus *Julius Scaliger* ſatis luculenter in libro de cauſis Grammaticæ redarguit.

DE GENERIBUS CARMINUM.

DE *Hexametro heroico* dictum eſt ſuperius: ei ſolet plerumque adjungi *Pentameter Elegiacus*

1	2		3	4
--	--			
-vv	-vv	-	vv	vv-
--	-vv			
-vv	--			

Quin tu animum obſirmas, atque iſthinc te uſque reducis: Catull.
Et Dis invitis deſinis eſſe miſer? Ovid.
Mittit & optat amans, quo mittitur ire, ſalutem, Epiſt.
Æmonis Æmonio Laodamcia viro. Laod.
Quam mallem in gelidis montibus eſſe lapis. Tibul. El.
Naufraga quam vaſti tunderet ira maris. Ibid. v. 10.

Quidam ſic metiri volunt.

1	2	3	4	5
-vv	-v	--	vv-	v v -
--	-vv			
--	-			
-vv	vv			

Sapphicus Hendecaſyllabus Pentameter.

1	2	3	4	5
-v	-v	-vv	-v	-v.
				--
	--			

Otium Catulle tibi molestum eſt. Catul.
Otium divos rogat in patenti Horat. l. 2.
Prenſus Ægæo. Od. 16.

Phaleucius Hendecaſyllabus Pentameter.

1	2	3	4	5
--				
-v	-vv	-v	-v	-v
v-				

Cui domo lepidum novum libellum. Ari-

Catull. *Arida modo pumice expolitum.*
Corneli tibi? Namque tu solebas,
Meas esse aliquid putare nugas.

Glyconius sive Choriambicus Trimeter.

1	2	3
		-v-
--	-vv	-vv

Horat. Od. 2. lib. 2. *Sic te Diva potens Cypri.*

Alii sic metiuntur.

1	2	3
--	-vv-	vv
		v-

Choriambicus tetrameter.

1	2	3	4
--	-vv	-	-vv
			-v-

Aliter sic.

1	2	3	4
--	-vv-	-vv-	vv
			v-

Hor. lib. 1 Od. 1. *Mœcenas at avis edite regibus*

Choriambicus pentameter.

1	2	3	4	5
-	-vv-	-vv-	-vv-	vv
				v

Horat. Od. 8. *Nullam, Vare, sacrâ vite prius severis arborem.*

Versus Iambicus Acatalecticus Dimeter.

1	2	3	4
--		--	
v-	-v	v-	
vvv		vvv	v-
-vv	vvv		
vv-		-vv	vv
		vv-	

Sedulius.

Herodes hostis impie
Christum venire quid times?
Non auferet mortalia
Quia regna dat cœlestia.
Hoc genere carminis à Prudentio tota
Romani vita descripta est.

Versus Iambicus Acatalecticus trimeter.

1	2	3	4	5	6
--		--		--	v-
v-	v	v-	v-	v-	
vvv	vvv	vvv		vvv	vv
-vv		-vv			
			vvv	-vv	
vv-		vv-		vv-	

Laudes feracis prædicemus hortuli.

FINIS.